

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-וארבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ד בשבט התשנ"ה (25 בינואר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

תוכן העניינים

הודעת היושב-ראש על שאילתות שלא נענו במועד	
שאילתות בעל-פה	
השמצה בערוץ-2	
שאילתות ותשובות	
היחס למשתפי הפעולה	
הצהרותיו של יאסר ערפאת	
תעשיות הביטחון	
גשר שיח' חוסיין	
הפליית נכי צה"ל שומרי מצוות בבית-הלוחם	
אי-קיום דיון משפטי בבית-הדין לעבודה	
טיפול משרד המשפטים בתיק הנאשמים ברצח דני כץ	
הצעת חוק שלילת חנינה למחבלים רוצחים, התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)	
הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 1)	
(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)	
הצעת חוק ירושלים המורחבת, התשנ"ד–1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הגבלת כהונה)	
(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)	
שאילתות ותשובות	
מערכת האוורור במכון לביקורת ולתקנים	
סיוע ממשלתי לבתי-חולים ציבוריים	
תחנת מגן-דוד-אדום בראש-העין	
אי-הגשת טיפול רפואי לנדקר	
קיצוץ במספר עובדי המעבדות בבית-החולים "סורוקה"	
טיפולים רפואיים בבתי-החולים לפי מכסות	
הצעת חוק-יסוד: חקיקה ברוב מיוחס	
(הצעת חבר הכנסת ר' כהן)	
הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – זהות דתות באימוץ בין-ארצי), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ד–1993	
(הצעת חבר הכנסת ר' כהן)	
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הקמת עיריות), התשנ"ד–1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
שאילתות ותשובות	
מבחני נהיגה לעולים חדשים	

צומתי היציאה מראש-העין
תכנון פרויקט נתב"ג-2000
חגורת בטיחות נוספת ברכב
שעות ההפעלה של שדה-התעופה מחניים
חידוש קו רכבות הנוסעים לבאר-שבע
רכישת מניות "סטאר-ליין" על-ידי "אל על"
נסיעת מהנדסי רשות הנמלים בשבת
שאלות בעל-פה היו"ר ס' טריף:
בתי-הימורים לא-חוקיים בארץ
שאלות ותשובות
שינוי האמנה הפלשתינית
הטיפול בפצוע בהפגנה בכביש בר-אילן
קריטריונים לביצוע מעצרים
זימון תושבי פסגות למשטרת רמאללה
פעילות אנשי כהנא
הצעת חוק תקנות סמכויות הקונסולים בישראל, התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)
שאלות ותשובות
מצוקת העולים בחצרות-יסף
הצעה לסדר-היום
עלייה למדינת ישראל של לא-יהודים כיהודים
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעה לסדר-היום
הגבלת סמכויות בית-המשפט העליון
שאלות ותשובות
מקלטים לנשים מוכות
הצעה לסדר-היום
זכות הצבעה לנשים במושבים
הצעה לסדר-היום
הקמת מחוזות בשירות התעסוקה – פוליטיזציה של השירות
שאלות בעל-פה
האמנה למניעת הפצת נשק גרעיני
מגעים עם ה"חמאס"
הצעה לסדר-היום
הוועדה המשותפת להחזרת פליטים ליש"ע
הצעות לסדר-היום
רצח ראש הקהילה היהודית באלג'יר

הצעות לסדר-היום התבטאויותיה של השרה שולמית אלוני כלפי נשיא המדינה

הצעות לסדר-היום

פרישת בכירים ממשרד האוצר

הצעה לסדר-היום מדיניות הבנקים להלוואות ללא ביטחונות מספקים או ערבויות הולמות

הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון – הגדרת "חוב"), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ש' אביטל)

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור ממס בגין שעות עבודה נוספות), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

הודעת היושב-ראש על שאילתות שלא נענו במועד

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, בוקר טוב לכולכם, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

ראשית כול, אני רוצה להודיע לחברי הבית על שאילתות שהונחו על שולחן הכנסת ולא נענו. אני מתכבד לקרוא את מספרי השאילתות האלה ואת שמות השרים הנוגעים בדבר. כמובן, השאילתות הונחו בשבוע שעבר על שולחנו של כל חבר כנסת.

לשר האוצר: שאילתות מס' 3822 – של חבר הכנסת פניי בדש; 2823 – של חבר הכנסת אפרים גור; 3858 – של חבר הכנסת אברהם ורדיגר; 3983 – של חבר הכנסת אברהם הירשזון; 4060 – של חבר הכנסת דן תיכון; 4101 – של חבר הכנסת יורם לס.

לשר הבינוי והשיכון: שאילתא מס' 3705 – של חבר הכנסת דוד צוקר.

לשר לענייני דתות: שאילתות מס' 3829 – של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ; 3843 – של חבר הכנסת בנימין טמקין; 3995 – של חבר הכנסת שלמה בניזרי; 4019 – של חבר הכנסת אברהם שפירא; 4020 – של חבר הכנסת פניי בדש; 4078 – של חברת הכנסת ענת מאור.

לשר החקלאות: שאילתות מס' 3909 – של חבר הכנסת טלב אלסאנע; 3911 – של חבר הכנסת אברהם רביץ.

לשר הפנים: שאילתות מס' 404 – של חבר הכנסת אברהם פורז; 640 – של חברת הכנסת ענת מאור; 1036 – של חבר הכנסת האשם מחאמיד; 1666 – של חבר הכנסת דב שילנסקי; 3842 – של חבר הכנסת רענן כהן; 3918 – של חבר הכנסת רענן כהן; 4091 – של חבר הכנסת דן תיכון; 4092 – של חבר הכנסת יוסף ונונו.

לשר התעשייה והמסחר: שאילתות מס' 3468 – של חבר הכנסת משה מאיה; 3759 – של חבר הכנסת זבולון המר; 3979 – של חבר הכנסת אברהם הירשזון; 4095 – של חבר הכנסת פניי בדש.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. יש לנו שאילתות בעל-פה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני לא קרא בשם שר המשפטים, אני מבין שהפעם זה בחיוב.

היו"ר ס' טריף:

ללא ספק אדוני. גם השר שיושב לידך, שר הכלכלה והתכנון.

שאלות בעל-פה

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. שר הכלכלה והתכנון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 428, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אבקש להירשם אצל מזכיר הכנסת לשאלה נוספת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין עוד שאלות נוספות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מנע, אין עוד. העניין בטל. אין עוד שאלות נוספות. הרי הודענו על כך מזמן. אני מודה לחבר הכנסת זאבי שמסב את תשומת לבך.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, אני פניתי לוועדת הכנסת ולא קיבלתי תשובה בערעור על העניין הזה.

היו"ר ס' טריף:

זה משהו אחר, אדוני. כרגע אנחנו מדברים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

זה מוציא את הרוח מהשאלתא.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, כל אחד ודעתו הוא. בבקשה.

השמצה בערוץ-2

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני כבוד שר הכלכלה והתכנון, כבוד היושב-ראש, לאחרונה הושמצתי בשתי תוכניות טלוויזיה: 1. ביום ראשון, 8 בינואר 1995, בתוכנית "אין עם מי לדבר"; 2. ביום שני, 9 בינואר 1995, בתוכניתו של גידי גוב "לילה גוב".

ברצוני לשאול:

1. האם הגיבה הרשות על פגיעה בחבר כנסת?

2. האם קיימת ביקורת על חריגות?

3. האם יש לערוץ-2 נציב תלונות הציבור, ומה סמכותו?

אף שהשאלה שלי אישית, אני מבקש התייחסות כאילו מדובר בכל חבר כנסת שמושם ברשות השידור – באחת משלוחותיה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת בא-גד, הסיפא של דבריו הוא לא חלק מהשאלות, הוא צריך להיות בשאלה הנוספת. לכן, ברשותך, אני אקיים את תקנון הכנסת וראשית אשיב על שלוש השאלות הראשונות, למעט הסיפא.

1. כפי שנמסר לי, הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו לא הגיבה על הדברים שנאמרו בתוכנית "אין עם מי לדבר", ששודרה ביום 8 בינואר 1995, ועל הדברים שנאמרו בתוכנית "לילה גוב", ששודרה ביום 9 בינואר 1995, ולדעתך, חבר הכנסת בא-גד, היו פגיעה בחבר כנסת.

2. הרשות השנייה מקיימת ביקורת מלאה, שוטפת ורחבה על חריגות בשידורים על-פי אמות המידה שנקבעו בכללים ובתקנות שחלים על שידורי הטלוויזיה.

אני רוצה להזכיר את כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בשידורי טלוויזיה ורדיו), התשנ"ד-1994. על-פי כללים אלה רשאי מי שנראה לו כי בעל זיכיון שידר באופן שיש בו כדי לפגוע בשמו הטוב, לבקש זכות תגובה, שתשודר על-ידי בעל הזיכיון בתנאים שנקבעו באותם כללים. על-פי כללים אלה, "פגיעה" פירושה נזק ממשי, לרבות חשש רציני לנזק ממשי לשמו הטוב של אדם. כמו כן, מוטלת חובה על בעל זיכיון לשמור על הטעם הטוב ולהשתמש ככל האפשר בלשון נקייה, באופן שלא יהיה בשידור כדי לפגוע פגיעה לא הכרחית באדם מסוים. אבל, לצד הכללים האלה חייב בעל זיכיון לאפשר את קיומם של עקרונות חופש הביטוי, לרבות הזכות לבטא דעות חריגות ולא אהודות.

התוכניות שצינו בשאלתך שלך, חבר הכנסת בא-גד, הן תוכניות סאטיריות שמטבען עוסקות בענייני היום. התאריכים שצינו לעיל חלו בסמוך להודעתך מעל דוכן הכנסת, ביום 8 בינואר 1995, בעניין החייל החטוף. הודעה זו עוררה בשעתה ביקורת ציבורית בכל כלי התקשורת הציבוריים, והנאמר בתוכניות אלה היה בקשר לביקורת זו.

3. לרשות השנייה יש נציג תלונות הציבור שסמכויותיו נקבעו בחוק והוא מוסמך לברר תלונות שנתקבלו בכתב מקרב הציבור, לפרסם את ממצאיו ולהמליץ במידת הצורך על דרכים לתיקון הליקויים שמצא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ס' טריף:

אין, סליחה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני כבוד השר, תסכים אתי שתשובתך לא מספקת, ולא מפני שזה אני. אני שאלתי בשאלתא עוד שאלה: מה בדעת השר להגיב על הפגיעה האישית? את השאלה הזאת הורידו. זה שהיו אלה תוכניות סאטיריות, ידוע גם לי. זה שתוכניות סאטיריות כל מטרתן היא ללעוג ולצחוק עד גבול מסוים, אני מקבל את זה. כידוע לך, אני אדם עם הומור בריא – יש רושם שאפילו יותר מדי.

לא ייתכן שכבודו של חבר כנסת יהיה מושמץ על-ידי תוכניות סאטירה למיניהן בדברים שאינם ממין העניין. אם היו אומרים שאני הדאגתי, פגעתי – זכותם. ברגע שגידי גוב עשה תוכנית על ראש עם חלל ריק וטיול בראש עם חלל ריק, והכול – קצת קשה לומר על ראש ישיבה, שהקים מפעל שקיים 40 שנה, שיש לו ראש עם חלל ריק, כדוגמה, וזה היה הדבר הקטן.

אם אתה לא תגיב, מחר ישמיצו אותך בצורה כזו. אני מבקש, זה לא עניין אישי שלי.

היו"ר ס' טריף:

תשובת השר, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, תשובה קצרה. יש לנו סיכון מקצועי, כל האנשים שמוגדרים כדמויות ציבוריות. זה נכון גם לפי הפסיקה של בית-המשפט העליון, שהמרווח המתיר לבקר דמויות ציבוריות הוא רחב הרבה יותר מאשר לגבי אנשים פרטיים. הדבר הזה חל גם בטלוויזיה וגם בתוכניות סאטירה.

אני חושב שבעניין של מידה, תוכן וצורה של הפעלת ביקורת, במיוחד בתוכנית סאטירית, אנחנו צריכים שתהיה לנו מידה של הומור עצמי כדי לקבל את ההומור עלינו.

אשר לשאלה העקרונית שהוזכרה על-ידי חבר הכנסת דראושה, ידידי הטוב, אני רוצה לומר רק משפט אחד. אם מזמינים חבר כנסת לתוכנית ולא מכניסים אותו לשידור, או שואלים באופן בלתי צפוי את הקהל אם הם מכירים אותו, או פוגעים בכבודו בדרכים כאלה, אני חושב שזה מקום לכנסת לפעול כגוף כלפי רשויות השידור וכלפי מי שעושה את הפעולות האלה.

בקשר לתוכן הדברים, נדמה לי שהכנסת תטעה אם תעשה כן. יעיד עלי השר דוד ליבאי, שישבנו בישיבת ממשלה השבוע וחלק מהשרים העיר על התוכן. לא הוא ולא אני הערנו על התוכן, משום שאמרנו שאסור לנו להיות השופטים של התוכן. התוכן הוא חירות הביטוי והוא הדמוקרטיה.

יוסף בא-גד (מולדת):

עד איזה גבול?

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר, ועד כאן. אני מודה לשניכם.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אני מזמין את סגן שר הביטחון להשיב על שאלות. בבקשה.

היחס למשתפי הפעולה

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר הביטחון ביום כ"ה בטבת התשנ"ה (28 בדצמבר 1994):

משתפי פעולה קובלים על "ההזנחה וההתעלמות של השב"כ מאז נחתם הסכם השלום".

ברצוני לשאול:

1. כמה משתפי פעולה מתגוררים כיום בתוך מדינת ישראל?

2. אילו תנאים חומריים מספקת המדינה לאנשים אלה?

3. האם קיימות תוכניות אופרטיביות להקמת כפר למשת"פים בתוך תחומי "הקו הירוק"?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. 650.

2. ממשלת ישראל רואה זאת מחובתה המוסרית לדאוג לביטחונם האישי ולשיקומם המלא של הסייענים אשר סייעו לרשויות הממשל הישראלי באזור יהודה ושומרון ובאזור רצועת-עזה והם מבקשים את עזרת השלטון הישראלי.

לצורך הטיפול בשיקום הסייענים הוקמה מינהלת שיקום הפועלת למטרה זו ומטפלת בכל הפונים ובבעיותיהם. בין היתר מציעה המינהלת לנזקקים לכך לעבור לישראל לצורך ביטחונם האישי ומבטיחה מגורים נאותים ותוכנית שיקום שבכללה תמיכה כספית ומתן תעודת זהות ישראלית.

3. בשלב זה – התשובה שלילית.

תרשה לי להוסיף, שלצערי הרב אנו נתקלים לא אחת בקשיים רבים מאוד בקרב האוכלוסייה. לפני כמה זמן התקיים בכנסת דיון חם מאוד בעניין שיכונם בכפרים ערביים, כאשר בלא מעט כפרים יש התנגדות רבה לעניין הזה. כמו כן – באזורי מגורים אשר שם עלולות להתעורר בעיות סביבתיות כתוצאה מהימצאותם שם. אנחנו מתמודדים עם כל שאלה כזאת בנפרד ומשתדלים לתת לה פתרון. צריך להודות שחלק מהם עוברים מסלול מאוד לא סימפתי.

סאלח סלים (חד"ש):

אפשר לשאול שאלה קטנה?

היו"ר ס' טריף:

לא, אין שאלות עכשיו.

חבר הכנסת סלים, לפי תקנון הכנסת אי-אפשר לשאול שאלות נוספות. אתה לא השואל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

שיראו לו את התקנון, וזהו.

הצהרותיו של יאסר ערפאת

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר הביטחון ביום כ"ה בטבת התשנ"ה (28 בדצמבר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 9 בדצמבר 1994 פורסמה כתבה המחזקת את הטענה כי יאסר ערפאת, יושב-ראש הארגון לשחרור פלשתינ, אמר שהוא משבח את מאבק האינתיפאדה ומודיע שמאבק זה יסתיים רק כאשר יונף הדגל הפלשתיני על ירושלים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע ממשיך תהליך השלום למרות כל ההצהרות של ערפאת?

2. מדוע הממשלה לא מתנגדת לפעילות הפלשתינים בירושלים?

3. מה ייעשה בנדון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. בהסכם אוסלו התחייבו הפלשתינים להפסיק את פעולות הטרור. אנו מעלים עמם באורח שוטף את נושא ההפרות השונות של ההסכם.

אינני רואה עילה להפסיק את המשא-ומתן.

2-3. אישור חוק יישום ההסכם בדבר רצועת-עזה ואזור יריחו (הגבלת פעילות), התשנ"ה-1994, שעניינו הגבלת פעילות הרשות הפלשתינית לתחומי עזה ויריחו בהתאם להסכם ומניעת פעילות בעלת אופי מדיני או שלטוני בתחומי מדינת ישראל ללא הסכמת ממשלת ישראל – כל אלה סותרים את הנחתם.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, ברצוני לשאול בקשר לפלשתינים שישראל דורשת מאש"ף להסגירם בשל ניסיונות פיגוע כלפי ישראל. אני רוצה לדעת, בבקשה, כמה עצורים פלשתינים העביר ארגון אש"ף לישראל, מתוך השמות שהשב"כ שלח אליהם, מאז כינון היחסים בין ישראל לאש"ף? תודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אבדוק את העניין ואתן לך מספר מדויק. רק אינני רוצה שייווצר רושם שאני מתחמק מסוגיה שהיא בעלת חשיבות רבה מאוד.

איננו מרוצים ממהירות התגובה ומהיקף התגובה של הרשות הפלשתינית בתחום זה. הנושא עולה דרך קבע בדיונים, ואם אנחנו לא נתרשם שהם מגיעים להישגים יותר טובים בעניין, זאת אומרת שהצעדים שהם נוקטים כנגד הפעילים נגדנו וכל מה שקשור לשיתוף הפעולה אתנו לא נעשה בהתאם לרוח ההסכם, נצטרך לשקול מחדש את המהות הכוללת של הסוגיה הזאת.

תעשיות הביטחון

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר הביטחון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

התרחבות הקשרים העסקיים והביטחוניים בין ישראל ליפן ולקוריאה הדרומית אמורה להניב עסקות בקנה מידה גדול, שיאפשרו לתעשיות הביטחון למצות את כושר הייצור שלהן.

ברצוני לשאול:

1. עם אילו חברות נעשו עסקות בתחום הביטחון, ומה הוא היקף ההזמנות הצפוי ב-1995 וב-1996?

2. האם ישפיע הגידול הצפוי בצבר ההזמנות על מדיניות ההפרטה של הממשלה בהקשר של תעשיות הביטחון?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. עקב הפתיחות שנוצרה מצד גורמים מדיניים וביטחוניים כלפי ישראל ביפן ובדרום-קוריאה, התאפשר לתעשיות הביטחוניות במהלך השנה האחרונה ליצור מגעים עם חברות סחר ביפן ובדרום-קוריאה – שהן ערוץ הקשר העיקרי לזרועות הביטחון – וכן יצירת קשר עם המשתמשים הסופיים בשתי המדינות.

המגעים הנ"ל הם בראשיתם, ולמעשה בשלב זה מונחים היסודות לבניית קשר עתידי עם מערכות ההגנה, מצד התעשייה הביטחונית הישראלית.

לא נוצרו עד היום חוזים משמעותיים לא עם יפן ולא עם דרום-קוריאה.

תקוותנו היא, שביקורי ביפן ובדרום-קוריאה סלל את הדרך להתקרבות ביחסים הבילטרליים בתחום הביטחוני. ההליכים אטיים ומתמשכים לאורך זמן רב. לדעתנו, לא צפויות התקשרויות בהיקפים ניכרים במהלך שנת 1995/96. להערכתנו, הסיכויים לעסקאות ייצוא ביטחוני הינם לטווח ארוך יותר.

גשר שיח' חוסיין

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הביטחון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

בעיתון "מעריב" מיום 30 בנובמבר 1994 הזהיר מפקד מרכז הבינוי בצה"ל, שקיימת סכנה ממשית של התמוטטות גשר שיח' חוסיין, המשמש מעבר בין ישראל לירדן.

ברצוני לשאול:

1. האם למרות אזהרות אלו ימשיך הגשר לשמש מעבר בין ישראל לירדן?

2. אילו אמצעים יינקטו כדי למנוע סכנה עד שייבנה גשר בעוד כשנתיים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. בניית גשר נהר הירדן נעשתה כפרויקט משותף של ישראל וירדן; כל צד בנה את יסודות הגשר על גדתו, בהתאם לשיטות ההנדסיות הנהוגות אצלו. לאחר שהונח הגשר נתגלה כי היסודות בצדו הירדני שקעו בכ-14 ס"מ, ואולם מבדיקות שנערכו עם הירדנים התברר כי שקיעה זו תוכננה מראש, בהתאם לשיטת היסודות הנהוגה בירדן. הבירורים בין המהנדסים הישראליים לירדנים סביב נושא זה, בעקבות השיטות ההנדסיות השונות, היו מקור הפרסומים בעת האחרונה בדבר מצבו של הגשר.

צוות מעקב של מהנדסים ישראלים עוקב אחר מצב הגשר על מנת להבטיח שהשימוש בו יהיה אך ורק במצב של תקינות.

פורום מהנדסים משותף הפועל לתכנון לוח הזמנים לבניית גשר הקבע, יקבע את לוח הזמנים, בין השאר, בהתחשב במצבו של הגשר הנוכחי בעת התכנון.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני סגן השר, אלוף-משנה וקסמן, אחד המהנדסים הבכירים של מערכת בינוי צה"ל, אומר שכל מעבר של אוטובוס על הגשר – ואני יודע שהיום נוסעים, כנראה, על הגשר הזה אף שיש סכנה ממשית והוא יכול להתמוטט. והשאלה היא, האם באמת מתבצע מעבר של נוסעים על הגשר אף שאלוף-משנה וקסמן מתריע שיכולה להיות סכנה ממשית, ובעיקר בתקופת החורף. כי אם יש שיטפונות בצד הירדני, זה יכול להביא להתמוטטות הגשר, וזו סכנה ממשית לאלה שיעברו על הגשר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי על כך שלא אכנס לדיון עם קצין שנמצא בשירות. הוא בוודאי עושה עבודה נאמנה, אבל אני לא חושב שזה יהיה נאה להיכנס מעל הבמה הזאת לוויכוח מהסוג הזה.

הוועדות המפקחות על התקלות האלה, כפי שקראתי בתשובתי, מתפקידן לוודא שאם אומנם יש אמת בטענות שלך או בטענות של מישהו אחר, שהטענות האלה תילקחנה ברצינות והגשר הזה לא יפעל ולא ישתמש בו אלא אם יהיה ביטחון מלא שהוא תקין לחלוטין.

הפליית נכי צה"ל שומרי מצוות בבית-הלוחם

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר הביטחון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

נוכח מציאות של קיפוח נכי צה"ל שומרי מצוות בבתי-הלוחם של ארגון נכי צה"ל, כדוגמת העדר תעודת כשרות, ריכוז פעילות בשבתות ובחגים, אי-קיום שעות שחייה נפרדת ועוד, ברצוני לשאול:

1. האם הדבר נכון?

2. מדוע מסרב אגף השיקום להכיר בארגון נפרד של נכי צה"ל דתיים ומסורתיים?

3. מדוע הסטנדרדים הנהוגים בצה"ל אינם מתקיימים גם בארגון נכי צה"ל?

4. מה ייעשה בנדון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. אדוני היושב-ראש, בתי-הלוחם הינם בבעלות ובאחריות של ארגון נכי צה"ל ולא של משרד הביטחון, ולפיכך למשרד הביטחון אין כל נגיעה ואפשרות להתערב בניהולם בתחומים שצוינו בשאלתא.

2. לאגף השיקום לא הופנתה בקשה להכרה בארגון נכי צה"ל דתיים ומסורתיים, אם קיים בכלל ארגון כזה.

3. אין דומה ארגון נכי צה"ל לצה"ל, כאשר זה האחרון פועל מכוח חוק ומחייב את אזרחי ישראל ותושביו הקבועים לשרת בו, בעוד השני הוא ארגון שהחברות בו וולונטרית ויכול כל נכה שאינו חפץ בכך להימנע מחברות בארגון.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך מאוד, אדוני, ואני מודה לך על כל התשובות – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

– – – משלחת, ולא קיבלת. תסלח – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בא-גד, תודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, אבל – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך מאוד, אדוני. הרבה בריאות.

אני רוצה להודיע לכם שעל השאלות שהופנו לסגן שר הבריאות הוא ישיב אחר הצעת חבר הכנסת יגאל ביבי. אני מתכבד להזמין את כבוד שר המשפטים, השר דוד ליבאי; בבקשה.

א-קיום דיון משפטי בבית-הדין לעבודה

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר המשפטים ביום י"א בטבת התשנ"ה (14 בדצמבר 1994):

בבית-הדין האזורי לעבודה בירושלים תלויות ועומדות 91 תביעות שהוגשו כנגד חברת "סולל-בונה" בשם 300 תובעים פנסיונרים שפרשו לפנסיה תקציבית בשנים 1986-1987.

ברצוני לשאול:

1. האומנם לא התקיים כל דיון בכל בתביעות הנ"ל במשך חמש שנים?

2. אם לא – מדוע?

3. מדוע לא נקבע מועד לדיון בבית-הדין האזורי בתביעה לשכר מינימום (תיק נא/187-3), על אף החלטת בית-הדין הארצי מיום 14 ביולי 1993, לקיים דיון בהקדם?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי הדיווח שקיבלתי מהשופט הראשי של בית-הדין האזורי לעבודה בירושלים, אני מתכבד להשיב:

1. מדובר במספר רב של תובענות של פנסיונרים של "סולל-בונה", כאשר פנסיונרים מסוימים צורפו כתובעים ביותר מתיק אחד.

2. ברוב-רובם של התיקים התקיים לפחות קדם-משפט ובכמה תיקים התקיימו גם ישיבות מספר לשמיעת ההוכחות.

3. במהלך הדיונים בבקשות ביניים בתיקים הנ"ל הורה אב בית-הדין לבא-כוח התובעים, היה זה ביום 28 באוקטובר 1993, להגיש כתבי תביעה מתוקנים, כך שכל פנסיונר לא יהיה תובע ביותר מתיק אחד, על מנת לרכז את כל תביעותיו של כל תובע ולייעל את הדיון.

4. טרם הוגשו כתבי תביעה מתוקנים בכל התיקים.

זה המידע שהובא לידיעתי.

היו"ר ס' טריף:

יש שאלה נוספת?

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני שר המשפטים, אילו היה מדובר בקבוצה בעלת מאפיינים דמוגרפיים אחרים, הייתי מסתפק בתשובתך. מדובר על פנסיונרים שאנחנו יודעים שהפיסיוולוגיה עושה את שלה, ואני חושב שתשובה כמו שנתת, התשובה שקיבלת לא יכולה לספק, לא אותם ולא חברי כנסת. נראה לי שתקופה של חמש שנים לקבוצה כזאת של פנסיונרים היא תקופה מוגזמת לכל הדעות, ואולי מישו יכול לעשות משהו בעניין? אחרי הכול הפנסיונרים עצמם לא אשמים בכל התיאור שתיארת כרגע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הבינתי שדיון בבקשות נקבע ל-24 בינואר 1995. אני אינני יכול ואינני רוצה להתערב, כמובן, בהליכים משפטיים, שיפוטיים, אבל אני אפנה את תשומת הלב של כבוד נשיא בית-הדין הארצי לעבודה לשאלתא שלך, לעניין הזה, ולהמשך קצב הדיונים בפרשה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

טיפול משרד המשפטים בתיק הנאשמים ברצח דני כץ

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר המשפטים ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

עברו יותר משנתיים מאז הועבר התיק של הנידונים בפרשת דני כץ, זיכרונו לברכה, לטיפול גברת יהודית קרפ ממשרד המשפטים, וטרם הסתיים טיפול זה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע טרם הסתיימה הבדיקה על-ידי עורכת-הדין יהודית קרפ עד היום?

2. באיזה שלב מצויה הבדיקה הנ"ל?

3. האם יוחלט על משפט חוזר נוכח כל הממצאים והראיות החדשים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

השאלתא של חבר הכנסת אלסאנע עניינה בטענות של הנידונים או הנאשמים בפרשת דני כץ, זיכרוננו לברכה, ובטענות עורכי-דינם.

ובכן, הטיפול בתיק הנדון החל רק לאחר שנסתיים הדיון בבית-המשפט הגבוה לצדק בעתירה שהוגשה בעניין הנ"ל. הבדיקה עדיין נמשכת. חומר הבדיקה הוא רב-היקף וכולל עשרות קלסרים. מלאכת איסוף החומר וריכוזו מחדש לאחר עשר שנים היתה מלאכה מסובכת. לימוד טענות עורך-הדין מחייב עיבודו מחדש של חומר החקירה ויצירת תשתית טכנית שתאפשר בדיקה ממצה של הטענות. זו מלאכה מורכבת, ומשרדנו נערך לה בהשקעה רבה של משאבים ושל זמן, והעבודה הטכנית עדיין נמשכת וגם היא מצריכה זמן.

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, גברת יהודית קרפ, שוקדת כל העת על המלאכה, ואין בידה להעריך מתי תובא הבדיקה לידי מיצוי.

אשר לשאלתך האחרונה, בעניין אפשרות עריכת משפט חוזר – מי שמחליט בעניין עריכת משפט חוזר הוא כבוד נשיא בית-המשפט העליון, וזאת על-פי חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה. כידוע לך, אני מניח, לשר המשפטים אין סמכות אישית ישירה משלו בעניין זה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני השר, אני רוצה לציין, שלא יכול להיות מקרה, ששערים של בית-המשפט יינעלו בפני נידונים אשר טוענים, ובצדק, כי יש להם הרבה טענות שלא מוצו ולא נשמעו, ויש סימני שאלה רבים שנשמעים מפי חוקרים לגבי הליך החקירה, ובכלל איך נידונו הנאשמים בפרשה הזאת.

לכן, אם יש צורך לחזק את הצוות אשר שוקד, ואין לי שום ספק שעורכת-הדין יהודית קרפ עושה כל מאמץ כדי למצות את הבדיקה בנושא הזה, מדוע כבודו לא דואג לחזק את הצוות אשר שוקד על בדיקה יסודית של כל הראיות וההליך המשפטי אשר התנהל ואשר בסופו נידונו הנאשמים במקרה זה? אם יש צורך בתקציבים, זה לא נשקל לעומת שלילת חירותם של אנשים שיכול להיות – –

היו"ר ס' טריף:

שאלה ישירה, חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – שבסופו של דבר יתברר שהם צודקים.

מדוע לא מחזקים את הצוות הזה ומוסיפים כוח אדם כדי לסיים את החקירה ואת הבדיקה בהקדם?

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת אלסאנע הנכבד, הצוות הבודק, בראשותה של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, גברת יהודית קרפ, חוזק. עם המשנה ליועץ המשפטי עוברת על החומר משפטנית בכירה במטה הארצי של משטרת ישראל. נוסף על כך גויסו כמה מתמחים וסטודנטים לעשות עבודת איסוף ובדיקה טכנית מסוימת, כל זאת להשקעה בעבודת מחשב וזמן מחשב.

אין הדברים פשוטים. זה לא שמישהו בא והודה בעבירות שבהן הורשעו אותם אנשים המרצים עונש מאסר עולם, בשל אותו פשע. בשלב זה פסק-הדין, פסקי-הדין עומדים בעינם. מתוך רגישות לטענות אסירים החוזרים וטוענים במשך עשר שנים ויותר שהם חפים מפשע, ביקשנו, היועץ המשפטי ואני, את עריכת הבדיקה. לומר שאפשר להקצות לה פסק זמן, אני חושב שזה לא יהיה הדבר הנכון, כל עוד לדעת הצוות יש מה לבדוק. לכן צריך להיאזר כאן בסבלנות ולהמתין לדוח ביניים של הצוות.

היו"ר ס' טריף:

תודה לאדוני שר המשפטים.

הצעת חוק שלילת חנינה למחבלים רוצחים, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בהצעות חוק והצעות לסדר-היום. ראשית, אנו דנים בהצעת חוק שלילת חנינה למחבלים רוצחים, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק א'תתמח. חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה. ישיב שר המשפטים.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, שתי ידיעות התפרסמו בימים החולפים בתקשורת הישראלית. לכאורה אלה שתי ידיעות שאין ביניהן קשר, אך למעשה הן קשורות זו בזו קשר אמיץ ובלתי ניתן לניתוק.

הידיעה האחת: ראש הממשלה יצחק רבין שוב התחייב בפני ערפאת, להביא לשחרורם המהיר של מחבלים אשר מרצים בבתי-הכלא בישראל עונש מאסר בגין עבירות ביטחון חמורות. ואכן, בתוך ימים ספורים הוקמה ועדה של הממשלה, אשר אמורה ליישם הלכה למעשה את ההתחייבות הזו.

ידיעה אחרת: אחד משני המחבלים המתאבדים שגרמו לטבח הנורא בצומת-השרון, הוא מחבל ששוחרר מכלאו על-ידי ישראל, בעקבות ההסדרים שהיו כרוכים בהסכם אוסלו.

ידיעה מזעזעת. מה היא אומרת למעשה? היא אומרת, שממשלת ישראל, שלא שעתה לאזהרות החוזרות ונשנות אשר הושמעו בבית הזה מפי דוברי האופוזיציה על כך ששחרור מחבלים יוביל בהכרח ומייד לשפיכת דם יהודים, הממשלה הזאת נושאת באחריות בפני עם ישראל כולו.

אדוני שר המשפטים, מעת לעת – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חנינה למחבלים, כפי שאתה טוען, זו רק המצאה של הממשלה הזו?

צחי הנגבי (הליכוד):

תודה על ההערה, אני בהחלט אתייחס לכך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא שחררו בעבר עשרות אלפים?

צחי הנגבי (הליכוד):

חברת הכנסת גוז'נסקי, בהחלט אתייחס להערה שלך.

מעט לעת, אדוני שר המשפטים, מתקיימות הפגנות ברחבי הארץ, הפגנות שהולכות ומתגברות בחודשים האחרונים, כנגד הממשלה הזו. בתוקף תפקידי, כמתאם פעולות האופוזיציה, אני נמצא כמעט בכל הפגנה כזו. לעתים אני נוכח, לצערי, שמתוך התלהטות היצרים ומתוך האווירה המתחממת מטבע הדברים בהפגנות כאלה, יש קבוצות הקוראות: רבין בוגד, רבין רוצח. כשיש מקרה כזה, אני משתדל להגיע מייד אל אותה חבורה. בדרך כלל זו חבורה של מיעוט, אבל מיעוט שהולך וגדל לצערנו, ככל שהנסיבות מחמירות, ואני מנסה לשכנע אותם, שאמירות מעין אלו, אין בהן ממש.

יש לנו טענות קשות אל רבין. אנו רואים בו ובממשלתו את הגורמים האחראים ישירות להחמרה הנוראה בטרור, אבל אף אחד מהם – לא רבין ולא אנשיו – אינם בוגדים, אינם רוצחים. הם היו עומדים מול שר הביטחון דאז, אריאל שרון, ומול ראש הממשלה מנחם בגין, עם אותם שלטים: רוצחים. הוקענו אז בחריפות את האמירה הזו, אשר חרגה מכל ויכוח פוליטי, וגם היום אנו משתדלים, בהפגנות שעושה המחנה הלאומי, להימנע מן הביטויים הנוקבים האלה, שאנו משוכנעים שאין בהם ממש.

אבל, אני שואל אותך, אדוני שר המשפטים, אם תמשיכו היום, לאחר מה שנחשף בבית-ליד, לאחר שכל אחד יודע את השכול, את היתמות ואת הכאב הנורא של מה שקרה בעקבות שחרור מחבלים, אם אתם תמשיכו להוציא מבתי-האסורים מחבלים – אף אחד מאתנו לא יוכל שלא להטיח בכם את האמירה הנוקבת הזו, שדיכם דמים מלאו.

זה כבר לא נעשה כתוצאה מאיזו אווירת אופוריה, שהנה, הנה, הגענו אל ההתפייסות הנצחית – וגרזאב עם כבש, והפלשתינים שינו את עורם, וכתוצאה ממהפך כזה, ממזרח תיכון חדש, מן הראוי להוציא מבתי-האסורים גם את אלה שחטאו.

לא אדוני, שר המשפטים, לא אדוני סגן שר הביטחון. אתם יודעים בדיוק, כמו שידוע כל פרשן מדיני, כמו שידוע כל אזרח בישראל, כמו שידוע כל חבר ממשלה: ההסכם הזה קרס, התפורר והתפרק עוד לפני שבא אל העולם. האמנה הפלשתינית, שהובטח לנו כי תשונה – פסיק, אות אחת בה לא השתנתה, והם מודיעים לנו השכם והערב: גם לא תשונה. המשטרה הפלשתינית, זו שהיתה אמורה

להבטיח את ביטחונם של יהודים, זו שאמורה היתה להיות מופקדת על ביטחוננו, משתפת פעולה עם ה"חמאס", אם בזדון ואם בחוסר יכולת מינימלית לתפקד בתנאי השטח של שטחי האוטונומיה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

סליחה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

הממשלה הזו דורשת פעם אחר פעם מן הרשות הפלשתינית להסגיר – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מודיע שאני לא הסמכתי אותו להודיע בשמי מה אני יודע או לא יודע ומה יחסי להסכם אוסלו. אני מציע שימחק את הדברים האלה מהפרוטוקול.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני טוען, אדוני סגן שר הביטחון, שאתה יודע היטב שההסכם הזה איננו עונה על הציפיות המינימליות ביותר של הממשלה כאשר חתמה עליו.

היו"ר ס' טריף:

אך אל תגיד את הדברים מפיו.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני אגיד מה שאני רוצה.

היו"ר ס' טריף:

תגיד מה שאתה חושב, לא מפיו.

צחי הנגבי (הליכוד):

זה מה שאני רוצה לומר. אני יודע שאיש משרי הממשלה, לרבות סגן שר הביטחון, לא האמין – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה יודע.

צחי הנגבי (הליכוד):

זה מה שאני יודע. זכותך לעלות על הבמה, אדוני סגן שר הביטחון, ולהפריך את דברי. אם זה לא נכון, אם אתה חושב, אדוני סגן שר הביטחון, שההסכם הזה נראה כמו שציפית שייראה, לפני שנה וחצי, כנראה יש ממש בדברי ראש הממשלה על סיעתו.

לימור לבנת (הליכוד):

מה הוא אמר?

צחי הנגבי (הליכוד):

אני לא רוצה לומר מה הוא אמר, אבל נראה לי, שאם אדם או חבורה פוליטית חושבים שאחרי שנה וחצי ההסכם הזה מתקרב לשמץ מן הסופרלטיבים שאתם הרעפתם עליו כאן לפני שנה וחצי, הרי באמת מדובר כאן בממשלה של מטומטמים ובחבורה של מטומטמים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מבחינתך, בכל מקרה ההסכם גרוע. מה משנים לך הפרטים. מבחינתך הכול גרוע. אתה שוכח שהעונש שאנחנו מקבלים היום הוא על הכיבוש ולא על ההסכם.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקש, לא עוד הערות ביניים, בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שאלו יהלום, תן לחבר הכנסת הנגבי, הוא יודע לענות. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אם היו חותמים הסכם לפני 20 שנה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת יהלום.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא לחינם, חברת המפלגה הקומוניסטית – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת לבנת ויהלום, חבר הכנסת הנגבי אינו זקוק לעזרה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בגין – – – תבדקי מי חתום על מגילת העצמאות ומי אינו חתום.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

הכנסת שתקה, כדי שתדברו ביניכם. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה מהלך טבעי ביותר שדווקא חברת המפלגה הקומוניסטית היא זו שיוצאת בהתלהבות כזו להגנת הממשלה, שהרי הקומוניסטים מאז ומעולם היו כאלה שאצלם המציאות, כפי שהם תרגמו אותה, היתה הפוכה ממה שכל אדם סביר ושפוי רואה לנגד עיניו. הרי אפילו הממשלה הזאת, גברת גוז'נסקי, לא יודעת איך לברוח מההסכם הזה.

היו"ר ס' טריף:

צחי הנגבי (הליכוד):

הרי אפילו נשיא המדינה, איש בעל דעות יוניות מופלגות, כבר קורא בשידור ישיר לעם ישראל לעצור, לעצור לפני שמתדרדרים פה אל התהום, ואת עוד עומדת וצווחת שההסכם הזה מגשים את עצמו.

ידידי חברי הכנסת, אנחנו רואים שבכל סעיף מסעיפי ההסכם הצד האחד, הצד הישראלי, עמד במלתו, והצד האחר, הצד הפלשתיני, הפר ומפר ברגל גסה את ההתחייבויות שלו.

אדוני סגן שר הביטחון, בוודאי ידוע לך, ששר הביטחון, הוא ראש הממשלה, פעם אחר פעם תובע מהרשות הפלשתינית להסגיר לידי ישראל מרצחים שנמלטו אל שטחי האוטונומיה לאחר שביצעו מעשי רצח אחרי חתימת ההסכם באוסלו. אתם הגשתם בקשה לגבי ראג'ח ח'ליל עלי אבו-סיתה ועמרו עבדאללה עומר אבו-סיתה, שרצחו את אורי מגדיש; הגשתם בקשה כזאת לגבי איאד בן חמדי אבו-שקפה, שניסה לרצוח את שאול דוד; הגשתם בקשה לגבי עלא צלאח, שרצח את יוסי זנדני; עאיד בן עבד אלקאדר בשיתי, שרצח את שלומי קפאח וגיל רווח; שני חברי "הג'יהאד האסלאמי" שרצחו את ויקטור שיכמן; אימן אחמד עבדאללה אבראהים חוסיין, שרצח את נטליה איבנוב, ועוד שורה ארוכה של מרצחים שהיו מעורבים בחטיפתו וברציחתו של נחשון וקסמן ושרצחו את ז'נט קדוש ואת אולגה חייקוב.

אדוני שר המשפטים, הרשות הפלשתינית מצפצפת עליכם. אפילו תשובה עניינית לא ניתנה על בקשותיה של הממשלה, בקשות להסגיר מחבלים, מרצחים שנמצאים היום בשטח האוטונומיה, שהרשות הפלשתינית יודעת על מיקומם והיא מסוגלת לאתר אותם בתוך חמש דקות, ללכוד אותם, להעלות אותם על קומנדקר ולהביא אותם לצומת ארז ולהסגיר אותם לידי ישראל.

כאשר מרצחים כאלה נותרים חופשיים, איך אתם יכולים להוסיף ולשחרר עוד? הרי זאת צריכה להיות ממשלה מטורפת כדי לבוא אל ערפאת ולהתחייב: אנחנו נמשיך לשחרר עוד מחבלים.

ראש הממשלה מייצג את כולנו בפגישותיו עם ערפאת. למה הוא לא דופק על השולחן ואומר לו: כל זמן שלא אראה את המחבלים האלה בבתי-כלא ישראליים, עומדים לדין על מעשי רצח שהם ביצעו אחרי חתימת ההסכם, לא אשחרר ולו מחבל אחד, וכולם יינמקו בבתי-הסוהר עשרות שנים, אם כך אתם עומדים בהסכמים שחתמתם עליהם?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה סבור שערפאת הגיע לכאן כדי לשמש השומר של הכיבוש וכדי לדכא את העם שלו – –

היו"ר ס' טריף:

מספיק, די, די.

לימור לבנת (הליכוד):

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת טלב אלסאנע ---

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש, חבר הכנסת אלסאנע, מספיק, די.

לימור לבנת (הליכוד):

איזו ממשלה זו שאלה הסניגורים שלה?

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת לבנת, מספיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ס' טריף:

מספיק. לא נתתי לך רשות הדיבור, אל תנאם נאומים כאן.

צחי הנגבי (הליכוד):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, לא אליך ולא אל ערפאת אני פונה. אני מבקש למסור דין-וחשבון לכנסת, אבל ראש הממשלה התייצב כאן על הדוכן הזה בספטמבר 1993 ונפנף בהסכם אוסלו ונפנף במה שערפאת כתב, ונאמר שם שהרשות הפלשתינית תשליט את מרותה על כל הארגונים ברצועת-עזה ובשטח יריחו ותמנע מעשי טרור ותעמיד לדין את אלה שביצעו מעשי טרור.

טלב אלסאנע (מד"ע):

צחי הנגבי (הליכוד):

אני רוצה לשאול: מה נשאר מהספר המגוחך של שמעון פרס על המזרח התיכון החדש? מה נשאר מאמירותיו של יוסי שריד בטלוויזיה בשבוע של ההסכם ההוא, שעכשיו, אחרי שנפתח עידן חדש, האופוזיציה, הליכוד, נידונים ל-25 שנות שלטון באופוזיציה?

אדוני השר שריד, לא 25 שנה ולא 25 חודשים, אולי 25 שבועות – ואתם כולכם תעופו מהכיסאות האלה, ושם יתייצבו אנשים שאחראים לביטחון ישראל, אנשים שמסוגלים להישיר מבט אל הפרטנר להסדרי שלום ולהגיד: זה לא וזה כן. אתם מתקפלים ונסוגים ורצים אחורה כמו עלה נידף ברוח מול כל דרישה של ערפאת, ועכשיו אתם רוצים לשחרר עוד 1,700 מחבלים. אתם איבדתם עשתונותיכם. לא נשאר בכם שמץ של שפיות ציונית, בשבוע שבו אנחנו מובילים לקבר עולמים 18 חיילים, שעמדו מטרות דמות מול מחבלים, שאחד מהם אתם שחררתם אחרי הסכמי אוסלו?

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבע שעה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

אתם עוד באים להגן מעל הדוכן הזה על שחרורם של מרצחים? אין בכם בושה?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת הנגבי, זמן תם לפני כמה דקות. אפשרתי לך לדבר עוד בגלל קריאות הביניים. אני מבקש לסכם.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שיש קונסנזוס מוחלט בציבור הישראלי על כך שהסכם אוסלו פשט את הרגל. נדמה לי שלא נשארו רבים, אף לא בקרב חברי מפלגת העבודה והשרים – אולי רק בשמאל הסהרורי – שלא מבינים שישראל נקלעה למבוך ולמצוקה נוראה. מה שצריך לעשות ברגע הזה הוא לקבל את קריאתו של נשיא המדינה לעצור ולקבל את מה שכל ממשלה אחראית היתה עושה כאשר היתה מדרדרת את בני עמה לתוך תהום של קטל ושל יגון: עוצרים, "עושים חושבים", משנים מהלך.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מקווה, שאדוני שר המשפטים יביא את הדברים לידיעתו של ראש הממשלה, שכהרגלו, כאשר הכנסת דנה בנושאים חשובים, הוא נעלם ואיננו מתייצב בפני המציאות המרה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר המשפטים, בבקשה. חברי הכנסת, אני מבקש מכם שתשבו ותשמרו כמה שיותר על השקט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבין שחבר הכנסת צחי הנגבי רוצה לנהל את ענייני המדינה, לקבוע את מדיניות הממשלה, וזאת בשבתו באופוזיציה. כיוון שהוא לא יכול לעשות זאת מכוח מנדט בבחירות דמוקרטיות, הוא מנסה לעשות זאת בדרך של חקיקת חוקים. אבל צחי הנגבי הרי יודע שזה לא ילך לו והוא לא יצליח בכך, ואז נואם כאן עוד נואם באמתלה שהוא בא כאילו ללוות הצעת חוק.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת צחי הנגבי, שהביא לנו צרור עובדות, כי העובדות שהוא הציג אינן מדויקות. אין התחייבות להביא לשחרור של אסירים פלשתינים מסוימים או מספר מסוים. יש נכונות

להמשיך במשא-ומתן לשחרור אסירים פלשתינים, כפי שקיבלנו על עצמנו בהסכם עזה-יריחו, במגמה לשחרר אסירים.

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, אדוני. חברי הכנסת, אני מבקש לשבת. אתם מפריעים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מונתה ועדה לעניין שחרור האסירים הפלשתינים, אבל היא מונתה מכוח החוק שהכנסת הזאת קיבלה, ובחוק ליישום הסכם עזה-יריחו נקבע שתמונה ועדה לשחרור האסירים הפלשתינים, והיא מונתה כמצוות הכנסת, כמצוות המחוקק. נכון שפעילותה הוקפאה בעקבות האסון המחריד, הפיגוע הנורא שהיה בבית-ליד.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת: נושא שחרור האסירים הפלשתינים הוא נושא למשא-ומתן. כך היה בעבר, כך נקבע בהסכם, זה פועל יוצא של חוק הכנסת שאישר זאת. יש להניח, שאילו היה שלום בינינו לבין הפלשתינים, היו יותר פלשתינים משתחררים. אין הסכם שלום עם הפלשתינים, וכל נאומי האופוזיציה הבאים לתאר את המצב כאילו כבר יש הסכם שלום – – –

היו"ר ס' טריף:

שר האוצר, אני מבקש לשבת. אתם מפריעים כאן. מה הדברת הזאת? חבר הכנסת בן-מנחם, איזה מין דבר זה? קצת שקט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין הסכם שלום עם הפלשתינים.

מיכאל איתן (הליכוד):

את זה אנחנו יודעים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש הסכמים, יש הסכם על אוטונומיה, יש הסכמים על העברת סמכויות מסוימות. אין הסכם להקמת מדינה פלשתינית, כדרישות הפלשתינים. אין הסכם שלום עם מדינה פלשתינית, ולא צריך לעוות את העובדות. יש אופוזיציה ניכרת להסכם הזה, גם בקרב הפלשתינים. ההסכם לא נחתם עם ה"חמאס", הוא לא נחתם עם "הג'האד האסלאמי". הם מאיימים על ההסכם. לצערנו, גם אצלנו יש כאלה שאינם תומכים בהסכם.

רון נחמן (הליכוד):

את מי אתה משכנע?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא משכנע. יש לי רשות דיבור. יש רשות דיבור בכנסת. לא רק לאופוזיציה יש רשות דיבור בכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

מאה אחוז.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יפה.

רון נחמן (הליכוד):

אבל את מי אתה משכנע?

שר המשפטים ד' ליבאי:

גם בלי הצעת החוק של חבר הכנסת הנגבי לא שחררו פלשתינים רוצחים שדם על ידיהם, הם לא שוחררו עד עתה.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה הקמת ועדה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמרתי לך שהוועדה היא פועל יוצא של החוק. הוועדה צריכה לפעול לפי קריטריונים שתקבע הממשלה. הממשלה טרם קבעה את הקריטריונים, וכל זמן שהיא לא תקבע את הקריטריונים לא יהיה אפשר לשחרר את האסירים הפלשתינים, ומי שעצרו בעניין הזה אלה ראש הממשלה והממשלה.

שאל יהלום (מפד"ל):

שר המשפטים ד' ליבאי:

הם קבעו שיש לעכב בשלב זה את ההליכים בעניין הזה.

חברי הכנסת, אתם לא צריכים להזהיר את הממשלה שלא תשלח תגבורת לאנשי הטרור. הממשלה לא שולחת ולא שלחה תגבורת לאנשי הטרור.

משה נסים (הליכוד):

אבל כבר שוחררו מאות אנשי "חמאס".

שאל יהלום (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הממשלה שוקלת היטב כל דבר שקשור בתחום הרגיש הזה, ואנשים מטעמה בוחנים היטב כל מקרה ומקרה, ויש מי שמופקד על ענייני הביטחון ויש שירותים מיומנים ומיוחדים לכך, וגם אתם בשבתכם בממשלה נתתם אמון בשירותים האלה. לא צריך ליצור רושם כאילו יש כאן הפקרות וחולשת דעת וניסיון לפגוע, חס וחלילה, בביטחון מדינת ישראל.

שאלו יהלום (מפד"ל):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אנחנו מבקשים להשאיר את עניין שחרור האסירים הפלשתינים לרשויות המוסמכות לכך, ולא לקצץ ולפגוע אגב נושא זה בסמכויות של כבוד נשיא המדינה או של הגופים המוסמכים.

אנחנו מבקשים להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר המשפטים. חבר הכנסת הנגבי.

קריאה:

היו"ר ס' טריף:

הוא יכול לבוא לנמק עוד כחמש דקות. בבקשה, חבר הכנסת הנגבי, בקיצור. כל חברי הכנסת אוזניהם כרויות אליך עכשיו. בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

בדרך כלל נהוג לפתוח דברי תשובה במלים: כנסת נכבדה, אדוני ראש הממשלה. כנסת נכבדה, אני יכול, אבל נדמה לי שראש הממשלה האמיתי לא נמצא כאן. ראש הממשלה אחמד טיבי לא הגיע לדיון הזה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת הנגבי.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת הנגבי, תיזהר בדברים האלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה? מה קרה?

היו"ר ס' טריף:

אני מדבר עם חבר הכנסת הנגבי, אל תהיה סניגור שלו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אל תדבר אליו כך.

היו"ר ס' טריף:

אני מדבר אליך. אל תהיה סניגור שלו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא תדבר ולא תגיד — — —

היו"ר ס' טריף:

אתה אל תגיד לי מה לומר. שב בשקט.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה תנהג כפי – – –

היו"ר ס' טריף:

אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה ואני אעיף אותך מהאולם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא יכול – – –

היו"ר ס' טריף:

אל תדבר עוד מלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

סתום את הפה שלך.

דוד מנע (הליכוד):

– – –

היו"ר ס' טריף:

אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

דוד מנע (הליכוד):

מה זה "אני אעיף אותך מהאולם"?

היו"ר ס' טריף:

אתה שומע אותי? גם אתה תשב.

דוד מנע (הליכוד):

היו"ר ס' טריף:

אני אעיף גם אותך. אני עכשיו יושב-ראש הכנסת פה, אתה מבין את זה? תנהג בכבוד.

דוד מנע (הליכוד):

איך אתה מדבר? להעיף מהאולם?

היו"ר ס' טריף:

תשב בשקט. אני קורא אותך לסדר ואני מבקש שתשב בשקט.

משה קצב (הליכוד):

רון נחמן (הליכוד):

מה קרה, אתה מתרגש מטומי לפיד?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת קצב, אני מדבר עם חבר הכנסת הנגבי. זה לא יפה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

מה זה "להעיף", אדוני?

רון נחמן (הליכוד):

איך אתה מדבר, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ס' טריף:

נא להירגע. לא העפנו אף אחד בינתיים.

בנימין טמקין (מרצ):

מיכה גולדמן (העבודה):

צחי הנגבי (הליכוד):

לא לחינם, אדוני היושב-ראש — — —

בנימין טמקין (מרצ):

צחי הנגבי (הליכוד):

מה כל כך מעליב אתכם בביטוי אחד מד טיבי?

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני אומר שוב: מי שמנהל את מדיניותה של ממשלת ישראל, לצערי ולדאבוני, זה אחד מד טיבי, מכיוון שכל סדר-היום הציבורי של הממשלה הזאת — — —

קריאות:

— — —

קריאה:

זה לא רציני.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מבין שאתם התרגלתם לא לשמוע דברי ביקורת, וכשמשהו מציק לכם, אתם רצים לטלוויזיה ולוקחים רבע שעה. אני יכול להמתין. תרוצו לטלוויזיה, תשתלטו על השידור ותבואו לכאן חזרה ותשמעו דברי ביקורת.

רון נחמן (הליכוד):

לפי סעיף 46 — — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת נחמן. בבקשה, חבר הכנסת צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אחמד טיבי מתייצב באפרת עם שלט נגד הפקעת אדמות. כעבור שבוע השלט הזה הופך להיות החלטת ממשלה. אחמד טיבי מתייצב מול סוללת המיקרופונים: לעצור את הבנייה בירושלים רבתי. ראש הממשלה פועל על-פי מצוותו, מתכנסת הממשלה לדיון חירום, מקבלים החלטות, מוקמת ועדת שרים להתייבשות, אחמד טיבי ניצח. וגם בנושא הזה אני שומע במשך חודשים את אחמד טיבי מבשר לעם ישראל, שיש חובה על הממשלה הזאת לשחרר אסירים פלשתינים, כי בלי זה לא יהיה שלום, כי ערפאת נמצא במצוקה, כי אם, חס וחלילה, לא נחזיר את אנשי "הג'יהאד האסלאמי" ואת אנשי ערפאת ואת אנשי ה"חמאס" לבתיהם, אין הסכם אוסלו.

אדוני ראש הממשלה, אתה, להבדיל מזה שיושב לימינך, שר החוץ שמעון פרס, לא כתבת ספר על מזרח תיכון חדש, שהפך להיות הספר הכי ישן במדינה שעתיים לאחר שהוא אזל מחנויות העיתונים; אתה, לא כמו יוסי ביילין, לא כתבת ספר על עולמנו שהפך להיות עולם של "וגר זאב עם כבש"; כך, כך אני מקווה, עדיין יש האינסטינקטים הבריאים שיודעים להיאבק כנגד הטרור – אתה הולך לשחרר 1,700 מחבלים, כאשר כל הנחות היסוד של ההסכם הזה קרסו, כאשר אתה יודע יותר מכולנו שבקשותיך מן הרשות הפלשתינית להסגיר מחבלים מתווקות שם באיזה ארכיון ואפילו לא עונים לך עליהן. אתה יודע יותר מכולנו את דוחות המודיעין שמלמדים על כך שההסכם הזה קרס לפני שהוא נולד.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מבקש ממך ודורש ממך לבטל את הוועדה לשחרור המחבלים ולא לשחרר אף לא אדם אחד עד אשר ימולא ההסכם הזה ככתבו וכלשונו, תשונה האמנה הפלשתינית ונהיה באמת במצב שבו ניתן יהיה אולי, אולי, לצעוד לכיוון טוב יותר.

קריאה:

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. עד כאן. הוא סיים את דבריו. אני מבקש לא להתערב.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על הצעת חוק שלילת חנינה למחבלים רוצחים, התשנ"ד-1994. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 44

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 53

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק שלילת חנינה למחבלים רוצחים,

התשנ"ד-1944, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

הרי התוצאות: 44 בעד, 53 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הוסרה.

הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 1)

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 1), של חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק א'תתצג. בבקשה, אדוני. אני מבקש שקט באולם. חבר הכנסת הירשזון, אולי תמתין דקה והרוחות יירגעו. חברים, אתם מפריעים. אני מבקש שקט. בבקשה, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 1), תוספת סעיפים 1א ו-1ב: "1. אחרי סעיף 1 לחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל, יבוא: 'שטח ירושלים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא שומעים.

היו"ר ס' טריף:

יש פה יותר מדי רעש, חבר הכנסת זאבי. כן, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד):

יבוא: "המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה יחולו בשטח ירושלים הנקוב והמתואר בתוספת לחוק. אין לשנות ולצמצם את שטח ירושלים הקבוע בתוספת, אלא בחוק-יסוד שיתקבל ברוב של 80 חברי כנסת. לחלופין, או בחוק-יסוד שיתקבל ברוב של חברי הכנסת."

שטח "ירושלים המערבית" נכלל בשטח מדינת ישראל מכוח צו שהוציא שר הביטחון על-פי פקודת שטח השיפוט והסמכויות ב-1948. שר הביטחון היה אז דוד בן-גוריון. שטח "ירושלים המזרחית" נכלל בשטח מדינת ישראל מכוח קביעתה של הממשלה בצו שהוצא מכוחו של סעיף 11ב לפקודת סדרי שלטון ומשפט, התש"ח-1948. גם מי שגורס, כי לאור התפיסה הקונסטיטוציונית שלנו ולאור חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל רק הכנסת רשאית "להוציא" שטחים משטח מדינת ישראל, הרי שעל-פי המצב המשפטי הקיים כיום, די ברוב מקרי של חברי הכנסת, לדוגמה שניים מול אחד, לצמצם את שטח ירושלים. לכן אנחנו מציעים לקבוע מפורשות בחוק-היסוד את שטח ירושלים ואת נוקשותו.

אדוני היושב-ראש, אני יודע שיאמרו לי, שלא כדאי להעלות את הנושא ולא כדאי לדבר על העניין, שכאשר אנחנו מעלים את נושא ירושלים אנחנו רק מקלקלים ואיננו מוסיפים דבר, שצריך לעשות את הדברים בשקט, שניתן להם לטפל בזה כי יש קונסנסוס על ירושלים. אני מחזיק בידי את "מערב" מ-29 ביוני 1994, והכותרת היא: "ירושלים – בירת מדינת פלשתיין", וכך כתוב שם: ארגון ה'פתח' פרסם אתמול לראשונה את מצעו לבחירה לרשות הממשל העצמי. המצע פורסם על דעתו של יושב-ראש אש"ף יאסר ערפאת וכותרתו: ירושלים היא עיר ערבית, בירתה של מדינת פלשתיין. המצע מציין – – – לדון באורח מיידי על ירושלים, לשימור אופיה הערבי של ירושלים ולהכשלת תוכניותיהם והחלטותיהם של הציונים הנוגעות לסיפוח העיר ויהודה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שאלה לחבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

ברשות היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

האם ידוע לנואם, כי מדין-וחשבון של הפרקליטות הצבאית על הפרות ההסכם על-ידי אש"ף הסתבר כי בסעיף ההשתוללות של אנשי אש"ף בירושלים לא יכול היה איש הפרקליטות הצבאית לקבוע אם היו הפרעות, וכלשון הדין-וחשבון: לא התקבלו ממשד החוץ ההבהרות הדרושות לגבי הסיכומים השונים בעניין זה עם אש"ף? המשמעות של סעיף 26 בדוח ברורה. מחבר הדוח עמד על מכתב של מר פרס לערפאת בעניין ירושלים והדוח של הפרקליטות מדבר על סיכונים נוספים שאינם בהירים. האם לקח כבוד הנואם את הדברים האלה לתשומת לבו בעת שהציע את הצעתו?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני, חבר הכנסת בגין, הדברים הובאו בחשבון, אבל אני שמח על הערתך בנושא הזה; היא מבהירה פנים נוספים בכל הקשור לנושא ירושלים.

גברתי היושבת-ראש, בעצם הימים האלה, כאשר ארגון "פתח" מפרסם בפומבי את דעתו על ירושלים, ואותו יאסר ערפאת אשר מנהל משא-ומתן עם ממשלת ישראל מודע לדברים האלה, באותו זמן ממשלת ישראל מבקשת להתחבא מאחורי הקונסנזוס שלפיו כולנו בעד ירושלים המאוחדת.

רבותי, אני אומר לכם בכנות: אינני מאמין, אינני יכול להאמין. הרי כבר ראינו כיצד הממשלה הזאת שוחטת פרות קדושות ללא שום הבחנה, וכל דבר שאתמול היה בקונסנזוס איננו קיים בקונסנזוס היום, ראו רמת-הגולן. ראש הממשלה היום, מועמד מפלגת העבודה דאז, יצחק רבין, אמר: לא ניסוג מרמת-הגולן. היום כולנו רואים שרמת-הגולן הופקרה, תושביה הופקרו, ובכל משא-ומתן – אם יתרצה הרודן הסורי – אין ספק שנוותר על רמת-הגולן. מי ייתן ערבות?

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, חבר הכנסת הירשזון. חברי הכנסת, אדוני השר, זה בלתי אפשרי. נא לא לעמוד ליד הדוכן.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לכן אינני מאמין שיהיה בכוחה של ממשלה זו לעמוד ולהגן על ירושלים אם לא יהיה הדבר מעוגן בחוק.

חבר הכנסת בגין, כאשר בימים אלה יוצאת מושינגטון הקריאה למאבק בין-לאומי בטרור – היא לא יוצאת מירושלים, היא יוצאת מושינגטון – אני פותח היום את העיתון, קורא ואינני מאמין: אשתו של מנהיג "הג'האד האסלאמי" מבקשת תעודת זהות ישראלית. היא אומרת: אתם הישראלים מבינים רק את שפת הטרור, זו השפה היחידה שאתם מבינים. כך אומרת פתחיה שקאקי, אשתו של מנהיג "הג'האד האסלאמי" שפועל מסוריה, והוא נטל על עצמו את האחריות לרצח המתועב שהיה ליד צומת בית-ליד.

שש שנים היא יושבה בסוריה, ועכשיו היא חזרה לירושלים כדי לקבל אזרחות ישראלית, והיא ממתינה לצו של בג"ץ כדי שהיא תוכל לקבל את האזרחות. היא אומרת: מייד אחרי קבלת האזרחות אחזור לסוריה, כי אני מתגעגעת למשפחתי ולבעלי, וילדי צריכים לשוב וללמוד בבתי-הספר בסביבה הטבעית שלהם. אנשי השב"כ אמרו לי, היינו צריכים להכניס אותך לכלא, למאסר עולם, מפני שהבעל שלך הורג יהודים. אבל ידעתי שלא יעשו לי כלום. כך אומרת אותה פתחיה שקאקי.

אני אומר לכם בכנות: עם הממשלה הזאת היא עוד תקבל בסוף הטבות של עולה חדש ולאחר מכן תחזור לסוריה. כך יכולה לנהוג ממשלת ישראל?

לימור לבנת (הליכוד):

אתה נותן לה רעיונות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא, את טועה, הרעיונות מהסוג הזה נמצאים אצלם כל הזמן.

לכן, אני סבור, כי קבלת החוק במשכן הכנסת דווקא היום, שעה שהמחלוקת על ירושלים רבתי עדיין בעיצומה, תחזק את מי שזקוק בינינו לחיזוק בכל הנושא של ירושלים וגם תחזק את הצורך להרחיב את הבנייה ביישובים מסביב לה.

גברתי היושבת-ראש, ירושלים היא לא קצה האוקיינוס, היא לא קצה הגבול של מדינת ישראל, היא עיר הבירה של מדינת ישראל. היא האוקיינוס בעצמו. היא האוקיינוס של תרבות יהודית, היא האוקיינוס של מורשת ישראלית, היא האוקיינוס של תולדות העם היהודי והמדינה הזאת.

לא בהגדרה ספרותית אנו עוסקים, כדבריו של שמעון פרס; בהגדרה קיומית של ממש אנו טרודים. לא הייתי מפקיד את האחריות לגבי עתידה של ירושלים בידי פרס וחברו הטוב, סגן שר החוץ יוסי ביילין.

ההיסטוריה של ירושלים, הגיאוגרפיה של ירושלים והפוליטיקה סביבה מחייבות את הבית הזה לעגן בחקיקה ראויה ומכובדת את מעמדה ואת שטחה של ירושלים כבירת ישראל המאוחדת.

ביום זה, גברתי היושבת-ראש, כאשר עיני כל העולם וכל העם נשואות אלינו, בוחנות בקפידה כל צעד קטן וגדול שייעשה בכנסת הזאת, בכנסת ישראל למען ירושלים, אני מבקש לאשר את הצעתי כדי שנוכל ליישר ולהישיר מבט לעם ולעולם ונאמר: ירושלים לא רק על ראש שמחתנו, ירושלים היא גם בראש חוקינו ותחיקתנו, היא היתה והיא תישאר בירת ישראל המאוחדת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם הירשזון.

כבוד שר המשפטים ישיב על הצעה זו עם שתי ההצעות הבאות.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

הערה לסדר. אני חושב שההחלטה של שר המשפטים אינה נכונה. היא נעשית אך ורק מתוך נוחיות של אזעקת הממשלה להצבעה. אני חושב, שיש להפריד הן בדברים והן בהצבעות, בוודאי בהצבעות תהיה הפרדה, אבל לא לרכז הכול לאחר נאום אחד. לא צריך לראות את זה רק לפי נוחות הצבעה ממשלתית. הממשלה צריכה להיות בבניין. הקואליציה צריכה להיות בבניין. שר המשפטים צריך להבהיר דברים, לנאום וללכת להצבעה. מה שמציע השר ליבאי לא הוגן. הצעת החוק שלי שונה תכלית שינוי מהצעת החוק של חבר הכנסת הירשזון, שונה תכלית שינוי מהצעת החוק השלישית. אני מבקש להפריד גם בנאומים. לא ירצה השר לנאום – שלא ינאם. אבל הוא לא יכול, לצורך נוחיות בהצבעה, להשיב בבת-אחת. אומר לי השר: אני לא יכול להזעיק כל פעם את הקואליציה להצבעה. מה פירוש לא יכול להזעיק כל פעם את הקואליציה להצבעה? צריכים להיות כאן על מנת להצביע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מצא.

חבר הכנסת מצא, אתה יודע שעל-פי התקנון אין חיוב על השר להשיב בכלל. אם כן, העניין הזה נתון לשיקולו הבלעדי. הוא בחר שלא להשיב על כל הצעה בנפרד, וזו זכותו המלאה. תודה.

כן, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, כדי שלא יתקבל רושם מוטעה, שלוש הצעות החוק הללו עיקרן משותף. יש בכל אחת "ניואנס" שונה. המשותף שחוזר בכל אחת משלוש הצעות החוק הוא, שיש להחיל את המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה בשטחים נוספים סביב ירושלים. זה המשותף. אני לא רוצה להרחיב כדי שלא להשיב עכשיו. יש בכל אחת "ניואנס" נוסף. לכן אני חושב שתשובה אחת יכולה להלום עניינית את שלוש ההצעות.

מה שאמר חבר הכנסת מצא נוסף על כך, שיש שיקול נוסף, הוא נכון, אבל הוא לגיטימי בפרקטיקה, ולכן זה ניתן להיעשות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני כבר החלטתי בעניין הזה. גם אמרתי את דברי.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מאחר שהשר ליבאי לא משיב כרגע, זכותו שלא להשיב, אני תובע הצבעה על הצעת החוק הזאת שהובאה כרגע בפנינו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה צריך להציג אותה, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

לא שלי, של חבר הכנסת הירשזון.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא חייבת להיות תשובה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הסברתי מדוע אני מבקש להשיב על שלוש ההצעות יחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה משיב על השלוש יחד. בסדר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רשאי השר לתת תשובה או לא לתת תשובה. אני מבקש להצביע על הצעת החוק הזאת בנפרד, ועכשיו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היא תוצבע בנפרד.

היו"ר א' סלמוביץ:

היא תוצבע בנפרד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אפשר לצלצל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא רוצה לשמוע עוד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה להעיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אתה חלק מהעניין אחרי שתציג את ההצעה שלך. כרגע אנחנו מדברים על הצעת החוק של אברהם הירשזון בלבד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה להסביר משהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל ההצעה שלך עוד לא עלתה, חבר הכנסת ביבי, עם כל הכבוד. למה אתה רוצה להתייחס?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אפשר להציע לנוהל?

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר, אבל אני קובעת. השר ביקש להשיב על שלוש ההצעות כאחת, וזה דבר מקובל, זה לא דבר שנולד ברגע זה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לומר משהו. השר יכול לאסוף עשר הצעות ואחר-כך להשיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא. השר קבע שהוא יענה על שלוש אלה בלבד, שלדעתו יש מן המשותף בהן. אתה יכול לומר מה שאתה רוצה. חבר הכנסת ביבי, אני לא מאפשרת לך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ההצבעות הן נפרדות.

הצעת חוק ירושלים המורחבת, התשנ"ד–1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק ירושלים המורחבת, התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת יהושע מצא ועמנואל זיסמן. זו הצעת חוק א'תתקכ"ט. ינמק חבר הכנסת יהושע מצא. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

יהושע, זה תקדים מסוכן. לא עושים דבר כזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לשבת עכשיו בשקט ולא להפריע. זה יכול להיות, חבר הכנסת ביבי, ואתה יודע שזה יכול להיות. חבל על הוויכוחים.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אין לי לומר על התנהגות השר או על דבריו שלא נאמרו אלא משפט אחד: כך נוהגת ממשלה אשר סמוכה על כרעי אצבעות – ואצבעות לא-ציוניות. זו ממשלה שהפחד תופס אותה לכל אורך הדרך.

סאלח סלים (חד"ש):

מה רע בזה? מה רע בזה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סלים, אתה מדבר ללא רשותי, ונא להפסיק לדבר עכשיו.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

להפסיק לדבר. אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. נא לשבת.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

סאלח סלים (חד"ש):

איך באים לבקש — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סלים, אתה רוצה לצאת? קראתי אותך לסדר פעמיים.

סאלח סלים (חד"ש):

באים לסקטור הערבי לבקש. אם זה פסול, למה באים לסקטור הערבי?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סלים, אתה רוצה לצאת?

חיים דיין (צומת):

שכחו שהמגזר הערבי בא לבקש סיוע מממשלת הליכוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין, אתה מפריע כעת.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק ירושלים המורחבת המוגשת לקריאה טרומית בשמי ובשמו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן קרמה עור וגידים אצלי על רקע – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא מאיים עליו.

יהושע מצא (הליכוד):

אני לא יכול כך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ביבי, אפשר לבקש שקט?

יהושע מצא (הליכוד):

הצעת החוק קרמה עור וגידים על רקע הסכם אוסלו, הקובע מסירת שטחים מארץ-ישראל לרשות הפלשתינית, הקובע נסיגת צה"ל מהערים ביהודה ושומרון, ופירוש קירוב הטרור לגבולות ירושלים.

חמורה מזה, גברתי היושבת-ראש, הקביעה בהסכם אוסלו, שלפיה מעמד הקבע של ירושלים נתון לדיון. גילוי אותו מסמך של פרס, שהוא הסתירו מעיני העם, הסתירו מעיני הכנסת, אותו מסמך שנותן מעמד לאש"ף בירושלים, הגביר את הצורך בחקיקה הזאת שאני מביא בפניכם כאן להבטחת גבולה של ירושלים – גבולה המזרחי והמערבי כאחד ויצירת קשר אורבני בין ערי הלוויין סביב ירושלים לבין ירושלים עצמה, וזאת על-ידי החלת המשפט, השיפוט והמינהל על ירושלים המורחבת, שתכלול את מעלה-אדומים וגבעת-זאב.

הצעת חוק זו באה אף על רקע הבנייה הערבית המסיבית הבלתי חוקית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה עם ביתר?

יהושע מצא (הליכוד):

תשמע אותי עד הסוף ותשמע שאני מדבר על ערי לוויין. ביתר תבוא גם היא כאחת מערי הלוויין. בשלב זה, מכיוון שידעתי איפה הממשלה הזאת עשויה לחטוא, כללתי את גבעת-זאב ומעלה-אדומים. בחפץ לב, אם תתמוך בהצעה הזאת, אני מתחייב בפניך, שבקריאה ראשונה אכלול גם את ביתר, ואם תרצה, אדוני, גם את ערי הלוויין – הר-גילה.

אדוני סגן שר הביטחון, השאלה הזאת רק יכולה להחמיא אם אומנם אתה רוצה גם את ביתר כאחת מערי הלוויין סביב ירושלים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בהצעה שלי זה מופיע.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת יגאל ביבי, אל תפריע לי.

הצעת החוק הזאת באה גם על רקע הבנייה המסיבית הערבית הבלתי חוקית, זו המתבצעת יום-יום בירושלים עצמה וסביב ירושלים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, נא לשבת ולשתוק.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, כשאתה נוסע היום מירושלים בכביש הראשי, בדרך אל מעלה-אדומים, אתה יכול למצוא את הכפר אל-זועייב שהיו בו ב-1967 כמה בתים בודדים. עתה גלשו אלי כביש למטה וכבר עלו אלי א-טור והם חוסמים את ירושלים בצדה המזרחי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מעלה-אדומים היתה ב-1967?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה היה קודם? אתה לא מתבייש?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת דראושה, אתה מדבר ללא רשותי.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, אני פונה אליך שוב כי שאלת על ביתר. אתה יכול לראות אותו דבר באל-ג'יב שליד גבעת-זאב, איך הוא סוגר על ירושלים מצדה המערבי בבנייה בלתי חוקית. כך אתה יכול לראות את זה סביב סביב ירושלים.

כך, הנקודה הזאת, שאני מעלה אותה, אדוני סגן שר הביטחון, היא לא רק למען הרטוריקה, היא על מנת לתת סביב ירושלים חגורה של ערי לוויין שיסגרו את גבולותיה מפני אותה סגירה ערבית שמתבצעת בחיי היום-יום, הבנייה הזו שהולכת כבר היום ומנתקת את גבעת-זאב ומעלה-אדומים.

גברתי היושבת-ראש, כאשר הגשתי את הצעת חוק ירושלים המורחבת, לפני למעלה מחצי שנה, לא העליתי על הדעת, כי היא תובא כאן היום לדיון על רקע החלטות הממשלה בישראל להפסיק בנייה יהודית במעלה-אדומים, להפסיק בנייה יהודית בגבעת-זאב, הפסקת בנייה שהמסר שבה לרשות הפלשתינית ברור לחלוטין, הוא אחד. המסר הוא, שגורלן של מעלה-אדומים וגבעת-זאב, אדוני שר המשפטים, הוא כגורל ערי יהודה ושומרון.

אתם נותנים להם מסר, שלפי הסכם אוסלו מותר להם לתבוע נסיגת צה"ל מערי יהודה ושומרון, כך גם מגבעת-זאב וממעלה-אדומים. אל תיתממו בכך. זה המסר האחד והיחיד שמסרתם בוויכוח על אדמות אפרת, בהחלטה שלכם למנוע בנייה בגבעת-זאב, למנוע בנייה במעלה-אדומים. אין מסר אחר. הרשות הפלשתינית לא חלמה אפילו שאתם עכשיו, שנה-שנתיים לפני דיון הקבע, תאמרו להם: אנחנו כבר גוזרים את הגזירה על מעלה-אדומים, תתבעו את הנסיגה משם, היא כאחת מערי יהודה ושומרון. לשיטתכם, לגזור את הסכם אוסלו לגזרים, לקרוע אותו. אסון המטתם.

אבל היום אנחנו מדברים על ציפור הנפש, על ירושלים. אני יודע, שר המשפטים, שאתה תשאל אותי: ולמה אתם לא צירפתם אותה? אני אומר לך – כי שאלת את השאלה לפני יומיים. כאשר אנחנו היינו בשלטון לא היה צריך חקיקה כזאת. אנחנו בנינו אותה הלכה למעשה, הקמנו אותה. שרי הבינוי שלנו עשו זאת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

יהושע מצא (הליכוד):

כאשר הגשתי את הצעת החוק לא העליתי על הדעת שהיא תהיה כל כך חיונית לחיי הערים ותושביהן. מי יכול להעלות על הדעת, אדוני סגן שר הביטחון, כי הצעת החוק להבטחת גבולות ירושלים, הצעת החוק שלי, תעמוד, ואני מצטער אבל אין לזה כינוי אחר, תעמוד אל מול ספר לבן של ממשלת ישראל המטיל גזירות על בנייה יהודית בערי ישראל? ספר לבן, אין לי שם אחר לגזירות שהטלתם. חמור מכך, זה ספר לבן המאפשר לוועדת שרים הגבלת הבנייה בירושלים עצמה. אל תיתממו ואל תאמר לי, השר ליבאי, שזה לא נכון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה לא נכון.

קריאה:

זה נכון.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אני אוכיח לך זאת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה לא מעודכן – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אתה יודע למה אני מעודכן. יש לי כאן ההחלטה שלכם. אתה עוד יכול לספר לי שהבוקר תיקנתם אותה. אני אשאל אותך, אדוני שר המשפטים, למה לכם ועדה לענייני ירושלים? כי כתוב שהיא גם תדון בענייני ירושלים. הלא יש לכם ועדת שרים לענייני ירושלים. פסחתם עליה, שמתם אותה בצד והקמתם כעת ועדה חדשה. הוועדה החדשה הזאת קובעת גזירות מוות על יישובים יהודיים – בייבוסם.

מתי, אדוני שר המשפטים, קיבלתם את ההחלטות האלה? אתה יודע מתי, אדוני שר המשפטים? לבושתי אני חייב לשרבב נושא. כשהתקיימו הלוויות בארץ הזאת, כש-19 קורבנות ניטלו מאתנו, פרחים, חיילים במלוא פריחתם, הלכה לה הממשלה וקבעה את הוועדה הזאת שצריכה – איך נאמר שם – זו ועדה שתפקח על יישום הסעיפים הכלולים בהחלטה הזו; ביום שבו עשרות פצועים נאבקו על חייהם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתמול נאמר שהיתה הצעה בממשלה שלא להחליט, ובכל זאת החליטו.

יהושע מצא (הליכוד):

ביום שבו עשרות פצועים נאבקו על חייהם. איזה חוסר רגישות, אדוני השר? איזו אטימות? איזה טמטום של ממשלה? ביום שעם מלווה את קורבנות הטרור, אתם מקבלים החלטות על גזירות בנייה. אני יכול לומר בסימן קריאה, לא בסימן שאלה, איזו רשעות של ממשלה.

מה נאמר בספר הגזירות, אדוני שר המשפטים? – להקים ועדת שרים שתפקח על יישום הסעיפים הכלולים בהחלטה זו. הסעיף הראשון שבו, אף שהוא נכתב בחיוב למען ירושלים: יעשו, יבנו, תפרח העיר – למה הוועדה הזאת צריכה לפקח על כך, כשאמרתי קודם שיש ועדת שרים לענייני ירושלים?

רבותי חברי הכנסת, מי בוועדה הזאת, בואו נשמע. ראש הממשלה בכבודו ובעצמו, שפעמים אחדות בשבועיים החולפים הודיע חגיגות ומפורשות שאין חיוניות למעלה-אדומים ולגבעת-זאב לגבי ירושלים; אין חיוניות.

ומי עוד בוועדה? שר החוץ פרס, זה שבערי לוויין רואה מושג ספרותי. לו היה לי הזמן, אדוני סגן שר הביטחון, הייתי קורא לו שירה שעליה חונכנו ומושגים ספרותיים שבזכותם אנחנו כאן. אני לא מבטל מושג ספרותי. בעיניו זה מבוטל. אנחנו חיינו וחיים על האמונה שכתבו עליה מייסדי הציונות. מושג ספרותי לביטול ירושלים – זה שר החוץ פרס.

ומי עוד? אתם יודעים, השרה שולמית אלוני, אותה שרה שבמוצהר, לא מתכחשת לדבריה, מודיעה קבל עם ועולם, שצריך למצוא פשרה על ירושלים, חלוקה פונקציונלית או אחרת, אבל היא תובעת חלוקה. היא תשב בוועדת שרים והיא תקבע כיצד להטיל את הגזירות האלה.

נו, אני לא רוצה להזכיר אותם שרים שיושבים בוועדה הזאת ומטיפים להפרדה, מושג חדש. יד על הלב, אדוני סגן שר הביטחון, זו ההפרדה, אתה יכול לומר לי שהיא לא תביא למדינה פלשתינית? אתה יודע היטב שבממשלה הזאת יש שרים מספר שרוצים הפרדה על מנת שתוקם המדינה הפלשתינית.

סאלח סלים (חד"ש):

אתה מאמין שיהיה אחרת?

יהושע מצא (הליכוד):

נו, יש לכם ספקות מה תהיינה החלטות הוועדה הזאת? אולי הבוקר מצאו איזו פשרה מגמגמת ומסתירה ומערפלת. אולי. אבל למה בכלל ועדה כזאת? למה הערפול הזה? אתם לא רוצים את מעלה-אדומים – תאמרו, לא רוצים אותה. אתם לא רוצים את גבעת-זאב – תאמרו, לא רוצים אותה. למה הערפול? במקום 800 בתים תחליטו על 150 בתים, אחר כך תוסיפו עוד 60 בתים, וכך תבלבלו את עם ישראל.

אדוני, זה לא רק נושא הבנייה. לחרפתנו, תראו עד כמה אתם פוגעים בעיר הזאת. קיבלתם חוק למניעת מפגשים במזרח-ירושלים, לסגירת מוסדות אש"ף, אבל אתמול התקיים מפגש של משלחת הפרלמנט האירופי באותו "אוריינט האוס" שממשיך להכות ולפגוע ביוקרתה של הממשלה הזאת שכבר איננה בכלל.

ולסיום, גברתי היושבת-ראש, מול ממשלה זו, המחברת ספר לבן, ובו גזירות המסכנות את אחדותה, ביטחונה ושלמותה של ירושלים, אין לי מנוס אלא להביא חקיקה להרחבתם ולהבטחתם של גבולות ירושלים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהושע מצא.

אנחנו עוברים להצעת חוק ירושלים רבתי, התשנ"ד–1993, של חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק תתשמ"ה. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לומר שהצעת החוק שלי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא עולה לדוכן?

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא. אני רוצה להודיע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודיע מכאן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא, לא. אני לא רוצה לעלות לדוכן. אין צורך.

אני רוצה להודיע, שמאחר שהצעתי שונה מההצעות הקודמות, חברים פנו אלי ואמרו לי שהם רוצים לאפשר להם שיקול דעת וחשיבה נוספת. אני מבקש לאפשר לי לדחות את העלאת הצעת החוק שלי.

התייעצתי עם מזכיר הכנסת, והוא אמר לי שתהיה סנקציה, ובמשך חודשיים לא אוכל לחזור ולהעלות את הצעת החוק. אני מקבל את הסנקציה הזאת. אני נענה לבקשתם של חבר הכנסת זיסמן ואחרים שביקשו שיקול דעת וחשיבה בנושא. אני מבקש לדחות את העלאת הצעת החוק שלי, שהיא שונה מההצעות האחרות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ביבי, אני רוצה להפנות אותך לכוכבית שמתייחסת לאמור בסעיף 135(א)(2), בתחתית העמוד: "הצעת חוק פרטית שיוזמיה מבקשים לדחות את העלאתה לאחר שכבר נכללה בסדר-היום של הכנסת – רשאי יושב-ראש הכנסת, אלא אם ראה שיש הצדקה לבקשת הדחייה, לדחות את הדיון בהצעת החוק לתקופה של שישים יום". אתה ער לכך. הצעת החוק לא עולה היום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הייתי מבקש מהיושב-ראש שיצדיק את הבקשה לדחייה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעביר לו את בקשתך.

אדוני שר המשפטים, בבקשה. אדוני השר משיב כעת על שתי ההצעות שהועלו. בבקשה. אני מודיעה שהצעת החוק של חבר הכנסת יגאל ביבי מוסרת בינתיים מסדר-היום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא מוסרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

נדחית. מוסרת מסדר-היום הנוכחי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בשנת 1967 אוחדה ירושלים. שוחרר חלקה של העיר שהיה תחת כיבוש ירדני. גם העיר העתיקה הוחזרה לריבונות ישראלית. העיר המאוחדת, בירת ישראל, משתרעת על 108,000 דונמים, ובתחומה הוכללו: במזרח – רכס הר-הצופים והר-הזיתים; בצפון – שועפאט ושדה-התעופה עטרו; בדרום – הכפרים צור-באחר ובית-צפפה, במערב נכללו בתחום העירוני הכפר עין-כרם והמערך של בנייני המרכז הרפואי ובית-החולים "הדסה".

הצעת חוק אחת, זו של חבר הכנסת יגאל ביבי, שלא הועלתה היום, ביקשה לכוון מושג גיאוגרפי פוליטי ומשפטי בשם 'ירושלים-רבתי'. בפועל הוא מבקש לכלול בהצעת החוק את גוש-עציון, את אפרת, את מעלה-אדומים, את ביתר ואת גבעת-זאב. כמו כן חבר הכנסת מבקש בהצעה זו להחיל על שטח זה את המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה.

חנן פורת (מפד"ל):

דומני שהצעה זו לא הועלתה פה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לכן אני לא אתייחס אליה בהמשך.

בהצעת החוק של חבר הכנסת הנכבד יהושע מצא הוא מציע לספח לישראל, עכשיו, את מעלה-אדומים ואת גבעת-זאב.

משה נסים (הליכוד):

גם חבר הכנסת זיסמן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מבחינה משפטית ומבחינה פוליטית הצעות החוק מבקשות לספח עכשיו לישראל שטחים מייד – עכשיו ובאופן חד-צדדי.

חברי הכנסת יודעים שהשטחים שבהם מדובר אינם שכונות של העיר ירושלים. אותו גוש-עציון שדובר בו משתרע כ-20 קילומטר מדרום לירושלים. אם נספח אותו, כידוע אנחנו נדלג או נעקוף או נצטרך לקבוע מה המעמד של מובלעות כמו בית-לחם ואחרות. אפרת בהרי יהודה משתרעת כ-6 קילומטרים מדרום-מערב לבית-לחם. מעלה-אדומים, שהוקמה בשנת 1976, משתרעת כ-10 קילומטר ממזרח לירושלים. מדובר לפיכך בסיפוח שטחים נרחבים, פעולה שכל אחד מבין שיש לה משמעות פוליטית מדינית רצינית ביותר.

לסיפוח כל השטחים האלה אין שום צורך בחוק. הביאו הנה עכשיו את המשאלה הזאת כהצעת חוק, כאילו ממשלה לא יכולה לספח את השטחים בצו רגיל. כל ממשלה – כפי שיכלו לעשות זאת כל הממשלות שקדמו לנו, יכולה לעשות זאת גם ממשלה זאת. כל אחד מבין מדוע כל הממשלות שקדמו לנו משנת 1976 לא עשו זאת, וכל אחד מבין מדוע לא תשתמש הממשלה הנוכחית בסמכותה זו.

חנן פורת (מפד"ל):

לא כך נהגו לגבי חוק ירושלים ולגבי חוק הגולן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מפלגת העבודה חזרה והצהירה, כי במשא-ומתן על פתרון הקבע היא תעמוד על גבולות בני הגנה, וכי היא תעמוד על כך שבקעת-הירדן, גוש-עציון וסביבות ירושלים וצפון ים-המלח יהיו לעת שלום בשטחה הריבוני של ישראל, וכי הירדן יהיה גבול הביטחון של ישראל.

עוד קבעה מפלגת העבודה וכתבה במצעה, כי יישובים יהודיים שיהיו בשטחים שיפזרו לעת שלום יוכלו להישאר על מקומם.

משה קצב (הליכוד):

מה מצע הממשלה, לא המפלגה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מצע הממשלה משאיר את הנושא לדיון, כאשר נושא פתרון הקבע יעלה למשא-ומתן. כידוע, למרכיבי הממשלה, אין זה סוד, יש בעניין זה מצעים שונים.

כל אחד יודע, שטרם הגיעה, לדאבוננו ולצערנו, עת השלום עם הפלשתינים.

משה קצב (הליכוד):

המסקנה היא שלממשלה אין מדיניות. אין לכם מדיניות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

טרם הגיעה שעתו של המשא-ומתן על פתרון הקבע.

משה קצב (הליכוד):

לממשלה אין מדיניות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש לה מדיניות והיא מבצעת אותה. זה מה שמכעיס אתכם וזה מה שמדאיג אתכם. איך אתה יכול להגיד שאין לה מדיניות כשיש הסכם א', הסכם ב', הסכם שלום עם ירדן ואתה רואה שהדברים נמשכים. אתה יכול להגיד שזה לשביעות רצונך או לא לשביעות רצונך. אתה לא יכול לספר לעם ישראל, שלממשלה הזאת אין מדיניות, אין מעשים ואין הישגים.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת, אני מבקשת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

רבין שיקם את האמינות שלו כשאמר מה שאמר. עכשיו אתה מנסה לומר — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לממשלה הזאת יש מדיניות שלא להוריד יישובים יהודיים, שלא לפגוע בהתנחלויות, להבדיל מהממשלה הקודמת, ועד היום היא דבקה בכך עם כל הקשיים שמתעוררים בשטח. בכל המשאים והמתנים היא לא נתנה להוריד יישוב יהודי אחד. עובדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת מכולכם לשבת ולא להפריע לשר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הממשלה הזאת איננה כפי שתוארה כאן על-ידי חבר הכנסת מצא, שאמר – איזה מין ממשלה שאיננה מבינה את צורכי השעה, מקפיאה את כל ההתיישבות ואת כל היישובים, את כל הבנייה ואת כל הצרכים, אטומה ואיננה מבינה, כביכול.

זו ממשלה שקולה, שרואה את הצרכים האמיתיים ומטפלת בהם, ולא בהפגנות ראווה, ולא בהחלטות פוליטיות שעניין ניגוח, פרובוקציה, יצירת מתחים מיותרים.

היום התכנסה ועדת השרים שמונתה מטעם הממשלה לבחון, לבדוק ולפקח על ענייני הבנייה בשטחים. ועדת השרים, בראשות ראש הממשלה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, נא להפסיק את הזמזום הזה. כולם לשבת. אנחנו לא נמשיך כך. חבר הכנסת שמאי, לשבת. חבר הכנסת מיכאל איתן, לשבת. סגן השר אלי בן-מנחם, לשבת. חבר הכנסת חיים רמון, לשבת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מצא, אמרת היום כמה דברים בבלי דעת, ובקשתי שתשמע את דברי התשובה שלי. ראשית, ועדת השרים שמונתה לעניין זה לא מונתה לעניין הבנייה בירושלים המאוחדת. עניין הבנייה בירושלים המאוחדת אינו בגדר סמכותה, והיא לא מטפלת בבנייה הזאת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תשנו את ההחלטה – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש להבהיר לך, שמא לא הבינות, או שמא אינך ער למה שהחלטנו, להסיר כל ספק. אני אומר לך זאת כשר שישב בממשלה וישב הבוקר בישיבת ועדת השרים. נכון שהחלטתנו בסעיף א' מדברת על המשך הבנייה בירושלים המאוחדת – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זנדברג, אתה עומד עם הגב לנואם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– ואני מבהיר לך שעניין הבנייה בירושלים המאוחדת ייעשה לפי דיני ישראל, באחריות השר הממונה ובאחריות ממשלת ישראל. ועדת שרים זו אינה מוסמכת לטפל, ולא תטפל, בענייני הבנייה בירושלים הריבונית.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תגיד "רבתי".

שר המשפטים ד' ליבאי:

בירושלים בירת ישראל, ירושלים הנצחית בירת ישראל. לכן גם אין כפילות בעניין ועדות שרים לענייני ירושלים, שמא דאגת לעניין הכפילות.

ועדת השרים דנה הבוקר בעניין הבנייה במעלה-אדומים, בביתר ובגבעת-זאב.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שקט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מצא וחברי הכנסת, ועדת השרים, בהיותה ערה להחלטות קודמות של הממשלה, בהיותה ערה למצב הבנייה בשטח, בהיותה ערה להסכמים שכבר נעשו עם יזמים ועם קבלנים ובהיותה ערה לצרכים המיוחדים בכל יישוב ויישוב, אישרה כ-800 יחידות דיור, ליתר דיוק 797 יחידות דיור שכבר שווקו במהלך שנת 1994, כאשר רק חלק מהן בבנייה.

כמו-כן אישרה ועדת השרים, ואני מדבר על מעלה-אדומים שכה דאגת להביע כלפיה דאגה, וגם אנחנו כממשלת ישראל דואגים לה, 1,080 יחידות דיור נוספות במשך השנתיים הקרובות. בשנה הראשונה – עד 500 יחידות דיור; בשנה הקרובה, בשנת 1995. כל יחידות הדיור הללו בשכונה אחת שסימונה הוא 06, למי שיודע ומכיר, והשכונה הזאת כלולה בשטח המתאר של מעלה-אדומים, והיא תיבנה. כך שמעלה-אדומים תוכל להמשיך לנשום ולהתפתח.

רון נחמן (הליכוד):

וכמה היה מתוכנן שם קודם?

שאול יהלום (מפד"ל):

ב-06 יש תכנון ל-2,000, ואתם אישרתם בדיוק את המחצית.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת יהלום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יקירי, אתה לא היית שר בממשלה. המפלגה שלך היתה מיוצגת. כל הבנייה במעלה-אדומים – 4,040 יחידות דיור. באה ממשלת ישראל ואומרת לעם ישראל, שמעלה-אדומים זה מקום מיוחד, קרבתו לירושלים ידועה, זו עיר מתפתחת, יש מקום להמשך הפיתוח, ואנחנו מאשרים 797 ועוד 1,080 יחידות דיור. צא וחשוב: דיברתם, עשיתם. יושב פה שר שדיבר פחות, עשה יותר. זה הכול.

שאול יהלום (מפד"ל):

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה להמשיך. בביתר – – –

אריאל שרון (הליכוד):

800 היחידות נבנו בימי ממשלת הליכוד – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, לא, לא. לא נכון.

אריאל שרון (הליכוד):

הרי אלה הדירות שבנינו במשך שנתיים – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא מדובר בדירות קודמות, של תקופתך.

אריאל שרון (הליכוד):

06 זה דבר שתוכנן עוד בימי הממשלה הקודמת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני אבקש מכולם לשבת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תראה, השר שרון, אתה הרי יודע, אתה בנית, עד שבונים מקצים קרקע, מתכננים. יכול להיות שאתה הגית תוכניות רבות, אינני יודע מה בוצע ומה לא בוצע בפועל. יהיה מי שבודק ומי שיבדוק, ומה שעשית – – –

אריאל שרון (הליכוד):

800 היחידות האלה בוצעו. 06 תוכנן על-ידינו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יפה, יפה. ובאו בטענה שאנחנו מקפידים הכול. השר לשעבר שרון, אני לא אתחרה אתך בידיעה על מה שעשית ומה שלא עשית בתקופתך. אני יודע שיש תוכניות שאפשר לגנוז אותן ואפשר להקפיא אותן, ויש תוכניות שאפשר להוציא אותן לפועל. אנחנו אומרים, שיש שכונה שהיא בתהליך בנייה, והיא תיבנה, והיא במעלה-אדומים. נתתי לך את הפרטים.

ועכשיו לעניין ביתר. ביתר היא יישוב שנמצא, כידוע, 3 קילומטר מ"הקו הירוק", 3 קילומטר בערך, ולא קשה למישהו כאן לשער מה תהיה עמדת ישראל במשא-ומתן, בכל זמן שיתקיים משא-ומתן, לגבי גבולות הקבע של ישראל, כשעיר הולכת ונבנית מרחק 3 קילומטר מגבולות "הקו הירוק". אבל אנחנו דנים עכשיו בפתרונות.

מיכאל איתן (הליכוד):

למתי התחייבתם באוסלו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא שומע אותך. אתה חלש מדי. מה קרה לך? אני לא שומע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם מפירים התחייבויות, או מה? רשמנו לפנינו שאתם – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא יעזור איך שלא תעמיד את זה, ההחלטות ברורות. יש נתונים על מה שנבנה עד היום – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, זה בלתי אפשרי. אני מבקשת מכולם לשבת בשקט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— ויש נתונים מה בתהליך בנייה. זה לא מתאים לתיאור שלנו — —

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אדוני השר. אדוני שר המשפטים — — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — — כממשלה שהיא — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני, אני מדברת אליך. אני לא מאפשרת להמשיך עכשיו. אני מבקשת מכל חברי הכנסת לשבת. להפסיק את ההתגודדות שם בקצה. חברי הכנסת, אנחנו לא נמשיך עד שיהיה פה שקט. אנחנו לא נמשיך. אני מבקשת מכולם לשבת או לצאת. אחת מן השתיים. כולם לשבת. חברת הכנסת איציק, לשבת. סגן יושב-ראש הכנסת סאלח טריף, לשבת. סגן השר מיכה גולדמן, לשבת. חברת הכנסת דיין, לשבת. חברת הכנסת דיין, אני מדברת אליך. לשבת. חברת הכנסת דיין, חברת הכנסת איציק, או לשבת או לצאת. אחת מן השתיים. חבר הכנסת רענן כהן, אדוני שר המשטרה. זה בלתי אפשרי, רבותי. זה לא שוק פה. חבר הכנסת טמקין, נא לשבת. חברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת שפי. כולם לשבת. חברת הכנסת בלומנטל, לשבת. כולם לשבת, ושיהיה פה שקט. אני מבקשת שקט גם באגפים. לסגור את הדלתות, שיהיה פה שקט.

בבקשה להמשיך, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, בביתר אישרה ועדת השרים לשווק עוד 1,026 יחידות דיור; עד עכשיו נמכרו כ- 300 מהן, כפי שהבינונו. אישרנו המשך הליכי התכנון לשטח נוסף — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סאלח סלים, לשבת, להפסיק לדבר. חבר הכנסת פנחסי, לשבת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

-- ודחינו את המשך הדיון בקצב הביצוע של בניית עוד כ-900 יחידות דיור. ועדת השרים אישרה הבוקר בניה פרטית של עוד כ-340 יחידות דיור. יש שטח נוסף --

רון נחמן (הליכוד):

איפה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

בגבעת-זאב, שיש בו פוטנציאל של בניית עוד 1,185 יחידות דיור בתוך התחום הבנוי עכשיו. ועדת השרים ממשיכה בעבודתה.

אלה הן סביבות ירושלים. אלה מקומות שיש מי שמבקש – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ממי נגזלו האדמות האלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה יודע את התשובה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני שואל אותך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הן נגזלו? לטעמך? לשיטתך?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

נכון שהן שייכות לנו? נכון שאנחנו בונים שם בזכות?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה לסיים את דברי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שקט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

רבותי, אנחנו לא נעסוק בהתפרצויות של הפגנה. אנחנו משתדלים שלא לעסוק בדברת מיותרת. אנחנו שוקלים את צורכי הבנייה לגופם, עם כל הרגישויות שיש בכל בנייה שכזאת מבחינת ההיבטים של כל אלה שמעורבים בדבר וכל אלה שמביטים בנושא הזה.

הניסיונות שנעשו כאן בהצעת החוק הם ניסיונות ליצור פתרונות סרק לסכסוך קשה באופן חד-צדדי. זה לא ילך, לא יעבוד, ואני מבקש להסיר את הצעות החוק מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 1).

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש.

קריאות:

אין דבר כזה. אין דבר כזה.

חיים אורון (מרצ):

היא הודיעה על הצבעה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט. על-פי התקנון מותר לחבר הכנסת לענות ולהשיב אחרי דברי השר.

חגי מירום (העבודה):

לא, לא בהצבעה. הכרזת על הצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, מותר לו לענות ולהשיב. לא שאלתי אותו. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אבל יש הצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא שאלתי אותו, חבר הכנסת חגי מירום. ברגע שהודעתי על הצבעה הוא מייד אמר שהוא רוצה לעלות. מה אתם רוצים? חמש דקות.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני לא מבין, ואולי אני כן מבין, עד כמה הממשלה מוכיחה רגע רגע ושעה שעה שהיא מבוהלת. כמעט אין תחום שהיא לא מבוהלת בו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט.

יהושע מצא (הליכוד):

עד כדי כך, שיש צעקות מכל הקבוצה הזאת של הקואליציה, לרבות שר החוץ, כדי לא לתת לאופוזיציה לדבר במשך חמש הדקות שנקבעו בתקנון.

קריאות:

באמת, באמת.

יהושע מצא (הליכוד):

מה הפחד?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט עכשיו.

יהושע מצא (הליכוד):

הלוא, אדוני שר החוץ, מספרות יפה אתה לא פוחד. לכן, אנא תתרגל גם לדיבורים.

אני רוצה לומר לך, גברתי היושבת-ראש, ואולי לספר לכנסת בכמה משפטים על מה שקרה, לגופו של עניין. ביקשו ממני ידידים בסיעת העבודה, ידידים, לדחות את ההצבעה כדי להעמיד במבחן את החלטתה של ועדת השרים היום לגבי הבנייה בירושלים, כדי לבחון אותה, כדי שנוכל להיות שבעי רצון מהביצוע בשטח של אותה החלטה.

רפאל אלול (העבודה):

מי ביקש?

יהושע מצא (הליכוד):

ידידי הטוב, דיבר אתי גם ראש הממשלה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לא ביקשתי לדחות.

יהושע מצא (הליכוד):

לא ביקשתי. תן לי, אדוני ראש הממשלה. לא ביקשת מאומה, רק ניסית – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

הסברתי – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה. תראי, גברתי, אני התחייבתי לדבר חמש דקות. מפריעים לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה תקבל חמש דקות. אתם לא תמנעו ממנו מלדבר. אם תעכבו אותו, הוא יעמוד פה וידבר עד שהוא ידבר חמש דקות.

קריאה:

יהושע, תשמע את ראש הממשלה. זה חשוב.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מוכן שראש הממשלה יבהיר מה הוא ביקש, אם אני לא נאמן עליך.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

באתי להסביר לך מה הוחלט ולא ביקשתי שום דחייה.

יהושע מצא (הליכוד):

טוב, אדוני.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

וזה לא היה בארבע עיניים. היו עדים.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אדוני, זה מעניין מאוד – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מצא, לאור הדברים שאמרת אני רוצה להפנות את תשומת לבך.

חברי הכנסת, אני מבקשת שקט.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני רוצה להסב את תשומת לבך לסעיף 137א לתקנון. רק הממשלה יכולה לבקש השהיה בהצבעה. בסעיף הזה נאמר כך: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך" – אתה יכול רק להסכים או לא – "ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה, ורשאי כל אחד מחברי הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה. היתה התנגדות כאמור, יעמיד היושב-ראש את עניין ההשהיה להצבעה".

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אין בקשה כזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם אין בקשה כזאת, אין לנו על מה לדבר.

יהושע מצא (הליכוד):

אין בקשה כזאת. אין גם מסמכים אצלך, שר החוץ פרס. הכול אמת לאמיתה. אין. אתה הקובע. אני רוצה לומר לך, שר החוץ פרס, באוזניו של ראש הממשלה יצחק רבין: סיעתך באופן רשמי ניגשה אלי, ניגשה אל חבר הכנסת אברהם הירשזון, הנוכח פה, ניגשה אל חבר הכנסת יגאל ביבי, וביקשו מאתנו להסכים לדחיית ההצבעה בשבועיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

מדובר על הממשלה בלבד, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה תקשיב לי עד הסוף, אדוני ראש הממשלה. אתה תקשיב לי. לאחר מכן, לקחו אותי – – –

רון נחמן (הליכוד):

הם מטומטמים, הם לא יודעים. הם מטומטמים, הם לא יודעים.

יהושע מצא (הליכוד):

הם מטומטמים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט, חבר הכנסת רון נחמן. חברי הכנסת. חבר הכנסת יחזקאל. בבקשה, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

לאחר מכן, גברתי היושבת-ראש, לאחר מכן – גברתי, אי-אפשר כך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, זה בלתי אפשרי.

יהושע מצא (הליכוד):

לאחר מכן, גברתי היושבת-ראש, ידידים שיש לי במפלגת העבודה ביקשו ממני להיפגש עם ראש הממשלה והוציאו את ראש הממשלה כדי שיבהיר לי עד כמה ההחלטות שקיבלה ועדת השרים היום הן החלטות נכונות. נכון?

שר האוצר א' שוחט:

כן.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

נכון.

יהושע מצא (הליכוד):

ראש הממשלה לא ביקש ממני לדחות את ההצבעה. אדוני, אם מקשיבים עד הסוף – תראה שאני מדייק. תראה שאני מדייק. ראש הממשלה הציג בפני את התוכנית כפי שאושרה. לצערי הרב, אדוני ראש הממשלה, לא שוכנעתי.

חיים אורון (מרצ):

אני שמח.

יהושע מצא (הליכוד):

לא שוכנעתי, כי בגבעת-זאב לא אישרתם שום יחידת דיור; כי במעלה-אדומים יש פריסה של 1,080 יחידות דיור ששר הבינוי רצה לבנות בשנה ואמרתם שתפרסו אותן על שנתיים; כי לא ראיתי שבביתר אישרתם בנייה.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן.

יהושע מצא (הליכוד):

על כן, אדוני, קיימת הוועדה שהקמתם. כשלא היית כאן קראתי לה: החלטות הספר הלבן, גזירות על יישוב יהודי. הוועדה שאתה עומד בראשה צריכה לקבוע על-פי הגזירות איפה יחיו יהודים ואיפה לא.

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן, מה זה צריך להיות?

יהושע מצא (הליכוד):

על כן, אני יודע, אדוני, שאחרי שהיה לי רוב בבית הזה למען ההצעה שלי, רוב בטוח היה לי — — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

אין לך רוב. עכשיו אין לך רוב.

יהושע מצא (הליכוד):

היה לי רוב עם חברים נאמנים למען ירושלים בבית הזה. היום, עכשיו, הרגע, אין לי, כי באופן טבעי אתה מנהיגה של המפלגה הזאת ובאופן טבעי הם נענים לך. אני מצטער על כך, מכיוון שאני חושב שעניינה של ירושלים הרבה יותר חשוב.

אורי אור (העבודה):

מה עם הזמן?

רפאל אלול (העבודה):

הוא מדבר כבר רבע שעה.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת מצא, גמרת. הזמן עבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם אתם תמשיכו להפריע, הוא ימשיך לדבר. אם תמשיכו להפריע, הוא ימשיך לדבר.

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו רוצים להצביע.

היו"ר א' סלמוביץ:

עם כל הכבוד, חבר הכנסת דדי צוקר, הזמן שעומד לרשותו הוא חמש דקות נטו, נטו. אתה לא מנהל פה את הישיבה, עם כל הכבוד, ונא לשבת עכשיו, לא להתווכח. אתם תמשיכו לדבר – הוא ימשיך לדבר. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה לסיים במשפט אחרון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לאפשר לחבר הכנסת מצא לסיים? אתם לא תפריעו לו. חבר הכנסת לס, כל עוד לא תאפשרו לו לדבר הוא יעמוד כאן.

יהושע מצא (הליכוד):

ממשלה שבחיי היום-יום מאפשרת ל"אוריינט האוס" לסטור לה על לחייה, ואתמול זה קרה במפגש עם הפרלמנט האירופי; ממשלה שמחוקקת חוקים ולא יכולה לשמור עליהם; ממשלה שגוזרת גזירות – אינה ראויה למשול.

אני מעלה את הצעת החוק, אדוני, גם בידועי שאני אכשל היום בהצבעה. הצעת החוק הזאת לגבי ירושלים – אדוני שר האוצר בייגה שוחט, תפסיק עם התנועות המבזות האלה. יש לך בית-ספר של ראש ממשלה. תתנהג בנימוס, גס רוח שכמוך, שר אוצר בישראל לומד מראש ממשלה לעשות תנועות כאלה. תתבייש לך. תתבייש.

רפאל אלול (העבודה):

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפי אלול. חבר הכנסת טמקין, שב. בבקשה, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

על כן, גברתי, ממשלה זו אינה ראויה – ממשלה שמפרסמת "ספר לבן" וגזירות אינה ראויה להישאר על כנה. אני צריך, למען הבטחת שלמותה של ירושלים, חקיקה של הכנסת. אם אני אצליח להעביר זאת – נבטיח, ואם לא – אני אחזור עם החקיקות האלה עד שהממשלה הזאת תיפול ותיעלם לה משיבתה ומכהונתה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מצא. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה. חמש דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תקצר כבר – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, נא לשבת ולאפשר לנואם לשאת את דבריו. לא להתחיל עדיין. כולם לשבת ושיהיה פה שקט. כן, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת דראושה, מה זה "תקצר", מה זאת אומרת "תקצר כבר"? האצבע לוחטת לך ללחוץ על הכפתור, להוריד את ירושלים, להוריד אותה מסדר-היום? אתה רוצה ירושלים מחולקת, אז תבוא ותאמר את זה.

רון נחמן (הליכוד):

דבר אל ראש הממשלה, דבר אל השמאלנים שם, עזוב את דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, נא לא להשיב עכשיו. אני לא מאפשרת לך להשיב.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אז תבוא ותאמר את זה. הרי אתה הנציג של ממשלת פלשתין פה. איך אתה מדבר אלי בצורה כזאת, "תקצר"? ירושלים היא בלבנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לבקש פה שקט?

אברהם הירשזון (הליכוד):

רבותי חברי הכנסת, גם אלי, כמו לחברי כנסת אחרים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, זה בלתי נסבל, מה שאתה עושה, בלתי נסבל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מאחר שהמערך לא מוכן לשמוע ולא מוכן להקשיב לדברים של חברי כנסת שרוצים לדון בעניין ירושלים, אני מבקש שניגש להצבעה מייד.

היו"ר א' סלמוביץ:

טוב. אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 1), של חבר הכנסת אברהם הירשזון. אנחנו עוברים להצבעה. נא להצביע בעד או נגד.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש – – –

קריאות:

איך את מעזה?

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה איך אני מעזה?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 44

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 47

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מס' 1)

מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

44 תומכים, 47 מתנגדים, נמנע אחד.

קריאות:

בושה. בושה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה? איזו בושה? אתה תגיד לי לרדת? אני מבקשת להוציא אותם. תתביישו אתם. תתביישו הסדרנים לכאן. אני מבקשת את הסדרנים לכאן. תתביישו. כך אתם מדברים אל יושבת-ראש ישיבה? החוצה. החוצה. אני מבקשת את הסדרנים לכאן. אני מבקשת את הסדרנים לכאן.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת מהסדרנים לעשות פה סדר. אני מבקשת לעשות פה סדר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

היו"ר א' סלמוביץ:

מה לא היה בסדר בדברים שעשיתי? תתביישי לך, שרת העבודה והרווחה. תתביישי. שרה בישראל מתנהגת כך. תתביישי לך. תתביישי. תתביישו כולכם. בושה וכלימה, איזו התנהגות. כולם לשבת. אני מבקשת מהסדרנים לעשות פה סדר.

אני מבקשת מכולם לשבת. בושה וכלימה.

יורם לס (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

מה זה תוריד אותה? אתה תצא החוצה, חבר הכנסת לס. אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

יורם לס (העבודה):

תתביישי לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

שב. שב, חבר הכנסת לס. כולם לשבת. כולם לשבת, אמרתי. כולם לשבת.

חבר הכנסת הירשזון, לאיזו ועדה ביקשת? שיהיה פה שקט. חבר הכנסת הירשזון, איזו ועדה ביקשת? אתם רוצים לאפשר לי לנהל את הישיבה?

שב, חבר הכנסת לס. שב, אמרתי. אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. כולם לשבת.

חיים דיין (צומת):

הצבעה חוזרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא עושה שום הצבעה חוזרת. שב. חבר הכנסת דיין, נא לשבת. כולם לשבת.

חבר הכנסת הירשזון, איזו ועדה ביקשת?

קריאה:

הוא לא אמר.

היו"ר א' סלמוביץ:

44 תומכים, 47 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק לא נתקבלה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק ירושלים המורחבת, התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת יהושע מצא ועמנואל זיסמן, בקריאה טרומית, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 51

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 52

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק ירושלים המורחבת, התשנ"ד–1994,

מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

51 תומכים, 52 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא התקבלה.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הגבלת כהונה)

(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הגבלת כהונה), של חבר הכנסת סילבן שלום; הצעת חוק ב'תעו. בבקשה.

אני רוצה לציין, שזו בושה וכלימה איך ששרים מתנהגים פה. אני לא עברתי על שום דבר מהתקנון. אני הכרזתי על הצבעה, ואתם יכולים להתבייש על הצורה שבה אתם מתנהגים. בושה וכלימה. בושה וכלימה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אני מבקש לא לעמוד באולם. מי שרוצה לשבת – בשקט. חברי כנסת נכבדים, כל הבית, אני מבקש קודם כול מהאגף הזה, חברי הכנסת גולדשמידט וכהן. סדרנים, אני מבקש לסגור את הדלתות. חבר הכנסת בן-מנחם, אני מבקש מכולם שקט.

חבר הכנסת ביבי נתניהו, אני יכול לבקש ממך לשבת? חבר הכנסת קצב, אני מבקש. חברי הכנסת אבי יחזקאל, דדי צוקר, אתם מפריעים לי. תשבו כולכם. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אל מי אני מדבר? חבר הכנסת שלמה בוחבוט, שב בבקשה. אני מבקש למנוע את ההתקהלות כאן. אני מבקש מהסדרנים למנוע כאן את ההתקהלות. אין כאן עכשיו דו-שיח. חבר הכנסת דן תיכון, הוא לא נא לשבת ולהרגיע ולעזור בקטע הזה.

חברי הכנסת הנכבדים, אם לא תשבו, אני אסגור את הישיבה עכשיו. אני מודיע לכם. שבו כולכם. לאחר סערת הרוחות שהיתה כאן אני מבקש מכולם להירגע עכשיו. קרה מה שקרה. חבר הכנסת מצא, אנא ממך. שבו.

אנחנו נשמע עכשיו את חבר הכנסת סילבן שלום. אדוני הנכבד, בכנסת כל כך מלאה לא תוכל להשיג שקט רב יותר. אשריך שהכנסת מלאה ואתה מדבר אל אוזניהם של 120 חברי כנסת.

חבר הכנסת גולדמן. סדרנים, אני מבקש שלא ידברו שם בצדדים, שיצאו החוצה. אולי תוציאו את כולם החוצה ואז נפתור את הבעיה. חבר הכנסת פורת, חבר הכנסת פני בדש, מה זה?

חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה, אנחנו מתחילים.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני יושב-הראש, חברי הכנסת, לפני כחודשיים ימים, בדיון לילי כאן – – –

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה לומר לחברי הכנסת, שכולם יבינו שההצבעה יכולה להתקיים מייד אחרי שהשר ישיב. הכול יכול להיות. שיביאו זאת בחשבון.

חיים קופמן (הליכוד):

לפני כן אתה צריך לצלצל בפעמון.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, כמובן. שלום, חבר הכנסת קופמן, ברוך הבא. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני יושב-הראש, חברי הכנסת, לפני כחודשיים ימים, בדיון לילי, עלה לכאן השר לאיכות הסביבה יוסי שריד וביקש לתקן אותי על השימוש בשפה העברית. הוא אמר לי שיש לומר "אדוני היושב-ראש" ולא "אדוני יושב-הראש".

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, חבר הכנסת סילבן שלום.

אני רוצה לומר, ששרת העבודה והרווחה מצאה לנכון להתנצל בפני על ההתנהגות הזו, בשם עצמה בלבד, ואני מאוד מעריכה את זה. אני רוצה לומר, שזו הוכחה חותכת לכך שכל ההתנפלות הזאת לא היתה במקומה; לא היתה במקומה.

דוד צוקר (מרצ):

רן כהן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

לא היתה במקומה, ואתם, הצדיקים הגדולים, הגיע הזמן שתודו בזה.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, זה לא היה במקום. קחו את הסטנוגרמה, תראו מתי הכרזתי על הצבעה. זה שאתם לא במקומכם, זו הבעיה שלכם ותבואו בטענות אל עצמכם. אני כיושבת-ראש ישיבה ניהלתי את הישיבה הזו על-פי התקנון, ואני חושבת שההתנהגות שלכם היתה מתחת לכל ביקורת.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אפשר לגשת לרגע למיקרופון?

רן כהן (מרצ):

מצלצלים חמש דקות לפני ההצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

היו חמש דקות. תבדוק את זה, חבר הכנסת רן כהן. היו חמש דקות מזמן שהכרזתי. היו עשר דקות. הנה, יושב פה המזכיר. עשר דקות היו, וכל מה שאתם עושים פה, זה לא במקום. תסלחו לי מאוד.

דן תיכון (הליכוד):

את לא חייבת להתנצל. את מחליטה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מחליטה. אבל אני אומרת, ששרת העבודה והרווחה, שהתנפלה עלי פה, מצאה לנכון להתנצל.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבירור הוא לא פה. יש להם טענות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נברר את הדברים האלה. אנחנו נברר אותם.

מיכאל איתן (הליכוד):

ערפאת כנראה השפיע עליהם לרעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, הייתי כאן באולם וראיתי בדיוק מה שנעשה. אני מכירה אותך כאדם הגון מאוד. ראיתי את חבר הכנסת חגי מירום מצביע וקורא לך. הוא ביקש לומר משהו על נוהל ההצבעה, והיתה לי תחושה ונתת לי הרגשה שאת פשוט התעלמת לגמרי מן ההצבעה, דבר שלא היה לי אף פעם כלפיך.

היו"ר א' סלמוביץ:

איך יכולתי להתעלם?

דליה איציק (העבודה):

היתה לי הרגשה שאת מנסה לעשות מחטף. על כן אני לא מרגישה צורך להתנצל בפניך. אני מודה לך על שנתת לי רשות דיבור.

היו"ר א' סלמוביץ:

הדברים שאת אומרת הם לא במקומם. הסטנוגרמה מדברת בעד עצמה. חלפו עשר דקות מרגע שהכרזתי על הצבעה. אתם לא ישבתם במקומותיכם, ואין לכם אלא להלין על עצמכם בלבד. ובזה נגמר הוויכוח.

כעת אנחנו עוברים לסדר-היום. בבקשה.

מרדכי גור (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, מכיוון שמצאת לנחוח לומר מה אמרה לך השרה אורה נמיר בארבע עיניים, אולי את מוכנה לחזור ולומר לציבור מה אני אמרתי לך בארבע עיניים?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני חושבת שזו בושה בשבילך, אדוני סגן השר, המלים שאתה משתמש בהן.

מרדכי גור (העבודה):

בבקשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כדאי שהציבור לא ידע את המלים שאתה נוקט ומשתמש בהן. בושה וכלימה.

מרדכי גור (העבודה):

אולי בכל זאת?

היו"ר א' סלמוביץ:

תאמר אותן בעצמך, אם אתה בוחר לומר אותן לציבור.

מרדכי גור (העבודה):

אני אמרתי אותן בארבע עיניים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תאמר בעצמך. אתה לא יכול לכפות עלי לחזור על מלים שאינן במקומן, המלים שאתה אמרת לי.

מרדכי גור (העבודה):

מי נתן לך את הזכות לחזור על מלים שהיא אמרה לך בארבע עיניים?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני עצמי, אדוני. אני לא צריכה את רשותך לכך.

מרדכי גור (העבודה):

— — — אהה

היו"ר א' סלמוביץ:

אני עצמי.

מרדכי גור (העבודה):

זאת אומרת, את בוחרת מה לעשות ומה לא לעשות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני בוחרת, אני מנהלת את הישיבה, גם אם זה לא מוצא חן בעיניך.

מרדכי גור (העבודה):

לא, לא, את מוצאת חן בעיני מאוד, כשתהיי למטה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני בוחרת לעשות מה שאני רוצה פה.

(קריאות ביניים)

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סילבן שלום. די. די. זה נגמר, הנושא הזה נגמר.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני רוצה לומר משהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא נותנת.

נואף מסאלחה (העבודה):

רק תיקון.

היו"ר א' סלמוביץ:

תיקון למה?

נואף מסאלחה (העבודה):

אני רוצה להודיע משהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא שומעת.

נואף מסאלחה (העבודה):

תיקון להצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תיקון להצבעה? איך אפשר להודיע עכשיו על תיקון להצבעה, עברנו לנושא אחר. נו, טוב, בסדר.

נואף מסאלחה (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בהצבעה הראשונה התיישבתי במקום חבר הכנסת וליד חאג' יחיא והצבעתי במקומו. מסתבר שהוא מקוזז. לא ישבתי במקומי, ולכן אני מבקש לבטל את ההצבעה שלי, או לתקן אותה, איך שתרצי. אבל אני לא רוצה שמישהו כאן יחשוב שהוא הצביע. הוא נסע לחוץ-לארץ, והוא מקוזז.

היו"ר א' סלמוביץ:

הדברים נרשמו בפרוטוקול. תודה. אנחנו עוברים לסדר-היום.

משה קצב (הליכוד):

אני רוצה לומר משהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בשם סיעת הליכוד. זה לא על חשבון חבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת איתן, מדבר חבר הכנסת קצב מסיעתך.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל כרגע מדבר חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, היו שלוש הצבעות בעניין מעמד ירושלים. על-פי תוצאות ההצבעה הראשונה, התברר שנעשה עוול דווקא לסיעות האופוזיציה שתמכו בהצעות החוק. אם יש תלונה לחברי הקואליציה, הרי שהם יצאו בשן ועין, ורואים זאת על-פי תוצאות ההצבעה המאוחרת יותר.

עם זאת, אני מבקש למחות ולגנות את ההתנפלות של שרים וחברי כנסת מהקואליציה על היושבת-ראש. היושבת-ראש נהגה באיפוק, ואני חושב שהיתה צריכה להתנהג בפחות סלחנות כלפי ההסתערות וההתנהגות הזו.

חגי מירום (העבודה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

שניים מהסיעה שלכם כבר דיברו.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

שניים מהסיעה שלכם דיברו, מהליכוד מדבר עכשיו הראשון.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, חבר הכנסת איתן. עוד אתן לך.

משה פלד (צומת):

חבורת בריונים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

מי שמדבר על בריונים. פה גדול.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לאפשר לחבר הכנסת איתן לדבר? חבר הכנסת יהלום.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, בעקבות האירועים הסוערים שהיו כאן, דיברו כבר חברים מספר מהקואליציה, ואני השני המדבר מטעם האופוזיציה, וסדר-היום מתעכב כרגע.

האירועים האלה, ובמיוחד ההודעה האחרונה, שחבר כנסת הצביע במקום חבר כנסת אחר, ראויים –
--

נואף מסאלחה (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש, לא אמרתי כלום, אדוני סגן השר – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

מותר לו להגיב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני סגן השר, הירגע. כל מה שאני מבקש, גברתי היושבת-ראש, הוא לקיים בירור מקיף, לא כאן, לא בשעה הזו ולא בתנאים הקיימים פה. המליאה היא לא הפורום הנכון לקיום הבירור. אני מבקש להמשיך בסדר-היום ולהורות לקיים את הדיון בלשכת יושב-ראש הכנסת. מי שממלא את מקומו

בהיעדרו, כי הוא נמצא בחוץ-לארץ, ייקח על עצמו לקיים את הבירור שם או בוועדת הכנסת, עכשיו או בזמן הקרוב, על מנת שכל הנושאים ילובנו עד תום, אבל לא כאן במליאה. יש להפסיק את כל העיכובים בסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת איתן. אני מאפשרת לשניים נוספים, אחד מהקואליציה ואחד מהאופוזיציה: חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת צחי הנגבי, ובכך גמרנו.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, נדמה לי שמיצינו את העימות בתוך החדר הזה, בתוך האולם הזה. היו פה דברים שנראים חריגים. יש לכל אחד השקפה משלו על העניין. אני מציע למליאה לחזור לעבודה, ואני מנצל את ההזדמנות הזו להודיע כאן, שבשעה 15:00 תתכנס ועדת הכנסת לדיון על אירועי המליאה כאן. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה. בכך סיימנו. חבר הכנסת קצב, מדבר חבר סיעתך, חבר הכנסת צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין ספק שמתחייב – כפי שהודיע כאן יושב-ראש ועדת הכנסת – דיון דחוף ומיידי על התופעה שהיינו עדים לה. אינני זוכר אי-פעם בתולדות הכנסת תופעה, שעשרות חברי כנסת וביניהם שרים מתנפלים כמו אנשים שתקף אותם אמוק על יושב-ראש הישיבה, וסדרנים נאלצים להרחיק שר בממשלה, בכוח, לבל יתקוף את היושב-ראש.

לא שמענו על כך מלת התנצלות אחת, גינוי אחד מצד אחד מחברי הקואליציה. אני לא מבין את זה. כאשר שבח וייס היה פה בעבר, אני זוכר שכאשר היתה התנהגות לא נאותה של אחד, שניים או שלושה חברים, והם היו ניגשים אליו, הוא היה אומר: מה זה, הפוטש הזה, שאתם רוצים לעשות? ומייד היו הרוחות נרגעות.

כאן היתה התקפה ברוטלית של עשרות, תוך זעקות שבר על החלטה מוצדקת, ושר האוצר יושב פה ועוד מנסה להגן על התופעה הזו, המטילה אות קלון עליך ועל ממשלתכם. אל תחשבו שזה יימחק מהזיכרון הציבורי. כל עם ישראל יראה את זה היום בחדשות "מבט". הוא יראה חבורה של בריונים מתלהמים, שלא מסוגלים לקבל את תוצאות ההצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת צחי הנגבי.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אנחנו עוברים להצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הגבלת כהונה), של חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי יושבת-הראש, חברי הכנסת, לאחר הסערה הגדולה, אני מקווה שיינתן לי לדבר, ובשקט.

לפני כחודשיים ימים, בדיון לילי על הבורסה, כאשר התחלתי את דברי, אמרתי: אדוני יושב-הראש. השר שריד הרים מייד את ידו וצעק: אסור לומר "אדוני יושב-הראש", רק "אדוני היושב-ראש". לאחר שסיימתי, הוא ביקש למסור הודעה, עלה לדוכן והתחיל לנמק באריכות את הקלקול שאני מקלקל את השפה העברית כלפי עם ישראל. מה אמר השר שריד? הוא אמר: מיליונים צופים בנו עכשיו, שמת בפיהם מכשול.

תמיד ידעתי שהוא לא יודע על מה הוא מדבר, אבל הייתי חייב לקבל אסמכתה מהאקדמיה ללשון העברית. פניתי לאקדמיה וביקשתי לדעת, האם מותר לומר "גברתי יושבת-הראש" או "אדוני יושב-הראש", ובמכתב שקיבלתי, כמובן, מרחל סליק מהמזכירות המדעית של האקדמיה ללשון העברית נאמר, כי ניתן לומר "גברתי יושבת-הראש" ו"אדוני יושב-הראש".

למה אני מזכיר זאת כאן היום? אני מזכיר זאת כדי להראות כיצד אנשים מהצד הזה מנסים להראות באותות ובמופתים שהם יודעים הכול והם טועים פעם אחר פעם. הם מנסים להוכיח שהם יודעים והם צודקים, אך הם טועים ומטעים. לכן מצאתי לנכון להזכיר את הדבר הזה כאן היום.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת סילבן שלום, כי זו ממשלה שנפלה על הראש.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי יושבת-הראש, חברי הכנסת, ההצעה שלי באה לשים אולי סוף לקלקולים בממשלה הזו, שפוגעים בכל אזרחי ישראל.

משה קצב (הליכוד):

גם אתה לא תצליח.

סילבן שלום (הליכוד):

גם אני אולי לא אצליח, אבל הצעת החוק הזו יכולה למזער למינימום את הנזק הגדול, הבלתי נפסק, המתמשך, המתמיד, שראש הממשלה ממיט על עם ישראל ואזרחי ישראל.

הצעת החוק שלי קובעת, שראש הממשלה לא יוכל לכהן כשר נוסף, אלא לתקופה של 90 יום בלבד. מעבר לכך הוא לא יוכל לעשות זאת. אם לאחר 90 יום הוא ימשיך לכהן בתפקידו כשר נוסף, חייבת להיות סנקציה, והסנקציה תהיה התפטרות הממשלה.

ראש הממשלה הנוכחי מכהן כשר הביטחון, כשר הפנים, כשר הדתות, ועד לפני כחודשיים כיהן גם כשר הבריאות. וזאת רק מאמצע הקדנציה. בתחילת הקדנציה הוא היה גם שר העבודה והרווחה לתקופה מסוימת.

כל הדבר הזה, גברתי יושבת-הראש, מביא לכך שאולי אנחנו צריכים להתגאות בראש ממשלה שיש לנו, שאולי הוא "סופרמן", המסוגל להיות כל השרים שבעולם, לתפקד ולנהל. אני זוכר מה אמרו על ראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר כאשר החזיק בתיק אחד או שניים לתקופה קצרה. איזה צרחות נוראות היו כאן, כיצד באו ואמרו השכם והערב: איך ניתן להפקיר את המשרד הזה? וזה היה לתקופות קצרות במשרדים קטנים.

עתה ראש הממשלה מכהן כשר הביטחון, כשהביטחון האישי של הציבור מתדרדר מדי יום ומגיע למצב שהוא כמעט בלתי אפשרי, למצב בלתי נסבל, שבו אנחנו משלמים מדי תקופה קצרה בחיי חיילינו ובחיי אזרחינו.

חייב להיות לדבר הזה סוף. יש אפשרות למנות שרי ביטחון גם מקרב הקואליציה. אין שום סיבה שמרדכי גור, למשל, לא יהיה שר הביטחון, הוא רב-אלוף – או שהאלוף אורי אור יהיה שר הביטחון, או בנימין בן-אליעזר או אחרים. אבל לא יכול להימשך מצב, שבו ראש הממשלה הזה חושב שרק הוא יכול להיות, רק הוא יכול לעשות את העבודה. זה ה"בייבי" שלו. הוא מוכן לוותר על הכול. איך אמר לי אתמול מישהו, אדוני שר המשפטים? – הוא יהיה מוכן לוותר על ראשות הממשלה, רק לא על ה"בייבי" שלו, וב"בייבי" הזה הוא מחזיק כבר הרבה מאוד שנים. עד 1996 הוא יחזיק בו עשר מתוך 12 השנים האחרונות.

כולם חושבים שהממשלה הזאת עלתה לשלטון זה לא כבר – הרי רק לפני שנתיים וחצי עלינו, אנחנו צריכים לתקן קלקולים של 15 שנה. הגיע הזמן לשים קץ לאגדה הזאת. ב-1996 תסיימו עשר שנות שלטון ב-12 השנים האחרונות, ובהן החזקתם עשר שנים במשרד הביטחון, עשר שנים במשרד הבריאות, עשר שנים במשרד החינוך והתרבות, עשר שנים במשרד החקלאות. מה שאני מזכיר כאן הם דווקא אותם משרדים שהגיעו למצב של שבר ולמצב של כמעט קטסטרופה – בכל אחד

מהמשרדים שאתם החזקתם אותו. כל הטענה הזאת, שאתם באתם חדשים, רעננים, להחליף איזו ממשלה – אלה דברים שאין להם שום אחיזה, דברים שלא קיימים, ומוטב שהציבור ידע שאתם הייתם מקולקלים ואתם ממשיכים את הקלקולים. ב-1996 נסבול עשר שנות שלטון כמעט רצופות שלכם, עם הפסקה של שנתיים.

גברתי יושבת-הראש, לדעתי טוב יעשה ראש הממשלה אם יעשה מיוזמתו את מה שהוא צריך לעשות. אני שומע שביום ראשון הקרוב הוא יכנס את שרי העבודה לעשות מה שנקרא reshuffle, ארגון מחדש או סידור מחדש או בחינה מחדש של כל השרים בממשלה. אני מקווה מאוד שלא מדובר בשר האוצר, כי עד לפני זמן לא רב היו שמועות שמחליפים את שר האוצר. אני באמת לא יודע אם מדובר בשר האוצר או לא, אבל לגבי מה שבאמת אומרים, שהוא יאייש את תיקי שר הפנים והשר לענייני דתות – מה עם תיק הביטחון?

האם המצב יכול להימשך כך? האם יכול להיות מצב, שההתדרדרות הביטחונית החמורה ביותר שהיתה בשנים האחרונות תהיה תחת הנהגתו של שר הביטחון יצחק רבין, אדם שאיבד את התחושה? יש לו הישגים מן העבר, הוא אדם שיש לו הישגים, יש לו היסטוריה, יש לו עבר, אבל לצערי הרב כנראה הזמן החדש, מה שהוא עשה לנו בשנתיים וחצי האחרונות ומה שהוא מתכנן לזמן הקרוב – אלה הם דברים שאולי מביישים את מה שהוא עשה בעבר היותר רחוק.

גברתי יושבת-הראש, הממשלה הזאת היא ממשלה רעה, היא ממשלה גרועה. לדעת רבים בעם ישראל, היא הממשלה הגרועה ביותר שהיתה לעם ישראל מאז הקמת המדינה, ממשלה שלא נהנית מתמיכת רוב הציבור כבר זמן ארוך, כבר זמן רב שאמון הציבור עזב אותה, והיא נתלית ונאחזת בקרנות המזבח ולא מוכנה לעשות את הדבר המינימלי – ללכת אל הבוחר ולשאול את דעתו, לשאול את דעתו בשורה של דברים שעשיתם בניגוד להבטחות שלכם לבוחר.

הרי לפני הבחירות הבטחתם לנו השכם והערב, שלא תדברו עם אש"ף – לא תדברו עם אש"ף. וכשאנחנו התרענו במודעות בחירות שאתם תדברו עם אש"ף, ואמרנו שמאחורי רבין עומד פרס, ומאחורי פרס עומד שריד, מאחורי שריד עומד דראושה, מאחורי דראושה עומד ערפאת, שלח ראש הממשלה הנוכחי, יצחק רבין, מכתב נזעם לשופט בדימוס חלימה, הכיצד, איך יכול להיות שקושרים אותו לערפאת? לא עברו שמונה חודשים, ומאחורי רבין עמד פרס, שריד, דראושה וערפאת. אבל לאחר שאני קורא את ספרו של אבו-מאזן, זה היה כנראה עוד לפני הבחירות, לא בטוח בכלל שזה לא היה לפני הבחירות.

ראש הממשלה הנוכחי עמד עם חבר הכנסת אביגדור קהלני 24 שעות לפני הבחירות ואמר: גם לעת שלום לא נרד מרמת-הגולן. ועכשיו כל השאלה היא לא אם ירדו מכל רמת-הגולן, אלא האם זה יהיה עד 1996, כמו שרוצה אסד, מחשש מוצדק שיבוא ראש הממשלה הבא, חבר הכנסת בנימין נתניהו, ויעשה את מה שרוב הציבור רוצה, או שזה יהיה אחרי 1996, כמו שרוצה ראש הממשלה רבין, להמשיך להונות את הציבור, לקבל פירות מדומים של שלום ולהוביל את הבוחרים להצבעה עבור הממשלה הזאת.

ההבטחות שלכם היו, לאורך כל הדרך, גם לגבי שינוי סדרי עדיפויות. הבטחתם לנו כל כך הרבה דברים – כספים לשכונות ולא להתנחלויות. אמרתם – נשנה, והפסקתם את ההעברה להתנחלויות. לקחת, אדוני שר האוצר, הכפלת, שילשת, ריבעת והעברת לאותם סקטורים מקורבים, כשאף אחד מהציבור לא נהנה מהדבר הזה אלא רק קבוצות מקורבות לך או לממשלתך או למפלגתך. אז זה השינוי בסדרי העדיפויות שהבטחתם. יום חינוך ארוך, הוא יביא את האינפלציה, אבל תקציב נוסף

שהבאת לכאן, שכולו היה תוספות שכר בגלל הבטחות בחירות, לפני הבחירות להסתדרות, והעברות לסקטורים מקורבים, לא זה יביא את האינפלציה. אני מצביע על הדבר כי אני רוצה להראות, שהממשלה הזאת התחילה עם קלקולים מהרגע הראשון שהיא עלתה על הבמה הציבורית, ב-13 ביולי 1992, שלצערי ולצערם של רבים היה יום מר ונמהר, היה יום קשה לעם ישראל, יום שהביא אותנו עד הלום, למצב של הידרדרות חמורה, פנימית, חברתית, כלכלית, ביטחונית, לאורך כל הדרך.

אדוני יושב-ראש הכנסת, אתה אמור לדון בהצעה הזאת. אתה אמור לתמוך בהצעה הזאת, כי אתה היית מבין אלה שבקדנציה הקודמת זעקו זעקות שבר, איך יכול להיות שראש הממשלה מחזיק עוד תיק בידו. זכורות אותן זעקות נוראיות, כאילו מה קרה? פה מחזיקים בתיק הביטחון, בתיק המרכזי ביותר, שנתיים וחצי, כאשר מדי שבועיים או חודשיים נהרגים מטובי בחורינו ומטובי אנשינו, כשאין ביטחון במשרה מלאה.

לכן, גברתי יושבת-הראש, טוב תעשה הממשלה אם תאמץ את הצעתי כבר היום לקראת יום ראשון הקרוב, שבו היא אמורה לעשות את השינויים המתבקשים, ותגיע אתי להסכמה לטובת הממשלה, ואני יודע שאני מכביד על ראש הממשלה הבא, חבר הכנסת בנימין נתניהו, אני יודע שאני מכביד עליו בעניין הזה, כי בסופו של דבר – –

שר האוצר א' שוחט:

כמה זמן – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

עשר דקות – – –

סילבן שלום (הליכוד):

– – יכול להיות שתהיה לו איזו בעיה כזאת או אחרת לזמן קצר – –

היו"ר א' סלמוביץ:

ועכשיו זה מסתיים.

סילבן שלום (הליכוד):

– – אבל לטובת המדינה – –

היו"ר א' סלמוביץ:

עשר דקות.

סילבן שלום (הליכוד):

– – לטובת המשטר הדמוקרטי, לטובת התפקוד התקין, אסור שמשרד יהיה ללא שר. לכן צריך לאפשר לראש הממשלה להחזיק לתקופה מוגבלת, לתקופת מעבר, כששר עוזב מכל סיבה שהיא –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

– – התפטרות או סיבה אחרת, ולאפשר לו לעשות את הדבר הזה.

לכן, גברתי יושבת-הראש, אני מבקש מכל חברי הבית לתמוך בתיקון לחוק-יסוד: הממשלה, לא למען הממשלה הזאת בלבד, למען הציבור בישראל, שיוכל להמשיך ולחיות את חייו אולי בצורה חצי נורמלית בשנה וחצי הקרובה; אני מקווה שהרבה פחות, כדי שנגיע יותר מהר, וכפי שזה נראה עכשיו, כנראה זה באמת יהיה קצר מאוד. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אדוני שר המשפטים, בבקשה. סליחה?

קריאה:

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

הנה, גם עכשיו מצלצים, כמו שצלצלו אז, עשר דקות לפני ההצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמעתי את דבריו של חבר הכנסת סילבן שלום – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שקט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – והבינתי שחבר הכנסת סילבן שלום – אתה מעוניין לדעת מה יעשו שרי ישראל ביום ראשון בערב? למיטב ידיעתי, שרי ישראל, בראשם ראש הממשלה, לא יעסקו בסבב תיקים, אולי הם יסתובבו כי הם הוזמנו לבית ראש הממשלה עם נשותיהם, אולי ישבו, אולי יסתובבו, ישוחחו, יש להניח שיכובדו במטעמים – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לבקש שקט? אתם מפריעים לשר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – אבל כל הדיבורים והשמועות – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני שר האוצר, זה מפריע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – על ישיבה לילית בבית ראש הממשלה על סבב תיקים הם בבחינת עורבא פרח. שנית – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, היום התייחס לזה, ביומן הבוקר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

שנית, שמעתי את דבריו, חבר הכנסת סילבן שלום, על שר האוצר, ואני בימים אלה כבר חדלתי לשמש כסניגורם של בני ישראל בשכר, אבל תרשה לי רק להתנדב ולהעיר לך הערה אחת. אני מתקשה קצת להבין. יש ביקורת על שר האוצר. אומרים לו: אתה יותר מדי ענייני, אתה יותר מדי מקצועי, בוא תהיה קצת פוליטי, תדבר אל לב העם ואל כיסי העם – ואתה בא ותוקף אותו לגמרי מהזווית האחרת. אתה בא ואומר: תראו איזה שר פוליטי כזה, יש לנו שר אוצר פוליטי כזה. אתה יודע עד כמה הדברים האלה אינם נכונים, אתה יודע עד כמה הוא לא הולך ומשחרר כספים לצרכים שאינם תמיד ענייניים, אולי מתוך שיקולים זרים. אני חושב שגישתו המקצועית ויושרו הם למעלה מכל ספק. אפשר לבקר מדיניות, אבל לא צריך לומר דברים שהם חסרי שחר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לבקש שקט? זה מפריע לשר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

שלישית, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, חברי חגי מירום, אני חושב שצריך לבדוק משהו בתקנון הכנסת. לא ייתכן שכל כמה ימים, ואם לא כל כמה ימים, כל כמה שבועות, תעלה אותה הצעה בלבוש אחר בכנסת. העלה פה חבר הכנסת מצא אותה הצעת חוק, פחות או יותר, העלה כאן אותן טענות. אני מבין שזה היה בשעה לא טובה לקואליציה, והצעת החוק עברה לוועדה של הכנסת. היא כבר מונחת לפני הכנסת. כמה פעמים מותר בכנסת הזאת, באותו מושב, להביא אותה הצעה ולעורר אותו דיון כאן, כאילו לא היה דיון, לא הוכרע במליאה, וכאילו הצעת חוק אינה מונחת כבר בוועדה ואנחנו מתמודדים אתה שם? זאת שאלה שטעונה עיון.

רביעית, אני מבין שזאת לא הצעת חוק. זה שוב ניסיון לקרוא תיגר או לבוא בביקורת אל ראש ממשלת ישראל. ראש ממשלת ישראל מכהן גם כשר הביטחון. משום מה לא זכרת לציין, שלשר הביטחון יש סגן, וסגן שר הביטחון הוא מוטה גור היושב אתנו, ומה שמגיע למוטה גור בענייני ביטחון המדינה ומה שמגיע לשניהם בעניין חלוקת האחריות, הידע וצורת העבודה המשותפת שלהם – לא תיקח מהם.

אני מבקש מכם להסיר את הצעת החוק מאחר שזה ניסיון לקרוא תיגר ולבוא בדברי ספק. אין ספק שיש בעיה, חבר הכנסת סילבן שלום. הרי אנחנו יודעים שיש בעיה – לא בכך שראש הממשלה מכהן גם כראש ממשלה ושר ביטחון או שר חוץ, שהרי זה משום הדברים המקובלים בפוליטיקה הישראלית, והשלימו אתם שנים, ולפעמים יש לזה מעלות, כשם שניתן למצוא בזה חסרונות. מדובר בעניין מיוחד במינו, שראש הממשלה נאלץ, לא בשל רצונו, בשל אילוצים מסוימים, לכהן עוד בתפקיד

אחד או שניים, ומבחינתו הוא היה שמח מאוד לאייש את המשרות האלה באישים אחרים, ואני מקווה שיעלה בידו לעשות זאת בזמן הקרוב – לא צריך בשביל זה חוק, מה שאתה מבקש לעשות, בהעדר אילוצים – גם ללא חוק.

אני מבקש מחברי הכנסת להסיר את הצעת החוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, ברשותך, אפשר לשאול שאלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

רק ברשות היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כמשפטן אתה יודע יפה מאוד, שהממשלה וראש הממשלה אינם פועלים כמתחייב מחוק-יסוד: הממשלה, בכך שאין הם ממנים שר פנים קבוע. מדוע אינך שם קץ למצב הבלתי חוקי הזה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי, אני מרשה לעצמי לייעץ לראש הממשלה בארבע עיניים ואני מוכן לומר גם פה, שטוב יעשה ראש הממשלה אם ימנה שר פנים ושר דתות. ראש הממשלה חושב אותו דבר, ראש הממשלה מבקש למנות את השרים. אמרתי: יש אילוצים, והדברים ידועים. לכן הבעיה איננה חוק. הבעיה היא שהשרים ימונו, והעניין הזה מוצה בדיונים קודמים.

אבקש מחברי הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

חברי הכנסת, מכיוון שיש פה בקשה חתומה על-ידי 20 חברי כנסת להצבעה אישית – – –

סילבן שלום (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. חבר הכנסת סילבן שלום מבקש להשיב. לאחר מכן תהיה הצבעה אישית, כי יש לפני 20 חתימות.

רענן כהן (העבודה):

מוותרים.

היו"ר א' סלמוביץ:

מוותרים.

בבקשה, חבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שר המשפטים עלה לכאן ואמר שזאת לא הצעת חוק והמטרה היא לנגח את הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שקט, אני מבקשת מכולכם לשבת.

סילבן שלום (הליכוד):

האם אתה חושב שהמצב שראש הממשלה מכהן גם כשר הביטחון, גם כשר הפנים, גם כשר הדתות, עד לפני חודשים ספורים גם כשר הבריאות, בהתחלת הקדנציה גם כשר העבודה והרווחה – הוא מצב תקין? תעלה לכאן, תתייחס לנושא לגופו של עניין ותאמר: יש לנו בעיות קואליציונית, יש לנו שיקולים פוליטיים שאינם ממין העניין, ומן הסיבות האלה אנחנו נמנעים מלהעביר את המשרדים האלה לשרים אחרים. היית אומר את זה כאן, היית מקבל נקודות זכות כאדם ישר, כאדם רציני, כאדם שטוען לגופו של עניין, ואתה בדרך כלל אדם רציני וטוען לגופו של עניין. אבל לבוא ולומר כאן שזאת לא הצעת חוק?

זאת הצעת חוק בסיסית, קונסטיטוציונית, שנוגעת לעצם תפקוד הממשלה. הממשלה הזאת היא ממשלה עם קלקולים רבים, ממשלה מקולקלת, ממשלה שהקלקולים בה הגיעו לשיא שלא היה בעבר. אני הייתי חושב שאתה תבוא לכאן, ביוזמת ראש הממשלה, ותציע לכל חברי הבית לתמוך בהצעת החוק הזאת, כדי להביא למצב שהממשלה תתפקד טוב יותר, גם לטובת מפלגת העבודה, גם לטובת הממשלה, גם לטובת אזרחי ישראל.

אני שומע שביום ראשון ראש הממשלה עומד לעשות איזה ארגון מחדש, או מה שקרוי reshuffle.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לא נכון.

סילבן שלום (הליכוד):

לא נכון? אז אני חוזר בי.

חגי מירום (העבודה):

סילבן שלום (הליכוד):

"קול ישראל" פרסם הבוקר שאתה הולך לעשות את זה, וחבר הכנסת חגי מירום עוד הסביר את זה.

חגי מירום (העבודה):

סילבן שלום (הליכוד):

חבר הכנסת מירום אפילו הסביר מה אתה הולך לעשות. אז תבין עד לאן זה הגיע.

חגי מירום (העבודה):

לאן?

סילבן שלום (הליכוד):

אתה מעולם לא חשבת על כך, והוא מסביר מה התכוונת לעשות.

אבל לעצם העניין, אדוני ראש הממשלה, אתה מכהן כשר הביטחון כבר הרבה שנים. אמרתי קודם, שבסוף הכהונה הזאת, אם תחזיק מעמד עד 1996, אתה תהיה שר הביטחון עשר מתוך 12 השנים האחרונות. יכול להיות שלו היית ראש ממשלה בלבד, הדבר הגיוני, הדבר היה סביר. כשאתה גם ראש הממשלה, גם שר הביטחון, גם שר הפנים, גם שר הדתות, גם שר הבריאות – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

מקובל עלי.

סילבן שלום (הליכוד):

מקובל עליך, יפה. אם זה מקובל עליך, הייתי מצפה שהיום תתמוך בהצעת החוק הזאת, תקדם אותה בקריאה טרומית, ונגיע למצב – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

שר המשפטים ד' ליבאי:

זאת הבעיה, אתה אוסר על ראש ממשלה להיות גם שר הביטחון או שר החוץ, כעניין חוקתי.

סילבן שלום (הליכוד):

ל-90 יום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אילו היית מדבר רק על שר פנים או שר דתות, ההתייחסות היתה יכולה להיות שונה.

סילבן שלום (הליכוד):

קודם כול, זה נכון שהצעת החוק שלי גורפת ומתייחסת לכל התפקידים. לפי דעתי, ראש הממשלה צריך לכהן כראש הממשלה בלבד. אבל מעבר לזה, אילו היתה איזו כוונה מצד הממשלה להסכים לתיקונים האחרים, הייתי מוכן לאחר קריאה טרומית להוריד את העניין של תיק הביטחון, אף שאני חושב שזה רע, וזאת למה? כי אני רוצה להעביר את הצעת החוק הזאת, לטובת הממשלה ולטובת מדינת ישראל.

אדוני ראש הממשלה, הרי אתה מסכים אתי שקשה לך לכהן בכל התפקידים. קשה לך לכהן גם בתפקיד הזה וגם בתפקיד הזה, קשה לך. אומנם יש לך ממשלה שהיא ממשלה הומוגנית, אבל אתה חייב לקחת חלק בדברים כה רבים. אז בוא תגיד שאתה מוותר על העניין; רוצה להיות ראש ממשלה, מחזיר את מרותך שאבדה. לצערנו הרב, אנחנו שומעים היום שמרותך אבדה בקרב שרי הממשלה והיום אין לך האפשרות לקבוע כל דבר. בוא תעשה את המינימום הנדרש – להפקיד את מוטה גור כשר הביטחון, או את אורי אור, שהוא אלוף, כשר הביטחון, או את בנימין בן-אליעזר, או כל אחד מהאנשים האלה שיש להם רקע ביטחוני – להחזיר את הביטחון לעם ישראל.

לו היית מאפשר להם לעשות את זה, לו היית עושה את זה, זה היה לטובתך ולטובת עם ישראל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום.

קריאה:

היו"ר א' סלמוביץ:

כן. חבר הכנסת רענן כהן הודיע שהבקשה להצבעה אישית בוטלה.

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית – קריאה טרומית – על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הגבלת כהונה), של חבר הכנסת סילבן שלום, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 37

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 53

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון הגבלת כהונה) מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

37 תומכים, 53 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק לא התקבלה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: שאלות רגילות לשר הבריאות. אני מזמינה את סגן שר הבריאות לדוכן להשיב עליהן.

מערכת האוורור במכון לביקורת ולתקנים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבריאות ביום י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994):

משרדך הבטיח כבר לפני שנה להתקין מערכת אוורור במכון לביקורת ולתקנים של חומרי רפואה, ועד כה לא נפתרה הבעיה.

ברצוני לשאול:

1. מה עשה משרדך כדי לסלק את כל המכשולים ולהגיע להסדר עם עיריית ירושלים, שיאפשר את התקנת מערכת האוורור?

2. האם הוחל בבניית הבניין עבור המכון הנ"ל, ומתי מתוכננת העברתו לבניין החדש?

3. האם ימנה המשרד ממונה בטיחות למכון, שיפעל למניעת תאונות ולתיקון הליקויים הקיימים בתחום הבטיחות בעבודה?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

מדובר במערכת אוורור במכון לביקורת ולתקנים.

1. על מנת לקבל הסכמת עיריית ירושלים להתקנת מערכת האוורור, קוימה שיחה בין שר הבריאות לבין ראש עיריית ירושלים. בשיחה האמורה הובטח למשרד הבריאות שהעירייה תיתן הסכמתה לביצוע ההתקנה בתנאי שתועבר לעיריית ירושלים התחייבות על מועד משוער לפינוי המכון והעברתו למשכנו החדש. התחייבות משרד הבריאות הועברה לידיעת העירייה. הוחל בעבודות התקנת מערכת האוורור, וזו עתידה להסתיים בתוך פרק זמן של עד שלושה חודשים.

2. על-פי ההערכות, פרק הזמן המשוער להעברת המכון למשכנו החדש הינו כשנתיים עד שנתיים וחצי לכל היותר. טרם הוחל בבנייה. לאחר פרסום מכרז לבנייה נבחרה לאחרונה החברה הזוכה, אולם לפני ימים מספר הוגש ערעור לבית-המשפט המחוזי נגד תוצאות המכרז. זאת אומרת, המכרז עבר ויש ערעור.

3. למכון לביקורת ולתקנים יש נאמן בטיחות. כמו-כן הוחלט למנות אחראי בטיחות לכל חדר. בימים אלה נכתבים נוהלי בטיחות מפורטים אשר יגובשו עד סוף חודש דצמבר. כמו-כן יעברו עובדי המכון בתקופה הקרובה השתלמויות וסדנאות בטיחות.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, אני רוצה להודות על האינפורמציה שמסרת. הודות למערכה שניהלו העובדות שם ובעזרת הוועדה למעמד האשה פה התקדמו הדברים, ואני שמחה על כך.

אני רוצה לשאול: האם לנוכח התוצאות שמצא דוח-מודן לגבי עובדות המכון לביקורת ולתקנים של חומרי רפואה במה שנוגע לתחלואה בסרטן ולאורור במכון, האם משרד הבריאות מתכוון להפוך את הטיפול במכון הזה לדגם של טיפול בכל המעבדות הרפואיות שבהן יש סכנה חריפה ביותר לבריאות, במיוחד לבריאות של נשים, כאשר לא מתקיימים התנאים הדרושים, בעיקר תנאי האורור?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אנחנו נבדוק את כל המכונים, ונשמח שהמכון הזה יהיה דגם. תרמו לזה גם הוועדה למעמד האשה וגם המערכות הציבוריות. אני חושב, שלפעמים גם מאבק של עובדים עונה על הרבה בעיות שהמשרד, או משרדים אחרים, אינם ערים להן.

סיוע ממשלתי לבתי-חולים ציבוריים

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הבריאות ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

נוכח מצבם הקשה של בתי-החולים הציבוריים, כשמירב תשומת הלב ניתן היום למוסדות קופת-חולים, ברצוני לשאול:

1. אילו בתי-חולים ציבוריים תוקצבו בסיוע ממשלתי בשנת 1994, ומה גודל הסיוע שניתן לכל אחד מהם?

2. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם ניתן סיוע תקציבי זה?

3. האם הסיוע הממשלתי עונה על הצרכים של מוסדות אלו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבריאות אינו תומך בבתי-החולים הכלליים. בתי-חולים אלה אמורים להתקיים בדומה לבתי-החולים הממשלתיים מהכנסותיהם, כגון מכירת שירותי אשפוז ושירותי אמבולטורי.

בשנת 1994 עלה מחיר יום אשפוז פעמיים, בחודש פברואר ב-7.5% ובחודש אוגוסט ב-8.2%. עליות אלה לא כיסו את מלוא ההוצאה בגין הסכמי השכר שנחתמו במערכת הבריאות.

לפיכך סוכם על-ידי משרדי הבריאות והאוצר על שיפוי שיינתן לבתי-החולים הציבוריים העונים על הקריטריונים שנקבעו. בית-החולים "ביקור חולים" קיבל שיפוי בסך 4 מיליוני שקל; בית-החולים "לניאדו" קיבל שיפוי בסך 2.6 מיליוני שקל; בתי-החולים "הדסה" קיבלו שיפוי בסך 26 מיליון שקל; בית-החולים "שערי צדק" קיבל שיפוי בסך כ-14 מיליון שקל. בנוסף, קיבלו בתי-החולים הציבוריים הקטנים שיפוי בסך כולל של 3 מיליוני שקל.

2. הקריטריונים למתן שיפוי הם: א. בית-החולים הוא מוסד ציבורי ללא כוונות רווח; ב. בית-החולים מחייב את לקוחותיו בהתאם למחירי משרד הבריאות; ג. היקף התשלומים מקופת-החולים הכללית לא עלה ב-1994 על אלה של 1993 ביותר מ-5% ריאלי; ד. בית-החולים אינו בבעלות קופה מבטחת.

3. אין מדובר בסיוע אלא בשיפוי על העלאת מחירי האשפוז במהלך השנה שלא כיסתה את מלוא ההוצאה בגין הסכמי השכר במשק.

תחנת מגן-דוד-אדום בראש-העין

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

לאחרונה קיבלה ראש-העין מעמד של עיר, אך עדיין אין בה תחנת מגן-דוד-אדום. חולים ופצועי תאונות דרכים ממתינים לעתים 15 דקות ויותר לניידת מגן-דוד-אדום שתגיע מפתח-תקווה.

ברצוני לשאול:

1. כיצד יפתור משרדך בעיה זו?

2. עד לפתיחת תחנת מגן-דוד-אדום בעיר, האם נשקל להכיר באמבולנסים של גורמים פרטיים כרכב ביטחון, כך שיוכלו לנוע בביטחון ובמהירות לפינוי הנפגעים ממקום התאונה לבית-החולים?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במסגרת הדיונים על הגברת אמצעי ההצלה ביישובי קו התפר המליצו מגן-דוד-אדום ומשרד הבריאות בפני עוזר שר הביטחון לענייני התיישבות להקים נקודת הזנקה בראש-העין ולהפעיל בה אמבולנס לטיפול נמרץ – אט"ן. המלצה זו והמלצות אחרות הועברו לטיפול מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

2. משרד הבריאות יזם הצעת חוק להפעלת שירותי אמבולנסים אשר במסגרתה יהיו קריטריונים ותנאים להפעלת שירותי אמבולנסים פרטיים, ובכלל זה אמבולנסים שיפעלו כרכב ביטחון. הצעת חוק זו התקבלה בקריאה ראשונה, ואנו מקווים כי בקרוב תושלם חקיקתה.

לפיכך, גורמים פרטיים שיעמדו בקריטריונים שייקבעו כאמור בחוק יוכלו להפעיל בקרוב אמבולנסים כרכב ביטחון, בפיקוח הנדרש.

אי-הגשת טיפול רפואי לנדקר

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בכתבה בעיתון "מעריב" מיום שלישי, 22 בנובמבר 1994, פורסם כי רופאה של "שירות רופאי הלילה" בתחנת מגן-דוד-אדום בפתח-תקווה סירבה לטפל בחייל בחופשה שנדקר בגבו במהלך קטטה מכיוון שהוא סירב למסור לה את זהות הדוקר.

ברצוני לשאול:

1. האם נודע למשרד הבריאות מקרה זה?

2. מה ייעשה בנדון?

3. האם טיפול רפואי מותנה במסירת מידע נוסף על המצב הבריאותי של הנפגע?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד הבריאות נודע על מקרה זה בעקבות הפרסום בעיתונות. מעבר לכך לא התקבלה כל תלונה בנושא.

2. המקרה נבדק על-ידי הרופאה המחוזית של משרד הבריאות. מבדיקת המקרה עולה: בשעה 02:20 הופיעה במוקד מגן-דוד-אדום חבורת צעירים גילאי 18-21. אחד הצעירים טען כי נפל על ברזל ונפצע. בבדיקה הסתבר כי הינו סובל מפצע דקירה. לפיכך הוא הופנה לחדר המיון בבית-החולים "השרון" לאחר שבמוקד מגן-דוד-אדום הודיעו על כך לרופא המיוחד ולמשטרה לצורך חקירת הנושא. כעבור כ-20 דקות הגיעה קבוצה נוספת של צעירים וביניהם חייל עם חולצה ספוגה דם. החייל נבדק, נמצא במצב כללי מצוין ולא נזקק לטיפול דחוף. נמסר לחייל כי מוקד מגן-דוד-אדום אינו מורשה לטפל בחיילים במצבו ועליו לפנות לקצין העיר או לחדר המיון בבית-החולים בתל-השומר.

לסיכום: שני הצעירים נבדקו והופנו להמשך טיפול כמקובל, ללא כל תנאי, ולא נערכה חקירה לנחקרים, אלא נמסרה הודעה למשטרה על האירוע.

3. לא. הטיפול הרפואי אינו מותנה במסירת מידע לא רלבנטי.

קיצוץ במספר עובדי המעבדות בבית-החולים "סורוקה"

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בעקבות הידיעה שהתפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" בדבר קיצוץ במספר עובדי המעבדות בבית-חולים סורוקה, ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה?

2. מה היא תגובת משרד הבריאות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

הנושא הוא קיצוץ במספר עובדי המעבדות בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע.

במסגרת תוכנית ההבראה של קופת-חולים, התחייב מרכז קופת-חולים לצמצם תקנים רבים, וחייב את בית-החולים "סורוקה" לקצץ 40 תקנים עודפים במעבדות. המשמעות של ההחלטה היא פיטורים לאלתר עד 1 בינואר 1995 של כ-40 איש.

ארגון העובדים אינו מאפשר מדידה עניינית של תכנון וארגון לגבי מספר התקנים הקשורים ישירות לשירות. הנהלת בית-החולים נמצאת במשא-ומתן עם מזכירות מועצת הפועלים כדי להביא למדידה כזאת שתקבע מה מספר התקנים שניתן לקצץ בהם ללא פגיעה בשירות שניתן לחולים.

יש לציין שחלק מהתקנים הללו הם תקנים המשמשים להוראה ולמחקר ואינם תקני-שירות.

לגבי תקנים הקשורים למחקר ולהוראה, יצטרכו הנהלת קופת-חולים, בית-החולים "סורוקה" ואוניברסיטת בן-גוריון לראות כיצד יתקצבו הנושאים הללו במסגרת תקנים המשולבים במעבדות בתי-החולים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ונונו. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

בית-החולים "סורוקה" ידוע בבעיות קשות של צפיפות ושל טיפול רפואי. דווקא בגלל הבעיות האלה צריך לוותר על הרעיון של פיטוריהן של 40 עובדות המעבדה, מה גם שיש בעיות הקשורות בתשתיות של בית-החולים.

האם תוכל לומר לנו בהזדמנות זו, מה הסכום המוקצב לתשתיות של בית-החולים מתוך 300 מיליון שקל המוקצבים למערכת הבריאות הכוללת.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, בבית-החולים "סורוקה" ביקרו השר הקודם חיים רמון, גם השר הנוכחי אפרים סנה, וגם אני הייתי שם. ידוע שלפני שנתיים, למרות כל הבעיות עם קופת-חולים, לא התחשבן משרד הבריאות עם קופת-חולים ונתן 50 מיליון שקל לפיתוח, והם התחילו בו. ודאי של"סורוקה" יש תקצוב מתוך 300 מיליון שקל.

בית-החולים "סורוקה" הוא צפוף. הוא אחד מבתי-החולים החשובים בארץ כי הוא משרת אוכלוסייה גדולה ורחבה. יש מחשבה לאפשר הקמת בית-חולים נוסף כ"בן" של "סורוקה".

אני מסכים עם חבר הכנסת ונונו שהבעיה היא לא רק של 40 התקנים. בית-החולים "סורוקה" צריך טיפול מיוחד, והוא מקבל את הטיפול המיוחד הזה גם מהשר, גם ממני וגם מהמנכ"ל. יש הרבה בתי-חולים של קופת-חולים שמחוסר תקציב הוזנחו הרבה שנים. אנחנו נעשה הכול כדי לטפל בהם ונשים לב לחשיבותו של "סורוקה".

טיפולם רפואיים בבתי-החולים לפי מכסות

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הבריאות ביום י"ח בטבת התשנ"ה (21 בדצמבר 1994):

לאחרונה פורסמו ידיעות, כאילו משרד הבריאות עומד להטיל על בתי-החולים הציבוריים מכסות לצנתורים, טיפולי בלון, ניתוחי מעקפים וטיפולים אמבולטוריים, כך שבית-חולים יצטרך להסתפק ב-250 ביקורי חולים לשנה בממוצע במחלקות-יום שונות. אם יעבור בית-החולים את המכסה, יישא בהוצאות בעצמו.

ברצוני לשאול:

1. האם ייתכן שבשל מצוקה תקציבית יקבל אזרח טיפול רפואי חלקי?

2. האם תיפגענה השכבות החלשות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

הנושא: טיפולים רפואיים לפי מכסות. חשבתי שחבר הכנסת פניי בדש דואג לעומר, אבל הוא דואג גם לשכבות החלשות, וזה חשוב.

משרד הבריאות אינו עומד להטיל הגבלה על שום פרוצדורה או טיפול רפואי חיוני, והוא יפקח על שלמות הטיפול הרפואי ואיכותו. אין זו הפעם הראשונה שאני עונה על נושא זה. לא יהיו מכסות, לא נגביל בתי-חולים, והשירות הרפואי לא יהיה יותר גרוע. לא תהיינה מכסות לצנתורים, לטיפולי בלון או לניתוחי מעקפים. פעולות אלה יתבצעו על-פי אמות-מידה ברורות שיותוו על-ידי גופים מקצועיים – ההחלטה איננה שלנו.

מאחר שמערכת הבריאות חייבת להתכנס לתקציב מוגדר ומתואם, תיקבע מדיניות מחירים שתאפשר רפואה שוויונית ואיכותית במסגרת התקציב. אשר על כן, תהיה מדיניות של ריסון מחירים ולא ריסון או הגבלת הפעילות הרפואית.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בדש. בבקשה.

פיני בדש (צומת):

אדוני סגן השר, שמעתי שבמסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי יתאפשר לבתי-החולים לתת לרופאים לבצע ניתוחים פרטיים בתוך בתי-החולים. האם זה נכון? אם זה נכון, זה בכל זאת יפגע בחלשים. עם כל הכבוד לרופאים, אין לי ספק שאם ישולם להם שכר עבור ניתוחים אולי סדרי העדיפויות שלהם לא יהיו כמו שהיינו רוצים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, אמרתי קודם שבבתי-החולים הציבוריים לא יתבצעו על-ידי הרופאים ניתוחים פרטיים. ניתוחים פרטיים מתבצעים בבתי-החולים "אסותא", יש שר"פ – שירות רפואי פרטי ב"הדסה עין-כרם", ואלה אותם רופאים שעובדים גם בבתי-החולים הציבוריים. אנחנו לא מאפשרים זאת בבתי-החולים שלנו. בתי-החולים הציבוריים ייתנו שירותים לכל האוכלוסייה, לא יקדימו תור למי שיש לו כסף והוא משלם אותו מתחת לשולחן. לא תהיה כאן רפואה אפורה ולא תהיה רפואה שחורה. אנחנו אומרים זאת, ונקפיד על כך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הבריאות.

הצעת חוק-יסוד: חקיקה ברוב מיוחס

(הצעת חבר הכנסת ר' כהן)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעת חוק-יסוד: חקיקה ברוב מיוחס; הצעת חוק ב'ריב. ינמק מן המקום חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, הצעת החוק הזאת היא בעיקרו של דבר תחיקתית. היא באה להסדיר איזה ליקוי בתוך מערכת החקיקה, שבה אם רוב מקרי בכנסת יחליט לשריין רוב ענק בכנסת אחרת, הוא יוצר מצב של אי-שוויון. לכן, הדבר הזה מצריך סידור בחקיקה. אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מאחר שהוראה זו יש לה לכאורה מקום בחוק-יסוד: החקיקה, שנמצא עכשיו בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, אין לנו התנגדות להעביר גם הצעת חוק זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ושהיא תהיה בפניה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אפשר להתנגד להצעת החוק?

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חמש דקות.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, הבנתי מהדיון שהממשלה תומכת בהצעה. אני מבקש להתנגד לה משני טעמים: טעם אחד פרוצדורלי וטעם אחר מבחינת ההגינות.

אני הגשתי הצעה דומה בתחילת הקדנציה, ואדוני השר התנגד לה.

קריאה:

יצחק לוי (מפד"ל):

נכון, בדיוק כך, ולכן אין עם מי לדבר.

שאול יהלום (מפד"ל):

ממתי הממשלה קובעת?

יצחק לוי (מפד"ל):

ונימוקו של השר היה אז: לא שאני מתנגד לעצם העניין אלא שיש חוק-יסוד: החקיקה שמוגש על-ידי הממשלה. הממשלה מעבירה אותו בקריאה ראשונה. ועדת החוקה, חוק ומשפט התחילה לברר אותו. מכיוון שההוראות האלה כלולות בהצעה זאת אין טעם לבוא ולקבוע חקיקה נוספת. ביקשת אז ממני להמתין עד שיחוקק חוק-יסוד: החקיקה, ואז ממילא נמצא פתרונות לעניינים האלה.

ראשית, אני מתפלא על שאינך מבקש אותה בקשה מחבר הכנסת רן כהן. אכן רן כהן הוא כוהן ואני לוי, ועל-פי המסורת היהודית כוהן קודם ללוי, אני מודה בכך, מודה בחיסרון הזה. ואף-על-פי-כן, מכיוון שהשופט ברק קבע בפסק-הדין האחרון שחבר כנסת הוא יחידה חקיקתית בפני עצמו, הרי זכות החקיקה לכהן וללוי שווה היא, והממשלה אמורה היתה להתייחס באותה מידה לשניהם. ואילו אדוני לא מתייחס באותה מידה. זו הערה אחת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש להשיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אבל אני רוצה להעלות נימוק נוסף, אדוני השר. בשני פרקים עמדנו להעלות חוקים שיש בהם צורך בשריון. פרק אחד היה חוקי היסוד והפרק השני הצעות שעולות בעניין ירושלים והגולן. הממשלה לא רצתה שהחוק הזה יעבור לפני חוקי היסוד. הממשלה רצתה שחוקי היסוד יעברו ברוב לא מיוחס, ברוב רגיל. ולכן אז היתה התנגדות. כרגע, כאשר הכנסת דנה בהצעות חקיקה ומדובר על שריון חוקים כמו חוק-יסוד: ירושלים או חוק הגולן, הנה הממשלה מתעוררת לבוא ולא להתנגד. לא להתנגד, חבר הכנסת רן כהן, אני מכיר את העניין טוב מאוד. לא להתנגד להעברת החוק.

כלומר, כוונת הממשלה עכשיו לבוא ואולי אפילו לזרז חקיקה כדי שלא יהיה אפשר להעביר את החוק שיבוא ויגביל רוב מיוחס בנושא הגולן או בנושא ירושלים. כאשר היה מדובר בחוקי יסוד, הממשלה לא נקטה צעד זה. היתה הצעה שלי ואז שר המשפטים בא ואמר: אבקש ממך לא להעביר אותה. כי את חוקי היסוד רצו להעביר ברוב רגיל ולא ברוב מיוחס.

ואילו עכשיו, כאשר מדובר על חוקים הנוגעים לגולן ולירושלים, לפתע הממשלה אינה מתנגדת, כי לחבר הכנסת רן כהן יש עניין להעביר את החוק הזה לפני שיועבר חוק שריון הגולן. הרי הממשלה יודעת שלדבר הזה ימצא רוב, ואולי לא בכל הקריאות רוב של 61, אבל רוב.

לכן, אדוני השר, אני מגיע למסקנה, אלא אם כן אתה תוכיח לי שלא כך הדבר, ואתה יודע שאדוני כרויה תמיד לשמוע אחרת, שיש כאן רבב פוליטי מסוים בעמדת הממשלה בחוקים האלה. כאשר לממשלה היה נוח, היא באה ואמרה: אין לנו עניין לקבל הצעת חוק כזאת, שכל חוק שיהיה משוריין יתקבל באותו שריון; וכאשר לממשלה נוח היא באה ואומרת: אין לנו התנגדות והקואליציה אף תתמוך בעניין הזה.

אדוני השר, יש פה צורך בהבהרה כדי שהדברים ייראו הגונים וישרים. לכן אני בוודאי אתנגד להצעת החוק הזאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בדברי חבר הכנסת יצחק לוי היו שני חלקים. היתה נימת ביקורת על שר המשפטים. רציתי להבהיר לך, שר המשפטים מייצג עמדת ממשלה, לעתים ועדת שרים. אירע ואתה באת בטענה, מדוע שר משפטים, שתמך בזמנו, בהיותו חבר כנסת, בהצעת חוק פרטית מסוימת שעניינה הטלת סנקציות בקשר לבתי-דין רבניים, הנה בסמוך לאחר התמנותו לשר – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

לא על זה אני מדבר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תרשה לי רגע, כי אתה מעלה טענות כאלה וחוזר ומעלה טענות כאלה. זה לא נקי כל כך להעלות את זה ולא לשמוע תשובה, ועוד לרוץ עם זה לתקשורת בלי לבוא לברר אתי, ולהגיד: תראו איזה שר משפטים, בהיותו חבר כנסת הוא תמך ברעיון, אחר כך הוא יושב בממשלה ומתנגד לרעיון.

הבדיקה העלתה, שהדברים נדונו בישיבת ועדת שרים כאשר שר המשפטים היה מחוץ לישראל. ישב הרכב אחר והחליט מה שהחליט. קשה לי להשפיע בוועדת שרים כאשר אני לא נוכח בה. אז לא צריך לבוא ולזקוף את זה לעניינו האישי של שר המשפטים. אפשר לבוא בטענות לוועדת שרים. אפשר לבוא בטענות לממשלה.

הוא הדין כאן, ואני לא רוצה להוסיף.

יש לך ביקורת מבחינת עמדת הממשלה, בבקשה תציג את הביקורת על עמדת הממשלה. אל תהפוך את העניין ליריבויות אישיות בטרם בדקת את העובדות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

יצחק לוי (מפד"ל):

רק הבהרה. הביקורת היא לא אישית, הביקורת היא על הממשלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אם כך, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק-יסוד: חקיקה ברוב מיוחס, של חבר הכנסת רן כהן, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 30

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 22

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: חקיקה ברוב מיוחס לדיון מוקדם

בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

30 תומכים, 22 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – זהות דתות באימוץ בין-ארצי), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – זהות דתות באימוץ בין-ארצי), התשנ"ד–1994, הצעת חוק א'תתפח, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, חוק האימוץ הקיים בישראל קובע בסעיף 5: אין מאמץ אלא בן דתו של המאומץ. לא יכול אדם לאמץ קטין – בדרך כלל מדובר בקטין – אלא אם הוא בן אותה דת. זה מה שנקרא עקרון זהות הדתות.

ההיגיון שמאחורי עיקרון זה הוא ברור. הרי האימוץ, תכליתו להביא לכך שהיחס בין המאמץ למאומץ, שהוא ילד או קטין זר בשביל המאמץ, היחס יהיה כמו של הורה ביולוגי לילדו, וזה על מנת להקנות למאומץ מכלול שלם של זכויות שבהן ומהן נהנה ילד שנולד להורים בצורה מסודרת במסגרת משפחה.

העיקרון הזה קיים בחוק המקומי, והוא זכה להסכמת כל חלקי הבית, איש לא התנגד לו מעולם, ובדין, מפני שהאימוץ הוא אקט כל כך חשוב, כל כך מהפכני בחיי המאמץ והמאומץ גם יחד, אקט שיש לו השפעה פסיכולוגית עמוקה, ולא יעלה על הדעת שלא תהיה זהות דתות בין המאמץ למאומץ, כי המאמץ מגדל בביתו את המאומץ, ולא ייתכן שבן דת אחת יגדל בביתו ילד בן דת אחרת. תהיינה סתירות, יהיו מאבקים, תהיינה אי-הבנות, זה לא חינוכי, ומדובר בעיקרו של דבר באימוץ, מתן חינוך לקטין שלא זכה לו מסיבות שונות. לכן הסעיף הזה בחוק הישראלי לא עורר בעיה מעולם.

אלא מה? למרבה הצער, מכיוון שבישראל מספר המבקשים לאמץ גדול מהיצע המועמדים לאימוץ, היינו יש פחות ילדים לאימוץ משיש אנשים שמוכנים לאמץ, התחילו, ובצדק, הורים או משפחות המעוניינות לאמץ קטין לנדוד למרחקים, להגיע לארצות, למדינות אחרות כדי לאמץ שם קטין, ילד או ילדה.

והנה התעוררה בעיה, האם העיקרון הזה, שהוא עיקרון יסודי בדין המקומי, האם הוא יכול כדבר המובן מאליו גם לגבי אימוץ בין-לאומי, בין-מדינתי, או שהעיקרון הזה הוא מקומי בלבד ואין לו תחולה ואין לו השפעה על אימוץ בין-ארצי.

מסתבר שיש החושבים ששני דינים הם: דין אחד לאימוץ המקומי, דין שני לאימוץ הבין-ארצי. הדעת אינה סובלת ששיטת משפט תקיין מבחנים סותרים לגבי אותו אקט. אקט האימוץ הוא אותו אקט, בין שהוא מקומי בין שהוא בין-ארצי. הרצון למנוע סתירות, למנוע מאבקים, למנוע מצבים בלתי נעימים של זרות דתות, אי-זהות דתות בין המאמץ לבין המאומץ, העיקרון הזה חייב שיתקיים גם באימוץ הבין-ארצי.

אלא מה? ברור שההלכה היהודית, למשל כשמדובר ביהודי שרוצה לאמץ לא-יהודי, פתוחה הדרך בפניו לגייר לפני שהוא מאמץ, אין מניעה, ואכן זה מה שעושים אותם אנשים שרוצים לאמץ קטין ממשפחה או מבית של בני דת אחרת, בהסכמתם של אותם הורים, בהסכמתו של המאמץ – הקטין איננו בר-הסכמה כלל אם מדובר בקטין בגיל נמוך מאוד, ובגיל גבוה יותר הוא יכול גם להביע את דעתו, ואז הבעיה איננה מתעוררת. השאלה היא – יש פה פרצה, יש פה חלל ריק, מפני שהדין במישור המקומי איננו בהכרח, כך טוענים, זהה לסיטואציה בין-מקומית.

לכן באתי בהצעת חוק זו להמשיך את הרעיון ולאמץ את העיקרון שכבר קיים בחוק בסעיף 5: אין מאמץ אלא בן דתו של המאומץ. כי רק כאשר יהודי מאמץ יהודי, מוסלמי מאמץ מוסלמי ונוצרי בן עדה נוצרית זו או אחרת מאמץ קטין בן אותה עדה, הרי רק אז יש משמעות לאקט האימוץ.

כדי למנוע ספקות, כדי להביא למצב שבו לא יסבול המאומץ ולא המאמץ, כדי שלא יתעוררו בעיות אחרי האימוץ, ואינני צריך לומר לחברי הכנסת כמה בעיות קשות מתעוררות ועוללות להתעורר אם אדם בן דת פלונית מאמץ או רוצה לאמץ ילד בן דת אלמונית, דת אחרת, מה שמוצע פה הוא נוסח קצר ביותר שאומר: בסעיף 5 לחוק אימוץ ילדים, האמור בסעיף יסומן (א) ואחריו יבוא: הוראות סעיף זה יחולו גם על אימוץ בין-ארצי שנערך בישראל או שההכרה בו או אכיפתו נתבקשו בישראל.

מה הכוונה של הסיפא? לא רק לגבי אימוצים שהגשת בקשה להם נעשתה בארץ, אלא גם אימוצים שנעשו מחוץ לישראל, אלא שמביאים את המקרה הזה לפני בית-משפט מקומי, אם כדי להכיר באימוץ ואם כדי לאכוף אותו. להכיר, כשזה מתעורר דרך אגב. לאכוף, זה ממש את המקרה עצמו כאשר יש התנגדות. בכל המצבים הללו, על-ידי תוספת סעיף קטן (ב) אנחנו מבטיחים הרמוניה מלאה בין המאמץ לבין המאומץ.

הצעה זו אינה פוגעת בשום אדם, אינה פוגעת בשום מאמץ פוטנציאלי, כי אין מניעה שאדם יאמץ קטין בן דת כלשהי. כשמדובר ביהודים, הוא יהיה חייב קודם לכן לדאוג לגיורו של אותו קטין. מן הפרקטיקה אני יודע, שאין מעמידים קשיים בפני מאמצים פוטנציאליים כאלה, יש כל הנכונות לעזור,

אבל זה חייב להיות מסודר, זה חייב להיות על-פי העיקרון הקיים, חייבת להיות הרמוניה בין סוגי האימוץ המקומי והבין-מקומי, המקומי והבין-ארצי.

ההצעה שלי באה לוודא ולהבטיח, שגם כשמדובר באימוץ בישראל של ילד זר וגם כשמדובר בהכרה או באכיפה של צו אימוץ שניתן במדינה זרה, העיקרון יהיה אחד ואחיד, דהיינו שהמאמץ יהיה בן דתו של המאמץ, וכשאינן זהות דתות, כשמדובר ביהודים, תהיה הדרישה שייעשה גיור לפני האימוץ, כי רק אז תהיה משמעות לאימוץ, אותו קטין יוכר לכל צורכי הדין הישראלי.

אני מבקש תמיכת הכנסת בהצעת חוק זו.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לשאול אותך שאלה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מוכן להשיב. חברת הכנסת דיין, כולי אוזן.

יעל דיין (העבודה):

בלי להתייחס להרמוניה, האם כאשר המאמצים הם יהודים מהזרם הרפורמי, האם ניתן לגייר את המועמד לאימוץ באופן כזה שיתאים ותהיה הרמוניה, כפי שביקשת, לאותו זרם של היהדות?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן. ברור שהסעיף כמו שהוא מנוסח לא נכנס לפרטים. הגיור בישראל, הגיור המוכר על-פי הדין הישראלי הוא אך ורק גיור כהלכה. בדין הישראלי, בחוק הישראלי, במצב המשפטי בישראל לא מוכר גיור שאיננו גיור כהלכה. השאלה לגבי הרפורמים היא שאלה מעניינת בנושאים אחרים, בעניינים אחרים. פה החוק הוא חד-משמעי.

יעל דיין (העבודה):

אבל אתה מדבר על אימוץ חוץ-לארץ. בג"ץ הכיר בזה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני רוצה שתדעי, חברת הכנסת דיין, כי האימוץ הוא אחד מענייני המעמד האישי. ההגדרה של מעמד אישי כוללת ענייני אימוץ קטינים. אימוץ קטינים, לפי הדין הישראלי, נקבע לפי הדין האישי. הדין האישי הוא הדין הלאומי של אדם, קרי דין אזרחותו. דין אזרחותו של המאמץ, לגבי יהודים בישראל, הוא הדין היהודי הדתי. ממילא התשובה תיחצב מתוך הדין האישי הדתי. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת שאקי. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שאקי, בהצעתך אתה דן בסוגיה אחת משורה של הצעות הכלולות בהצעת החוק שהוגשה מטעם הממשלה לתיקון חוק אימוץ ילדים, שבאה להסדיר את האימוץ הבין-ארצי. זו הצעת חוק שכבר עברה בקריאה ראשונה ועכשיו היא נדונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

לפי הצעת החוק הממשלתית וכפי שהבהרתי בדברי כאן כאשר הגשתי אותה בקריאה הראשונה, גם הממשלה מציעה שהוראה שבסעיף 5 לחוק הקיים, הקובע כי "אין מאמץ אלא בן דתו של המאומץ", תחול גם על האימוץ הבין-ארצי. הצעה זו כבר ישנה לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ראה נא, לכאורה אני יכול לבוא ולומר, זה בבחינת הוספת תבן לעופריים, הרי לא יעלה ולא יוריד, לא יועיל ולא יזיק, למה לא אעשה מחווה ואומר לך, כן? אלא מה, באותו נושא עצמו יש הצעות הפוכות שהובאו בפנינו, בפני הממשלה. יש הצעת חוק של חברת הכנסת לימור לבנת ויש הצעת חוק של חברת ענת מאור שמבקשות את ההיפך בדיוק, דהיינו שלא להחיל את העיקרון הזה באימוץ בין-ארצי. והדעות שונות.

אחת משתיים: או שאני נצמד להצעת החוק הממשלתית ואומר שאין בלתי; ואני אומר לכל האחרים שמבקשים עכשיו להעלות הצעות חוק פרטיות, שהממשלה עומדת אך ורק על הצעתה. או, אם אני איענה להצעתך אני איענה גם להצעות המקבילות האחרות ואומר: בבקשה, הכול פתוח בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני מבקש ממך, או להסיר את ההצעה או להסכים להעביר את הנושא כהצעה לסדר-היום לוועדת החוקה, חוק ומשפט. כי מה שאתה מבקש להשיג כבר מונח לפניה כהצעת חוק של הממשלה. אם אתה רוצה להוסיף ולהשיג לעצמך רשות דיבור שם – תסכים להפוך את הצעתך להצעה לסדר-היום, ואז נעביר אותה בהסכמה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אם לא, אני אבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסכים, אדוני השר.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ובכן, הואיל נא להצביע על זה כהצעה לסדר-היום, שאנחנו מסכימים להעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, שמעתם את שר המשפטים. אנחנו נצביע. נא להצביע בעד או נגד העברת הצעת החוק כהצעה לסדר-היום לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כהצעת שר המשפטים.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 35

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ההצעה תועבר כהצעה לסדר-היום לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כהצעת שר המשפטים.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת ר' כהן)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת רן כהן. זו הצעת חוק תתשכ"ז. בבקשה; הנמקה מהמקום.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, הצעה זו באה בעצם להשלים הצעת חוק קיימת בנושא של השתתפות רשימות גזעניות בבחירות, בעיקר כאלה שנפסלו בעבר, שלא מזדהות עם מדינת ישראל כמדינה יהודית. מפלגות גזעניות מהסוג של "כהנא חי" ו"כך", שנפסלו מלהשתתף בבחירות לכנסת, לא פסולות היום ברשויות המקומיות. בפסיקתה של כבוד השופטת פרוקצ'יה בבית-המשפט המחוזי בירושלים היא העירה על כך שהליקוי הזה קיים.

אני מציע שאותן מגבלות שחלות על השתתפות רשימות גזעניות או אנטי-יהודיות יחולו גם על רשויות מקומיות. תודה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת השרים החליטה לתמוך בהעברתה של הצעת חוק זו לדיון מוקדם בוועדת הפנים של הכנסת, אף שלמשרד הפנים היו השגות לגבי ההיערכות והיכולת של המשרד ליישם את ההצעה.

לא אביא כאן את ההסתייגות אלא אומר שנציגי משרד הפנים יגישו את השגותיהם על הצעת החוק בפני ועדת הפנים של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו מצביעים. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

12 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק התקבלה ותועבר לוועדת הפנים של הכנסת.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הקמת עיריות), התשנ"ד–1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הקמת עיריות), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת חגי מירום, שלמה בוחבוט וסאלח טריף. 'נמק' את ההצעה חבר הכנסת חגי מירום. זו הצעת חוק א'תשו. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת חוק זאת מוגשת על-ידי ראש מועצה מכהן, ראש מועצה בעבר ועל-ידי. הגשנו אותה אחרי התייעצות ומתוך מחשבה שקביעת מעמד עיר לא צריכה להיות נתונה לשרירות לבו של השלטון.

ראינו שיש יישובים שמספר תושביהם 14,000, 15,000, והם מקבלים מעמד עיר. לעומת זאת יש יישובים שמספר תושביהם מגיע ל-25,000 והם אינם מקבלים מעמד עיר.

חשבנו שגישה שוויונית מצריכה קביעה של מספר מסוים של תושבים שיעניק ליישוב מעמד עיר. היישוב הגיע למספר זה של תושבים – היישוב יהפוך לעיר.

איננו מתנגדים לכך שיינתן מעמד עיר ליישוב שמספר תושביו פחות מהמספר שקבענו, 18,000 תושבים. אבל אנחנו לא חושבים שיכול להיות מצב, שבו יישוב במדינת ישראל שהגיע למספר ניכר של תושבים, משום מה לא יקבל מעמד עיר. חשבנו שצריך שתהיה קביעה מסודרת בחוק.

אינני מבין מדוע הממשלה מתנגדת לחקיקה הזאת. אנחנו החלטנו להביא אותה לכאן מפני שאנחנו סבורים שמדובר בחקיקה שהיא לא אנטי ממשלתית, היא לא תגרום למשבר ממשלתי. זה עניין שאין צורך להביא אותו לקיטוב. נדמה לי שצריך להעביר את הצעת החוק הזאת ולאפשר את חקיקת החוק.

אני סבור, אדוני השר, שעקב בצד אגודל, בשותפות עם משרד הפנים, ניתן להביא את החקיקה הזאת לידי גמר בלי לפגוע במטרתה ובלי לפגוע באפשרות שיהיה שיקול דעת משותף.

אנחנו מציעים כאן, כי המספר שיקנה ליישוב מעמד של עיר יהיה 18,000, אבל אין לנו, אדוני השר, התנגדות לשאת ולתת בעניין המספר ולהסכים למספר שיהיה אולי גדול יותר. אולי נקבע אמות מידה נוספות שיישקלו.

שאול יהלום (מפד"ל):

תן לנו כמה דוגמאות של יישובים שמספר התושבים בהם הגיע למספר שבו נקבת והם לא קיבלו מעמד של עיר.

חגי מירום (העבודה):

קח לדוגמה את היישוב תמרה בגליל, יישוב שמספר תושביו 25,000, ויש אומרים יותר. אני יכול לספר לך, שליד היישוב שאני גר בו יש עיר פיתוח משגשגת ונהדרת, שאני גא בכך שיש לה מעמד של עיר, מגדל-העמק. מספר תושביה לא התקרב ל-20,000 כאשר היא קיבלה מעמד עיר. כך גם

צפת ויישובים אחרים קיבלו מעמד עיר, ואני חושב שזה יפה. לדעתי, חשוב לתת להם מעמד של עיר, כי העובדה שניתן להם מעמד של עיר הקנתה להם יתרונות וגם מעמד. אבל עם זאת אני חושב שיש גבול לחוסר שוויונות. וכאשר יש יישוב שמספר תושביו מגיע ל-25,000 והוא לא מקבל מעמד של עיר, יש בזה מידה צורמת של חוסר איזון.

הצענו כאן: 18,000 תושבים, אבל אני מצהיר לפרוטוקול שנסכים גם ל-20,000, נהיה מוכנים לשאת ולתת עם משרד הפנים ולקדם את החקיקה הזו בהתייעצות אתו. אני מצהיר פה, מעל דוכן הכנסת, שבהתייעצות אתו נעשה זאת, על מנת להביא לחקיקה שוויונית.

נדמה לי שאסור לנו להשאיר את העניין הזה לשרירות לבו של מישהו. וכמו שקבענו קריטריונים בשורה ארוכה של עניינים, לרבות מוסדות ייחודיים וכספיים, צריכים גם לקבוע קריטריון סביר בעניין זה.

לכן, חברי חברי הכנסת, אני מבקש בשמי ובשם חבר הכנסת שלמה בוחבוט וחבר הכנסת סאלח טריף, שהם שותפי להצעת החוק, להסיר את העניינים האחרים ולחשוב מחשבה שוויונית וקריטריונית ולאפשר את העברת החוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת חגי מירום. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מכובדי היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד הפנים המליץ בפני ועדת השרים לענייני חקיקה להתנגד להצעת חוק זו. גם אני תמהתי תחילה מדוע, ולאחר מכן הגישו לנו מטעם משרד הפנים חוות דעת ארוכה ומפורטת ומנומקת היטב, ובאתי למסקנה שהנימוקים שלהם הם נימוקים ממשיים.

הצעת החוק שמביא עכשיו בפנינו חבר הכנסת חגי מירום בשם חבריו, מטרתה להגדיל את מספר הרשויות המקומיות המוגדרות כעיריות, וזאת על-ידי קביעת מודד של 18,000 נפש כמודד בלעדי לכשרותה של מועצה מקומית להיות לעירייה. אין כיום בספר החוקים מודד חוקי הקובע את מספר התושבים ביישוב כדי שאותו יישוב יעלה מדרגה של רשות מקומית לעירייה. בין הרצון לקבוע מודד כזה ובין המצב בשטח מסתבר שיש מרחק, ולא אחת אנו נתקלים ביישוב שמספר התושבים שלו הוא מעל המודד שאותו מציעים לקבוע חברי הכנסת, ולכאורה באופן אוטומטי יש לעשותו לעיר, אבל המצב באותו יישוב אינו מאפשר מתן אוטונומיה מינהלית כזו שניתנת לעירייה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני, אתה יודע מה קורה? תחילה בתנאים באותם יישובים יש אפליה לרעה, וכאשר התנאים לא מתאימים אומרים להם שמפני שהתנאים לא מתאימים הם יקבלו עונש ולא יקבלו מעמד של עיר, וכך מפלים לרעה יישובים ערביים במשך שנים רבות, ואדוני יודע זאת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אילו היה קריטריון מסוים, אז אום-אל-פחם – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל אם קובעים קריטריון של פיתוח, למשל, ואין פיתוח באשמת אפליה, אז מענישים אותם פעם שנייה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא הייתי ער לטענה זו ולא בדקתי אותה, כי בפנינו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל זה מה שאדוני אומר עכשיו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – היא לא הועלתה. את רואה את זה מהזווית שאת מצביעה עליה, ואולי זה ראוי לבדיקה. אני יודע, שלו היה קריטריון קבוע, כפי שמציעים אותו, יכול להיות שאום-אל-פחם לא היתה עיר, אילת לא היתה עיר, קריית-שמונה לא היתה עיר ואולי גם רשויות אחרות. כי לפעמים ניגשים לבחינה לאו דווקא מבחינת הקריטריון האובייקטיבי כביכול של מספר התושבים.

בנושא הזה דנה ועדת-זנבר, והיא הגישה את מסקנותיה. היא בדקה את מבנה הרשויות המקומיות, וההמלצות שלה שמנחות היום את משרד הפנים לגבי ההחלטה אם להעניק לרשות מקומית מעמד של עיר או להשאירה מועצה מקומית.

ההליך הוא לא שרירותי – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

איזה זנבר? האם זה משה זנבר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, אני מניח.

ההליך הוא לא שרירותי, משום שעל-פי החוק צריך שר הפנים למנות מה שנקרא ועדת חקירה, והיא בודקת את הנתונים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זו ועדה מפלגתית פוליטית שחושבת איך להביא קולות – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

יכול להיות, אני – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

– – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש להפסיק את הדו-שיח הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת דראושה ויהלום. חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת ביבי. סליחה, השר מדבר כלבבך, חבר הכנסת ביבי, אז תאזין. חברי הכנסת שאול יהלום ודראושה, אני מבקש מכם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת דראושה, אילו היו ההערות שלך להערות של חברת הכנסת גוז'נסקי בפני בעת הדיון בהצעת החוק, הייתי מעלה שאלות נוספות וממשיך לבדוק את העניין, כי ייתכן שהעדר קריטריון אובייקטיבי מאפשר מה שאתם מציגים כאפליה של מגזר מסוים, ואני לא הייתי נותן את ידי בשום פנים לאפלייתו של מגזר מסוים. אם זו מטרת הצעת החוק, הייתי תומך בה. לא כך הובאו הדברים בפנינו על-ידי אנשי משרד הפנים, שחזקה עליהם שהם מכירים את הנושא, והם הציגו בפנינו שיקולים שונים. זה לא עניין של הבעת אמון בממשלה או אי-אמון בממשלה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אילו ידעת מה עושים במשרד הפנים ומה הולך במשרד הפנים, אולי היית – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

די, די. מספיק. חברי הכנסת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

החשובים הם מפלגתיים בלבד, ולא לטובת האינטרס של הציבור.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, חבר הכנסת דראושה, אני מבקש לא להפריע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כיוון שלעיר יש כוחות וסמכויות שאין למועצה מקומית, מכאן שהתבקשו אילו אמות מבחן לפני שמכריזים על רשות מקומית מסוימת כעיר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת גוז'נסקי, את לא יכולה לנהל כאן את הדיון הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — — אז איך אפשר לתת מעמד של עיר לרהט שאין לה ביוב. אז אם אין ביוב, אין לה מעמד של עיר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אבל רהט היא עיר. ויכול להיות שאילו היה — — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוכרז עליה – עיר.

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, חברי הכנסת, אני לא מרשה כאן דו-שיח. אני מבקש לא להפריע עוד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מה שלא בדקתי הוא אם היתה רהט עיר אילו התקבל הקריטריון המוצע כאן.

רחבעם זאבי (מולדת):

היא הוכרזה עיר.

היו"ר ס' טריף:

היא עיר, היא עיר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני יודע. מכל מקום, היום היא עיר.

משרד הפנים בדעה שיש מקום לא לקריטריון בלעדי אחד אלא לקריטריונים מספר. משום כך הוא לא ראה לתמוך בהצעת החוק שמעמידה את השאלה של הפיכת רשות מקומית לעיר על קריטריון אחד, והוא מספר התושבים. כיוון שמשרד הפנים הביא בפנינו דוגמאות, והביא את הטיעונים הללו, ראינו לקבל את עמדת משרד הפנים ולבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לקוות, חברי, שההצבעה הזו לא תישא אופי של יהודי נגד ערבי. בתשובתי כאן אני רוצה לומר, שיש גם יישוב ששמו מבשרת-ירושלים, שיש בו 19,000 תושבים, ולא נותנים לו מעמד עיר, אף שהוא הגיש בקשות.

יש בעיה, חברי הכנסת. אין קריטריונים. זה נעשה בשרירות, וצריך, אני חושב – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא נכון. יש ועדת חקירה מקצועית – – –

חגי מירום (העבודה):

תסלח לי, אתה יודע מה זו ועדת חקירה. אתה ותיק מספיק כדי לדעת מה זו ועדת חקירה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני מבקש שקט. חבר הכנסת טלב אלסאנע, רק רגע. מה קרה לכם? שמענו את דברי השר, שמענו את הנימוקים של חבר הכנסת מירום, ועכשיו אנחנו נצביע מי בעד ומי נגד. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (הקמת עיריות),

התשנ"ד–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

11 בעד, 13 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הוסרה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

רבתי, אנחנו מתקדמים. אני מבקש להזמין את שר התחבורה להשיב על שאלות.

מבחי נהיגה לעולים חדשים

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר התחבורה ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

בשונה מהעבר, נדרשים עולים חדשים בעלי רשיון נהיגה מחוץ-לארץ לעבור מבחני נהיגה. עקב קשיי שפה ואחרים, הם מתקשים בעניין, הכרוך בהוצאות רבות, ודבר זה מביא להתמרמרות.

ברצוני לשאול:

1. האם תינתן אפשרות לנ"ל להביא ממשרדי הרישוי בארצותיהם אישורים על אמיתות רשיונותיהם?

2. לחלופין, האם יועמדו לרשותם בוחנים מיוחדים, שיודרכו למתן יחס הולם וידעו את השפה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ועדה שדנה בנושא מטעם שר התחבורה בהשתתפות נציגים ממשרד התחבורה משטרת ישראל, משרד הקליטה והמכס – משרד האוצר החליטה כי המרת רשיון נהיגה תבוצע לאחר ביצוע מבחן שליטה בנהיגה שהוא מבחן מקוצר הבודק מיומנות ושליטה ברכב תוך התייחסות לעולה כאל נהג ולא כאל תלמיד נהיגה.

כן הומלץ על אגרות מוזלות לעולים החדשים, והדבר אף בוצע באישור משרד האוצר.

הבוחנים תודרכו מקצועית ומינהלית למתן יחס הולם תוך הקפדה על בדיקת יכולת הנהיגה, על מנת להביא, מחד גיסא, למניעת פגיעה בעולים, ככל האפשר, ומאידך גיסא – להתמודדות עם האספקט הבטיחותי של נהיגת עולים מכל קצוות תבל בארץ.

הנושא פועל במשרדנו החל מ-1 בפברואר 1994 ללא תקלות ותלונות, והוא זכה להדים חיוביים ביותר מציבור האזרחים ומהרשויות בארץ.

צומתי היציאה מראש-העין

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר התחבורה ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

בכמה פרויקטים של בנייה בגבעות שליד העיר ראש-העין מתגוררים כ-10,000 איש. המקום מאוכלס כמעט כולו, יש בו מרכזי קניות והוא מתפתח, אך בשתי היציאות מהיישוב אין לא רמזור ולא שוטר, ובבוקר יש פקקי תנועה וסכנה של תאונות דרכים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע על כך למשרדך?

2. מדוע לא טופלו הצמתים שם מייד בתום עבודות הבנייה?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. כללית, דרכי הגישה לראש-העין הן באחריות מע"צ, בהיותן נשענות על כביש אזורי 444.

בירור שערכתי במע"צ העלה כי העבודות בצמתים מצויות בשלבים מתקדמים ויסתיימו בתוך חודשיים.

לגבי הצבת שוטר בצומת – הנושא בתחום אחריות משטרת ישראל.

תכנון פרויקט נתב"ג-2000

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר התחבורה ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

נודע לי כי משרדך ימסור את עיקר עבודת התכנון של הטרמינל החדש בנתב"ג לידי מתכננים זרים, אף כי מצויים בארץ מתכננים מן השורה הראשונה בעלי מוניטין בין-לאומיים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע פרויקט בסדר גודל זה אשר כולו בא ממקורות ישראליים לא יינתן למתכננים ישראלים?

2. מה ייעשה כדי שציבור המהנדסים והאדריכלים בישראל לא ייפגע?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על שאלות חבר הכנסת חגי מירום הריני להשיב:

בראשית דברי ברצוני להסיר ספק מלבך בנושא עבודה עברית ובנושא שיתופן של חברות ישראליות בתכנון ובביצוע הפרויקט של טרמינל נתב"ג-2000. עם זאת עלינו לזכור כי לישראל לא היה ניסיון עד כה בהקמת טרמינל בין-לאומי במורכבות ובהיקף שטרמינל כזה מחייב, ומעטות החברות בעולם שהתמחו בהקמת טרמינל – לא שדה-תעופה. לכן צריך לעשות שילוב בין השניים – ידע בין-לאומי ושילוב ישראלים בתכנון ובביצוע של הטרמינל.

שתי חברות שנבחרו עד כה, האחת לתכנון ראשוני, הפרוגרמה של הפרויקט, והחברה שמבצעת שירותי ניהול, מעסיקות גורמים ישראליים בשיעור של 40%–70% מהיקף העבודה בפועל.

ועתה לגופו של עניין – נחתם זיכרון דברים בנובמבר 1994 בין רשות שדות התעופה לבין יושב-ראש ארגון האקדמאים העצמאים, ולפיו גורמים ישראליים ישותפו עם החברות הבין-לאומיות. האחריות כלפי רשות שדות התעופה תהיה בידי גורם אחד. עיצוב המבנה ייעשה על-ידי אדריכל ישראלי. נציג הארגון האקדמאים העצמאים ישמש יועץ למנהל הרשות בתהליך בחירת הגורם הבין-לאומי ושיתופם של הישראלים בתכנון ובעבודה.

הדרך היחידה להבטחת המטרות של פרויקט רב-תחומי מורכב ומסובך כזה וקבלת אחריות כוללת לפרויקט יקר ומורכב כזה, היא למסור את העבודה והאחריות לגורם שיש לו הידע והניסיון בהקמת טרמינל תוך העסקת ישראלים בהיקף של 50% ויותר בכל השלבים.

היתה גם פנייה לבג"ץ בעניין זה, ובג"ץ אישר את ההסדר המוצע ואפשר המשך העבודה בפרויקט נתב"ג-2000.

חגורת בטיחות נוספת ברכב

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר התחבורה ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

תקנה חדשה מחייבת את יבואני הרכב המסחריים לשים לאלתר חגורת בטיחות נוספת ברכב.

ברצוני לשאול:

1. כיוון שהחגורה מאולתרת ואינה של היצרן, מה היא רמת הבטיחות שלה?
2. מה הן הדרישות באירופה בעניין, ומדוע הוחלט לתקן תקנה זו בישראל?
3. האם בעקבות הנ"ל יימנע משרדך מדרישות לתוספות לרכב שאינן ניתנות על-ידי היצרן?
4. אילו תקנות חדשות קיימות מהשנה האחרונה?

שר התחבורה י' קיסר:

בתשובה על שאלתא של חבר הכנסת רון נחמן הריני להבהיר:

1. החגורה הנוספת ברכב מסחרי אחיד הינה חגורה תקנית. במקרים שבהם מותקנת נקודת עיגון שאינה מקורית מחייב משרד התחבורה את בדיקתה על-ידי מעבדה מוסמכת – כאשר מבחינת הבטיחות אין היא נופלת מנקודת העיגון המקורית.
2. רכב מיובא מיצרנים באירופה, בארצות-הברית ובמזרח הרחוק, מגיע כשהוא מצויד בחגורות ובנקודות עיגון תקניות.
3. במקרים שבהם מבוקש שינוי מיקום המושבים או הוספתם ובמקביל הוספת חגורות כאמור, נדרשים תכנון ובדיקה על-ידי מעבדה מוסמכת.

4. תקנות חדשות שאומצו לאחרונה: מגיני צד למשאיות כבדות – להבטחת הולכי רגל ורוכבי רכב דו-גלגלי, כלומר אופנועים, למניעת התזת מים ובוץ מגלגלי רכב כבד, לשיפור הראות של יתר המשתמשים בדרך; סימון בתאורת צד למשאיות ולאוטובוסים שאורכם מעל 6 מ'; החמרת הדרישות להתנגדות לאש בחומרי ריפוד וחיפוי המשמשים ברכב נוסעים.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, אתה יודע שביהודה ושומרון הנהגים אינם חגורים בחגורות בטיחות משום הסכנה שמא יותקפו באבנים. על מנת לאפשר מילוט מתוך כלי הרכב, התקנות מאפשרות שלא לחגור חגורות. הדבר הזה הוא בעייתי, ואני פונה אליך בהקשר זה, כדי לשמור על נהג שעלול להיקלע לתאונה וכדי שהחגורה תשמור עליו. צריך גם לשמור עליו מפני אבנים. בתקציב של משרד התחבורה, שאתה מופקד עליו, הכניסו השנה עבור מיגון שמשות של כלי רכב – אפס אחד. אין אף אגורה בתקציב שלך. בדיון על התקציב, כאשר פניתי לראש הממשלה הוא אמר לי שהדבר יוסדר. אני מבקש לדעת איך הדבר יוסדר. תודה.

שר התחבורה י' קיסר:

אני מצטער, השאלה הנוספת שלך איננה בגוף השאילתא הזאת. אני מוכן לבדוק את מה שביקשת. אבל בוודאי לא אוכל להתייחס לכך ולתת לך תשובה מן השרוול. השאילתא שלך עסקה בחגורות בטיחות ולא במיגון.

ידועה לך עמדותי לגבי מיגון גם מהעבר. עשיתי הכול כדי להבטיח שתינתן הגנה לאזרחי מדינת ישראל, באשר הם. זה איננו קשור לתפיסות הפוליטיות שיש לסיעות בבית הזה.

שעות ההפעלה של שדה-התעופה מחניים

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התחבורה ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

דווח לי כי עד לאחרונה פעל שדה-התעופה מחניים עד השעה 20:00, אולם לאחרונה, בעקבות החלטה של רשות שדות התעופה, שדה מחניים פועל עד 18:00 בלבד.

ברצוני לשאול:

1. האם דברים אלה נכונים?

2. אם כן – מה היתה הסיבה לצמצום שעות ההפעלה של שדה-התעופה מחניים?

3. האם הובאה בחשבון החלטה זו הגבלת תושבי הצפון מבחינת הקשר שלהם למרכז הארץ?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שעות הפעילות בשדה-התעופה מחניים היו תמיד מ-06:00 עד 18:00.

לפני חודשים מספר, כתוצאה מהרחבה הדרגתית של שעות הפעילות לאור ביקוש של חברות תעופה, הגיעה רש"ת – רשות שדות התעופה – להסכמה עם נציגי העובדים להפעיל את השדה בצורה ניסיונית עד לשעה 20:00 לתקופה שנמשכה חמישה חודשים.

ההסדר כרוך בתוספת כוח-אדם ובשינוי שעות עבודה ומבנה משמרות של עובדים, הגורר עלויות גבוהות נוספות להפעלת השדה, שהיא ממילא גירעונית. מאחר שלא הצלחנו להגיע להסכמה עם נציגות העובדים, חזרנו לעבודה במתכונת הרגילה, בכוונה להתארגן להגדלת המספר של שעות הפעילות.

אני שמח לבשר, כי בימים האחרונים הגיעה רש"ת להסדר שיאפשר להפעיל את השדה במתכונת שעות הפעילות המורחבת, דהיינו עד השעה 22:00, וזאת החל מיום 1 בינואר 1995.

ההסדר מבוסס על הסדרת שעות העבודה של העובדים בתיאום עם נציגי העובדים והשתתפות "ארקיע", ואלה כיסו חלק מההוצאות הכרוכות בהפעלה.

חידוש קו רכבות הנוסעים לבאר-שבע

חבר הכנסת מ' קצב שאל את שר התחבורה ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

כספים רבים הושקעו בתכנון ובפיתוח תשתית לרכבת נוסעים לבאר-שבע.

ברצוני לשאול:

1. מדוע חלו עיכובים בביצוע התוכניות?

2. האם נקבע תאריך יעד להפעלת קו רכבת נוסעים לבאר-שבע?

3. כמה כספים הושקעו בפיתוח קו נוסעים ברכבות בשנות הכספים 1993 ו-1994?

4. כמה מתוכנן להשקיע בשנים 1995?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעבר לא נתקבלו החלטה סופית ואישור סופי לתוכנית להפעלת קו נוסעים לבאר-שבע. לפיכך, לא חלו עיכובים בביצוע.

2. לא.

3. בשנת 1993 הושקעו 150 מיליון ש"ח; בשנת 1994 הושקעו 137 מיליון. סה"כ – 287 מיליון.

4. בשנת 1995 מתוכנן להשקיע 52 מיליון מתקציב רנ"ר – רשות הנמלים והרכבות, ו-55 מיליון מתקציב משרד התחבורה. סה"כ – 117.5 מיליון.

רכישת מניות "סטאר-ליין" על-ידי "אל על"

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

ועדת השרים לכלכלה אישרה את המלצתך לאפשר ל"אל על" לרכוש 48% ממניות חברת התעופה ההולנדית "סטאר-ליין".

עיתון "הארץ" מציין, כי בעבר נטען שצעד כזה נועד לעקוף את מגבלת טיסותיה של חברת "אל על" בשבת.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מחיר רכישת המניות?

2. כיצד תמומן הרכישה?

3. לשם מה זקוקה "אל על" לכך?

4. האם "אל על" היום כה רווחית עד שבאפשרותה לרכוש מניות?

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת שלמה בניזרי, בתשובה על השאלה שלך אני רוצה להבהיר: נכון, חברת "אל על" רכשה 48% מן הבעלות על חברת תעופה הולנדית הנקראת "סטאר-ליין", באופן שתהיה בעלים בה עם משקיעים הולנדים.

2-1. ההשקעה שנדרשה "אל על" להשקיע בתמורה לרכישת המניות של אותם 48% היתה בסך 60,000 דולר, והיא מומנה ממקורות עצמיים של חברת "אל על".

3. רכישת חברת התעופה ההולנדית, הפועלת בשוק האירופי המשותף, הינה חלק מהיערכותה של "אל על" לשינויים החלים באירופה בתחומי התעופה כתוצאה מצעדי האיחוד, הליברליזציה והתארגנות מדינות השוק לפעילות אחת, כאילו במדינה אחת.

חברת "סטאר-ליין" מתוכננת לפעול במתכונת של טיסות שכר מאירופה ליעדי נופש.

אני רוצה להבהיר, אולי עוד במשפט אחד, שאנחנו נמצאים במצב חדש בהסכמי התעופה, שכל אירופה מתאחדת להסכם תעופה אחד ואין לנו שום אחיזה שם, אלא אם כן תהיה לנו אחיזה עם חברות תעופה של המדינות שחברות בשוק. החברה ההולנדית היא אחת מהן. זאת כדי שתהיה לנו אחיזה; ולא שנהיה חשופים עם כל ההסכמים שלנו לשוק האירופי המשותף, בלי שיהיה בידינו כלי כלשהו כדי להמשיך בתיירות מאירופה לישראל. הדגש שלי הוא במלים – מאירופה לישראל.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני, אולי כבוד השר התבלבל ואמר – 6 מיליוני דולר, או 600,000 דולר.

שר התחבורה י' קיסר:

60,000 דולר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אם זה 60,000 דולר – אולי אקח אחר-כך ממך את הכתובת, כי גם אני מוכן לקנות 48% ממניות של חברת תעופה. אם זה עולה רק 60,000 דולר, נראה לי שגם אני עומד לקנות 48%.

היו"ר ס' טריף:

יש לך הצעת שותפות, אדוני השר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

לכן רציתי לוודא אם זה באמת 60,000 דולר, או סכום קצת יותר גדול.

היו"ר ס' טריף:

פשוט חבר הכנסת בניזרי סבור שהוא פספס אם זה היה 60,000 דולר.

שר התחבורה י' קיסר:

לא ידעתי שאתה רוצה להיות איש עסקים. אבל כדאי שתדע שלפעמים קונים חברות שהן חברות בת, כמו "סן-דור" שהיא חברה-בת של "אל על", שאין לה הון. יש לה חברה שהיא חברה-בת של חברת תעופה. היא עושה בעיקר טיסות שכר, והיא משתמשת במטוסים של חברת האם. היא קונה את הזמן הפנוי ופועלת. באותם 60,000 דולר הקימו את החברה. גם ההולנדים השקיעו אותו סכום כחברה-בת. הם משתמשים בצידוד של חברת האם ובזמן הפנוי של חברת האם, כדי להפעיל טיסות שכר. זו לא חברה של הפעלת טיסות סדירות.

היו"ר ס' טריף:

אתה פשוט נתת רעיון לחבר הכנסת בניזרי, כי פניו פשוט לעסקים.

שר המשטרה מ' שחל:

הבעיה היא אם מוכנים לתת לך אשראי. הון המניות יכול להיות 60,000 דולר – – –

היו"ר ס' טריף:

השר שחל, אתה תייעץ לו מה לעשות עם זה. פניו לעסקים – – –

שר המשטרה מ' שחל:

לא אייעץ לו, אדוני.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת שלמה בניזרי, אם תרצה להקים פה בארץ חברה ב-60,000 דולר לא תוכל, כי הדרישות שלנו הן, שיהיו ברשותך שני מטוסים, ערבות של 10 מיליוני דולר.

היו"ר ס' טריף:

כבר עתה אני רואה שהוא ירד מההצעה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני רואה שחללית יותר טוב.

היו"ר ס' טריף:

חללית יותר קרובה לקדוש-ברוך-הוא. היא מגיעה רחוק.

נסיעת מהנדסי רשות הנמלים בשבת

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התחבורה ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

בשאלתא שלי, מס' 2720, ציינתי שני מקרים הנוגעים לנסיעת מהנדסי רשות הנמלים בשבת ושאלתי לגבי נכונותם. בתשובתך מיום 30 בנובמבר 1994 לא התייחסת כלל למקרה הראשון ולא השבת עליו.

ובכן, בעיתון "יום ליום" נכתב, ששני מהנדסים מרשות הנמלים נסעו במסגרת עבודתם לגרמניה – נסעו ושבו בשבת.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. באיזו חברה טסו המהנדסים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים נכונים.

2. מדובר בטיסת צ'רטר של חברת "ארקיע".

כללל, משתדלת הרשות שלא לבצע נסיעות בתפקיד בשבת, אלא אם כן מדובר בצורך חיוני. מבדיקה שערכנו עולה, כי המקרה הנדון לא עמד בקריטריון הנ"ל. בהתאם לזאת ניתנו ברשות הנמלים והרכבות הנחיות מתאימות לאחראים לנושא.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני.

שאלות בעל-פההיו"ר ס' טריף:

אנחנו נזמין את כבוד שר המשטרה להשיב מהמקום. יש לנו שאלות ותשובות, וקודם כול שאלתא בעל-פה.

אני מזמין את חבר הכנסת אבי יחזקאל לשאלתא בעל-פה בנושא: בתי-הימורים לא-חוקיים בארץ. בבקשה.

בתי-הימורים לא-חוקיים בארץ

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני השר נוכח הפרסומים על מלחמת כנופיות בעולם ההימורים והתמהמהות הממשלה באישור הקמת בתי-הימורים, ברצוני לשאול:

1. כמה בתי-קזינו לא-חוקיים קיימים בישראל, ומי שולט בהם?
2. מה הם סדרי הגודל של הסכומים המתגלגלים בהם?
3. האם העיכוב באישור בתי-קזינו חוקיים אינו מחריף את הבעיה? תודה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת אבי יחזקאל.

- 1-2. אין לנו המידע בצורה ובדרך שבהן הוא מבוקש בשאלתא.

לעומת זאת – בשנת 1994 נפתחו במשטרה 105 תיקים על עבירות על סעיפים 225 עד 228 לחוק העונשין, הדנים בנושא של הימורים בלתי חוקיים. המודיעין של משטרת ישראל מונחה לאתר את המקומות שבהם נערכים משחקים בלתי חוקיים.

אין כאן מידע וקביעה חד-משמעית לגבי מלחמת כנופיות על רקע זה. אני לא אוכל להתייחס כאן לחקירות המשטרה בנדון, אבל למשטרה יש התמונה הכללית ביחס לאירועים שהיו לאחרונה והיו, אני מניח, בבסיס השאילתא. יחידות המשטרה מונחות לפתוח בחקירה בכל מקום שמתעורר חשד לביצוע עבירות אלה.

3. אשר לשאלה האחרונה, על הקמת בתי-הימורים. כידוע, דעתי האישית היא של התנגדות בכל התוקף לאישור הקמתם של בתי-הימורים בישראל, בשל ההשפעה השלילית שתיגרם, לדעתי, לחברה הישראלית מבחינה חברתית וחינוכית.

דליה איציק (העבודה):

תבורך על כך.

שר המשטרה מ' שחל:

תודה.

אבל עמדת המשטרה המקצועית בקשר לשאלה הספציפית המוגדרת – האם פתיחת בתי-הימורים תגרום לעלייה בפשיעה או לא, האם המשטרה יכולה להתמודד עם התופעות הנלוות – היתה שהמשטרה לא רואה סיבה להתנגד, ואכן הרשיתי למשטרה להביע את דעתה המקצועית, אף שדעת השר היא דעה אחרת. אני אביע את דעתי כמובן במישורים אחרים, בממשלה, בכנסת, בפורומים הציבוריים שבהם אני משתתף.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני השר, אני מבין שהמידע אולי מסווג או חסוי, ובכל זאת מתברר שבשבוע האחרון סוגיית מלחמת ההימורים הפכה להיות סוגיה של אלימות ורציחות או ניסיונות לרצח. לכן השאלה היא, האם אפשר לדבר ברמה של מדיניות כוללת על מאבק שאתם מנהלים לגבי הנחיה שיש למשטרה, שלא בטוח שהיא מבצעת אותה. תודה רבה לך.

היו"ר ס' טריף:

כבוד השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת יחזקאל, כדי שלא לגלות פרטים מהחקירה אני יכול לומר רק זאת: אנחנו לא יכולים לומר שבעיית ההימורים בלבד היתה הנושא שהביא לפעולות האלימות שהיו לפני שבועיים. אני יכול לומר לך באופן כללי, יש בעיות שליטה על מכוני עיסוי, על זנות, בעיקר מכוני העיסוי, שזה היבט גם כספי וגם פעילות פלילית, חמור לא פחות ואולי יותר מההימורים הבלתי חוקיים.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר המשטרה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אני מתכבד להזמין את שר המשטרה לבוא לדוכן, כי אנחנו נמשיך בשאילתות רגילות. השר משה שחל ישיב על שאילתא שהוגשה לראש הממשלה, שאילתא מס' 3981; לפרוטוקול.

שינוי האמנה הפלשתינית

חבר הכנסת י' לוי שאל את ראש הממשלה ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

במכתבו של ראש הארגון לשחרור פלשתיין יאסר ערפאת אל ראש הממשלה התחייב הכותב להגיש לאישורה הרשמי של המועצה הלאומית הפלשתינית את השינויים הדרושים באמנה הפלשתינית כדי שתעלה בקנה אחד עם רוח הסכם העקרונות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לממשלה מתי תבוצע הבטחה זו?

2. האם ידוע מדוע לא בוצעה הבטחה זו עד עתה?

3. עד מתי תמתין הממשלה לקיום הבטחה זו?

4. האם יעוכבו תהליכים העומדים להתבצע ב-13 בדצמבר בגלל אי-קיום הבטחה זו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. במכתבו של היושב-ראש ערפאת אל ראש הממשלה מיום 9 בספטמבר 1993 הודיע יושב-ראש אש"ף, כי כל אותם סעיפים באמנה הפלשתינית השוללים את זכותה של ישראל להתקיים והוראות האמנה שאינן עולות בקנה אחד עם ההתחייבויות הכלולות במכתב זה, כגון הכרה בזכותה של ישראל להתקיים בשלום ובביטחון, התחייבות ליישב את הסכסוך בין שני העמים בדרכי שלום וההתנערות מהשימוש בטרור ובמעשי אלימות, אינם ניתנים עוד להפעלה והם חסרי תוקף. נוסף על כך התחייב היושב-ראש להביא לאישורה הרשמי של המועצה הלאומית הפלשתינית את השינויים הדרושים ביחס לאמנה.

אף כי לא נקבעה מסגרת מחייבת של זמן להכנסת השינויים האמורים, עמדת ישראל היא, כי על אש"ף לקיים התחייבות זאת בהקדם. ולפיכך, נציגי הממשלה מעלים את הדרישה לקיום ההתחייבות בפני יושב-ראש אש"ף במסגרת המפגשים התקופתיים עמו. היושב-ראש ערפאת הבטיח לראש הממשלה למלא אחר התחייבות זאת בהקדם, ואנו מקיימים מעקב אחר קיום התחייבות זאת.

4-3. אם לא תקיים ההתחייבות בתוך מועד סביר, תחליט הממשלה כיצד לנהוג בנושא.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו ממשיכים. שר המשטרה ישיב על השאלות הבאות.

הטיפול בפצוע בהפגנה בכביש בר-אילן

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר המשטרה ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

ב-16 בדצמבר 1994 התקיימה הפגנה ברחוב שמואל הנביא באזור בר-אילן בירושלים, ובמהלכה נפצע גיא הירשפלד מפגיעת אבן בראשו. בדוח מגן-דוד-אדום נכתב, שהמשטרה במקום מנעה מצוות מגן-דוד-אדום לבצע טיפול יסודי בפצוע.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מנעה המשטרה ממגן-דוד-אדום לתת טיפול הולם לפצוע?

2. האם היתה הקלת ראש בפציעתו של הפצוע, ואם כן – מדוע?

3. מה ייעשה למניעת הישנות מקרים כאלו?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחברת הכנסת נעמי חזן:

3-1. האירוע שבו עוסקת השאלתא הנ"ל הועבר לבדיקתה של היחידה לתלונות הציבור במשרד מבקר המשטרה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, מדובר בבעיה כאובה מאוד של מניעת טיפול רפואי לפגוע מאבן בזמן ההפגנות ברחוב בר-אילן, שמו גיא הירשפלד. אני מבינה שהעניין הועבר לבדיקה, ואני חייבת לשאול את אדוני, משום שאני העברתי במסגרת השאלתא גם מסמכים על העניין הזה: עד מתי תימשך החקירה, אם אתה יכול לנקוב בתאריך, כי העניין דחוף וכאוב, ואני מבקשת תשובה, ובגלל זה גם שאלתי שאילתא.

שר המשטרה מ' שחל:

אני משוכנע שהחקירה תסתיים במהירות המרבית. מבקר המשטרה הוא אחד האנשים המוכשרים, ד"ר אלכס איש-שלום, ואני אישית אדבר אתו ואבקש ממנו שיזרז, כך שתהיה אפשרות לתת תשובה, אני מקווה, בתוך ימים מספר.

קריטריונים לביצוע מעצרים

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר המשטרה ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

ביום י"ח בטבת התשנ"ה, 21 בדצמבר 1994, עצרה משטרת מרחב-דן את יושב-ראש ועדת השבת, הרב צבי גלסנר, בגין תלונה של חברת מוניות נגדו.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים למעצר בגין תלונה על אימים?

2. האם עמד מעצר זה בקריטריונים?

3. מה ייעשה במקרה זה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת משה גפני:

1-2. המעצר עמד בקריטריונים ובהוראות החוק.

3. החקירה בנושא טרם נסתיימה. עם תום החקירה יוחלט לגבי ההמלצות בתיק.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני, בבקשה.

התשובות קצרות, ולכן אפשר לקצר גם את השאלות.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, לדעתי כך צריך להשיב על שאלות.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה לברך אותך, אדוני, ולשבח אותך.

שר המשטרה מ' שחל:

כך צריך להיות.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, המקרה שלגביו הגשתי את השאלתא עניינו הרב גלסנר, זה מופיע בגוף השאלתא, שהוא יושב-ראש ועדת השבת והוא איש ציבור ובמקרה גם עובד מדינה, ומתוקף תפקידו הוא פנה לאותה חברה שהיא מחללת שבת וביקש ממנה בתום לב ובהגינות ובכבוד – הוא דיבר אתה על חילול השבת, היות שהיא נמצאת בגבולות העיר בני-ברק, ובני-ברק היא עיר שאיננה מחללת שבת. אני מדבר בכל הרצינות – הלכו בעלי תחנת המוניות הזאת והתלוננו במשטרה, וקראו לאיש, שהוא איש מכובד ואיש ציבור, לחקירה. זה דבר מקובל ולגיטימי וצריך לעשות את זה. הלכה המשטרה בתום החקירה ועצרה אותו. על שום מה? משום שהם התלוננו? הם הנוגעים בדבר. המשטרה ידעה זאת.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, אתה איש הגון, אני דיברתי עם מפקד המרחב, מותר פעם אחת למשטרה לומר: טעינו. אני שאלתי: יש קריטריונים למעצר? כל פעם שתהיה תלונה על איומים יעצרו מישהו? הרי מדובר באיש מכובד ואיש ציבור. למה עשו את זה?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אין לי מה להוסיף על התשובה שנתתי. אנחנו נמתין לתוצאות החקירה, ולאחר מכן נתייחס.

זימון תושבי פסגות למשטרת רמאללה

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר המשטרה ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

ביום רביעי, י"א בטבת התשנ"ה, הותקף חייל מילואים במרכז העיר רמאללה. בעקבות זאת חזרו כוחות הביטחון והדגישו את איסור הכניסה למרכז העיר רמאללה ואף הוצבו שלטים ברורים.

לעומת זאת, ביום שני, ט"ז בטבת התשנ"ה, 19 בדצמבר 1994, זומנו תושבים מפסגות לחקירה במשטרת רמאללה, השוכנת במרכז העיר, חרף בקשתם להיחקר במקום אחר.

ברצוני לשאול:

1. האם זימון כזה הוא חוקי לאור איסור הכניסה לעיר?

2. מה ייעשה בנדון?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת חנן פורת:

1. התשובה חיובית.

2. תחנת המשטרה מונחית ונוהגת להביא אנשים לתחנה כל אימת שיש צורך בכך. נוסף על כך, פעמיים בשבוע מוצב שוטר בבית-אל ובפסגות כדי לחסוך הגעתם של התושבים לתחנה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חנן פורת, שאלה נוספת.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני השר, ברשותך, שתי שאלות. שאלה ראשונה: אינך יכול להסתפק בתשובה פורמלית שהדבר הזה הוא חוקי, מפני שאם הסיבה לכך שאסור להיכנס לתוך העיר היא שיש סיכון נפשות בכניסה לעיר, ועל כך מורים גם השלטים, אי-אפשר לזמן אנשים לחקירה בתוככי העיר בלי לפחות להציב להם את הכלים כדי שהם יוכלו להתמודד עם הדברים האלה. יש פה סתירה מבחינה לוגית, גם אם הדבר הזה פורמלית הוא חוקי.

ושאלה נוספת, יותר יסודית: לאור מה שקרה לאותו חייל, ברוך מאירי, כיצד אתה יכול לצייר לעצמך אפשרות, אם חלילה ייסוג צה"ל ממרכזי רמאללה, שכם, ג'נין וכדומה, שיהודים יעברו בתוככי העיר הזאת? במקרה הזה של ברוך מאירי יכלו להציל אותו אנשי משמר הגבול שהגיעו לשם בתוך דקות ספורות, ואני משבח אותם על פעולתם ועל תושייתם, אבל אם הם לא יהיו שם, כיצד יוכלו אנשים לעבור בעורקים הראשיים בדרכם לעבודה, בדרכם לירושלים, במציאות כזאת? תודה.

שר המשטרה מ' שחל:

לשאלה הראשונה, השאלה היתה אם הזימון הוא חוקי או לא, והתשובה היא כאמור חיובית.

לשאלה השנייה – – –

חנן פורת (מפד"ל):

איך? אם יש שילוט שאומר שאסור להיכנס ומסוכן – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חנן פורת, שאלת, דיברת, הבנו את מה שאמרת.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, זה משמש לו נימוק שמזכה אותו מחובת הנוכחות.

לשאלה השנייה, אני לא סבור שאני צריך לענות על שאלה היפותטית.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר המשטרה.

חנן פורת (מפד"ל):

מה זה "היפותטית"?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, הרי אתה לא רוצה שאתווה בפניך – – –

חנן פורת (מפד"ל):

הרי הסכם אוסלו חתום.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פורת, בכל הכבוד, הרי יכולתי לענות לך גם פורמלית, שזה לא נובע מהשאלתא ששאלת.

חנן פורת (מפד"ל):

זה נובע, כי זה הכול סיכום של – – –

היו"ר ס' טריף:

טוב, תודה.

חבר הכנסת חנן פורת, לא תמיד התשובה מספקת. מה לעשות? אני מבין, אבל זו התשובה שהשר השיב באופן הגון ככל שהוא יכול להשיב. אני מבקש להמשיך.

חנן פורת (מפד"ל):

– – – חוכא ואיטלולא. לא שאלתי שום שאלת תמים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת חנן פורת, אתמול ישבתי עם ראשי יש"ע והם שמעו ממני לפחות כמה דברים בקשר לתפיסה ולשאלה הזאת, בין היתר.

פעילות אנשי כהנא

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר המשטרה ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

בזמן האחרון נכתב בעיתון "ירושלים" על פעילותם החופשית של אנשי כהנא בירושלים, בבתי-ספר, על חלוקת חומרי הסברה שמהווים הסתה לגזענות ועל תחרות חיבורים בנושא: "מה היה עושה ד"ר ברוך גולדשטיין הי"ד למתייוונים?".

ברצוני לשאול:

1. האם מודעת המשטרה לפעילות זו?

2. מה ייעשה כדי למנוע המשך פעילות זו?

שר המשטרה מ' שחל:

1. התשובה חיובית.

2. במהלך חודש נובמבר 1994 טיפלה משטרת תחנת הבירה בשלוש תלונות בעניין נגד החשוד העיקרי, שזהותו ידועה והוא נמצא כיום במעצר בתחנת חברון. שלושת התיקים הועברו לתביעה המשטרתית בהמלצה להגיש כתבי אישום.

נוסף על כך, מבצעת המשטרה פעילויות נוספות בלתי גלויות למניעת המשך הפעילות בנושא.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ובכל זאת, נמצאים בידי – אני רוצה שתראה, אדוני השר, זה מספיק גדול – מה היה עושה ד"ר ברוך גולדשטיין, השם ייקום דמו, למתייוונים, ואתה רואה כאן שהם עובדים באופן חופשי לחלוטין, עם מספרי טלפון למטה. אי-אפשר לעשות פשיטה על המקומות האלה? ראינו את האנשים בעזה, הטינופות האלה שעלזו ושמחו כשחיילינו נפגעו בפיגוע. אנחנו לא

רוצים להידמות להם ולא רוצים להיות שווים להם, ואין לנו ערכים כמו שיש להם. ומשום כך, אדוני השר, אני מבקשת ממך לטפל בהם ביד רמה ובזרוע נטויה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מודה לחברת הכנסת דליה איציק. אקח לתשומת לבי, וגם אשוחח על כך עם המשטרה. אני רק מודיע לך, שנעשות פעולות גלויות וסמויות בנושא הזה, ובין היתר בעניין הזה, כאמור, יש המלצה על העמדה לדין.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

הצעת חוק תקנות סמכויות הקונסולים בישראל, התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק תקנות סמכויות הקונסולים בישראל, התשנ"ה-1994; הצעת חוק ב'תלח. חבר הכנסת משה גפני, בבקשה. נא להזעיק את סגן שר החוץ, שצריך להשיב על הצעת החוק; או הוא או שר המשפטים, מי שנמצא כאן, כדי שישב בשם הממשלה. בבקשה, אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש הצעת חוק בדבר סמכויות הקונסולים בישראל. אני חושב שאני יכול לומר בקצרה לגמרי – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אפשר להצביע.

משה גפני (יהדות התורה):

לא. הנושא נדון במליאת הכנסת בחודש יולי. על-פי חוק נישואין וגירושין שקיים במדינת ישראל מאז קיומה, נישואין נעשים בבתי-הדין. יש פרצה בחוק, הכנסת היתה צריכה לתקן אותה. בעצם בית-

המשפט העליון כבר אמר זאת ביולי, בדבר המלך במועצתו, הנציב העליון, זה חוק מנדטורי, שקונסול רשאי להשיא בני זוג שאחד מהם הוא יהודי. ועל כן הכנסת פשוט מתבזה בעניין הזה.

אני מבקש לתקן את החוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, היות שלפי תקנון הכנסת צריך להמתין חמש דקות מהצלצול, אנחנו – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אתה סגן שר כאן בשם הממשלה. חבר הכנסת רענן כהן רוצה להתנגד, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, אני יכול לדבר בשם הממשלה?

היו"ר ס' טריף:

בבקשה. אם אדוני יכול לדבר בשם הממשלה, בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

השאלה אם הממשלה הסמיכה אותו לדבר בנושא הזה.

היו"ר ס' טריף:

רק שנייה. חבר הכנסת משה קצב, שידבר בשם הממשלה. מה אתה מוטרד?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני יכול להשיב?

היו"ר ס' טריף:

הנה, השר ליבאי הגיע. סליחה, קודם השר; אחר כך המתנגד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, מאחר שהשר הגיע, השר ידבר בשם הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החינוך והתרבות. אני מזמין את כבוד שר המשפטים.

משה קצב (הליכוד):

למען הסדר הטוב, חשוב שכשנציגי הממשלה עולים לדבר, ידעו את עמדת הממשלה. זה יכול להיות בממשלה, יכול להיות עקב דיון בוועדת שרים לענייני חקיקה. כשסגן שר קופץ לבמה, זה לא מכובד וגם לא מייצג.

היו"ר ס' טריף:

אני מסכים אתך. אבל יש גם דברים אנושיים. שר המשפטים ישב כל היום וכעת היה במזנון הכנסת ואכל, צריך לקבל ולהבין את זה.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא על-פי התקנון. הוא צריך לדבר רק בענייני משרדו, או בעניינים שהשר תחם לו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון, עכשיו, ברשותך האדיבה, נשמע את כבוד שר המשפטים. אנא מכם.

משה קצב (הליכוד):

שר המשפטים עומד להודיע שמיכה גולדמן הוא גם סגן שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אחרי שהוא עמד שם זמן רב, הוא יעשה טוב אם ייגש למזנון וישתה משהו. הזעיקו אותו מייד ואמרו לו שהנה עוד הצעת חוק עולה, בדבר סמכויות הקונסולים בישראל.

הממשלה החליטה להתנגד להצעת החוק של חבר הכנסת גפני לאחר שקיבלה חוות דעת ממשרד החוץ ולפיה הצעת החוק נוגדת מקצת מהכללים שעניינם סמכויות קונסולריות במשפט הבין-לאומי, כללים שישראל מקפידה למלא אחריהם. הכללים הללו מופיעים במפורש באמנת וינה בדבר היחסים הקונסולריים, מ-1963.

סעיף 3 להצעת החוק קובע רשימה סגורה של פעולות בלתי-משפטיות, כהגדרת הסעיף, שקונסול רשאי לבצע.

סעיף 3(ד) קובע, למשל, שקונסול רשאי לקבל שטרות נוטריוניים הנוגעים לרכוש הנמצא במדינתו או הנוגעים לעסקים שיש לנהל באותה מדינה ובתנאי שהצדדים אינם יהודים. מקובל שלקונסול יש סמכות לקבל שטרות נוטריוניים לא רק בנוגע לרכוש או לעסק במדינתו, אלא ביחס לכל נושא שהוא. אין גם בסיס לסייג את סמכויותיו של הקונסול לגבי לא-יהודים בלבד.

זאת ועוד, סעיף 3(ח) להצעת החוק של חבר הכנסת גפני הנכבד קובע את סמכותו של הקונסול לקבל תצהירים ולאמת חתימות רק בכל עניין הנוגע לרכוש הנמצא בארץ המדינה שמינתה אותו לקונסול, או הנוגע לעסק המתנהל באותה מדינה. גם כאן יש צמצום רב ביחס לסמכויות הקונסולריות כפי שהן מקובלות ביחסים הבין-לאומיים.

סעיף 4(2)(א) להצעת החוק מטיל למעשה מרות שיפוטית של בתי-המשפט ובתי-דין רבניים בישראל על קונסולים זרים. הדבר סותר את הכלל אשר בא לידי ביטוי גם בסעיף 43 לאמנה בדבר חסינות משיפוט של קונסולים לגבי פעולות שנעשו במסגרת תפקידם.

סעיף 4(2)(ג) להצעת החוק אינו מתייחס אומנם במפורש לקונסולים, אולם ניתן לקרוא אותו כסותר את סעיף 33 לאמנה הבין-לאומית.

יוסי כץ (העבודה):

ישמיע משרדך את הדברים האלה בוועדה, והוועדה תביא אותם בחשבון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין מניעה. אם אתה מייעץ לי שהדברים האלה יוכלו לבוא לוועדה, ואתה חושב שהכנסת שוכנעה שראוי לשעות לחוות דעתו של משרד החוץ, ניחא. אם אתה מציע לי להעביר זאת לוועדה, הניסיון מלמד שעניין שאתה מעביר לוועדה, יכול להמשיך להתגלגל משם הלאה, לקריאה ראשונה ושנייה. כשר המשפטים בממשלה, כאשר כותב לי שר החוץ, היועץ המשפטי של משרד החוץ, כי זו הצעת חוק הנוגדת אמנה בין-לאומית שישראל התחייבה לה – אני לא יכול לעמוד כאן ולקבל את עצתך, להעביר את הנושא לוועדה כדי שייבדק שם.

מלכתחילה, ההצעה הזו, מבחינת אמות המידה הללו, לא ראויה לבוא לדיון. אם אין לנו רוב כאן, ידעו בוועדה שהממשלה מתנגדת ומה הסיבות לכך. נכון שאני יכול להשלים את הסיבות בוועדה, אם זה יעבור לוועדה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

אם השר מסכים, אתן לך רשות הדיבור.

יוסף עזרן (ש"ס):

כבר עברו כמה דקות מאז הצלצול. התחילו לצלצל לפני כמה דקות.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, סגן יושב-ראש הכנסת, השר יכול להשיב, אדוני.

יוסף עזרן (ש"ס):

בוודאי, אם לא היה צלצול.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני כבר מסיים, עוד משפט אחד. כבוד חבר הכנסת עזרן, אין לי עניין למשוך את הזמן. רציתי רק להביא דבר דבור על אופניו. העניין הוא בכך, שהממשלה הכינה הצעה התואמת את האמנה, והיא טובא בקרוב בפני הכנסת. אמרתי לא אחת, שעד שהממשלה מכינה הצעת חוק, היא נבדקת, חוזרת ונבדקת, ועוברת פרוצדורה די רצינית. הצעת חוק פרטית תמיד יכולה להשיג אותה בקצב, אבל זו לא סיבה להגיד: הבה נעביר את הצעת החוק הפרטית, ונבנה עליה את החקיקה.

כיוון שזה עניין הקשור ביחסי חוץ, כיוון שההצעה נוגדת לאמנה, אנו מבקשים להסיר אותה מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אנחנו מצביעים על הצעת חוק תקנות סמכויות הקונסולים בישראל, התשנ"ה-1994. ההצבעה החלה – מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את ההצעה מסדר-היום – 17

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק תקנות סמכויות הקונסולים בישראל,

התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

16 בעד, 17 נגד, אני קובע שהצעת החוק הוסרה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

שאלתא ותשובה לשר לקליטת העלייה. בבקשה, אדוני השר. היות שחבר הכנסת השואל איננו, שאלתא מס' 4275 תימסר לפרוטוקול. אני מודה לך ומתנצל על הטרחה.

מצוקת העולים בחצרות-יסף

חבר הכנסת ז' המר שאל את השר לקליטת העלייה ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

התפרסמו ידיעות שלפיהן בכוונת משרד השיכון לפנות את העולים מחצרות-יסף.

התפרסם גם, שעקב הלחץ, רבים מהם חלו במחלות נפש.

ברצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה להוצאת העולים מחצרות-יסף?

2. מדוע לא יורשו הרוצים להישאר שם לממש את רצונם?

3. האם דואג משרד הקליטה לאלטרנטיבה ריאלית שהיא בהישג ידם של היוצאים?

תשובת השר לקליטת העלייה י' צבן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בדיקת הפרסומים בדבר מצבם הנפשי של העולים בחצרות-יסף העלתה, כי אין כל יסוד לטענה שבגלל לחצי משרד השיכון על העולים לפנות את האתר רבו המקרים של אשפוזים פסיכיאטריים.

אתר חצרות-יסף הוא אחד מ-22 אתרים זמניים שבהם שוכנו עולי אתיופיה בתקופה הראשונה לאחר עלייתם.

על מנת לסייע לעולים אלה להגיע לדיור קבע, בנה המשרד תוכניות משכנתאות מיוחדות לעולי אתיופיה, שמטרתן הבטחת אכלוס אינטגרטיבי של העולים ביישובים חזקים במרכז הארץ.

מתוך 450 המשפחות שהתגוררו באתר חצרות-יסף, כ-304 כבר מצאו פתרון דיור קבוע. עובדי משרד הקליטה ממשיכים לפעול כדי ששאר העולים יצטרפו אליהם.

פרטים נוספים הנוגעים לתנאי המשכנתה, הריני מעביר לפרוטוקול. המשכנתה הניתנת היא בשיעור 99% מערך הדירה; כ-85% ממנה מענק, ויתרתה משולמת בהחזרים של כ-140 ש"ח לחודש. עד כה, מתוך 4,600 משפחות מעולי אתיופיה שהתגוררו באתרים ובמרכזי קליטה, 3,000 כבר רכשו דירות באמצעות משכנתה, וכ-460 קיבלו דיור ציבורי – 75%.

להערכתנו, עד סוף 1995 כל משפחות העולים מאתיופיה המתגוררות באתרי הקרוונים, וחצרות-יסף בכלל זה, יקבלו פתרונות דיור.

הצעה לסדר-היום

עלייה למדינת ישראל של לא-יהודים כיהודים

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5281 בנושא: עלייה למדינת ישראל של לא-יהודים כיהודים. חבר הכנסת אברהם ורדיגר הנכבד, בבקשה. ישיב, כמובן, השר לקליטת העלייה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא אינו חדש. במשך כל שנות קיומה של המדינה עומדים אנו בפני בעיה לאומית קשה – כניסת לא-יהודים כיהודים למדינתנו. חוק השבות במקורו, ועל תיקונו, נולד כדי להבטיח שמדינת ישראל תהיה ותישאר מדינה יהודית. חוק השבות נתקבל ללא הסתייגויות כמעט על-ידי כל הכנסת שהיא גוף חילוני, וביוזמת המנהיגות החילונית. החשש והחרדה היו, כי יהיו שינצלו את כניסתם לישראל – אף שאינם יהודים – וימצאו בה מקלט. לכן נוסח החוק ונקבע: כל מי שנולד יהודי, אמו יהודייה או שהתגייר ואינו בן דת אחרת.

כידוע, אדוני השר, חברי הכנסת, היו אלו סיעות אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל – ובמיוחד סיעתי פא"י – אשר נאבקו שנים, ורבות עקב השפעתו של הרבי מלובביץ', זכר צדיק לברכה, כי חוק השבות יתוקן וייאמר בו: התגייר כהלכה; כדי להבטיח שלא ייכנסו למשפחת עם ישראל אלמנטים אשר יתגירו גיור פיקטיבי. לצערנו, מאבקנו נכשל. כעת, עם העליות המסיביות בשנים האחרונות, מחבר המדינות, מאתיופיה וממקומות אחרים, החמיר המצב, ורבים מודים ומצטערים שהתיקון לא נתקבל.

קיימת בעיה קשה: לא-יהודים מגיעים ארצה על-פי חוק השבות הקיים, זוכים בכל ההטבות והזכויות של עולה מבני עמנו, רבים עקב המצב של נישואי תערובת, וחלק עם מסמכים מזויפים.

המצב מעורר דאגה עמוקה, ולא דווקא בחוגים הדתיים. יש אשר מתוך דאגה למציאות הקשה המתהווה, דורשים תיקון חוק השבות, לכל הפחות כדי שלא ייהנו מזכויות העולים אלה שכבר שלושה דורות ויותר אינם יהודים על-פי כל קריטריון; גויים ממש, אשר זיקתם לעם ישראל אינה קיימת כלל. הם מגיעים ארצה בתוקף חוק השבות הקיים, וכאן נטמעים בקרבנו. זוהי סכנה ממשית להמשך קיומנו כעם יהודי, אשר בזכות שמירתו במשך דורות על זהותו וטהרתו, ובלי להתערבב בין הגויים, שמר על ייחודו, והגענו, ברוך השם, עד הלום.

אם בעלייה מחבר המדינות מדובר, יש גם לעשות הבחנה בין עלייה לעלייה. בעלייה הגדולה יחסית, לפני כ-20 שנה, לרוב העולים היתה זיקה חזקה מאוד לעם ישראל ולישראל. קראו לה עלייה ציונית. למרות המשטר הקומוניסטי הרודני ורדיפת הדת היהודית תחת השלטון הכופרני, היו רבים אשר השתדלו במסירות נפש להישאר יהודים, ואינני מדבר במושגים של דתי או חילוני. מדובר בזיקתם לעם היהודי. רבים מלו את ילדיהם, נישאו בחופה ובקידושין, ואלה אשר לא הצליחו בכך מסיבות שונות, רבים מהם עשו זאת עם עלייתם ארצה. גם העלייה שהגיעה לכאן אחרי נפילת המשטר הקומוניסטי היתה עלייה הנקראת ציונית. היא הביאה יהודים בהתאם לחוק השבות הקיים. עלייה אשר שבה לארץ אבותיה, לשורשיה ולמולדתה. העלייה המסיבית, הגדולה האחרונה הביאה, לצערנו, רבבות גויים ממש. כאמור, ללא שמץ של זיקה לעם היהודי.

הנושא אינו פשוט, ואנו עומדים בפני בעיות קשות ומסובכות, אשר מתגלות מדי יום ביומו וזועקות לפתרון. המעניין הוא, שאם בעבר היתה הבעיה מתעוררת מדי פעם ביוזמתם של חברי כנסת מהמחנה הדתי-החרדי והיתה נחלתם, לאחרונה החלו אישים וחברי כנסת לא-דתיים להעלות את הנושא על הבמה הציבורית בצורה אינטנסיבית.

הבולט מבין אלה, ראש מחלקת העלייה והקליטה של הסוכנות היהודית, אורי גורדון, החי את הנושא, דואג למצב המסוכן שהתהווה, פרסם מאמרים בעיתונות החילונית, גם ב"על המשמר". הוא הרים את קולו בזעקה ומזהיר מפני הסכנה המוחשית. מר גורדון הציע לתקן את חוק השבות על-ידי מחיקת סעיף 4(ב) לחוק, הנותן זכות עלייה כיהודים לצאצאים של יהודי עד דור שלישי ומעלה. הוא רואה בכך פרצה מסוכנת. לדעתו זו ולרעיונו לתיקון החוק שותפים כפי שפורסם – וכפי שהוא אישית סיפר לי – חבר הכנסת וסגן שר החוץ יוסי ביילין, שר התיירות עוזי ברעם, חבר הכנסת חגי מירום ואחרים; כולם אישים בולטים במערכת השלטונית, ודווקא ממפלגת העבודה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין חולק על כך שאחד התפקידים החשובים של מדינת ישראל הוא היותה בית לכל יהודי באשר הוא יהודי, ברצונו לשוב לארץ אבותיו. לשם כך, כאמור, חוקק חוק השבות. אבל כאשר הולך ומתברר יותר ויותר כי החוק לוקה בחסר ומנוצל לרעה – ולפי דעתנו התיקון המוצע איננו מספיק – וגויים ממש נכנסים כיהודים, על כל זכויותיהם, על כולנו להתאחד בדאגה למציאת פתרון ולו חלקי, כדי לצמצם עד למינימום את ההתערבות של גויים בתוכנו.

כידוע, תורתנו הקדושה מאפשרת למי שאינו יהודי להתגייר, לקבל עליו עול מצוות ואורח חיים דתי וליהפך ליהודי שלם. עם ישראל הוא הדוגמה של עם אנטי-גזעני, ואומנם במשך שנים נכנסו בברית ישראל רבבות רבבות גרים. אבל בשנתיים-שלוש השנים האחרונות המצב ממש קודר.

לפי הנתונים הרשמיים של משרד הפנים, 30% מקרב העולים הצהירו שאינם יהודים. לפי האומדנים השונים, מגיע מספר אלה שאינם יהודים ל-40%. פחות מעוניינים למול את עצמם וילדיהם, פחות נישאים בחופה ובקידושין, לאחר שברוסיה נישאו בנישואים אזרחיים ובנישואי תערובת. התופעה של משפחות חד-הוריות, גם היא באה עקב כך שרבים מן הגברים גויים, או שנשואו שם או ששבו למולדתם, כי אין להם שום קשר וזיקה ליהודים ולמדינה היהודית. רבים חוגגים כאן בכנסיות את חגי הנוצרים, כי אומנם נוצרים הם גם על-פי ההלכה וגם בנפשם ובהתנהגותם.

רבותי, חברי הכנסת, האם לכך התכוונו בזמנכם מחוקקי חוק השבות? האם לכך ציפינו, לכך קיוונו ולשם כך התפללנו שישונו בנים אל גבולם ונידחים לחיק ארצנו? אינני נוגע אפילו בבעיה של אלמנטים לא רצויים. אני לא רוצה לגעת בעוסקים במקצועות מכוערים, ואינני רוצה להרחיב על כך את הדיבור.

חברי הכנסת, אדוני השר, לאחרונה פורסם, ששרידי קהילה מארץ מוסלמית מסוימת, בעיקר מבני משפחותיהן של נשים יהודיות אשר נישאו למוסלמים והתאסלמו, עלו ארצה וממשיכים להגיע מכות חוק השבות. על-פי הנתונים מדובר במספרים לא גדולים, אבל אי-אפשר לדעת מה בדרך. רובן נשארות דבקות באמונתן, ובבואן לארץ מטרתן היא אך ורק לשפר את רמת חייהן. מדובר בכמה דורות של מוסלמים, והנושא הזה צריך למצוא את פתרונו.

לסיכום, חוק השבות זקוק לתיקון. יש לסתום את הפרצות, כדי לצמצם עד למינימום את התערבות הגויים בתוכנו. זו בעיה לאומית ממדרגה ראשונה. אין אנו מתעלמים מן המצב שאליו נקלעו רבות מן המשפחות היהודיות בעת המשטר הקומוניסטי, כי אנוסים היו, אבל כאמור – יש דרך של גיור ושיבה לעם היהודי. בעיה דומה קיימת לגבי עולי אתיופיה: יש רבים שאינם יהודים כלל, מסתננים ועולים בנימוק של איחוד משפחות, ומדובר גם בגויים ממש, שצלבים מקשטים את פניהם. אם בעבר הקלו השלטונות בנושא זה, בנושא בני נישואי תערובת ואחרים הבאים אלינו אין להשלים, ויש לתקן את הפרצות. יש ליזום חקיקה מתאימה, כדי לשמור מכל משמר על מדינתנו כמדינה יהודית, ולא מדינת מקלט לאלה שאין להם כל שייכות לעם ישראל, למורשתו ולארצו.

אני מבקש דיון במליאה בנושא זה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת ורדיגר. אדוני השר לקליטת העלייה, בבקשה.

חבר הכנסת ורדיגר, אני רוצה שאחר כך תסביר לי באופן אישי את מקור המלה גוי. זה מעניין אותי.

אריה גמליאל (ש"ס):

גוי זה עם.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

נאמר: גויי ארצות.

היו"ר ס' טריף:

אני משתמש לא אחת במלה הזו. זו מלה בשפה העברית?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זו לא מלת גנאי.

היו"ר ס' טריף:

אני שואל זאת לשם השכלה כללית. אני מרבה להשתמש במלה זו, יש לי עניין לדעת את המקור, חלילה לא טענתי טענה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מי שאינו יהודי הוא גוי.

יוסף בא-גד (מולדת):

"מי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ".

השר לקליטת העלייה י' צבן:

המדרש אומר: מי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ. שבעם ישראל יש רק גוי אחד.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לגיטימי לחלוטין, מה שעשה עתה חבר הכנסת אברהם ורדיגר, להעלות על סדר-יומה של הכנסת את הסכנה של ניצול לרעה של חוק השבות על-ידי מי שאין לו זיקת אמת לעמנו והוא מנסה ליהנות מהמאמץ הלאומי האדיר שישראל השקיעה ומשקיעה בקליטת בני

עמנו השבים למולדת. יש כאלה. יש כאלה בחבר המדינות, יש כאלה באתיופיה ויש כאלה גם במדינות אחרות.

חבר הכנסת ורדיגר רמז בסוף דבריו על עלייה מארץ מסוימת. אני מנוע מלעסוק בפרטי השאלה ומהתייחסות לארץ זו, ואולי עוד לארץ אחת או שתיים, מסיבות מובנות, ודי לחכימא. היו ימים שלא יכולנו לעסוק מעל הבמה הזו בשאלת עלייתם לארץ של יהודי סוריה למשל, והיום הציבור מבין שבדין עשינו כפי שעשינו. לכן אתקשה לפרש ולפרט תשובות ספציפיות, לגבי פרשה ספציפית כזו או אחרת.

אבל אני בהחלט רוצה להידרש לצדדים העקרוניים יותר שהעלה חבר הכנסת ורדיגר ולעסוק כאן בקצרה בשתי סוגיות. אחת – הכעקתה? ושתיים – עקב כך, האם יש צורך ויש אפשרות לתקן את חוק השבות?

ראשית, הכעקתה? אקח את הקבוצה המסיבית ביותר שעלתה לארץ: מתוך 620,000 העולים שהגיעו ארצה בחמש השנים האחרונות, 540,000 עלו משטחי ברית-המועצות לשעבר. אעשה כאן דבר שאינני נוהג ואינני אוהב לעשותו. מכיוון שהנושא הונח לפנינו, אני מבקש שהדברים יהיו ידועים, מפני שהתפרסמו מספרים שאין להם אחיזה במציאות. אומר כיצד מורכבת העלייה שהיתה בשנים 1994-1990.

81.2% הם יהודים על-פי ההלכה, להנחת דעתו של חבר הכנסת ורדיגר. 7.3% הם בני זוג של יהודים. עדיין לא נתקלתי, ואני מקווה שלא אתקל בחבר כנסת, ממפלגה דתית, חילונית או חרדית, אשר יציע לנו תיקון בחוק השבות, לפיו בן-זוג שאיננו יהודי, לא יוכל לעלות ארצה על-פי חוק השבות. 8.3% הם בנים או בנות לאב יהודי, כאשר בת הזוג במקרה הזה אינה יהודייה. על-פי ההלכה, יהודים אלה אינם נמנים עם בני הדת היהודית, אך על-פי חוק השבות הם זכאים לעלות. שוב, אינני מעלה על הדעת שמישהו יציע לנו הצעת חוק שתפלג את המשפחה הזו, תפצל אותה ותמנע את בואם של הילדים לארץ.

רבותי, אם סיכמנו את שלוש הקבוצות הללו יחד, אנו מדברים על 97%. נתקדם הלאה: 1.1% הם בני זוג לבן או לבת לאב יהודי, כלומר ההורים עולים, עולים הבן או הבת שאינם יהודים על-פי ההלכה, והם נשואים למי שאינו יהודי, ויש 2% שהם נכדים ליהודים, שרק חלק מהם עולים בלי ההורים או בלי הסב. יש 0.1%, שהם בני זוג של נכדים ליהודים.

חבר הכנסת ורדיגר, היות שהיו ימים שזעו כאן אמות הספים בטענה שהדלתות פרוצות לרווחה, שאין ביקורת, שכל דיכפין יעלה ויבוא – אני אספר לכם סיפור. הייתי צריך לבדוק כמה לא-יהודים נכנסו לארץ על-פי חוק הכניסה לישראל – דוגמת עולי חבר המדינות. מי, למשל? הורים לא-יהודים לבן-זוג לא-יהודי; ילדים מנישואין קודמים של לא-יהודים. ויש בסך-הכול – מתוך 540,000 – 1,254 מקרים כאלה.

לכן, ראשית כול אני אומר: לא כעקתה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הנתונים של משרד הפנים אינם נכונים?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

סליחה?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הנתונים שנמסרו על-ידי מרשם התושבים, ש-30% – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני חושב שמה שנאמר על-ידי משרד הפנים לא הובן נכון, ותיכף אני אדבר על כך. לכאורה אתה יכול גם כאן לומר שיש 20% – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הם הצהירו שאינם יהודים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

סליחה, לא כך. נתתי תמונה כוללת. נכון שבשנה האחרונה יש גידול מסוים לעומת השנה הקודמת, אבל אני אומר לך, חבר הכנסת ורדיגר: לא כצעתה. ולא רק לא כצעתה – וכאן אני מגיע לנושא של חוק השבות.

ראשית כול אני מבקש שנרשום לפנינו, שכל מעשה שנעשה, כל הלכה שנקבעה, כל נורמה שנגבש עכשיו חלים לא רק על יהודי ברית-המועצות לשעבר אלא גם על יהודי ארצות-הברית, יהודי צרפת, יהודי ארגנטינה. וגם שם יש נישואין מעורבים – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אבל לא מגיעים במאסות.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני מקווה שאתה רוצה שיגיעו במאסות. מחר יהודי ארגנטינה יתעשתו ויבואו יותר משבאו עד היום, נעמוד בפני – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

תסביר לי רק דבר אחד – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

דקה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה הסכנה שרואים מר אורי גורדון וחבריו?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני אסביר; אני אגיע לזה. אתה גם קצת הרחבת את רצון התיקון של מר אורי גורדון, ואני אסביר. ראשית כול נאמר לעצמנו: קרה היפוך היסטורי. חבר הכנסת ורדיגר, אני יודע שבעניין זה תסכים אתי. כשחוקק חוק השבות, בשנת 1950, בראשית ימי המדינה, היינו תחת השפעת הטראומה של השואה ולא העלינו על דעתנו שייתכן מצב שגויי הארצות יתקנאו בגורל היהודי וירצו לחלוק אותו עמנו. כשחוק השבות המקורי עסק באלה שאינם נמנים עם עדת ישראל, בבני דת אחרת, הוא ראה לפניו, למעשה, רק בעיה אחת – את הזוגות המעורבים, את המשפחות המעורבות, שהוא לא רצה לקרוע אותן, ואמר: נקרב אותם ולא נרחיק אותם. כך ראה חוק השבות.

חל היפוך היסטורי. תופעה שכאלה שאינם יהודים – לא רק באסיה ובאפריקה, גם בחלקים מסוימים של אירופה – מתקנאים. יש, פתאום, צ'ופר חדש, ורוצים לחלוק בו; חלק ממניעים אופורטוניסטיים, לא ממניעים עמוקים כלשהם. אני לא בטוח שצריך, בגלל זה, לשנות את חוק השבות, ואני לא בטוח שאפשר לשנות את חוק השבות.

למשל, עמיתי מר אורי גורדון, למה הוא התכוון? איפה יש שאלה שאולי יהיה עליה קונסנסוס כמעט מלא בבית הזה? אין ספק שמי שאמר בסעיף 4 לחוק השבות, שנכדים של יהודי רשאים לעלות לפי חוק השבות גם אם הם אינם יהודים, לא התכוון כשהוא אמר "יהודי" גם למי שאתמול לא היה יהודי והתגייר והיום הוא יהודי, ובתוקף אקט הגיור מתחילה שרשרת חדשה. ברור שלא לזה היתה הכוונה. היתה כוונה, באמת, וכאן אנחנו מגיעים לכך, זאת היתה אחת מפרשות הפלאשמורה, שבא בן לבני הפלאשמורה לארץ, שב ליהדות, ועקב כך העלה על-פי חוק השבות 79 בני משפחה. אתמול הוא

עצמו לא היה זכאי; היום הוא גרר אחריו את בני משפחתו ללא תלות בשאלה מה דתם ומה שיוכם לעם ישראל. יש השאלה של נכד של יהודי, והיא כבר יותר מורכבת.

אני שואל שתי שאלות את חבר הכנסת ורדיגר ואת שאר החברים הדתיים בבית הזה. נפתח את חוק השבות. הרי חלק של הבית יחשוד בחברים הדתיים שההזדמנות תנוצל לשינוי בחוק השבות מעבר לתיקון המוצע. חברים מכאן, מהאגף הזה, יחשדו באחרים שינצלו את ההזדמנות, למשל, להכיר בגיורים הרפורמיים והקונסרבטיביים בהזדמנות הזאת. אני כבר מסיים.

נאמר את האמת: אין היום בכנסת נורמה של הסכמיות חזקה, שמלה זאת מלה, שהתקנון גובר על הכול. וברצותה של קבוצת חברי כנסת ליזום מהלך שיסבך את כל הנושא, כל אחד יודע – כבר אמרתי את המשל – זה כמו צ'ולנט: אתה יודע מה אתה מכניס לתנור אבל אינך יודע מה אתה מוציא מן התנור.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אפשר לנסות.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

ניסויים כאלה אינם טובים.

אבל אני אומר, וכאן אני פונה דרככם לרבנים ואני אומר: תראו איזה היפוך, ואני אומר את זה מנקודת ההשקפה שלי – – –

סאלח סלים (חד"ש):

כבוד השר, אפשר רגע – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

דקה, רק רגע. מנקודת ההשקפה שלי – תראה איך התהפך העניין. לפני שמונה שנים בערך סערה הכנסת בגלל פרשת סוזנה מילר, שושנה מילר. אני יודע שאתם לא אוהבים את הרפורמים, אבל כל אדם ישר יודה, ויש הוכחה לכך, שעד היום האשה הזאת שומרת אמונים ופעילה בחיים היהודיים בדנור קולורדו. היא פעילה במרכז הקהילתי הדתי שם. הרבנים, הרבנות והממסד שסר למרותה ירדו, כמו שאומרים, לחייה. אחרי שהיא השיגה את הרישום היא נשברה וחזרה לדנור קולורדו. אז כאן הרבנות שימשה מחסום.

היום יש אותו רב אביחיל שרוצה להביא אלינו קבוצות דוגמה של בני עשרת השבטים האבודים. הוא מביא לך את בני מנשה מגבול הודו-בורמה, שבט בן מיליון וחצי אנשים, והוא מרגיע אותך: בינתיים רק 5,000 מוכנים לעלות ולהתגייר. ואני לא רוצה לומר מה מסתתר מאחורי זה מבחינת העמותה של גוש-קטיף ואינטרסים כלכליים. אנשים באים הנה כתיירים, עוברים כאן תהליך של גיור, ורבנים, כאן, שבאים בטענות בכל הסעיפים האלה, הופכים להיות צינור, אפיק מרכזי לתופעה מאוד מוזרה בעיני.

מצד אחר, אותם לא-יהודים שאתה מדבר עליהם. בשבילי מי שבא לכאן ומזדהה עם גורלנו, חי את חייו, ילדיו מתחנכים בבית-ספר ישראלי חינוך ישראלי ויהודי וציוני ומזדהים עם גורל עמנו – די לי בכך. אבל לטעמך אתה רוצה גם את אקט הגיור. ויש כאלה, ביניהם, שרוצים את אקט הגיור. אני, כשר הקליטה, לא יכול לכפות ולא רוצה לכפות על אף אחד שיעבור גיור. אבל אני רוצה שאם מישהו, עולה חדש, ירצה לעבור גיור, הוא יוכל לעבור גיור.

אני שואל: למה, במקום להשקיע מאמצים שאפשר לשאול עליהם "הכצעקתה", אתם לא משקיעים מאמצים בכך שבת-הדין הרבניים לגיור יפעלו כמו שצריך? כאשר מישהו כבר מנסה לעשות מעשה בעניין הזה, קמים חוגים מסוימים בהתקפה היסטורית עליו. אנשים מפחדים. יש רבנים שרוצים לעשות משהו, מבחינתם זאת מלאכת קודש, הם רוצים לקרב את העולים האלה, ולא מתאפשר הדבר.

לא אלאה מלעלות על הדוכן הזה ולבקש את הבקשה הזאת. העלייה מברית-המועצות לשעבר, לאחר כמה שבועות של פרסומים קשים מאוד – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני לא קושר את זה. אני רוצה שתדע שהיוזמה להעלות את הנושא היא משותפת לי ולאורי גורדון. אני מעלה את הנושא כפי שהוא הציג.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אמרתי לאורי גורדון, שאילו אפשר היה לתקן את חוק השבות בהסכמה כללית בפרט זה או אחר בצורה מוגבלת, בלי לשנות אותו במהותו אלא להשאיר אותו כמות שהוא, היה מקום לשקול. מכיוון שאין לזה סיכוי – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

יש סיכוי.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

זו דעתך. אמרתי לו: בכך אתה פותח דיון שהיקפיו יהיו מעבר למה שאתה מתכוון.

אני חוזר ואומר במשפט מסכם: לא ניצור סטיגמות כל כך פוגעות וקשות לגבי העלייה הזאת. זו עלייה טובה. 93% מבניה אומרים שהם יישארו לחיות בארץ. כל הדיבורים – אני אפילו לא רוצה לחזור עליהם – בתוספת הדיבור על הגויות של העלייה, בהיקפים שהם לא ריאליים ולא אמיתיים, הם פגיעה קשה מאוד. אני מציע לכל אחד היושב בבית הזה שלא לתת יד לזה ולהגן על כבודה של העלייה הזאת.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני מציע להעביר זאת לוועדה.

היו"ר ס' טריף:

אתה מסכים, חבר הכנסת ורדיגר? אני מודה לך. נעביר זאת לוועדה אחרי ההצבעה.

נא להצביע.

קריאה:

איזו ועדה?

היו"ר ס' טריף:

הוועדה לקליטת העלייה – מדברים על עלייה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שאול יהלום, זה עבר גם בלעדיך.

שמונה בעד, מתנגד אחד, ללא נמנעים – אני קובע שהנושא יועבר לדיון בוועדת העלייה והקליטה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. הודעה לסגן מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 19), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת הכנסת לקריאה ראשונה. תודה.

הצעה לסדר-היום

הגבלת סמכויות בית-המשפט העליון

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בא-גד, אני מזמין אותך להצעה לסדר-היום מס' 5680 בנושא: הגבלת סמכויות בית-המשפט העליון. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אף-על-פי שאין שר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש שר.

היו"ר ס' טריף:

הנה השר בכבודו ובעצמו, תראה כמה כבוד יש לך כאן.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבודו, אני מוחל לו הפעם. אם הוא רוצה להמתין במזנון, אני לא עומד על כך.

ובכן, אם השר כאן, נכבד אותו בדבר תורה מפרשת השבוע. התורה צועדת עם הזמן בפרשת "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ואומר "בעל הטורים" נוטריקון – אתם יודעים מה זה נוטריקון, מכל אות עושים מלה. יש למעלה תלמידים והם בוודאי ייהנו מזה.

"ואלה" – וחייב אדם לחקור הדין; "המשפטים", נוטריקון – הדיין מצווה שיעשה פשרה טרם יעשה משפט; "אשר" – אם שניהם רוצים; "תשים" – תשמע שניהם יחד מדברים; "לפניהם", נוטריקון – לא פני נדיב יהדר התנכר מהם. ובכן, יש לנו פה תורה נפלאה לתורת המשפטים ובית-המשפט.

אני לא בא לדבר כעת נגד בית-המשפט העליון. כולנו מעוניינים ביוקרתו, בסמכותו של בית-המשפט העליון, של כל בית-משפט – – –

דן תיכון (הליכוד):

למה ניסחת את ההצעה לסדר-היום כפי שניסחת?

יוסף בא-גד (מולדת):

השאלה נכונה, חבר הכנסת דן תיכון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תעשה מזה נוטריקון.

יוסף בא-גד (מולדת):

"בעל הטורים" עשה נוטריקון, אני לא מתיימר; מי אנחנו שנעשה זאת.

למה ניסחתי זאת כהגבלה? אף-על-פי שאני לא רוצה לפגוע בסמכויותיו. יש שני נושאים שלגביהם לא ייתכן שהרשות השופטת תהיה מעל הרשות המחוקקת. נושא אחד – ריבונות הכנסת. יש פה דבר פשוט, שאני לא יודע אם חשבתם עליו. כדי להיות שופט עליון, או שופט בכלל, צריך מינוי של ועדה. אבל כדי להיבחר לכנסת אתה צריך מינימום של 20,000 קולות מתוך מינימום של 40,000 כדי שתעבור את אחוז החסימה. לא ייתכן שאדם שנתמנה על-ידי הריבון יהיה מעל לריבון. תחשבו על זה. אני לא מציע לפגוע בסמכויות בית-המשפט העליון. אני מציע שבכל מה שנוגע לריבונות הכנסת תקום ועדה שופטת, ואני מוכן להסמיך את שר המשפטים לקבוע אותה. הצעתי הצעת חוק שלפיה הוועדה תהיה מורכבת משלושה חברי כנסת, שלושה שופטים עליונים ונשיא מדינת ישראל.

משה מאיה (ש"ס):

איפה הרבנים?

יוסף בא-גד (מולדת):

מייד. אני מוכן להצעה ואני כותב את זה: בכל מה שנוגע לפירוש חוקים של הכנסת – אני מדגיש, להסביר למה התכוונה הכנסת – אני מציע שתהיה ועדה של נשיא מדינת ישראל, הרב הראשי לישראל ונשיא בית-המשפט העליון. שלושת אלה יפרשו את כוונת הכנסת. לא ייתכן שאנשים ממונים, יהיו חשובים ככל שיהיו, יפרשו את ריבונות מדינת ישראל. זה פגם אסתטי שלא יכול לעבור.

אם כבוד שר המשפטים מוכן שזה יעבור כהצעה לוועדה, בכך אני גומר את דברי ברוח טובה; אם לא – יש לי נאום לכל עשר הדקות. כבוד השר, עשינו עסקה? הרי זו הצעה לסדר-היום והיא תעבור רק לוועדה. ההצעה היא, שכל מה שנוגע לפירוש חוקי כנסת ישראל יועבר לוועדה שתהיה הסמכות העליונה – – –

היו"ר ס' טריף:

יש לך הצעה נדיבה, אדוני שר המשפטים.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — — נשיא המדינה, הרב הראשי ונשיא בית-המשפט העליון.

היו"ר ס' טריף:

מה עם הארכיבישוף?

דן תיכון (הליכוד):

מה עם הקאדי?

היו"ר ס' טריף:

מה עם הקאדי, נשיא בית-הדין הדרוזי לערעורים? חבר הכנסת תיכון, תודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם זה נוגע למוסלמי או לנוצרי, בוודאי הקאדי העליון יחליף את הרב הראשי.

גוף שני שמדבר על דמוקרטיה והוא אנטי-דמוקרטי ביותר הוא העיתונות. חבר כנסת נבחר על-ידי 20,000 קולות. מי בחר את העיתונאים? הם מחליטים מה אנחנו נעשה ומה אנחנו לא נעשה.

יעקב שפי (העבודה):

מי שקונה עיתון בחר אותם.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן אני מדבר על דברים מהותיים של המדינה, כנסת ישראל, מורשת ישראל. לא ייתכן שבית-המשפט העליון יפסוק נגד מורשת ישראל. כשהמדינה מסמיכה את הרבנות הראשית בחוק הבשר, לא יכול בית-המשפט העליון לפסוק נגד הרבנות הראשית אחרי שהמדינה הסמיכה אותה.

שני הגופים – השופטים והעיתונאים – עם כל הכבוד להם, לא יכולים להיות מעל הכנסת הריבונית.

היתה לי תקלה בעניין ההודעה על החטיפה. כתב עיתונאי מסוים שבני לא שירתו בצה"ל. לא הלכתי בשלב זה להגיש תביעת דיבה. שלשום, כאשר היה הפיגוע בבית-ליד, צלצל אלי חתני, שהוא מפקד ז"ח – זיהוי חללים, שלא נדע, מטעם צה"ל. לקחו אותו לכל העבודה הקשה הזו. שאלתי אותו עיתונאי: באיזו רשות אתה כתבת שבני לא משרתים בצה"ל?

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא לא כתב על הבת.

יוסף בא-גד (מולדת):

הבת גם היתה בשירות לאומי, אל תדאג.

היו"ר ס' טריף:

הוא רוצה לעזור לך.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה. אומר לי העיתונאי, ותקשיבו: גם אם זה לא נכון, מגיע לך בגלל מה שאמרת. העיתונאי מחליט מה מגיע לי ומה לא.

עיתונאי אחר כתב: סתמו לו את הפה. עיתונאי יכול לדווח מה קרה. עיתונאי לא יכול לתת הצעות מה לעשות. לא ייתכן שהעיתונאי יהיה מעל חברי הכנסת. הוא לא נבחר על-ידי אף אחד, הוא סך הכול מינוי של מישור.

לכן, יש פה רצח אופי על-ידי עיתונאים. ניגש אלי אתמול שר בממשלה, לחץ את ידי ואמר: אני מסתכן בזה שאני לוחץ את ידך. אתה יודע, פה אתה לא פופולרי.

סאלח סלים (חד"ש):

בצחוק הוא עשה את זה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה שמעת את זה. הצחוק הזה אומר: אני מסתכן בזה.

בתוכנית טלוויזיה טומי לפיד אומר שאני חולה טלוויזיה. האדם שמופיע כל שבוע בטלוויזיה בתוכנית "פופוליטיקה", לפחות פעם בשבוע, קורא לי חולה טלוויזיה.

היו"ר ס' טריף:

זה המקצוע שלו.

יוסף בא-גד (מולדת):

והוא כל הזמן מופיע בטלוויזיה, ואין מה לעשות.

היו"ר ס' טריף:

זה המקצוע שלו, הוא עיתונאי. אני חייב להגן עליו.

יוסף בא-גד (מולדת):

הוא עיתונאי, אז הוא חייב להופיע כמה שנים; אני חולה טלוויזיה והוא המופיע הקבוע. זה ההיגיון.

היו"ר ס' טריף:

שמעתי גם שיש לך טענות לממשלה שאני תומך בה, בגלל תמיכתי בה, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, לא, לא, אין לי טענות. דווקא אתך אני מסתדר מצוין. אני מודיע את זה ברבים; אולי זה יזיק לך, כבוד היושב-ראש.

סאלח סלים (חד"ש):

כבר הזקת עכשיו.

יוסף בא-גד (מולדת):

חברי כנסת נכבדים, כבוד השר, אני מסיים את דברי ואומר, אין כאן ויכוח עם בית-המשפט העליון. אני חוזר ואומר, כבודו במקומו מונח ואנחנו צריכים בית-משפט עליון חזק ועצמאי. אבל מה שנוגע לסמכות הכנסת, מה שנוגע למורשת ישראל – לא ייתכן שיהיה גוף מעל הריבון. מקסימום יכול להיות גוף ששותף עם הריבון, אבל לא מעל הריבון.

כבוד שר המשפטים, ההצעה שאני מציע היא, שנשיא המדינה, נשיא בית-המשפט העליון, הרב הראשי – הם יצטרכו לקבוע בפירוש חוקי הכנסת. אם תשקול את הדברים, תגיע למסקנה שאכן ההצעה בתיקונים מסוימים אפשר להעביר אותה לוועדה ששם נמשיך לדון עליה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר המשפטים, הועלתה כאן סוגיה שצריך להשיב עליה, הצעה לחוק והצעה לסדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

הצעה לסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

אני הבנתי מחבר הכנסת בא-גד שהוא רוצה בכל זאת בית-משפט עליון חזק. לכן הכותרת מוטעית.

יוסף בא-גד (מולדת):

כן, בהחלט.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יודע אני שעניין היחסים בין הכנסת לבין בית-המשפט העליון מצוי עכשיו בסדרת דיונים בפני ועדת החוקה. סברתי לתומי, שהנה יעלה כאן חבר הכנסת בא-גד, יאמר את דברו ונאמר: הבה נצרף את דבריו לאותה סדרת דיונים בוועדת החוקה. נתמוך בהעברת הצעתו כהצעה לסדר-היום לוועדת החוקה, ובא לציון גואל.

יוסף בא-גד (מולדת):

זו ההצעה שלי.

היו"ר ס' טריף:

יש הצעה לסדר-היום, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה היה אלמלא הצעת את הצעתך; אילו הסתפקת בדברים כלליים. אבל משהעלית הצעה מסוימת קונקרטית מי ישב ויפרש את חוקי הכנסת, כבוד נשיא המדינה, כבוד הרב הראשי, ואגב איני יודע מי משני כבודי הרבנים הראשיים, כבוד נשיא בית-המשפט העליון – הרי זו הצעה שאיני יכול אפילו לבקש שיעבירו אותה לדיון במקום כלשהו, על אחת כמה וכמה לא בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אם מישהו יבקש להעביר אותה – שיעביר אותה. אבל אני כשר המשפטים לא יכול לבקש להעביר הצעה שכזאת, משום שבעיני היא בלתי סבירה לחלוטין.

חבר הכנסת בא-גד, ראה נא, לא כולנו למדנו את התורה במידה שווה, לא כולנו בקיאים בה במידה שווה, ולא כולם גם למדו משפט חוקתי ולא כולם מבינים במשפט חוקתי במידה שווה. עצם המחשבה שהנה הרשות השופטת שמה עצמה מעל הרשות המחוקקת היא חשיבה שלא באמות מידה של משפט חוקתי. לא השופט יושב מעל הכנסת. מעל הכנסת כמו מעל הממשלה נמצאת חוקת המדינה. במדינתנו אלה הם חוקי יסוד מרגע שהתחלנו לחוקק אותם. חוקי היסוד הם אלה, בין שאלה מטפלים במשטר, כמו חוק-יסוד: נשיא המדינה, חוק-יסוד: הכנסת, חוק-יסוד: הממשלה, חוק-יסוד: מבקר המדינה, או אותם חוקי יסוד שעניינם זכויות האדם.

חוקי יסוד או חוקה מעצם טיבם באים להגביל את הרשות המחוקקת ואת הרשות המבצעת. ואיך נכנס השופט לתמונה? כמי שמפרש את החוקה או את חוקי היסוד. זה מסור בדרך כלל לבית-משפט לחוקה או לבית-משפט עליון.

לכן, השופט לא משים עצמו מעל הכנסת, אלא הכנסת כשהיא מחוקקת חוקי יסוד היא ממילא אומרת: מי שיפרשו אותם אלה בתי-המשפט, בראשם בית-המשפט העליון. לכן מכוחנו בית-המשפט העליון יושב כבג"ץ, מכוחנו הוא מפרש את חוקי הכנסת. ולא בחרנו נשיא מדינה כדי שיפרש חוקים. ולא בחרנו רמטכ"ל כדי שיפרש חוקים. בחרנו אותם למשימות אחרות. וגם כבוד הרב הראשי יושב בכהונתו שלו, אבל לא כדי לפרש את חוקי הכנסת. לא צריך לערב מין בשאינו מינו ולא לסבך ולערב בין הרשויות. לכן קשה לי לקבל את הצעתך כבסיס כלשהו לדיון.

לכן אני רוצה לבקש מחברי הכנסת להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת, ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד? נגד, פירוש להסיר.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

אני שם לב שחברי הכנסת מתאמנים לאחרונה בריצות להצבעה. זה בהחלט נושא חשוב מאוד שיביא ליתר ספורט במשכן. חברי הכנסת, אנחנו צריכים לאמן אתכם בריצות, ריצות קצרות אבל טובות.

אני קורא את התוצאה: חמישה בעד, 15 נגד, ללא נמנעים. אני קובע שההצעה הוסרה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אבקש משרת העבודה להשיב על שאילתא.

מקלטים לנשים מוכות

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

בעקבות רציחת 17 נשים על-ידי בעליהן בשנה זו, גובר הצורך בהגדלת מספר המקלטים לנשים מוכות, כדי להתמודד עם הסכנות.

ברצוני לשאול:

1. כמה נשים הסתייעו במקלטים אלו בשנה האחרונה, ובמה התבטא הסיוע?

2. מה עושה משרדך להגדלת מספר המקלטים?

3. אילו דרכים נוספות ינקוט משרדך כדי להתמודד עם האלימות במשפחה?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1994 חסו במקלטים לנשים מוכות 440 נשים. הסיוע הניתן לנשים אלו הוא בראש ובראשונה הגנה פיזית. המקלטים מעניקים גם תמיכה רגשית, טיפול סוציאלי, סיוע משפטי וטיפול שיקומי לקידומה של האשה המוכה.

2. בשנת 1992 פעלו בישראל ארבעה מקלטים. בשנת 1993 הוקמו שני מקלטים נוספים, אחד מהם, לראשונה, במגזר הערבי. בשנת 1994 נפתחו שני מקלטים נוספים. אם כן, למעשה מספר המקלטים הוכפל בתוך שנתיים. המשרד מתכנן פתיחתם של שלושה מקלטים נוספים ב-1995.

3. משרד העבודה והרווחה הקים, בשיתוף עם הרשויות המקומיות, 13 מרכזים למניעת אלימות במשפחה. טופלו בהם ב-1994 1,200 משפחות. ב-1995 מתוכננת הקמתם של שני מרכזים נוספים. כמו-כן שוקד המשרד על הקמתם של שני מרכזים לטיפול בגברים אלימים.

הצעה לסדר-היום

זכות הצבעה לנשים במושבים

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5952 של חברת הכנסת לימור לבנת בנושא: זכות הצבעה לנשים במושבים. חברת הכנסת לימור לבנת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש כאן נשים, לא רק נשים גם גברים, ממושב זבדיאל, ואני רוצה לברך אותם על כך שהם באו לכאן היום. בעיקר אני רוצה לברך אותם, אדוני היושב-ראש, על אומץ הלב שהיה להם לצאת למאבק על זכויות יסוד בכל חברה שמתיימרת להיות חברה דמוקרטית.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני ימים אחדים, למען הדיוק ב-19 בינואר, בשבוע שעבר, אמורות היו להתקיים בחירות לוועד האגודה במושב זבדיאל. צריך לדעת, שאלה בחירות ראשונות שהיו אמורות להתקיים אחרי 15 שנה שבהן לא היו בחירות, ובעבר כל המערכות נוהלו באופן שבו כולם התכנסו, הרימו יד, הורידו יד, בחרו. בפעם הראשונה עמדו ללכת לבחירות דמוקרטיות בקלפיות, והיינו צריכים בעצם לברך על זה, אלמלא תופעה מזרה אחת.

שלושה ימים לפני הבחירות האלה פורסמה רשימת בעלי זכות הבחירה במושב. והנה התברר לנשים, שחלק מהן יושבות כאן אתנו, שהן אינן בעלות זכות בחירה ואינן יכולות להצביע. אגב, צריך לדעת שהפרוצדורה היא שרשימות בעלי זכות הבחירה מתפרסמות בעצם מטעמו של רשם האגודות השיתופיות במשרד העבודה והרווחה, שהוא למעשה הכתובת או הוא למעשה מוסמך לפרסם את הרשימה, לאחר שהוועד המכהן מטעם או הוועד שמונה לפני כן וכיהן במשך השנים האחרונות, היה צריך לפרסם את הרשימה עוד קודם לכן ולנהל את כל הפרוצדורות.

ובכן, פורסמה רשימת בעלי זכות הבחירה. מסתבר שברשימת בעלי זכות הבחירה היו נשים, אבל הן היו נשים אלמנות, נשים שלא היה גבר שיכול היה לייצג אותן או את יחידת המשק שלהן. אבל מסתבר שברשימת בעלי זכות הבחירה היתה גם אשה אחת, שברוך השם היא ובעלה מנהלים את המשק שלהם.

דן תיכון (הליכוד):

זה קרה בישראל?

לימור לבנת (הליכוד):

זה קרה בישראל וזה קרה בשבוע שעבר, ינואר 1995. פשוט לא ייאמן כי יסופר.

היתה שם אשה ששמה גברת שושנה עומסי, היא יושבת עכשיו כאן ביציע יחד אתנו, היא ובעלה חברים באגודה במשך 17, ושמה פורסם ברשימת בעלי זכות הבחירה. אבל השם שלה נרשם כאילו בטעות, כך חשב רשם האגודות השיתופיות. עובדה שעוזרו, יהודי ששמו אילן רונן, בא ביחד עם יושב-ראש ועד האגודה במושב זבדיאל אל הגברת שושנה עומסי ונתן לה את הנייר הזה ודרש ממנה לחתום עליו. עכשיו אני אקרא מה כתוב בנייר הזה. אגב, הגברת שושנה עומסי סירבה, בצדק, וכל הכבוד לה על זה, לחתום על הנייר המבזה הזה, וגם הבלתי חוקי.

כך כתוב – הנדון: חברותי באגודה. אני החתומה מטה, שושנה עומסי, משך 17, מודיעה בזאת כי שמי שורבב בטעות ברשימת חברי האגודה בזבדיאל. הנני מצהירה בזאת כי אני מוותרת על חברותי באגודה ומכירה בכך שבעלי, מר עומסי זכריה, יירשם במקומי כחבר באגודה במשך 17. חתימה ושם מלא. על זה רצו שהיא תחתום, דרשו ממנה לחתום, אבל היא סירבה לחתום. יש פה תצהיר שלה בפני עורך-דין, שבו היא מספרת את כל השתלשלות העניינים, איך בא אליה ביום 16 בינואר 1995, בשעות הערב, יושב-ראש הוועד משה שאלתיאל ומסר לה שהיא מופיעה שם. הוא טען שהיא צריכה לחתום על מכתב והיא סירבה לחתום על המכתב וכו'.

ובכן, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מסתבר שבשנת 1988 תוקן תיקון לחוק האגודות השיתופיות. סעיף 6(א) בתיקון הזה קובע, שכל בן זוג של חבר אגודה רשאי להגיש בקשה ולהתקבל כחבר האגודה ואז תהיה לו זכות בחירה, בלי שום קשר לשאלת המשק המשותף, שעל כך בוודאי תשיב לי עוד מעט שרת העבודה והרווחה. כל בן זוג, כך כתוב כאמור בסעיף 6(א) לחוק האגודות השיתופיות. אני אולי אקרא את זה. כתוב כך: חברות של בן זוג ביישוב שיתופי – תיקון, התשמ"ח. חבר באגודה רשומה, שהרשם סיווג אותה כמושב עובדים או ככפר שיתופי, יהיה בן זוגו לחבר באותה אגודה אם נתקיימו כל אלה: בן הזוג הגיש הודעה בטופס שנקבע, הוא קשור לפי תקנות האגודה, גרים דרך קבע ביישוב וכו', ויחולו עליו הזכויות והחובות.

אפשר לבוא ולומר, שאותן נשים במושב זבדיאל לא באו ולא הגישו טופס ובקשה כפי שכתוב בסעיף 6(א). נכון, הן לא הגישו. הן לא ידעו, הן לא ישבו כאן במליאת הכנסת בזמן שהתקבל התיקון הזה לחוק. לא הודיעו להן ולא עדכנו אותן; גם לא היו בחירות, כאמור, 15 שנה. לא היה ידוע להן שהן צריכות בעצם להגיש בקשה מיוחדת כזאת, והן הניחו, מטבע הדברים, בהיותן אזרחיות, בהיותן חברות לכל דבר, בהיותן אזרחיות מדינת ישראל בשנת 1995, בהיותן נושאות גם בעול החובות של המשקים שלהן והאגודה, שהן בעלות זכות בחירה. איש לא פרסם את הרשימה כמו שצריך היה לפרסם, אלא כאמור שלושה ימים לפני יום הבחירות.

כל הפניות לא הועילו. הן פנו וביקשו לדחות את הבחירות ולכלול אותן בפנקס הבוחרים. הן נענו בסירוב. ואז בלית ברירה הן פנו ל"נעמת", וכאן אני רוצה לשבח את "נעמת" על הסיוע המשפטי ועל העידוד שנתנו לנשים האמיצות ממושב זבדיאל. ואכן, בית-המשפט, באותו יום, בלית ברירה, לאחר שקודם לכן לא הסכימו לכך, גם רשם האגודות השיתופיות, הסכים לדחות את הבחירות עד שהעניין יתברר.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שתדעו שזה איננו המושב היחיד בארץ שבו אין זכות בחירה לנשים. יש מושבים נוספים, למשל אחוזם, שגם בו יש בעיה דומה וגם שם לא מוכנים לפרסם את הרשימות ולטפל בנושא הזה. שמעתי שזה קיים גם במושבים אחרים, בודדים אומנם, זה נכון. מדובר בכעשרה

מושבים, ככל הנראה, כי ברוב המושבים בארץ, נשים כבר מזמן מצביעות ככל האדם, כי מתייחסים אליהן שם כאל בני-אדם קודם כול, לא כאל "אשתו של" ולא כאל נשים.

אדוני היושב-ראש, אני חושבת שזו בושה וחרפה, פשוט ביזיון למדינת ישראל שאנחנו צריכים לעמוד כאן היום, שהן היו צריכות לפנות לסיוע משפטי, שהיה צריך ללכת לבית-משפט, שהיה צריך לדחות את הבחירות כדי שהן יוכלו לקבל את זכויותיהן ולממש את זכויותיהן כאזרחיות המדינה הזאת.

אדוני היושב-ראש, אינני יודעת אם היתה כאן התערבות של שרת העבודה והרווחה או לא, אבל אני חושבת שהפעולות שנעשו כפי שנעשו על-ידי רשם האגודות השיתופיות היו פעולות בלתי מתקבלות על הדעת, הן נעשו בצורה שבסופו של דבר גרמה לכך שכמעט נמנע מהן להצביע. אדוני היושב-ראש, זאת היתה חובתו של רשם האגודות השיתופיות לוודא שאכן נשים יקבלו זכות בחירה כמו כל אחד אחר, שיובאו לידיעתן זכויותיהן, התיקון לחוק מ-1988 וכן רשימת בעלי זכות הבחירה במושב.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לספר לך שאתמול רציתי לקבל מרשם האגודות השיתופיות עוד פרטים על החוק ועל כל מה שנוגע לזה. נעניתי בסירוב. כנראה שרת העבודה והרווחה לא אפשרה לרשם האגודות השיתופיות להעביר לי את החומר הזה. אולי חשבו שאני חברה בפרלמנט טהרני או משהו דומה לזה, כמו שאולי חשבו שהנשים האלה, חברות מושב זבדיאל, הן אזרחיות במדינה אירנית חומייניסטית. אני מתפלאת מאוד שכחברת הכנסת לא יכולתי לקבל מרשם האגודות השיתופיות את כל החומר שביקשתי לקבל.

האמת היא, שהסתדרתי גם בלי זה. קיבלתי את כל החומר מ"נעמת". קיבלתי את כל החומר מהקבוצה הזאת שהיתה כל כך אמיצה. אפשר לראות, הנשים שיושבות אתנו כאן, הנשים ממושב זבדיאל הן נשים דתיות, ממושב דתי, ואף שהן אמורות אולי לחיות לפי תפיסות קצת יותר שמרניות, ובוודאי היה להן קשה יותר מאשר לנשים חילוניות, היה להן אומץ הלב – לרחל אריא וכלל החברות ביחד, 30 נשים במספר – והן פנו ולא ויתרו על הזכויות שלהן. היה להן אומץ הלב להילחם.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שזה יהיה אות גם לנשים אחרות באחוזם ובמושבים אחרים, שלא יצטרכו להגיע לכלל הגשת עתירות לבתי-משפט ולקבלת צווי מניעה. אני מקווה שהשרה תעלה לדוכן ותאמר כאן, שיש הנחיה לרשם האגודות השיתופיות להורות, ליידע את כל הנשים במושבים לזכויותיהן על-פי התיקון לחוק שהיה כאן. מי שלא רוצה – לא חייבת. אין חובה להשתתף בתהליכים דמוקרטיים, אבל לכל אזרח יש זכות. וצריך לחזור היום על כך שגם לכל אזרחית יש זכות להיות בעלת זכויות שוות בכל מקום ובכל עניין במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת לבנת. שרת העבודה והרווחה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כבת מושב אני רוצה לברך את הנשים ממושב זבדיאל. אני עצמי בת מושב בעמק-חפר. כל הדברים הטובים שיש לי הם מהחינוך שקיבלתי בבית הורי, זיכרונם לברכה, במושב שגם הוא עבר את שנות המצוקה הקשות ביותר שלו.

אני מאוד שמחה לראות אתכן היום כאן בכנסת.

היו"ר ע' עלי:

את ממושב חוגלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כן.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תגידי את שם המושב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אברהם, הלוא אתה יודע, אתה חבר קרוב שלי.

לחברת הכנסת לימור לבנת, כל אינפורמציה שאת רוצה לקבל ממשרד העבודה והרווחה – תפני בבקשה ללשכת השרה, ואני מודיעה לך שכל מה שתמצא תקבלי.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, פקודת האגודות השיתופיות מעניקה לכל בעל יחידה או מניה באגודה זכות להשתתף במוסדות האגודה ולהיבחר אליהם.

מושב עובדים או כפר שיתופי אינם רק אגודה שיתופית על-פי החוק, הם גם קהילה המקיימת מוסדות חברתיים וחיי שיתוף. אני מודה, רשם האגודות השיתופיות הוא אותו רשם האגודות השיתופיות שהיה כשממשלת הליכוד היתה בשלטון, ואני לא מצאתי שום סיבה להחליף אותו כשהגעתי למשרד העבודה והרווחה. אני מתרשמת שהוא אחד הטובים שישנם במשרד. כשהוא פוסק לטובתם של המבקשים – הם בעדו. כשהוא פוסק לרעתם – הם נגדו.

דן תיכון (הליכוד):

בכל מקרה יש לו 50% טובים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

ואתה גם יודע של מי הוא קרוב משפחה. אמרתי זאת בסוד וזה לא שייך לגופו של עניין.

בשנת 1988 תוקן חוק האגודות השיתופיות בעניין חברותה של אשה במושב עובדים או בכפר שיתופי. התיקון לחוק קבע, שבן או בת זוגו של חבר במושב יהיה לחבר אם הגיש לאגודה הודעה על רצונו בכך. החוק גובר כמובן על כל תקנון של אגודה שיתופית, ולכן ברור שאין למושב כל זכות חוקית למנוע מנשים להיות חברות באגודה ולהיבחר למוסדותיה.

לעניין מושב זבדיאל. מושב זבדיאל הוא מושב עובדים של פועלי אגודת ישראל במועצה האזורית שפיר. אם אינני טועה, באחד הסיורים שלי הייתי גם בביקור אצלכם. המושב הזה פורק לפני שנים רבות בעקבות בעיות כלכליות וחברתיות.

בהתאם להוראות סעיף 31(ג) לחוק ההסדרים במגזר החקלאי והמשפחתי, חוק גל, בוטל הפירוק ורשם האגודות השיתופיות מינה לאגודה ועד ממונה. הרשם גם מינה חוקר מטעמו לעדכון פנקס החברים באגודה. החוקר, לאחר שבדק את ספר האגודה, פרסם צו ביניים ואפשר לכל מי שרצה בכך לערער על הרישום בפנקס החברות. יודגש שהפנקס שהוצג על-ידי הרשם כלל מלכתחילה גם נשים.

לאחר שמיעת ערעורים מספר נקבע ופורסם צו סופי בדבר הרכב פנקס החברות. ועד האגודה ניגש לעריכת בחירות למוסדות האגודה והתבסס על פנקס החברים שאושר. יומיים לפני הבחירות פנתה קבוצה של חברים מהאגודה ודרשה להעניק לנשים מספר זכות בחירה לאגודה. ועד האגודה סירב לבקשה לאור העובדה כי רשימת בעלי זכות הבחירה פורסמה בעוד מועד וחלף זמן הערעור.

משנודע הדבר לרשם האגודות השיתופיות – אני מודה שאני למדתי על כך מהעיתונות – הזמנתי אותו, אני זוכרת שזה היה ביום חמישי שעבר, ללשכתי בתל-אביב. החלטנו מייד על דחיית הבחירות. אני שמחה ש"נעמת" – אני גאה בכך כי זו תנועת הנשים שצמחתי בה – קדמה לנו ומייד הגישה תביעה משפטית וזכתה בבית-המשפט, שפסק דחיית הבחירות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני פניתי אלייך באותו בוקר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כן, את פנית אלי ואז התחלתי לטפל בנושא. זה היה ביום רביעי שעבר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

את היית מאוד עסוקה. כשהבהרתי לך במה מדובר, אמרת: מייד אני אטפל.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני הייתי כאן, בגלל תשובות על הצעות לסדר-היום, עד שעה מאוחרת. הזמנתי אותו אלי למחרת בבוקר. אז עדיין לא ידעתי ש"נעמת" פנתה וכבר יש פסיקה של בית-המשפט. הוא הורה מייד על דחיית הבחירות, כדי לאפשר לכל הנשים החפצות בכך להודיע על רצון להיות חברות באגודה ולהעניק בכך את זכות הבחירה לכל הנשים באופן שווה.

רבותי חברי הכנסת, ברור שנשים – לי כבת מושב לא צריכים לומר זאת, במושב שלי זה מעולם לא קרה – ברור שנשים זכאיות להיות חברות מלאות במושבים ולהיבחר למוסדותיהם. וברור שרשם האגודות השיתופיות פעל, פועל וחייב לפעול למימוש זכות זו.

רק לפני כמה ימים קראתי בעיתון על פנייה באותו נושא במושב כפר-יעבץ של הפועל המזרחי; אשה פנתה – את זה אני יודעת גם מרשם האגודות השיתופיות – וביקשה שתינתן לה הזכאות להצביע.

משום שאני מייחסת חשיבות רבה לנושא הזה, ומשום שאני לא רוצה שמישהו יחשוב שמשיקול זה או אחר אני מבקשת להסיר את הנושא מסדר-היום, ומשום שאני בטוחה, חברת הכנסת לימור לבנת, שצריך לבדוק בכל המושבים מה אומרת החוקה, במושבים שהם בפירוק מה אומר החוק מבחינת רשם האגודות השיתופיות, אני מציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. המשרד שלי, החל ברשם האגודות השיתופיות, על-פי הנחייתי, יגיש את מלוא הסיוע כדי לבדוק ולברר ומה שנחוץ לתקן נתקן.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה אחרת – להעביר את זה לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

למה, למה לך? יבדקו באיזו שנה זה קרה – – –

דוד מגן (הליכוד):

גברתי השרה, כשייתנו לי את רשות הדיבור אסביר לך מדוע רצוי שזה יעבור לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בסדר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה. חבר הכנסת דוד מגן, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ביקש להסיר את ההצעה לסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, השבוע אמורה היתה הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדון בעניינים הקשורים לרשם האגודות השיתופיות, עוד לפני שפרשת זבדיאל, תלמי-ביל"ו ואחוזם נתפרסמה בתקשורת. בגלל לוח זמנים צפוף של הרשם נדחתה הישיבה ל-6 או ל-7 בפברואר, והסתפקנו בעריכת "קדם-ישיבה" לבירור נושאים כלליים. אני רוצה להזכיר לך – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הוא קיבל את הזימון מיושב-ראש הוועדה יום לפני שהישיבה התקיימה. אחרת הוא היה מתפנה לכל הזמן שאתה ביקשת. אתה יודע את יחסי לדברים האלה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי השרה, אולם המליאה איננו המקום המתאים לברר אם הזימון הגיע יום לפני הישיבה. אני שומע זאת בפעם הראשונה.

אני רק רוצה להזכיר, במיוחד לשרת העבודה והרווחה, כי מאז נערך דוח מבקר המדינה מס' 41, בשנת 1991, כאשר מבקרת המדינה ייחסה פרק מיוחד לרשם האגודות השיתופיות, הכנסת לא ערכה דיון בסיכום הממצאים של הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

הפעילות של רשם האגודות השיתופיות היא רבה וענפה, ועניין גיבוש פנקס בוחרים באגודה, לרבות מושבי עובדים, הוא רק חלק מהנושא הזה. אני חושב כי למען יעילות עבודתה של הכנסת, והואיל והשרה הסכימה להעביר את הדיון לוועדה, ראוי שהנושא יידון במסגרת אחת, באותה ועדה שכבר החלה לדון בעניין, וזה לא יפוצל לכמה ועדות. והוועדה המתאימה היא הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא מתנגדת, אבל אני חושבת שיותר טוב שזה יידון בוועדת העבודה והרווחה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

נדמה לי שהוועדה הראויה לדון בהצעה הזאת היא הוועדה למעמד האשה.

דוד מנע (הליכוד):

אני מציע שוועדת הכנסת תקבע את הוועדה שבה יידון הנושא.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, יש כללים בעניין זה.

קודם כול, אני מבקש להודות לחברת הכנסת לימור לבנת על העלאת הנושא, שהוא נושא חשוב מאוד. אני חושב שהיום ברור לכול שאי-אפשר לשלול מנשים את זכות הבחירה. התקופה ההיא עברה-חלפה מן העולם.

אני רוצה לברך את תושבי זבדיאל שנמצאים כאן ולאחל להם הצלחה גם בתחום הכלכלי, כמו בתחומים אחרים.

היו כאן הצעות מספר, ולפי הכללים והתקנון אנחנו נעביר זאת לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו מוועדות הכנסת יידון הנושא.

מי בעד העברת הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת על זכות הצבעה לנשים במושבים לוועדת הכנסת שתחליט באיזו ועדה הנושא יידון? נא להצביע.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הוחלט להעביר את הנושא לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה הוא יידון. תודה רבה לחברת הכנסת לבנת ולשרת העבודה והרווחה.

הצעה לסדר-היום

הקמת מחוזות בשירות התעסוקה – פוליטיזציה של השירות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. הקמת מחוזות בשירות התעסוקה – פוליטיזציה של השירות, הצעה לסדר-היום מס' 5958, של חבר הכנסת דוד מנע. בבקשה.

אני מבקש להזכיר לשרה שחבר הכנסת דוד מגן הוא מומחה בנושא המושבים. הוא גם הציע הצעת חוק בעניין המועצות האזוריות.

דוד מגן (הליכוד):

בעניין זבדיאל, אדוני היושב-ראש זוכר שלפני חודשיים זעקתי במליאה בשעת ערב מאוחרת לאפשר לי לרוץ לחגיגת בר-מצווה של משפחת ענתי. מר ענתי נמצא פה.

היו"ר ע' עלי:

אז נאחל לו מזל טוב.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אבל בסופו של דבר לא הגעת לבר-מצווה.

היו"ר ע' עלי:

הוא הגיע, כך מאשרים לי.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בשירות התעסוקה הממלכתי עומדים לקום מחוזות חדשים. אני חושב שהקמת מחוזות היא דבר שאינו במקומו. הדבר לא בא לייעל את העבודה; להיפך, אני חושב שהוא אך ורק יסרב את העבודה.

שירות התעסוקה – שהיה לי הכבוד לשרת בו חמש שנים כמנכ"ל, תחת חמישה שרים, ואני מקווה שאלה שיבואו אחרי יתמידו לעמוד אותו מספר שנים בראש המוסד החשוב עם העובדים הטובים שבו – הוא שירות טוב, בניגוד לרבים אחרים שאולי חושבים שהוא מסורבל, מיושן ולא יעיל.

השירות הזה חייב להתאים את עצמו למציאות המשתנה, אבל לא על-ידי הקמת מחוזות חדשים, ששבאים אך ורק, כפי שצינתי, לסרב את העבודה. אני חייב לציין, שעובדי השירות התחילו בעיצומים הקשורים גם בנושא זה. אני חושב שחמשת האזורים הללו שמתוכננים הם סרבול, הם בזבז, אף שממנים היום חמישה מנהלי אזורים למנהלי מחוזות, ואין מביאים אנשים מבחוץ – להוציא מינוי חיצוני חדש אחד בצפון הארץ. זה דבר שמצריך לוגיסטיקה, מצריך מבנים חדשים, כוח אדם חדש, אנשים נוספים במערכת. כפי שצינתי, הייתי רוצה לראות את שירות התעסוקה כשירות שמתאים את עצמו למציאות.

גברתי השרה, אני לא בא לנגח ולא בא להתקיף, אני לא בא לעשות עבודה של אופוזיציה כלפי קואליציה או כלפי הממשלה. אני בא לדבר אך ורק לטובת העניין ולטובת שירות התעסוקה. המחוזות הללו מיותרים, ולא משום שאנשים שממונים לתפקיד הזה הם אנשים שלא מתאימים לעמוד בראש המחוזות, ואני לא רוצה להוסיף דברים בנושא של פוליטיזציה, אני חושב שהאנשים המתוכננים הם אנשים שמתאימים לעמוד בראש המחוזות. אני חושב שהמחוזות הללו, שאולי מתאימים למינהל מקרקעי ישראל ולמשרדים ממשלתיים שונים אחרים, אינם משקפים משרדי ממשלה אחרים.

שירות התעסוקה הוא כמו הביטוח הלאומי, הוא מתאים את עצמו, פחות או יותר, לפי חוק הביטוח הלאומי, כאשר אזור שלו נושק לאזור של הביטוח הלאומי. ברגע שמקימים מחוזות, לא רק מסרבלים את העבודה בתוך שירות התעסוקה אלא מסרבלים את כל עבודת התיאום שלו עם המוסד לביטוח לאומי.

אני מאוד מעריך את העבודה שנעשתה בשירות התעסוקה. אני חושב שהחלטות בנושא צמצום מספר הפקידים המורשים לחתום על אישורי אבטלה הוא דבר בעתו, ואני חושב שזה מוסיף הרבה למערכת. אני חושב שהחלטתה שאת מנסה תמיד לעשות בשירות התעסוקה, במפגשים השונים, היא דבר בעתו. אני בהחלט חושב, שהדברים האלה טובים, צודקים ונכונים, מה גם שהעבודה השתפרה קצת. אני רק לא סובר שהקמת מחוזות תביא לשיפור עבודת השירות ולייעולה. להיפך; כפי שצינתי, היא תבוא לסרבול עבודת השירות.

מה צריך לעשות שירות התעסוקה היום, ב-1995, שנה שבה גם מספר העולים ירד, האבטלה הצטמצמה, איך הוא יכול להשתפר ולהתייעל? אני חושב, שהשירות הזה חייב להתאים את עצמו למציאות החדשה, שפירושה קשר אגרסיבי עם מקומות העבודה. השירות חייב לכסות את כל אזורי התעשייה ביישוב. הוא חייב לכסות את כל המעסיקים ביישוב. צריך להיות עם הפנים אל המעסיק, להוציא יותר ויותר עבודות.

לא קל לעובדי שירות התעסוקה בימים אלה. ראשית, העובדים היוו תמיד מוקד לתסכולים של מובטלים שבאים לשירות ולפעמים מוציאים את זעמם על הפקידים, אם על-ידי מכות ואם על-ידי זריקת חפצים על הפקיד שמסרב לרשום אותם כמובטלים. עובדי השירות הם העומדים בראש החזית החברתית. הם המתמודדים בראש השירות ועומדים מול המובטלים שבאים לשם אך ורק כדי לקבל דמי אבטלה.

ועוד, העובדים האלה עומדים בתחרות קשה, ולא תמיד הוגנת, עם חברות פרטיות. חברות כוח האדם הפרטיות הן יעילות, הן עשירות, אבל הם מתרכזות אך ורק במקומות שבהם משתלם להן להתעסק – בתל-אביב, בירושלים או בחיפה. לשכות תעסוקה פרטיות לא נמצאות במצפה-רמון, גם לא בדימונה, בירוחם, בשלומי, בנתיבות, באופקים או בשדרות. במקומות האלה יש שירות התעסוקה הממלכתי. ולכן, כאשר עובדי שירות התעסוקה הממלכתי מתמודדים עם הלשכות הפרטיות במרכז הארץ, התחרות לא הוגנת. הרי יש חברות פרטיות המוציאות למעלה ממיליון דולר בשנה רק על פרסומים, תקציב שלא קיים בשירות התעסוקה. לכן התחרות לא הוגנת.

לכן צריך לסייע בדרכים שונות בהעמדת שירות התעסוקה בחזית החברתית, בדברים שצינתי, עם הפנים אל המעסיק, עם קשר אגרסיבי עם המעסיקים השונים. צריך לעשות זאת באמצעות חידושים שונים, כמו סדנאות, ירידים או דברים אחרים שבאים לחזק את הזיקה בין המעסיק לבין המובטל.

אני סבור שהשינויים שהונהגו לאחרונה בשירות התעסוקה בכל הקשור לצמצום האבטלה הם, כפי שצינתי, שינויים טובים. אבל לא באותם מחוזות יכול לבוא מזור לכל אותם דברים ששירות התעסוקה סובל בגינם.

אני קורא לשרת העבודה והרווחה לבטל את התוכנית להקמת מחוזות חדשים בשירות התעסוקה. אני חושב שאני מבטא פה עמדה של רבים אחרים. הדברים האלה אינם במקומם, אינם נכונים ואינם מינהליים. לכן צריך להשאיר את המצב כמות שהוא, לייעל את הדברים למטה, ולא תחת מחוזות, אשכולות ואזורים. הדברים האלה לא ישפרו את שירות התעסוקה, לא יתקנו את שירות התעסוקה, הם מיותרים, מסורבלים ובזבזניים, ואני קורא לשרה לבטל את התוכנית הזו, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. שרת העבודה והרווחה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת דוד מנע.

שינוי המבנה הארגוני של שירות התעסוקה נחוץ, לפי תפיסתי, ואני השרה האחראית לתקן את החלוקה הגיאוגרפית הנהוגה כיום, שלפיה השירות פועל באמצעות 16 אזורים ובהם 126 סניפים. חלוקה זו אינה מתאימה לשינויים שחלו בשוק העבודה הישראלי בשנים האחרונות. ביטול חובת הזיקה בחוק שירות התעסוקה והשינויים בהגדרת עבודה מתאימה בחוק הביטוח הלאומי מחייבים שינוי ארגוני שיבטיח שדורש עבודה יופנה למקומות עבודה רבים ומגוונים ולא רק באזור מגוריו הקרוב.

אני רוצה לומר בקצרה לחברי הכנסת, שהראשון שיזם את הקמת המחוזות בשירות התעסוקה היה חבר הכנסת דוד מנע, כאשר הוא היה מנכ"ל שירות התעסוקה. השני אחריו היה דוד לפלר.

אני רוצה לומר שאין הדרך הזאת מתאימה להיום, ולכן אני מציעה להסתפק בהודעה הזאת שלי ולא להעלות את הנושא על סדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מנע, האם אתה מסכים להסתפק בתשובת השרה?

דוד מנע (הליכוד):

לא. אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' עלי:

לא, אתה יכול לבקש לקיים דיון במליאה.

חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אם הוא לא מקבל את ההודעה שמסרתי כאן, אני מבקשת להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדה. אני רוצה להעיד, כי מנכ"ל שירות התעסוקה הופיע לפני כשבוע בפני הוועדה לענייני ביקורת המדינה כאשר הוועדה דנה בפרק המינויים הפוליטיים בדוח מבקר המדינה 44, והוא נשאל שאלה דומה: האם הרפורמה והקמת המחוזות יש בהן הפעלת שיקולים שלא ממין העניין, לרבות שיקולים פוליטיים – והוא השיב כי אין קשר בין הדברים.

בכל זאת הגיעו אל חברי הכנסת, גם אלי, מכתבים של אנשים אשר מעלים חשדות כי ייתכן שיועציו של המנכ"ל הם אלו אשר מובילים אותו לרפורמה טובה כביכול, אבל היא עלולה לטמון בחובה גם שיקולים זרים.

אני הייתי מציע לשרה – לא צריך לפחד לבדוק את הדברים הללו, במיוחד כאשר למנכ"ל יש תשובה והיא נשמעה כתשובה נחרצת. אם חבר הכנסת מציע להעלות נושא ואין טעם לדון בו במליאה, מוטב לפחות לאפשר במקרה הזה לוועדת העבודה והרווחה לבדוק את העניין; תשמע את המנכ"ל, תשמע את המציע, ותכריע בנושא.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

חבר הכנסת מנע, האם כבודו מסכים שהנושא יועבר לוועדה, כהצעתו של חבר הכנסת מגן?

דוד מנע (הליכוד):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, הנוהל יהיה כזה. אנחנו נצביע: ועדה מול הסרה. כלומר, מי שיצביע בעד – מצביע בעד העברה לוועדה; מי שיצביע נגד – להסיר מסדר-היום. מי שהוא בעד הצעתו של חבר הכנסת דוד מנע, יצביע בעד; ומי שהוא נגד, יצביע כמובן נגד.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

11 בעד, 13 נגד. ובכן, הוחלט להסיר את ההצעה מסדר-היום.

חברי הכנסת, נא לשבת. זה מפריע, עם כל הכבוד. אני מבקש לסיים את החגיגה הזאת.

חבר הכנסת גדליה גל, בבקשה, הודעה אישית.

גדליה גל (העבודה):

תוך כדי ההתייצבות פה להצבעה הובהר לי שאני מקוזז, ואני מבקש למחוק את הצבעתי. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עוד הפעם.

גדליה גל (העבודה):

היות שאני מקוּזָז, אני מבקש למחוק את הצבעתי.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד, קיזוז זה סידור פנימי. אומנם זה לא משנה את תוצאות ההצבעה – 13 מול 11, אבל הערת כאן הערה עקרונית. יש סעיף בעניין תיקון הצבעה. בתיקון הצבעה, אם היית אומר טעיתי; אבל היות שכאן אתה מדבר על קיזוז, אף שזה לא משנה את – – –

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש לא לבטל את ההצבעה הזאת.

היו"ר ע' עלי:

היות שזה גם לא משנה את תוצאות ההצבעה, אני לא מוכן לבטל את ההצבעה שלך. זה נרשם בפרוטוקול. הקיזוז הוא עניין פנימי. אם אפסוק היום, תהיה לזה משמעות בעתיד. אני לא רוצה ליצור תקדים כזה. ההודעה שלך נרשמה, לא משנה את תוצאות ההצבעה. תוצאות ההצבעה נשארות כפי שהכרזתי עליהן.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש צודק.

גדליה גל (העבודה):

אני מקבל את ההערה שלך. אני טעיתי ואודה לך אם תמחק את קולי מתוצאות ההצבעה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גדליה גל, אני חוזר. קודם כול, אני מאוד מעריך את היושר האישי שלך. אתה ידוע כאדם הגון וישר, ואיש לא יכול להטיל ספק ביושרך האישי. אני מאוד מעריך את העובדה שאמרת את מה שאמרת, אבל עם זאת, אני חוזר ומבהיר. אני יכול לפעול אך ורק בהתאם לתקנון, ותקנון הכנסת לא

מאפשר לי למחוק את ההצבעה שלך, ואני גם לא רוצה ליצור תקדים מסוכן כזה. לכן, הודעתך נרשמה בפרוטוקול. תוצאות ההצבעה יישארו כפי שהכרזתי עליהן, דהיינו – 11 בעד, 13 נגד.

משה קצב (הליכוד):

אלא אם כן אתה מודה שבטעות מילאת את תפקידך כחבר כנסת.

היו"ר ע' עלי:

מפני שנושא קיזוזים הוא סידור פנימי, זה לא דבר המוכר על-ידי הכנסת ותקנונה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-יומנו ועוברים לשאלתא בעל-פה מס' 426, של חבר הכנסת מיכאל איתן אל סגן שר החוץ. חבר הכנסת איתן, בבקשה.

האמנה למניעת הפצת נשק גרעיני

מיכאל איתן (הליכוד):

בעיתונות התפרסם כאילו סגן השר יוסי ביילין הבטיח אתמול לאוסאמה אל-באז, יועצו המדיני של נשיא מצרים, כי ישראל תשקול חתימה על האמנה למניעת הפצתו של נשק גרעיני.

ברצוני לשאול:

האם חל שינוי במדיניות ישראל בנושא זה?

יש לי גם הערה. השאלה שלי היתה מופנית אל ראש הממשלה. זה קצת מוזר שאני מקבל תשובה ממי שהוא לכאורה, אני רק אומר, מואשם בסטייה ממדיניות הממשלה. הלוא כן?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תודה. סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הידיעה שפורסמה והכותרת שלה היו בלתי נכונות. עמדתה העקרונית של ישראל לא השתנתה. ישראל תומכת באי-הפצת נשק גרעיני, ועל כן היא מאמינה בהקמת אזור מפורז מנשק גרעיני במזרח התיכון, בבוא הזמן, וזאת לאחר כינון שלום וביטחון באזור שיעמוד במבחן הזמן.

הגישה להתקדמות הינה צעד אחר צעד במסגרת קבוצת העבודה הרב-צדדית לבקרת נשק לביטחון אזורי.

לאחר כינון אזור מפורז, יוכלו הסדרים גלובליים להמשיך ולתרום לחיזוק האזור. ההסדרים הם: האמנה הכימית, האמנה הביולוגית, האמנה לאי-הפצת נשק גרעיני, האמנה לאיסור ניסויים גרעיניים, האמנה לנשק קונבנציונלי, משטר הפיקוח על העברת טכנולוגיות של טילים, משטר ההספקיות בתחום הגרעיני, במה שמכונה "קבוצת אוסטרליה".

את כל הדברים האלה באופן מפורט מאוד הבהרתי גם לד"ר אוסאמה אל-באז, ואני מאוד מצטער שהידיעה הזאת התפרסמה כפי שהתפרסמה. היא רחוקה מאוד מן המציאות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר החוץ. חבר הכנסת מיכאל איתן, יש לך שאלה נוספת בוודאי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני סגן שר החוץ, אני שמח לשמוע את ההבהרה ומצטער על כי אמצעי התקשורת לעיתים יותר מדי קרובות מפרסמים כותרות וידיעות שאינן משקפות את האמת.

עם זאת, מאחר ששוחחת עם אוסאמה אל-באז, רציתי לשאול: התפרסמה ידיעה נוספת בעיתון "הארץ", ולפיה נתיב ההברחות של חומרי הנפץ המשרתים את המתאבדים, חומרי נפץ שהביאו לכך שפיגועי ההתאבדות מצליחים, מבחינתם, בצורה טרגית לגבינו, פי כמה וכמה מאשר בעבר, מאחר שמקודם חומרי הנפץ היו מתוצרת בית ועכשיו הם באים הישר ממצרים, עוברים במנהרות בסיני, מתחת לגדרות – באותה ידיעה שנכתבה בעיתון "הארץ" מפיו של הפרשן זאב שיף גם נרמז שמקורה

בעצם בעמדת שירותי הביטחון הישראליים, שהם מודעים לזה, ונאמר גם שערפאת יודע על קיומן של המנהרות הללו ומקורות הנשק האלה.

השאלה שלי היא, אם אתה במגעך הרבים עם שלטונות מצרים מעלה את הסוגיות האלה, שהרי לא יעלה על הדעת ששיתוף פעולה בין ישראל, מצרים וערפאת לא יכול למנוע את מעבר חומרי הנפץ הללו, אלא אם כן גם הידיעות הללו אינן נכונות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לגבי פרסום הידיעה אני רק יכול להוסיף, שבאותו יום התפרסמה ידיעה דומה, בעקבות השיחה שלי עם ד"ר אוסאמה אל-באז, בעיתונים אחרים, ובהם היתה ידיעה מדויקת.

אשר לשאלה הנוספת, הפעם לא העליתי את הנושא הזה. יש כמה נושאים, לא רק של העברת חומר, אלא גם בקשר למעבר של אנשים בשני הכיוונים. ואני יודע שבעבר, כאשר הנושא הזה הועלה עם שלטונות מצרים, הם אמרו שהם עושים מצדם כל מה שהם יכולים כדי למנוע תופעה כזאת. אני לא יכול להתייחס לדבר כזה לאחרונה, כי אכן זה לא הועלה על-ידי בשיחה עם ד"ר אוסאמה אל-באז.

מיכאל איתן (הליכוד):

ידוע לך על איזה פורום שבו זה כן עולה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני לא יודע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין תשובה?

היו"ר ע' עלי:

הוא אמר שהוא לא יודע. אולי לא שמעת. תודה רבה.

אנחנו עוברים לשאלתא בעל-פה מס' 427, של חבר הכנסת קצב אל סגן שר החוץ, על מגעים עם ה"חמאס". בבקשה.

מגעים עם ה"חמאס"

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לשאול:

1. האם התקיימו לאחרונה מגעים בידיעת שר החוץ עם נציגי ה"חמאס"?

2. האם נכון שמשדד החוץ ושר החוץ אינם שוללים קיום מגעים עם ארגון ה"חמאס"?

3. האם נכון שנערך מפגש בין ישראלים ובין נציגי ארגון ה"חמאס" באופן לא רשמי ברבת-עמון, במלון "אינטרקונטיננטל", באמצע חודש דצמבר, בתיאום עמכם?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לשאלה הראשונה – תשובה שלילית.

לשאלה השנייה – אין לקיים מגעים עם ה"חמאס" כל עוד לא מוכן הארגון להכיר בישראל ולחדול ממעשי הטרור נגד אזרחיה. אם ישתנה מצב זה, תצטרך ישראל להחליט אם לקיים אתו מגעים כלשהם.

לשאלה השלישית – התשובה שלילית.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת קצב, בבקשה, שאלה נוספת.

משה קצב (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מבקש את תגובתכם על ההודעה של נשיא מצרים על הסכנה האפשרית של שיתוף פעולה בין ארגוני טרור מאפגניסטן לבין ארגוני ה"חמאס" ברצועת-עזה, וכן את תגובתכם בעניין החלטת נשיא ארצות-הברית לפעול בנחרצות נגד ארגון ה"חמאס" בתוככי ארצות-הברית.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, אני באמת מצטער שדברים מהסוג הזה מתרחשים רק כאשר יש מחיר דמים גבוה יותר. אנחנו באמת התרענו בעבר, גם אחרי פרסום אותה תוכנית בטלוויזיה הציבורית האמריקנית על הפעילות הענפה של הארגונים האסלאמיים הקיצוניים בארצות-הברית. אבל אני חושב שההחלטה של ממשלת ארצות-הברית היא החלטה חשובה מאוד, וטוב מאוחר מאשר לא לקבל החלטה כזאת כלל.

לגבי שיתוף פעולה בין ארגונים כאלה, אני חושב שזה רק מוכיח שיש כאן שני צדדים של המתרס: צד אחד שהחליט לעשות מאמץ ולמרות כל הקשיים ללכת למהלך מדיני פרגמטי, וצד שני שמוכן לעשות כל מה שהוא יכול כדי לערער את המשטרים באזור ולמנוע את תהליך השלום. ואני מקווה מאוד שהצד הזה, הפרגמטי, המאמין בשלום, יצליח.

משה קצב (הליכוד):

המידע של נשיא מצרים נכון? מדויק?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני לא יכול לומר לך בהינף יד דבר כזה. אני ער למה שהוא אמר. אני לא יכול לומר אם זה מדויק או לא מבחינתנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

הוועדה המשותפת להחזרת פליטים לישראל

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים. הנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 3754: הוועדה המשותפת להחזרת פליטים לישראל. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההצעה שלי לסדר-היום באה בעקבות ידיעה, שיש להניח שהיא לא ידיעה בלתי נכונה, אלא אם כן גם הפעם אקבל מידע כזה מסגן השר, ולפיה עומדת להתכנס פגישה של אש"ף, מצרים וירדן, כפגישת הכנה לקראת כינוסה של הוועדה לטיפול בנושא הפליטים של 1967 ופליטים שאחר כך יצטרכו לטפל בהם, שהם פליטי 1947. אלה נושאים שעליהם התחייבה ממשלת ישראל להיכנס למשא-ומתן בשלבים כאלה או אחרים. בשלב ראשון, כיום – הפליטים של 1967. על דעת המדינות הללו אומדנם הוא כ-800,000 איש, והם מבקשים בעצם להכריח את ישראל לאפשר את כניסתם לתחומי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

מדובר ב-800,000 איש. מה יקרה אם הם יגיעו? ולא 800,000, אלא מספיק שיגיעו 80,000 פליטים ממחנות הפליטים. אנחנו שומעים את קולותיהם של 80,000 הפליטים הללו, את אמרותיהם ואת עמדותיהם הקיצוניות. חיינו כאן יהיו תוהו ובוהו.

אבל הממשלה הנוכחית מנהלת משא-ומתן, והיא תצטרך להתמודד עם הבעיה הזאת. אני ער לכך שגם לממשלות הקודמות היו עמדות שונות, אם כי אין להשוות זאת לבעיה ולנסיבות שבפניהן ניצבת הממשלה הנוכחית.

אני מנהל עם סגן השר יוסי ביילין "פלירט" די עקבי. מדי פעם בפעם אנחנו נפגשים סביב הנקודה הזאת, שהיא, לעניות דעתי, אחת הנקודות הקריטיות בעצם יכולתה של מדינת ישראל להתקיים לטווח ארוך. החזרת מאות אלפי פליטים ליהודה ולשומרון בשלב ראשון, דיון בנושא הפליטים במסגרת דיונים בשאלות הנוגעות להסדר הקבע בשלב שני, כלומר החזרת פליטים לתחומי מדינת ישראל מלפני 1967, לעניות דעתי, אין בכך הבדל גדול, כי אם מיישור יביא מאות אלפי פליטים, שאומרים במפורש שהם מחויבים ורוצים לחזור לתחומי מדינת ישראל לפני 1967, וישים אותם

בינתיים בבלאטה, בדהיישה ובמחנות פליטים – אני מציע לך ללכת למחנה בלאטה ולראות את הדברים שם. יש שכונת רמלה, יש שכונת לוד, יש שכונת יפו. אם הם עדיין לא יכולים להגיע לשם – הרצון קיים. אם הם יהיו מאות אלפים, תחזק את הרצון הזה. לכן, ההבדל הוא לא כל כך גדול אם אתה דן בסוגיה הזאת או בסוגיית פליטי 1947. המספרים הם כמובן משמעותיים. אבל זאת אחת הבעיות הפנימיות של מדינת ישראל.

אש"ף מצדו התחייב לבטל את האמנה הפלשתינית. האמנה הפלשתינית מבטאת אולי יותר מכל דבר אחר את המתאם בין זכות השיבה, שהם קוראים לה כך, לבין חיסולה של מדינת ישראל. אין אפשרות ליישם את זכות השיבה ללא חיסולה של מדינת ישראל. לא יהיה אפשר לחסל את מדינת ישראל אם הם לא יגשימו את זכות השיבה.

אני נפגש אתך ואמשיך להיפגש אתך. אני פונה אליך, אל המצפון שלך ואל ההבנה שלך, כי בסופו של דבר אתה רוצה בטובתו של עם ישראל. אתה טועה בדרכך. אתה נכנס לתהליכים שלא תדע לצאת מהם. אני עומד כאן כל הזמן ועושה את תפקידי כאיש אופוזיציה ומזהיר אותך, כי אני יודע שבבטן יש לך ספקות וקשיים. אתה צריך כלפי חוץ להגיד שהכול בסדר ולהמשיך הלאה. אבל אתה יודע שאתה נוטל סיכונים אדירים ואתה מגיע למצבים, שלהיחלץ מהם זו בעיה קשה ואנחנו משלמים מחיר. היום אנחנו נמצאים בסיטואציה כזאת. אתם אומרים: קשה לעצור. אני מודה, היום הרבה יותר קשה לעצור מאשר היה קודם. מסתבר שהסיכונים היום הם הרבה יותר גדולים.

אני חייב לעמוד כאן, להתריע ולומר לך, ראשית, בתור ישראלי, ציוני ויהודי: יוסי ביילין, אל תיקח על אחריותך סיכונים. עדיף לבוא ולומר: אני מצמצם את מידת הסיכון, אולי במחיר ההצלחה. זה לא קזינו. אנחנו לא יכולים להגיד: בואו נשים הכול על השולחן, אולי נרוויח את השלום המיוחל. אין לך זכות לעשות את זה. אסור לך לעשות את זה. זה לא הימור. יכול להיות שצריך לבוא ולומר: אולי אם נשים את הכול יש לנו סיכוי לזכות בכול, אבל הסיכוי לא מספיק ודאי, ושלא נפסיד את הכול. מי ששם את הכול על מנת לזכות בכול, מוצא את עצמו לעתים קרובות מאוד מפסיד את הכול בלי לזכות בכלום.

אתם נמצאים היום בשלב ההימור הפוליטי על תהליך שאתם התחלתם. אתם רוצים שהוא ייגמר בכי טוב. אין בכך ספק. אבל אתם מתחילים להמר יותר ויותר. אתם מתחילים לומר: אנחנו נמצאים בתהליך, צריך לתת לו סיכוי עוד ועוד, ניקח עוד הימור, ניקח עוד סיכון. אנחנו רוצים להגיע להצלחה; על מנת להשיג את ההצלחה נהמר ונקריב עוד דבר שהוא אלמנט של ביטחון, ניקח את הסיכון הזה, כי אנחנו חייבים להצליח, כי אנחנו רוצים להצליח, כי ההצלחה טובה לעם ישראל. התהליך הזה עלול להתגשם בסופו של דבר לא במפח נפש אישי שלך, לא בחילופי שלטון, אלא הוא עלול להגיע למצב של עצם סיכונה של מדינתנו. ואתם לא רוצים בכך. אני אומר: תפסיקו להמר. אני אומר: תפסיקו להמר במיוחד בסוגיה החשובה והגורלית ביותר. הסוגיה הזאת היא יותר גורלית אפילו משאלת הגבול, אפילו משאלת השטחים, אפילו מהשאלה איפה יעבור הגבול.

אתם רוצים להקים מדינה ביהודה ובשומרון. היום אמר השר סנה: אנחנו ניתן להם לעלות כיתה בריבונות. כלומר, כבר לא נשאר כלום לעלות. עוד כיתה – הם יהיו ריבוניים עלינו. אתם רוצים לתת להם מדינה, אתם רוצים לאכלס את המדינה הזאת במאות אלפי איש שיגיעו הנה, שכל מטרם בהגעתם הנה היא הגשמת זכות השיבה. איזה סיכון אתם לוקחים על עצמכם?

אני מציע לך, שתנסה להרגיע אותי בדברי תשובתך, שאני מקווה שהם יהיו הגיוניים ועם מודעות עצמית למה שאתם עושים. תנסה לומר לי: לא, הם לא יבואו. תאמר לי מה אנחנו עושים על מנת

למנוע את המצב הזה, למנוע את הצפת יהודה ושומרון במאות אלפי אנשים שהם פוטנציאל אדיר למתאבדים נוספים, למחבלים נוספים, לתנועות קיצוניות. מה אנחנו עושים כדי למנוע את החזרת הפליטים, אף שכבר התחייבנו לערפאת שנקיים אותו דיון? לקיים דיון – זו גם התחייבות לעשות משהו בעניין.

אני מקווה שמעבר לחילוקי הדעות בדבר הסיכונים שנטלתם עד היום, שאנחנו רואים בהם סכנה גדולה, אתם לא תמשיכו בנטילת סיכונים נוספים. הכי חשוב והכי דמוקרטי זה שלא תעשו פעולות בלתי הפיכות, שמנוגדות להתחייבויות שנתתם לבוחר.

אני שומע את יוסי שריד אומר בחוצפה: אנחנו מתכוונים לעשות פעולות בלתי הפיכות, כי אם הליכוד יחזור לשלטון, לא תהיה להם ברירה והם לא יוכלו לבטל אותן. למה זאת חוצפה בלתי רגילה? כי השר שריד אומר, שגם כשהליכוד היה בשלטון הוא קבע עובדות בשטח, כמו התנחלויות, ועשה כל מיני פעולות. אבל יש הבדל אחד גדול בין שני הדברים. הליכוד הלך לבחירות ואמר: המצע שלנו הוא להקים התנחלויות. קיבלנו מנדט מהעם והקמנו התנחלויות. אתם הלכתם למצע שאמר, מצד אחד, הקפאה, אבל מצד שני יצחק רבין בא לציבור הבוחרים ואמר: בתקופת כהונתי אני לא אוותר ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה על סנטימטר אחד של ריבונות. כך הוא אמר. הוא אמר: מה שיהיה אחר כך, נראה; בתקופת כהונתי הראשונה לא יהיה ויתור. האם אתם רוצים, כבר בתקופת הכהונה הראשונה, ללא מבחן העם, ללא הליכה לבחירות מוקדמות, ללא משאל עם, לאחר שהתחייבתם שלא תהיה פעולה בלתי הפיכה בתחום הזה, לעשות פעולות?

יוסי שריד התחייב ואמר לבוחרים: אני רוצה להקים מדינה פלשתינית. אבל הוא לא קיבל מנדט. הוא קיבל כמה מנדטים מקבוצה שולית. הרוב שאתם קיבלתם נבע מההתחייבות הזאת. עליכם לשמור אותה. אני מקווה מאוד, שאם תרצו לשנות את תוכניותיכם ולעשות פעולות שהן בלתי הפיכות, תעשו אותן רק על יסוד מנדט ברור מהעם.

אנחנו רוצים לשתף פעולה, רוצים להגן על המשטר הדמוקרטי, רוצים להגן על הזכות של הממשלה לעשות צעדים שמנוגדים להשקפת עולמנו, אבל לא פעולות בלתי הפיכות בנוסח יוסי שריד. ההכרזות האלה של יוסי שריד – ואם הממשלה תאמץ אותן – הן מכת מוות לדמוקרטיה הישראלית, והן תתבטאנה, לצערי הרב, אם הן תאומצנה, בפעולות רחבות מאוד שלא באות לידי ביטוי היום ברחוב, וזה יכול להיות אסון למדינת ישראל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכל איתן. סגן שר החוץ יוסי ביילין, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר, שאני די מתפתה להשיב על הנושאים הרבים שהעלה חבר הכנסת איתן על סדר-היום, אבל נדמה לי שהוויכוח בינינו לא יוכל להתמקד בכמה דקות. אני חושב שאתה מציג עמדה מאוד לגיטימית, ואני חושב שאתה חושב שהסיכון הגדול ביותר

הוא בסטטוס-קוו. וזה בעצם ההבדל בין שתי התנועות הגדולות שנמצאות בבית הזה. וזה לא כל כך פשוט לשכנע איש את רעהו מהו הדבר הנכון.

זה לא אומר שלי אין ספקות. זה לא אומר שאני רואה את העולם בשחור-לבן. מעולם לא ראיתי אותו כך. אבל אני משוכנע בכך, שהמצב שבו מצאנו את עצמנו בהתחזקות של ה"חמאס" מול אש"ף, בטרור המתמשך, בחרם המתמשך, בבדידות הלא-מזהרת הזאת של ישראל, היה בו סיכון הרבה יותר גדול מהסיכון המסוים שבעשיית מעשה שאותו עשינו, ואני מאמין שאנחנו, עם סבלנות ועם אומץ, ועם חריקת שיניים, נוכל להגיע לאותה מטרה שכולנו רוצים בה, אבל יש בינינו כאלה שמאמינים בה פחות ויש כאלה שמאמינים בהשגתה יותר.

אשר לנקודה הספציפית של הוועדה המרובעת והחזרת העקורים – בנושא הזה קשה לי מאוד להבין את הטענה. אין כאן איזה דבר חדש, ודאי שאין כאן דבר שהוא שונה מאיזו מחויבות שהיא לבוחר. הרי במשא-ומתן שאנחנו קיימנו עם הפלשתינים אנחנו פשוט העתקנו – אתה אומר שהיו שינויים והיו ויכוחים עם ממשלות קודמות, פה לא היתה אפילו פראפראזה. אנחנו פשוט העתקנו בדיוק את המשפט שמופיע בהסכם קמפ-דיוויד, שמדבר על כך שוועדה מרובעת ישראלית-פלשתינית-מצרית-ירדנית תקבע את הפרמטרים להחזרת העקורים. המספר שאתה נוקב בו הוא באמת המספר שהם נוקבים בו. אני לא יודע אם המספר הזה מדויק או לא מדויק.

ובכן, יש כאן מחויבות אחת של ישראל ושל הכנסת, אם תרצה, להקים ועדה כזאת, עוד בקמפ-דיוויד. יש מחויבות שנייה כזאת, שוב של הכנסת, להקים ועדה כזאת, כאשר ההסכם בינינו לבין אש"ף הובא לכנסת וזכה לרוב בה. כלומר, אתה היום בעצם בא ומערער על סעיף בהסכם, סעיף בהסכם קמפ-דיוויד וסעיף בהסכם עם הפלשתינים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני הבנתי שהפרמטר יהיה איחוד משפחות. ככה הסבירו לי בליכוד כששאלתי למה הם הסכימו.

סגן שר החוץ י' ביילין:

יכול להיות. הרי לא הכחשנו את זה. הרי כל הוועדה הזאת לא תדון כאשר היא תתכנס לראשונה במי יחזור ומי לא יחזור מקרב העקורים אל השטחים, אלא מה הם הפרמטרים. לכן אני מודה שמאוד קשה לי להבין מה מביא אותך דווקא להציע כאן איזה דבר חדש. אתה היית רוצה שישאל תחזור בה ממחויבות בין-לאומית כפולה שלה – גם בהסכם קמפ-דיוויד וגם בהסכם עם הפלשתינים? אני מאוד תוהה.

אני חושב, שדווקא מתוך כוונה והערכה רבה של דברך על חשיבותם של הכללים הדמוקרטיים והנורמות הדמוקרטיות, זה מסוג הדברים שעליו הבית הזה עצמו לא יכול לערער, כי זה ערעור על הריבונות שלו עצמו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה מקשר בין זה לזה. אני התייחסתי לאמירה שכאילו תוקם מדינה פלשתינית והעברת הריבונות, לא לסוגיה הזאת.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני אומר לך, אתה באמת התייחסת לנושא אחר, אני פשוט לא מוצא טעם לוויכוח על זה, כי זה לא נושא שמיישהו מביא לכאן, מיישהו אומר מדינה פלשתינית, מיישהו אומר פתרון אחר. הרי ממשלת ישראל לא הציעה מדינה פלשתינית, ואם אתה רוצה, מפלגת העבודה במצע שלה מודיעה באופן ברור שהיא מתנגדת למדינה פלשתינית. אתם מאשימים את מפלגת העבודה בכך שהיא רוצה במדינה פלשתינית, וזאת האשמה לגיטימית, אם כי היא לא נכונה.

אתה מדבר כאן על דבר מאוד ספציפי בהצעה שלך לסדר-היום, וזה הוועדה המרובעת. אני אומר, שערעור על קיומה של הוועדה המרובעת, שאמורה לדון בפרמטרים, הוא ערעור על שתי החלטות של הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואני שאלתי מה תהיה עמדתכם, איך אתם נערכים, האם תסכימו ל-800,000? זה מטריד אותי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

קודם כול, אני מסכים אתך שהבעיה היא בעיה. שנית, זה מטריד גם אותי. השאלה היא אם אנחנו צריכים כרגע, לפני שמתחיל המשא-ומתן, לפרוס את כל הטקטיקה של הדיון המאוד-רגיש הזה במליאת הכנסת.

אין לי התנגדות שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון, ושם יהיה ניתן להציג את התפיסה העקרונית לגבי הפרמטרים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אין הצעה אחרת. חבר הכנסת איתן מסכים להעביר את הצעתו לוועדת החוץ והביטחון.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן בנושא: הוועדה המשותפת להחזרת פליטים לישראל, לדיון בוועדת החוץ והביטחון – יצביע.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 5, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט להעביר את ההצעה להמשך דיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

רצח ראש הקהילה היהודית באלג'יר

היו"ר ע' עלי:

כעת אנחנו עוברים לנושא הבא: רצח ראש הקהילה היהודית באלג'יר – הצעות לסדר-היום מס' 5934, 5946 ו-5950. חבר הכנסת אברהם יחזקאל ראשון, אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, ואחרונה חביבה – חברת הכנסת נעמי חזן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר החוץ, ג'וזף בלאיש, יושב-ראש הקהילה היהודית באלג'יר, הוא קורבן לשנאה של קנאות מוסלמית. אני מדגיש בכוונה את המלים "קנאות מוסלמית" בארץ שבה האזרחים איבדו כל תקווה ונתנו לטרור המוסלמי להמשיך ולשלוט ולאסלאם להמשיך

ולהשתלט על החברה באלג'יר; אותה מדינה, שהיתה ממדינות צפון-אפריקה שהיתה בהן תקווה בעבר, והעבר הלך והשתלט עליהן.

אני מעלה את הסוגיה הזו מנקודת מבט ישראלית ויהודית, כי צריך לנצל את מה שקורה באלג'יר ולומר גם לחברים מימין, שמי שיעכב היום את התהליך המדיני ייתן להתפתחות האסלאם הקיצוני שני מטר מירושלים לקרום עור וגידים, לטפח תקוות לאלה שאין להם תקווה כרגע, לאותם פלשתינים, ובשם דמוקרטיה כלשהי להרוס כל אפשרות לדו-קיום במזרח התיכון בין ישראלים לפלשתינים.

אני אומר את הדברים האלה כדי שנדע, שכשצרכת חזרה בקריאה לאזרחיה הצרפתים, לאותו יהודי, זיכרוננו לברכה, לעזוב את אלג'יר ולבוא לצרפת – אני חושב שמאותו רע שנקרא: רציחתו של אותו יהודי, ראש קהילה יהודית, עלינו לחזור ולעשות את מצוותנו ולקרוא לכל יהודי בכל מקום לעלות למדינת ישראל. אין מקום שאמור להיות בטוח יותר ממדינת ישראל כמדינה בעלת רוב יהודי. אבל אם אנחנו לא נבטיח רוב יהודי, אם לא נבטיח רוב יהודי דמוקרטי, האסלאם ישחק אצלנו כאן, והוא משחק, הוא פוגע בנו. הוא פוגע בבית-ליד, הוא מכניס חלק מהפוליטיקאים, ואולי גם אותי בתוכם, להיסטריה; התגובות המהירות שלנו. אבל אני אומר, בואו נשתמש במה שקורה באלג'יר כדי לבוא ולומר לפלשתינים: לכם, לקהילות שלכם, לא תהא שום תקווה אם תשימו את מבטכם באותן תנועות מוסלמיות קיצוניות שמתפתחות.

צריך שיהיה ברור: אם לא ניתן תקווה לפלשתינים, התקווה שלהם תהיה הדת, ולא הדת ברמה הנורמטיבית, כשהאסלאם יש בו בוודאי היבטים חיוביים, כפי שביהדות יש היבטים מצוינים וחיוביים, אלא הדת של אלה ששולחים אותם ילדים, מרצחים, שביום הזה שבו הם מבצעים את הרצח גם הם נעלמים, גם הם מתים; אותם ילדים שמשפחותיהם חוגגות כשנודע שהם "הקריבו את עצמם" ורצחו יהודים.

אני חושב שאלג'יר צריכה להוות דוגמה לפלשתינים האלה. אסור לנו לשתוק על מה שקורה באלג'יר, כדי שידעו שזה יכול להשליך על מה שקורה בעזה, ביריחו ובשכם.

אני לא מתבייש להודות שהישות הפלשתינית קורמת עור וגידים והולכים לתהליך של בחירות, אדוני סגן שר החוץ. הייתי מבקש ממך לנסות למפות, אומנם זה לא ממין העניין, מה להערכתך מידת התמיכה, אם היית מעריך את זה כאיש מדע המדינה, שיש היום לתנועות המוסלמיות בשטחים? מה מידת התמיכה שיש, להערכתך, אדוני סגן שר החוץ, ל"חמאס" בירושלים המזרחית? אני מבקש לדעת את זה, כי אנחנו הולכים לתהליך של בחירות. מה עמדתנו לגבי קיום הבחירות? האם אנשי ה"חמאס" או שליחיהם בזרוע הפוליטית יוכלו לקיים בחירות? זה מנקודת מבטנו. מנקודת המבט של הפלשתינים, עלינו לומר להם: רבותי, מי שייתן יד לתקווה ה"חמאסית" המוסלמית ייתן יד לכך שהוא לא יתקיים, לא כישות ולא כחברה. לא תהיה לו תקווה.

שאלה נוספת. התפרסם לא מזמן דוח ה-CIA, שאמר שאין קשר בין-לאומי למאבק של תנועות מוסלמיות, אסלאמיות. אין קשר טרור בין-לאומי. האם יש קשר כזה או לא? מה נקודת המבט שלנו בסוגיה הזאת? מי מנהל אותם מסודאן, מאירן?

הייתי מבקש להתייחס לסוגיה הזאת כדי להבהיר לציבור הישראלי, מצד אחד, שאנחנו צריכים לקרוא לכל יהודי לעלות, ולפלשתינים, מצד שני, שלהם אין תקווה עם ה"חמאס" ודומיו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כנסת נכבדה, חברי המציעים, באמת העילה להצעה הזאת היא הפרסום שהיה פה, במדינת ישראל, שיהודי ששמו ג'וזף בלאיש, יושב-ראש הקהילה היהודית באלג'יר – לפי המידע שאני קיבלתי הוא לא יושב-ראש הקהילה היהודית באלג'יר, סתם יהודי עשיר – נרצח על-ידי קנאים מוסלמים. צריך לצרף את זה לכך שלפני כמה חודשים יהודי נוסף, ריימון בלזון, אופטיקאי, אף הוא נהרג באלג'יר מידי אותם קנאים. כפי שאנחנו נזעקים, בוכים, כואבים הריגה של כל יהודי בעולם, עלינו במקרה זה גם להתפלל – השם ייקום דמם של היהודים שנרצחו, להתפלל לכך שהשרידים המועטים של הקהילה היהודית באלג'יר, שמונים כמה עשרות, בודדים, זקנים, סוחרים, לא יישארו במקום ויעשו הכול כדי להגיע למדינת ישראל. ובאמת אני מזדהה עם הגישה ועם הכיוון – לא האידיאולוגי – של חבר הכנסת אבי יחזקאל, שאנחנו צריכים להסיק את המסקנות ממה שקורה באלג'יר כלפי אזורנו, אלא שמסקנותי הפוכות כמובן ממסקנותיו.

בשלוש השנים האחרונות, בגלל המלחמה הזאת בין הקנאות לבין הממשלה החילונית, אם אפשר לכנות כך את שתי הממשלות או את שתי התנועות, נהרגו באלג'יר למעלה מ-30,000 אזרחים, עשרות רבות של אזרחי חוץ, בתוכם יותר מ-30 עיתונאים, כ-100 אזרחי צרפת, מתוכם – – –

נעמי חזן (מרצ):

שאול יהלום (מפד"ל):

100 אזרחים זרים, אני מקבל את התיקון, למעלה מ-20 אזרחים צרפתים, 30 עיתונאים ושני היהודים. כשאנחנו כל כך נזעקים על הרג של כמה עשרות, אנחנו צריכים להבין ש-30,000 הרוגים צריכים להוות עבורנו זעזוע נורא.

מה אנחנו הולכים לראות? ממשלת ישראל היום, בצעדים שהיא צועדת, הולכת לבנות לנו שתי אלג'יריות: אלג'יריה אחת בעזה ואלג'יריה אחת ביהודה ובשומרון. אם ממשלת ישראל תמשיך – בעזה היא כבר בנתה – אם היא תמשיך בכל מאווייה, לרבות ההפרדות המוצעות בשבוע האחרון, הרי שיהיו לנו אלג'יריה-א' בעזה, שכבר קיימת, מאבק בין שני גורמים, אחד יותר קיצוני, כמו "הג'יהאד" וה"חמאס", אחד פחות קיצוני, כמו אש"ף, וכזאת גם תהיה אלג'יריה-ב', עם מעבר בטוח בין שתי האלג'יריות.

ללא כל ספק, התנאים האובייקטיביים הם פי כמה וכמה יותר קשים, בכל אופן הצפיפות בעזה היא לא הצפיפות של אלג'יריה. מקורות התעסוקה בעזה הם לא מקורות התעסוקה באלג'יריה. לכל מי שמכיר את העניין, אנחנו נמצאים כאן במצב אובייקטיבי קשה פי כמה וכמה.

יש כאלה שיבואו ויאמרו, כמו שאמר ראש הממשלה: מצדי שעזה תטבע בים, שיהרגו אחד את השני בלי "בצלם" ובלי בג"ץ, אבל למעשה אנחנו צריכים להבין מה יהיה שם, כאשר מוכח לכול שהזרם הערבי המתון, נניח בראשות אש"ף, לא מתגבר על הזרם הקיצוני. זאת אומרת, או שהוא לא רוצה להתגבר, או שהוא לא יכול להתגבר, או שהוא פוחד להתגבר, אבל הזרם האש"פיסטי אינו מתגבר ואינו חולם להתגבר, ובאלג'יריות שתהיינה כאן בעזה וביהודה ובשומרון במקרה הטוב זה יהיה שיתוף פעולה, שלטון משותף, של הקנאים עם האש"פיסטים.

מטבע הדברים, במקום שיש שיתוף בין הקנאים ובין האש"פיסטים, כאשר הסקרים – כפי שחבר הכנסת אבי יחזקאל ביקש מסגן השר: תן לנו איזו גישה – לפחות הסקרים שאני קורא, המתפרסמים בעיתונות, הם בערך שווה בשווה. זאת אומרת, שכשאתה שואל את הציבור שם: במי אתה דוגל, אתה לא מקבל 1 ל-99. אתה רואה שני ציבורים בעלי משמעות די שווה. ברגע שיש לך מספרים די שווים של קיצונים ומתונים, תמיד הקיצונים גוברים, מפני שהם מאיימים על מועמדים בבחירות, על מוקדי כוח, והם מצליחים לקבל עמדות וכוח פי כמה וכמה מכוחם. המתונים הולכים, הולכים, ושוכחים. מה לנו יותר? הנה אנחנו רואים מה קורה באלג'יריה, עם כל המשמעות, שבוודאי המתונים רוצים להתגבר ולא מצליחים.

לכן, מה שנקרא מעבר לבעיה ההומניסטית, שכנראה לא מעניינת את מדינת ישראל ואת ראש הממשלה, ואומרים: יכה זה את זה – אילו אנחנו היינו אומרים את זה, הם היו מתנפלים עלינו בשאלה: איזה הומניזם אנחנו רואים כאן אם עזה תטבע בים, כפי שאומר ראש הממשלה רבין; או בלי בג"ץ, או בלי "בצלם", כפי שאומר ראש הממשלה רבין. היו אומרים, לו זה לא היה ראש הממשלה רבין, מי יודע. לו אנחנו, ממשלת הימין, היתה עושה את התקיפה במבצע דין-וחשבון, והיתה שם תקיפה של מאות טונות, אלפי טונות של פצצות, עם הרג של מאות פלשתינים חפים מפשע, הרי כל העולם היה מזדעק נגדנו. אלא שעשתה את זה ממשלת שמאל, לכן העניין הולך ושוך.

מעבר לעניין ההומניסטי, צריך להבין שהשנאה הנוראה, כפי שקיימת באלג'יר, זאת אנטישמיות ללא יהודים, כמעט אין שם יהודים ויש שם אנטישמיות, פרסומים, "פרוטוקולים של זקני ציון", והכול הולך שם נגד יהודים כשאין שם יהודים.

ללא ספק, תהיה פריצת רצח, פריצת פעילות מתוך שתי האלג'יריות האלה אל תוככי מדינת ישראל, ומי שחושב שהוא יכול להתגבר על העניין הזה באיזה מחסום, באיזו גדר, או שהוא תמים – שום איש ביטחון לא אומר את זה – או שהוא משקר. הוא רוצה לקבוע את הגבול המדיני של מדינת פלשתינ העצמאית ואומר: אני אעשה את הגבול לצורכי ביטחון. למעשה הוא מקווה שבסוף זה יהיה גבול מדיני.

לכן הפריצה של הקנאות המוסלמית תהיה לתוככי מדינת ישראל – טבח ורצח ושנאה ואנטישמיות, שום גבול לא יעצור אותם. כאן נשאלת השאלה, מה אתה רוצה יותר? במצב כה קשה, האם אתה מעדיף שלא יהיה לך שום פיקוח עליהם, והם יצאו מכאן ואתה בקושי תבכה ותגיד: מה שאני יכול, זה רק מגננת הגדר שלא תעזור, או במקרה כזה, עם כל הקושי, אתה היית שם ופיקחת על מה שנעשה שם?

לכן, אם היינו יכולים היום להיכנס, לא כריבונים, אם היינו נכנסים לעזה, נניח, באופן חופשי לקבל מודיעין, לחסל תאי טרור, אז מה שעושים ביהודה ושומרון הלילה, עם המעצר, עם הדיווח של ראש השב"כ על פעולות שנמנעו בפתח-תקווה ובחברון ובאטובוסים ובמקומות אחרים, אלו שלושה מעשי טבח מנעו – אולי היינו מונעים גם את מעשה הטבח בבית-ליד, אולי את חטיפת נחשון וקסמן.

לכן, הגישה של הממשלה הזאת שאומרת: אני עומדת מחוץ לתמונה ונותנת שיהרגו שם אחד את השני וינהלו את העניין, כאשר אנחנו רואים מתסמונת אלג'יריה שהקנאים הם המתגברים, גישה זו תביא עלינו אסון נורא. לעומת זאת, המצב המורכב והמסובך והקשה, שאנחנו באים ואומרים: אנחנו עם יד על הדופק בשטח ונמצאים בשטח ולא בורחים מהשטח, עם כל הקושי בדבר, לטווח קצר, בינוני וארוך זה יביא לפחות הרוגים בקרב העם היהודי.

לכן, אני אומר לסיום, ואני פונה שוב אל סגן השר המייצג פה את הממשלה ולממשלה, כפי שאמר השבוע נשיא מדינת ישראל – מספיק הרוגים היו לנו מאז הסכם אוסלו כדי להצדיק פסק זמן של חשבון נפש, פסק זמן שבו תבוא ממשלת ישראל, יבואו האופוזיציה והקואליציה ונשיא המדינה וראש הממשלה ויגידו: מפסיקים הכול ויושבים חודש ימים לחשיבה מחודשת על התוצאות ועל מה שקורה. העובדה שממשלת ישראל אינה נענית לנשיא אלא ממשיכה בדרכה – אוי לנו ואבוי לנו. נקווה ונתפלל לקדוש-ברוך-הוא שזה לא יקרה, אבל התחזית הקרה והפיכת אומרת שהם יביאו עלינו אסונות – חס וחלילה, שלא יקרו – הולכים ותוכפים.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר החוץ, אני חושבת שחבר הכנסת שאול יהלום וחבר הכנסת אבי יחזקאל וגם אנכי מעלים את הנושא הזה בגלל עניין הפונדמנטליזם. אני מבינה שהיהודי שנרצח איננו, בבירור, ראש הקהילה, אבל הוא בהחלט יהודי, אזרח צרפתי, ואחד ממספר רב מדי של קורבנות, גם מקומיים וגם זרים, של המאבק שמתחולל כבר שלוש שנים באלג'יריה.

אני הייתי רוצה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, קצת לחזור לרקע המאבק שמתחולל היום באלג'יריה, בדיוק משום שחברי ועמיתי, חבר הכנסת יחזקאל וחבר הכנסת יהלום, ערכו פה השוואה. בהחלט יש מקום להשוואה, לא הייתי אומרת להשוואה גדולה מדי, אבל בהחלט יש מקום להשוואה, וכדאי לדייק לפחות לגבי מה שאנחנו מדברים בנושא האלג'ירי ולראות היכן יש מקום להשוואה.

בדצמבר 1991 נערכו בפעם הראשונה אחרי 30 שנה בחירות רב-מפלגתיות באלג'יריה. אלה היו בחירות מקומיות כשלב ראשון בתהליך של דמוקרטיזציה באלג'יריה. בבחירות הללו – קרוב לוודאי שהחזית להושעה לאומית אסלאמית ניצחה בבחירות. במקום לנהל סיבוב שני, בחירות לאומיות רב-מפלגתיות בינואר לפני שלוש שנים, החליט המשטר הקודם לבטל את תוצאות הבחירות המקומיות

ולהחרים את החזית האסלאמית. ומכאן למעשה החל מצב של הסלמה והקצנה, שהוביל הלכה למעשה למלחמת אזרחים מאוד מאוד קשה שנמשכת באלג'יריה כבר שלוש שנים.

לאלג'יריה יש חוב חיצוני של 26 מיליארד דולר. המצוקה – בעיקר בערים הגדולות, בעיקר בעיר הבירה אלג'יר עצמה – מבחינה כלכלית היא קשה במיוחד. הממשלה הפסיקה תהליך של דמוקרטיזציה, נושא שאני אחזור אליו, וכתוצאה מכך אנחנו רואים שילוב חמור ביותר של קנאות דתית, משבר כלכלי ומצוקה כלכלית, יחד עם קיצוניות אסלאמית קשה ביותר.

אדוני היושב-ראש, אם אפשר ללמוד משהו מהמקרה של אלג'יריה על התעוררות של תנועות מוסלמיות קנאיות, הייתי רוצה לומר שיש לנו פה תהליך מאוד מאוד ברור. קודם כול, תהליך של דמוקרטיזציה באלג'יריה שנקטע באבו. שנית, מצוקה כלכלית ומשבר כלכלי שהולכים ומחריפים, ובאמת המצב הכלכלי באלג'יריה חמור ביותר.

שאל ילום (מפד"ל):

לא כמו בעזה.

נעמי חזן (מרצ):

אפילו חמור מהמצב עזה, אם קראתי נכון את האינדיקטורים הכלכליים של אלג'יריה כשהכנתי את ההצעה הזאת.

הנקודה השלישית, עלייה של כמה קבוצות מוסלמיות קיצוניות; ואגב, גם בין לבין עצמן יש ויכוח רציני מאוד והידרדרות של הביטחון הציבורי, כתוצאה מהתנגשות וחוסר יכולת פיוס. היו ניסיונות לא מזמן, גם ברומא, להגיע לפיוס באלג'יריה, הם לא צלחו בינתיים. אגב, אני גם משוכנעת שיש רק פתרון פוליטי לבעיה האלג'ירית, ומסתבר שגם אלה שמנסים לפייס באלג'יריה הם באותה דעה.

עכשיו עולה השאלה, מה הקשר בין מה שקורה בצפון-אפריקה לבין מה שקורה באזורנו. לקיצוניות האסלאמית יש למעשה שני ממדים; אנחנו ערים לכך לחלוטין. הממד הראשון, וצדקת חבר הכנסת יהלום, הוא ממד בין-לאומי. אין ספק שיש רשת בין-לאומית קיצונית מוסלמית, והיא קיימת גם באזורנו. אבל יש גם ממד שני של הפונדמנטליזם האסלאמי, והממד הזה הוא ממד מקומי. לכן, הפונדמנטליזם באלג'יריה איננו זהה לפונדמנטליזם בעזה, של ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי", ואם יורשה לי – הפונדמנטליזם הזה איננו זהה לפונדמנטליזם של ה"חיזבאללה" בדרום-לבנון, כי המקור המקומי כן משחק תפקיד. אבל מה שאנחנו כן למדים, ולפי דעתי זה חשוב, הוא שיש קשר הדוק וישיר לחלוטין בין הידרדרות הביטחון האישי לבין מצוקה כלכלית וחברתית. לכן יש למדינת ישראל אינטרס ממדרגה ראשונה לגרום לחיזוק הכלכלה הפלשתינית, לייצוב המצב החברתי הפלשתיני –

שאל ילום (מפד"ל):

ולא לארגן סגר.

נעמי חזן (מרצ):

שכן אם לא נעשה זאת, חבר הכנסת יהלום – ותיכף אתייחס לנקודה שלך – אם לא נעשה זאת, אנחנו נשלם מחיר ביטחוני. על כן – ואתה יודע היטב שאני תומכת בתהליך הזה, אני אפילו תומכת בזירוזו – אני בעמדה שצריך לתת יותר תשומת לב לאספקטים הכלכליים והחברתיים של ההסכם, כי אני יודעת שזו הדרך היחידה לרדת לשורשי התמיכה ב"חמאס" וב"ג'יהאד האסלאמי" ובצורה כזאת גם לשפר את המצב הביטחוני בתוך מדינת ישראל. על כן אני גם התנגדתי וממשיכה להתנגד לסגר, כי אני יודעת ששני-שלישים מההכנסה היומיומית בעזה באים מעבודה בישראל. אני חוששת תמיד שסגר, למרות המצוקה הגדולה שקיימת היום במדינה, רק מביא לייאוש יתר ומגדיל את שורות ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי". התנגדתי בעבר לסגר, אני מתנגדת בהווה לסגר, אתנגד גם בעתיד לסגר, כי התלות ההדדית מבחינה חברתית וכלכלית וביטחונית בינינו לבין הפלשתינים היא גדולה.

אבל אני בעד הסדר מדיני כולל, מתיחת גבול כמובן – אני כבר מסיימת את דברי.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת חזן, זמנך תם, אבל כל זמן שאת מדברת על הנושא הראשון זה בסדר.

נעמי חזן (מרצ):

תודה. אדוני היושב-ראש – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

לא נקטת מידה כנגד מידה – היא מדברת על סגר ולא עשית עליה סגר.

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה ליושב-ראש. רציתי להשיב לחבר הכנסת יהלום ולסיים את דברי.

היו"ר ע' עלי:

ארצות אפריקה – זה נושא בתחום התמחותך, ונהנינו לשמוע את ההרצאה שלך על מה שקורה באלג'יריה, שהיא חלק מאפריקה.

נעמי חזן (מרצ):

נכון. עסקתי ואני עוסקת תמיד בפוליטיקה השוואתית, ואני מאמינה שעל-ידי לימוד של מה שקורה במקומות האחרים אפשר ללמוד הרבה על מה שניתן לעשות אצלנו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת חזן.

לפני שאזמין את סגן שר החוץ להשיב, אני מבקש בשם הכנסת כולה לשלוח תנחומים לכל משפחות האזרחים שנרצחו באלג'יריה, בראשן המשפחות של ג'וזף בלאיש וריימון לוזון. אנחנו כואבים עם המשפחות על הירצחם הברברי של היהודים שם.

התנועה האסלאמית הפכה תנועה מסוכנת בעולם; אני לא רוצה לפרט את עמדותי בעניין זה, ודאי סגן שר החוץ יסכים אתי וירצה להתבטא בעניין זה. זו אחת הסכנות הגדולות האורבות לא רק למדינת ישראל אלא לעולם החופשי כולו. לא חשוב על איזה פלג מן התנועה האסלאמית מדובר – זו תנועה מאוד מסוכנת.

מעבר לכך, מתברר שהאנטישמיות לא חלפה מן העולם וגם רדיפות היהודים לא פסו. זה נושא שצריך להעסיק אותנו רבות. אני מודיע, שהקבוצה הפרלמנטרית שאני עומד בראשה תדון בסוגיה הזאת, תשמע את כל הנוגעים בדבר ותנסה להפיק את הלקחים המתבקשים מכך. חברת הכנסת חזן, את יודעת שיש היסטוריונים הסבורים שאין לקח להיסטוריה. אנחנו צריכים להוכיח את ההיפך, חייבים ללמוד את הלקח מן ההיסטוריה; לא רק שאנחנו צריכים לדבר על אירועים היסטוריים, אלא אנחנו צריכים ללמוד את הלקחים ולהפיק מהם את מה שמתבקש.

נעמי חזן (מרצ):

בעניין הזה, אדוני היושב-ראש, אין בינינו חילוקי דעות כלל.

היו"ר ע' עלי:

אני משוכנע בזה, כמו שאין בינינו חילוקי דעות לגבי הסקירה שלך על צפון-אפריקה והתהליכים שמתרחשים שם.

סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אשר לאירוע הטרגי עצמו שבו נרצח ג'וזף בלאיש, שהוא לא ראש הקהילה היהודית באלג'יר, הוא יהודי בעל אמצעים: אנחנו לא יודעים עד הרגע הזה אם הוא נהרג בשל יהדותו, או נוסף לאותם רבבות אנשים שנהרגו בשנים האחרונות באלג'יר.

הדבר הטרגי – פה אני מצטרף לחברי הכנסת שהעלו את ההצעות לסדר-היום – בין השאר הוא שאין מניעה מהקהילה היהודית הקטנה באלג'יר לצאת משם. העובדה שהיא נשארת שם ולא מנצלת את האפשרות שלה לצאת ולהגיע לישראל – הלוואי שיגיעו לישראל – היא אחת הטרגדיות של העם היהודי, שגם במצב שנראה לנו, לפחות מרחוק, כל כך בלתי אפשרי, אנשים לא יוצאים מאותה טרגדיה.

במהלך ההצעות עלו נושאים רבים. גם אני לא פוזיטיביסט, אני הרבה יותר היסטוריסט מאשר פוזיטיביסט ואני בטוח שניתן ללמוד מדוגמאות אחרות. אסור אף פעם להקיש מן הדברים במאה אחוזים בגלל הייחוד שבכל דוגמה. אני לא בטוח שמישהו יודע אם מדובר כאן באיזה ארגון מוסלמי קיצוני עולמי, או שיש כאן מין דומינו שמתחיל באפגניסטן, ממשיך באירן, בסודאן, באלג'יריה ובמקומות אחרים בעולם, מאיים על מצרים, נמצא בקרב הפלשתינים וגם במקומות אחרים בסביבותינו. אני גם לא מתיימר לדעת מהו כוחו של ה"חמאס" מול גורמים אחרים בתוך המחנה הפלשתיני בשטחים. יש שמדברים על כחמישית, יש המדברים על מספר גדול מזה, אף פעם לא היו בחירות ואינני יכול להעריך. ודאי שיש תמיכה לגורם הזה בתוך המחנה הפלשתיני, ואף שמטבע הדברים הקיצונים הם גורם קטן בהיקפו, ההשפעה שלו, בעיקר כשמדובר במעשי התאבדות ובמעשים דומים לזה, היא גדולה.

אף פעם אני לא יכול לדעת מה קדם למה, האם הביצה או התרנגולת, בקשר בין האסלאם הקיצוני, או תנועות קיצוניות אחרות, ובין העוני. אבל ברור שיש פריחה גדולה של תנועות קיצוניות דתיות ולא-דתיות על רקע של מצוקה כלכלית. לאנשים חסרי כול כל דבר הוא בבחינת הצלה והם נאחזים בו כבקרב הצלה, מקומוניזם מצד אחד ועד קיצוניות דתית מטורפת מצד אחר, בייחוד כשהקיצוניות הזאת מלווה גם בשירותים קהילתיים. במקרה של ה"חמאס" מדובר בשירותים קהילתיים שניתנו וניתנים עד היום לאוכלוסייה הפלשתינית הנמצאת במצוקה.

חבר הכנסת יהלום אמר שעדיף קיצוניות אסלאמית כשאנחנו שם מקיצוניות אסלאמית כשאנחנו לא שם. השאלה היא מה החלק שלך בהחרפתה של הקיצוניות האסלאמית. יכול להיות שדווקא כאשר אתה שם, כפי שזה היה מאז 1987, עם תחילת האינתיפאדה – בעצם נוכחותנו אנחנו נותנים צידוק, סיבות נוספות וטירוצים לקיצוניות הזאת להמשיך בפעילות שלה, בעוד יציאתנו משם מקטינה את היכולת שלהם להשתמש בזה כבתירוץ.

קשה לי לקבל את הגישה, שהטורור הוא סיבה להפסיק תהליך מדיני, ואת ההצגה הזאת, כאילו לפני שהיה הסכם עם אש"ף והשלום עם ירדן היה כאן גן עדן, ורק בא השלום וכבר נעשה לנו רע. אני לא חושב שכדאי לנו ללקות בזיכרון קצר ולחנך על זה את הציבור. יש תופעה מתמשכת של אלימות באזור הזה, כשהדבר היחיד שיכול לצמצם אותה באופן ניכר, ואולי גם להפסיק אותה לחלוטין, הוא

תהליך מדיני שיביא לשלום. לצערנו, עדיין אין שלום באזור הזה ואנחנו עדיין צריכים לעמול קשה כדי שיהיה שלום. אם נפסיק, חלילה, את המהלך הזה, נשחק לידי אלה שעושים את המעשים כדי להפסיק את המהלך. לכן קשה לי להבין את הגישה הזאת. אני יכול להבין את הגישה האומרת: לא יהיה כאן שלום, זה חלום, זה לא דבר ריאלי, לא עם האנשים האלה יהיה שלום. הרבה יותר קשה לי להבין את הגישה, שיש להפסיק את התהליך דווקא משום שהאנשים שרוצים לפגוע בשלום עושים את המעשים נגדנו.

יש נקודה נוספת שהייתי רוצה להתייחס אליה. אני מוכרח להודות, שזה אחד הדברים שנדמה לי שהעולם המערבי שינה את יחסו אליהם, וזה הנושא של ה-FIS מול ה-GIA. כאשר השלטון הצבאי האלג'ירי החליט לפני שלוש שנים להפסיק את התהליך הדמוקרטי, שחברת הכנסת חזן דיברה עליו, ולקח את השלטון בידיו, נדמה לי שגורמים רבים, לרבות עבדכם הנאמן, נשמו לרווחה ואמרו: יכול להיות שתהליך הדמוקרטיה היה מוקדם מדי, היו כאן קיצונים דתיים שכמעט השתלטו על אלג'יריה, והנה יש כאן גורם – אומנם שלטון צבאי – אבל גורם שהוא פרגמטי יותר והוא לוקח לידי את השלטון. אכן, השלטון הזה פרגמטי ולוקח חלק בתהליך המדיני ומשתתף בשיחות הרב-צדדיות. אני מוכרח לומר שהמגעים עם נציגי המשטר האלג'ירי חשובים לנו מאוד.

נדמה לי שדווקא היום, כאשר יש ויכוח בין צרפת ובין אמריקה על היחס ל-FIS, וכאשר מישהו במערב אומר: רגע רגע, יכול להיות שה-FIS הוא בעל משמעות והוא יותר מתון ממה שחשבנו, כבר כמעט שאין FIS. משום שהגורמים שהנהיגו את ה-FIS עברו היום אל ה-GIA. וה-GIA היא אותו גורם שאולי מזכיר קצת את "הג'יהאד האסלאמי" שלא מדבר בכלל על אפשרות כלשהי להגיע להבנה עם השלטון ומדבר רק על אלימות.

לכן, גם בהקשר זה נדמה לי שחשוב מאוד להבין מה אנחנו עשינו כאשר הגענו להסכם שלנו עם הפלשתינים. כאשר אנחנו הבנו שאין אגודות כפרים, שאין גורם מתון יותר מהגורם של אש"ף בתוך המחנה הפלשתיני, במידה רבה אנחנו באמת הצלנו – אף שקשה לומר את זה, את אש"ף, כי אנחנו תהינו מה החלופה לאש"ף. החלופה של אש"ף לא היתה גורם יותר מתון מאש"ף אלא גורם הרבה יותר קיצוני. אני חושב שעשינו את זה בזמן הנכון, לפני שהיה מאוחר מדי. מובן שיש לזה מחיר. אבל אנחנו הגענו להידברות עם הגורם הפרגמטי בתוך המחנה הפלשתיני, הגורם שלפי כל ההערכות יש לו רוב, ולו רוב יחסי, בתוך המחנה הפלשתיני, ועם כל הקשיים אתו אפשר יהיה להגיע לשלום בסופו של דבר, והוא זה שיוכל להתמודד עם הגורמים הקיצוניים בתוך המחנה שלו, בעיקר אם אנחנו נוכל לסייע בהקשר הכלכלי ולתת לציבור הפלשתיני תחושה שההסכם שנעשה אתו גם יוצר עבורו, עבור כל אחד מהפלשתינים באופן אישי, תנאי חיים סבירים יותר.

אני מתנגד להעברת ההצעה הזאת לוועדה, כאשר מדובר בהיבט היהודי שבא בהקשר האנטישמי. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. יש כאן שתי הצעות להסיר. חבר הכנסת עזרן המבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת יצחק לוי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, רבותי, לדאבון לבי הכרתי אישית את יוסף בלאיש, השם ייקום דמו, נשיא הקהילה האלג'ירית, אותו ואת משפחתו. אם יש לי מלה אחת לומר היא אותו משפט שהשתמש בו אלי ויזל, הסופר המפורסם, שעג עוגה ונכנס לתוכה, והוא לא יצא ממנה עד שיפרסם, ולא ייתן לשכוח את עניין השואה, שיסודה שנאת יהודים לשם שנאת יהודים. הוא אמר, שמותו של אביו הוא מוות מיותר, לחינם, שלא הביא תועלת לאיש.

איני מבין מה מביא ל-FIS, שזה המקביל של "הג'יהאד" של ה"חמאס" באלג'יריה, מותו של ראש קהילה מסור, נאמן, יהודי מסורתי, שומר על מסורת ישראל, מחזיק את בית-הכנסת המרכזי במסירות נפש מכספו ומהונו. מה התועלת שבמיתתו? כלום.

אני חייב לומר לזכותו של ה-FIS הרצחני הזה, שהוא לא מפלה לרעה אף אחד. הוא הורג כמרים, הורג יהודים, אחיות רחמניות. כל הכבוד, אתם רואים שהוא לא עושה שום הבדל וכל אפליה, כל מי שבא אפשר להכות אותו. לשם מה? כדי לקבל פרסומת, אך ורק. הם יודעים שזה לא יביא להם שום תועלת פוליטית, לא יקדם את האינטרסים שלהם. פשוט מאוד – להביך את השלטון הקיים, ובעיקר לקבל פרסום.

לכן, לא רק שאנחנו מגנים, אנחנו חייבים להסיק, אדוני סגן השר, את המסקנה המתבקשת. אם דמם של יהודים בשביל חיות טרף אלה הוא לא רק הפקר, הוא משחק ציני, כלי מכשיר בידי השטנים האלה, עלינו לקחת פסק זמן ולעשות חושבים. וזה מה שאמר נשיא המדינה.

לצערי, מבחינה פורמלית אני מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן השר, ביקשתי את רשות הדיבור כדי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל, כדי לזרז אולי או לתבוע אולי מסגן שר החוץ, ממשרד החוץ לעשות מאמץ פוזיטיבי להעלאת היהודים מאלג'יריה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

הם לא רוצים.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא די לבוא ולומר, הדלת פתוחה והם לא רוצים. אולי אין ידיעה מספקת, אני רק אומר את דעתי. יכול להיות שאני חסר מידע נכון, אבל יש צורך לעשות מאמץ מאוד מרוכז במדינה שבה הטרור משתולל, במדינה שבה חיי יהודים בסכנה. כפי ששמענו מהרב עזרן כרגע, לא רק חיי היהודים. בכלל מעשי ההרג שם הם דבר נפוץ, דבר מצוי. יש צורך לשלוח שליחים ולשלוח עוד שליחים, ולא להסתפק באמירה "לא רוצים". אני בטוח שצריך לעשות הרבה יותר מאמץ. אם משרד החוץ עושה מאמצים, הרי תבוא עליו הברכה. צריך בכל אופן לעשות מאמצים נוספים.

דבר שני, אני מתייחס כאן קצת גם ליושב-ראש הישיבה, בהיותו מרכז שדולה פרלמנטרית מאוד רחבה בנושא האנטישמיות.

היו"ר ע' עלי:

יושב-ראש הקבוצה למלחמה באנטישמיות ובשנאת זרים, שחבר הכנסת שאקי נוטל בה חלק פעיל.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מברך גם אותך וגם את חבר הכנסת שאקי על הפעילות החשובה הזו. צריך לקחת את הדוגמה הזו, את הרצח הנתעב הזה, ולהשתמש בו בהסברה לכל העולם הנאור, להראות את הסכנה שבאסלאם הקיצוני.

האסלאם הקיצוני הוא סכנה לא רק ליהודים; הוא סכנה בראש וראשונה ליהודים, אבל הוא סכנה לאנושות ולא רק ליהודים. ברגע שהרצח הופך להיות מלאכתם העיקרית ודרך תגובתם העיקרית, הרי שכולם בסכנה. האנטישמיות שניכרת בכמה וכמה מדינות, ככל שהאסלאם הקיצוני יתגבר, הרי היא תפגע ביהודים והיא תפגע גם באחרים. לצערנו, מקרה טרגי זה יכול להיות גם מנוף להסברה לגבי הסכנה הזאת ואזהרה מפני אנטישמיות, מפני עידוד גורמים כאלה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי.

סגן השר הציע להעביר את הנושא לוועדה. איזו ועדה, אדוני?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אם יורשה לי, יש כאן איזה מצב לא נורמלי, הוועדה שלכם היא לא ועדה פורמלית.

היו"ר ע' עלי:

נכון, זאת הבעיה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מציע להסתפק בדברי, אבל למעשה להעביר את הנושא לאותה ועדה לא-פורמלית.

היו"ר ע' עלי:

אתם מסכימים להסתפק בדברי סגן השר?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יהלום?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מציע שנעביר את זה באופן רשמי לוועדת הכנסת. באופן מעשי תעסוק בזה גם הוועדה הלא-פורמלית.

היו"ר ע' עלי:

הקבוצה שבראשותי תעסוק בזה בלאו הכי, ללא כל קשר. איזו ועדה יכולה לדון בעניין הזה, זאת השאלה.

יצחק לוי (מפד"ל):

ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, היות שסגן השר הציע להעביר לוועדה, האם סגן השר מסכים להעביר לוועדת החוץ והביטחון?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אין לי התנגדות.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצבעה על ההצעות לסדר-היום: רצח ראש הקהילה היהודית באלג'יר, שבדין התברר שהוא לא היה רק ראש הקהילה באלג'יר אלא אחד מראשי הקהילה כולה. מי בעד ההעברה לוועדת החוץ והביטחון – יצביע.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מצרף את קולי.

היו"ר ע' עלי:

לפי התקנון אתה לא יכול לצרף את קולך. אני לא אצרף את קולך כדי שלא ליצור תקדים. שמונה בעד, אין מתנגדים אין נמנעים. אנחנו נעביר את ההצעות לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת להמשך הדיון.

חבר הכנסת עזרן, סגן יושב-ראש הכנסת, אפשר לצרף רק את קולו של מי שטעה ומבקש לשנות. במקרה הזה, היות שיש לנו נוהל כלשהו, אני לא רוצה ליצור תקדים. אף שעניין זה לא מהותי, בכל אופן אני לא רוצה לעשות זאת מבחינה מהותית.

הצעות לסדר-היום התבטאויותיה של השרה שולמית אלוני כלפי נשיא המדינה

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו נמשיך בסדר-יומנו, הצעות לסדר-היום מס' 5961 ו-5962: התבטאויותיה של השרה שולמית אלוני כלפי נשיא המדינה. ראשון הדוברים – חבר הכנסת יוסף עזרן. אחר כך הוא יחליף אותי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אפשר לרשום בפרוטוקול שהצבעתי בעד.

היו"ר ע' עלי:

אתה מבקש לצרף את קולך, אני לא יכול פורמלית לצרף את קולך, אבל בקשתך נרשמה בפרוטוקול.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, לצערנו הרב החילון את השבוע הזה בצורה מאוד טרגית, קשה לכל העם היהודי, לא רק ליושבים בציון, אלא לכל יהודי ויהודי באשר הוא.

קיבלתי תגובות על הרצח, הטבח הנתעב. אני מאוד מבקש מהתקשורת שלנו שפעם אחת תתעלה על עצמה ותפסיק לקרוא לפיגוע הזה פיגוע. זהו טבח, רצח מתועב, וצריך לתת פרופורציות נכונות ולכבד לא רק את זכרם, את דמם של הקדושים האלה, אלא בעיקר את הרגישות של משפחותיהם ושל כל העם היהודי. יהודים מכל מקום טלפנו אלי נזעמים – איך קוראים לזה פיגוע. הטבח במערת-

המכפלה, שאני שולל בתכלית, ולו לרגע אחד לא היה מי שקרא לו פיגוע. טבח, טבח, בית-מטבחיים, רצח. נכון, ומה עם הטבח המחריד בבית-ליד?

אני חושב, שהעם היהודי כאב את כאבם של הצעירים שלנו, אשר נפלו על משמרתם, מכיון שלא רק חייל הנופל בשדה הקרב נופל על משמרתו, אלא כל מי שמוכן ומזומן נפשית ופיסית להגן על עם ישראל ומדינת ישראל, הרי הוא חייל נאמן העומד על משמרתו. הם נפלו בתפקידם על משמרת הקודש, הגנת העם היהודי, חייו, כבודו ומולדתו.

המורל הלאומי היה ירוד מאוד ולו משום הרגשת התסכול המקוממת, שמצד אחד נופלים בידי בני עוולה אכזריים, שאיבדו צלם אנוש, בחורים צעירים שלנו, פרחים באבם, קטפו אותם, נבלו לנגד עינינו, ומצד שני רוקדים על הדם לא בלבנון, לא בבגדאד ולא בדמשק – בעזה, ברחובות עיר. כאשר רקדו על הגגות, היה מי שאמר, ובצדק, תחפשו אותי. אני לא שמעתי שהוא ביקש שיחפשו אותו אחרי שאנשי עזה רצחניים רקדו על הדם של אחינו, בנינו ובנותינו.

אבל לא זאת היא. העם שומע שלום שלום ואין שלום. שפיכות דמים איומה נמשכת, ואני לא אומר את זה כדי לנגח, אני רוצה להשתדל להסביר את המצב הנפשי של העם הזה, אשר בחלקו נפלו, לצערנו הרב, דם וסבל והוא יודע לסבול ולשאת את היגון, אבל לא את הרמאות, לא מכירת אשליה, וזה ההבדל.

מצב האומה קשה. יש לנו נשיא מאוד פופולרי, עממי, חביב מאוד, הנשיא ויצמן שיחיה. האיש הזה מסתובב באופקים, מסתובב בשכונת התקווה, בקטמונים. הוא הולך ולוחץ את ידי עמך, מטה אוזן קשובה לרחשי לבם, לכאבם, ובטבעיות, בחביבות צברית מושכת, וממש אפשר לומר קוסמת לכל אחד, והיא אמיתית וטבעית. האיש הזה לא מבקר, עם כל הכבוד, רק ב כיכר המדינה ה' באייר, הוא לא מטיף לנו מוסר מהפנטהאוז, הוא לא מסתובב רק בסביון ולא ולא ולא. האיש הזה קרוב אל העם. הוא חי את רגשותיו, הוא חש את פעימות לבו, וברגע קשה זה, ברגע של בוקה ומבולקה, מבוכה, כאשר העם עומד ופוכר את כפיו ונושא את עיניו בתפילה ובזעם שבלב, קם הנשיא הזה, שהוא חביב ואהוד על העם, על עמך, ואומר מלים מרגשות, מלים שנוסכות צורי ומזור בנשמתו הפגועה, בנפשו השסועה של העם הזה. האם לא נישא אותו על כפיים ונודה לו? ומה תפקידו? לשם מה הוא יושב בבית הנשיא, אם לא לעת כזאת, שהיא בבחינת עת צרה היא ליעקב וממנה ייוושע? קמים נגדו ושוללים את זכותו הלגיטימית הזאת.

רציתי לתקוף אישית את השרה שולמית אלוני, אבל היות שהיא כתבה מכתב ליושב-ראש הכנסת ואמרה שהיא לא אמרה מה שמייחסים לה, אף שאני שמעתי גם דברים קשים, אבל מבחינה אתית, היא לא נמצאת פה וקשה לי ואין מטבעי לתקוף אדם שאינו נמצא פה. אני אדבר רק בעד, כיוון שהיא לא ראתה אפילו לנכון לבוא להגיב, מהסיבות שהיא נימקה.

אני אקרא לכם מה כתוב בעיתון היום, כתבה של חיים הנגבי. "כבוד הנשיא – תחת זאת הגה נשיא המדינה רעיון מתעתע" – אתם שומעים, רעיון מתעתע – "לשבור את תהליך השלום, להתנתק מן הפלשתינים, לעשות יד אחת, העבודה והליכוד וכל השאר, ולכונן ממשלה לאומית גדולה. היום מבקרים אותו ולועגים לו" – אני לא יודע מי לועג לו, השוליים של החברה הישראלית, אני קורא להם השוליים, לא הקונסנסוס – "אולם מחר, אם יירע המצב, יצאו פוליטיקאים רפי שכל" – הוא הוא שהחוכמה נולדה ותיקבר אתו – "שיתפסו אותו בלשונו ויבקשו לממש את הצעתו, שהרי מלוא כל הארץ כבוד הנשיא". אדוני העיתונאי, שום מלה ממה שכתבת אינה נכונה. במלים פשוטות של עמך: שקר וכזב.

היתה לי הזכות להיות בבית הנשיא עם חברי, עמיתי, וצפיתי בקלטת שבה נתן כבוד נשיא המדינה את הריאיון לחיים יבין. שמעתי בקשב רב מלה במלה. שום דבר ממה שנאמר פה לא נאמר על-ידיו. לא נכון, הוא לא דיבר כלל על ממשלת אחדות לאומית, אף שזה לא אסון. הוא לא הזכיר את זה, הוא לא אמר את זה. הוא רצה לשבור את תהליך השלום? הוא הדגיש הדגש וחזור, בפירוש אני מדגיש – כך הוא אומר – שלא להפסיק את התהליך. לא שאני מסכים אתו בנקודה הזאת, אבל אני רק חוזר על מה שהוא אמר.

הוא אמר כל הזמן "להשהות". אדוני, אתה עיתונאי וכותב מצוין, מבחינת עברית תקינה. עד כדי כך אתה מסלף את דבריו? הוא אמר "להשהות", זה נקרא לשבור? הוא אמר "להשהות", תשימו לב, הוא לא אמר להפסיק. תשימו לב לדגש שניתן כאן. עלילה.

ואיך הסביר את זה הנשיא? הוא אמר: אנחנו בשדה מוקשים. אנחנו לא נמצאים בשדה מוקשים? פצצות חיות – בקמץ – שמתפוצצות על-ידי חיות – בפתח. האם אנחנו לא בשדה מוקשים? אנחנו לא תחת מרגמות? אנחנו לא תחת הפגזה? מה חסר עוד?

אסור לחפש מסתור, ולו זמני, כדי שהאדם יחשוב, ישקע בסרעפיו? יישב רעיוניו? יתהה? מה יש? מה קרה? הסכם אוסלו מקודש? זה עשרת הדיברות, להבדיל? הרי הסכם אוסלו, כל סעיפיו חוסלו על-ידי ה"פתח" שחתם עליהם, על-ידי אש"ף. הם חיסלו את כל הסעיפים. מה קרה? אסור לקחת פסק זמן? וזאת עשה נשיא המדינה בטוב טעם ובחן כדרכו, כמו שהוא יודע לעשות. תצאו ותשאלו, נעשה משאל עם. 90% מהעם מרוצה, מאושר שהנשיא שלו לא יושב במגדל שן ומתנתק מן העם ולבו אינו פועל עם רגשותיו. הוא טבעי. הוא אנושי. זו חובתו.

אני מגנה בכל תוקף את אלה שלא רק שללו את זכותו אלא העזו לקטרג, העזו לקלקל את המסר ואת עוצמת הדברים שיצאו מלבו הכואב וחדרו ללבותיהם הדוויים של אחינו בני ישראל, שנפגעו בטרומה נוראה מהאסון הטרגי הזה. אתם מבינים איזו גמילות חסד ואיזו חובה וזכות נפלו בחלקו של נשיא המדינה?

אני מבקש מאלה שהעזו לקטרג ולדבר נגדו, ובפרט על מעשיו ועל נקיטת עמדה מבורכת זו מצדו, שישטפו את הפה שלהם שבע פעמים בשמן רותח לפני שיגלגלו וישתלחו בלשונם. ואם הם חושבים שהם פגעו בכבודו – כבודם נפגע, מפני שיש דברים שפוגעים באומרים אותם ולא פוגעים במי שהדברים נאמרים עליו.

לך בכוחך זה, מכובדנו נשיא המדינה. כבודך וכבוד המוסד שאתה מייצג הם כבוד כולנו. יהי רצון שלא יהיו הזדמנויות כאלה לנחם את העם, לנסוך בו רוח של עידוד ולחזק רוחו הנופלת. עשית את תפקידך באמונה. לך בכוחך זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת עזרן.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אחרי הדברים הנלהבים של סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת הרב עזרן, קשה להוסיף ולשאת דברים. מובן מאליו שאני מזדהה עם כל מלה שהוא אמר על כבוד נשיא המדינה.

צריך לזכור מה היה הרקע לאמירותיו של נשיא המדינה. היה רצח מתועב במרכז הארץ, בצומת-השרון, טבח איום, מזוועה, טבח שנעשה על-ידי חיות אדם, טבח שבו טובי בנינו נרצחו בדם קר. הדמויות האלה, הפנים היפות, החיילים התמירים, העיניים הבוהקות שלהם – אי-אפשר להשתחרר מהתמונות שלהם.

וזו לא הפעם הראשונה שהמרצחים האלה מבצעים את זממם. הם ביצעו מעשי רצח ברחוב דיזנגוף, בירושלים, בחדרה, בעפולה, בנצרים ובמקומות אחרים ביהודה ובשומרון, ומובן שמצב הרוח הלאומי קשה מאוד. מי שאיננו יודע מה קורה היום בציבור – אני מציע לו לצאת לרחובה של עיר, להסתובב ביישובים ולשמוע מפי אזרחי המדינה, מפי הנערות והנערים, מפי הילדים והילדות, עם איזו הרגשה איומה הם מסתובבים, הרגשה של חוסר ביטחון אישי, של פחד, של חרדה.

ואני אומר כאן: טרור זה לא גזירה משמים. אפשר להיאבק בטרור, אפשר לצמצם אותו. אבל כדי להיאבק בטרור, אי-אפשר לעשות זאת ולהצליח בתפיסה ביטחונית חדשה משונה שמתגבשת – גישה של דפנסיבה, גישה של התגוננות, של מגננה.

בטרור אפשר להיאבק באמצעים התקפיים, עם הרבה מודיעין, ומודיעין טוב, עם כוח ההרתעה של כוחות הביטחון, תוך מניעת הכנסתם של אמצעי לחימה, אמל"ח, והגעתם לידי המרצחים השפלים האלה.

כדאי שנדע שטרור זה לא גזירה משמים. אבל בתנאים הפוליטיים שנוצרו, כשיצרנו ערי מקלט למרצחים ברצועת-עזה וביריחו, כניסה חופשית כמעט של אמצעי לחימה, בתנאים האלה שנוצרו, תחת הפיקוח, הניהול והשליטה של הרשות הפלשתינית, בתנאים האלה המודיעין מתקשה מאוד לתפקד ולבצע את תפקידו כהלכה, ומובן מאליו שגם איבדנו את כוח ההרתעה בעניין הזה וקשה מאוד להתמודד עם הבעיה.

אני אומר, הנושא לא פשוט, הוא קשה, הוא מסובך, הוא מורכב. זו לא שאלה של "זבנג וגמרנו". המלחמה בטרור היא מלחמה קשה מאוד, לא פשוטה ולא קלה, אבל היא אפשרית.

מה אמר נשיא המדינה, שאוזניו קשובות לרחשי לב הציבור? אני מצטט מעיתון "הארץ" מיום שני האחרון. הוא אמר: "אנחנו חייבים לבוא לאנשים שחתמנו אתם הסכם שלום ולומר להם שהדבר לא עובד. נכון שאפשר לומר כי ערפאת יושב בעזה ולא יכול לשלוט על מה שקורה בשכם. אבל אם אין לו השפעה על הפלשתינים, אז יכול להיות שהוא פשוט לא האדם הנכון. לכן", כך אמר הנשיא, ואני ממשיך לצטט מה שכתוב בעיתון "הארץ" באותו יום, "צריך, בלי כחל וסרק, להשהות את השיחות עד להודעה חדשה ולעשות חושבים. אני יודע שהדברים שאני אומר הם דברים קשים. אבל דבר אחד ברור: אם אתה עושה שלום עם האויב, אתה צריך לעשות שלום קודם כול עם מדינת ישראל, עם הישראלים. נדמה לי שאני לא אגזים אם אומר, שמצב הרוח וההרגשה בקהל הישראלי הם גרועים". דברי נשיא המדינה כפי שהופיעו בעיתון "הארץ" ביום שני האחרון.

אלוהים אדירים, מה קרה? מה אמר נשיא המדינה? בפגישה שהיתה לי עם נשיא המדינה ביום שני האחרון, שבה השתתפו גם חבר הכנסת עזרן, חבר הכנסת צוקר וחבר הכנסת מנע, הראה לנו נשיא המדינה את הקלטת, כי כמה מאתנו לא ראו את השידור ורצינו לשמוע בבירור מה נאמר באותו ריאיון עיתונאי של הנשיא עם חיים יבין. ובכן, הנשיא דיבר על השהיית השיחות, לא יותר מזה. הוא אמר, שמצב הרוח הלאומי קשה מאוד, שתגובות הציבור נזעמות.

באותו יום הגיעו אליו למעלה מ-300 שיחות טלפוניות, וכולם תמכו בעמדתו. האם אין זו זכות האלמנטרית של נשיא המדינה לעשות זאת? מה תפקידו של נשיא המדינה, אם לעת כזאת ובמצב רוח לאומי כזה הוא לא משמיע את דעתו, לא משמיע את עמדתו ואפילו כדי להרגיע את הציבור, כדי להשמיע באוזני הציבור איזו בשורה.

השהיית שיחות היא אסון? הוא לא דיבר על הפסקת שיחות, הוא לא דיבר על הפסקת התהליך המדיני. הוא לא אמר: בואו נחזור לעזה, ונחזור בנו מההסכם, ולא נכבד את ההסכם. אני מדבר כרגע לשיטתה של הממשלה, לשיטתה של הקואליציה. מה הוא אמר? הוא דיבר על השהיית השיחות. הוא אמר שיש לעשות רגע חושבים. יכול להיות שמהלך דרמטי כזה היה מכניס את כל הנושא לסדר. גם הפלשתינים וגם ערפאת היו מבינים שיש להם איזה תפקיד בתהליך הזה. התפקיד שלהם הוא לא רק לקבל, אלא אולי לתת משהו.

מה זה שלום, אם התוצאה המיידית שלו היא לא מניעת רצח? שלום זה ערך. אבל, רבותי חברי הכנסת, החיים הם ערך חשוב לא פחות. גם החיים הם ערך, וערך החיים לא רק אינו נופל מערך השלום, אלא לדידי הוא עולה על ערך השלום. השלום בא בעצם לשרת את הכלל הזה, שהיות שהחיים הם ערך עליון, ואנחנו רוצים לשמור על החיים של בנינו, שלנו ושל כל אזרח בישראל, הבה נעשה שלום כדי לאפשר זאת.

אני זוכר איך עמדו כאן שרי הממשלה, בזה אחר זה, ואמרו: הנה הגענו אל המנוחה והנחלה, תמו מאה שנות טרור, אנחנו נקריב משהו, אבל נשיג את הערך הזה, את ערך הקיום, ערך החיים. אם אנחנו לא משיגים את הערך הזה באמצעות התהליך המדיני, בשביל מה אנחנו צריכים את השלום המדומה הזה? אולי אפשר לומר כאן "שלום שלום ואין שלום". איזה מין שלום הוא זה כאשר כל שני וחמישי אנחנו נתקלים ברצח מתועב, פעם בעיר זו ופעם בעיר אחרת?

אני מבקש להזכיר כאן לחברי הכנסת, שאחרי הרג שלושת השוטרים בעזה, אותם שוטרים שנהרגו אחרי שירו על חיילינו, שהגיבו על יריות השוטרים, ערפאת ביקש להשהות את השיחות. אנחנו באנו אליו וניסינו לרצות אותו כדי שיואיל להמשיך בתהליך הזה. האם רצח חיילינו, דם בנינו, לא עומד באותה שורה עם רצח והרג שוטרים פלשתינים שירו עלינו?

אני מציע לחברי הממשלה להיות קצת קשובים להלוך הרוח בציבור. כדאי שיתובבו ואזננם תהיה כרויה למה שנאמר, שלא יהיו מנותקים מהעם. אני מציע להם לעשות את מה שהנשיא עשה, ואני מברך אותו ומשבח אותו על דבריו.

ומה מתברר? מתברר שחלק מהשרים לא רק הסתייגו מדבריו של הנשיא, ואני מבקש לצטט מדבריה של השרה אלון, כפי שפורסמו בעיתון. כדי להיות הוגן כלפיה, אקרא גם ממכתבה, ואצטט מעיתון "הארץ" מ-23 בינואר 1995, שם היא אומרת: האסון הנורא גרם לשיבוש מערכות – שימו לב: שיבוש מערכות – ונאמרים דברים לא נכונים החל מהנשיא ועד אחרון האזרחים.

לא אקרא את המשך הדברים. השרה אומרת שהדברים של הנשיא אינם נכונים. אומרים שבמקומות אחרים היא התבטאה אף בצורה יותר קשה. יש עוד שרים שהסתייגו מדברי הנשיא.

קודם כול, אני מבקש לדחות את הביקורת שהושמעה על הנשיא. במדינת ישראל אין הרבה סמלים. ברגל גסה אנחנו פוגעים בכל סמל מסמלי המדינה. אבל יש סמלים שאסור לפגוע בהם. נשיא המדינה הוא סמל חשוב כזה, הוא סמל שמבטא את כל המאחד בעם ישראל. מדוע לפגוע בו? מדוע לנתץ את הסמל הזה? מה יצא לנו מזה, לשם מה כל זה?

אני לא רוצה לתאר את מה שאמר ראש הממשלה ואמרו אחרים, שלאחר מכן דחו והכחישו זאת. אינני רוצה להיכנס לפולמוס מיותר בעניין זה. אבל מוטב שניזהר בלשוננו, במיוחד כאשר הדברים מופנים כלפי סמלים. נשיא המדינה נהג כשורה, נהג כהלכה, ואני סבור שאנחנו צריכים לחזק את ידיו, לדחות את הביקורת שהושמעה כלפיו, ולומר לכולנו: חכמים, היזהרו בדבריכם, ותהא אוזנכם כרויה לרחשי לב הציבור.

עמידתו האיתנה של הציבור וחוסנו חשובים מאוד מאוד לא רק לשמירה על מדינת ישראל ולביטחון עם ישראל, אלא הם חשובים, גם לשיטתכם, בשביל התהליך המדיני. אם העם בישראל לא יעמוד באיתנות ובקור רוח ולא יגלה נחישות ויהיה מוכן להקרבה, איך תוכלו להמשיך בתהליך הזה? ואני אומר זאת לשיטתכם.

מובן שמבחינה ביטחונית יש לאופן עמידתו של העם חשיבות מכרעת. והדברים שעשה נשיא המדינה יכולים לעודד את העם, לחזק את רוחו. צריך בעניין זה לתמוך בנשיא המדינה, לעודד אותו להמשיך בדרכו ולאחל לו הצלחה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה אדוני, שובה למעונך בבקשה, ושכון בבית – לא כל כך מאווייך, אבל בלית ברירה. ובנוחו יאמר הולך אני לנוח.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, חברי הכנסת, כפי שאמרתי, למען ההגינות גם חבר הכנסת עזרן וגם אנוכי מבקשים לקרוא כאן את מכתבה של השרה אלוני. היא לא הואילה להופיע כאן ולהשיב על הדברים. אבל יש גם איזו הגינות. אקרא את מכתבה ליושב-ראש הכנסת, שבו היא אומרת כך: "לא אמרתי דבר נגד נשיא המדינה, לא פגעתי בכבודו, ונראה לי כי אישור ההצעות הנ"ל לסדר-היום עשוי לפתוח בוויכוח על דברים שאמר הנשיא או שלא אמר, על תגובה שנאמרה או שלא נאמרה על דבריו – ודי ביזיון וקצף. נוסף על כך, לא ברור לי מה מצאתם לנכון לאשר הצעות אלה, מדוע איש לא הודיע לי על כך במועד ולא דיבר אתי, ומדוע נושא כה רגיש מאשרים בשיחת טלפון, תופעה המונעת שיקול ענייני נוסף. אין בדעתי, למען כבוד הנשיא, להתייחס אליהן, או להשיב עליהן. בברכה, שולמית אלוני". כאמור, זה מכתב שהיא שלחה ליושב-ראש הכנסת.

נעבור להצעות אחרות. חבר הכנסת ויינשטיין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עזרן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבודו וגדלותו של הנשיא בכך שהוא איננו מעורב בוויכוחים פוליטיים. אבל גדולתו של הנשיא, ושל כל נשיא, היא גם שהוא שומע לקול מצפונו. כשנשיא מדינת ישראל, הנשיא הנוכחי, אלה שהיו ואלה שיהיו אחריו לדורות הבאים, חושבים שיש מקום להביע דעה בנושא כבד וחשוב – עליהם להביע את הדעה. מי שצריכים לשפוט את הנשיא אלה הציבור ודעת הקהל. כאשר הציבור ודעת הקהל כולם אחידים בעמדתם שכבוד הנשיא אמר את דברו משום שהוא מייצג קונסנסוס של מחשבה – זה המבחן.

נראה לי, שבהתבטאות האחרונה של הנשיא, שהיתה קשורה במחלוקת פוליטית, הוא ביטא באותה שעה קונסנסוס של העם, קונסנסוס מלא. אתה שמעת זאת ברחובות, באוטובוסים ובכל מקום. לכן, גם אם היו כאלה בתחום הפוליטי, בממסד הפוליטי, שמתחו עליו ביקורת – זו היתה ביקורת שביטאה במקרה זה שולי שוליים מעבר לקונסנסוס הלאומי.

לכן, אני חושב – – –

היו"ר ע' עלי:

להעביר לוועדה? לכן, אתה מבקש להעביר לוועדה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רוצה לחזור ולהדגיש, אדוני היושב-ראש, ואתבטא באותו יחס של זמן שאתה דיברת, כי הנושא הוא באמת חשוב. לכן, עוד חצי דקה, ברשותך.

אני חושב שאנחנו צריכים לחזק את ידי נשיאי ישראל, גם הנשיא הנוכחי וגם העתידים, בכל מקרה שיחשבו שהנושא הוא כל-כך חשוב שהם צריכים לחרוג כאילו ממעמדם שאיננו מאפשר להם לכאורה להיכנס לוויכוחים. הנשיא במקרה זה עשה דבר נכון, דבר שבא לידי ביטוי באותן תגובות שהיו בכלי התקשורת ובציבור, שהיו תגובות אחידות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

ולכן אתה מבקש להעביר לוועדה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לכן, אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

זהו. זאת התוצאה.

חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין זו הפעם הראשונה שהשרה שולמית אלוני מתבטאת בצורה כה חריפה וכה קיצונית, כשהיא פוגעת לא רק באנשים מכובדים ולא רק ברגשות העם, אלא היא כבר עברה לשיטה חדשה, לפגוע בנבחרי העם ובנבחרים שאינם צריכים אפילו להיכלל בתוך הפוליטיקה הישראלית.

אבל מה לעשות שהיום גם התבזינו ביזוי נוסף כאשר הממשלה הזאת פה, בבניין הזה, תוקפת את היושבת-ראש, שהיתה אחראית לדיון? ראינו כאן שרים, כמו גונן שגב, שקם ואפילו ניסה להשתמש באלימות כלפי חברת הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

מה? מה היה?

חיים דיין (צומת):

— — — להשתמש באלימות כלפי חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

קריאות:

— — —

חיים דיין (צומת):

אני מציע לך לראות את החדשות בשעה 20:00 ולהבין איזו צורת התנהגות, כל-כך מבישה, היתה כאן.

אני לא מתפלא שיש שרים מספר שהרגישות שלהם שואפת לאפס בהתבטאויות שלהם, מכיוון שהאנשים בסך הכול רוצים להביא לידי הרגעת העם במצבים כל-כך חמורים וכל-כך רגישים. מה שעשה נשיא המדינה – זו היתה כוונתו, להביא להרגעת העם ולא לגרום להתפרצויות. רק חבל שהשרה שולמית אלוני ליבתה את המצב ובמקום לקבל תגובות כפי שהיו צריכים לקבל היא קיבלה התקפות. לשרה כזאת אולי מגיע זר קוצים ולא זר ורדים, כפי שהיא פועלת מדי יום.

אני גם תומך בהעברת ההצעה הזאת לאחת הוועדות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האזנתי לנאומים המאלפים של הרב עזרן ושל חבר הכנסת עובדיה עלי באמצעות הרמקול בוועדה לענייני ביקורת המדינה. כמעט שאין מה להוסיף. למעשה אין מה להוסיף, אלא שבזמן שמיעת הדברים ושחזור דבריה של השרה כלפי נשיא המדינה, תהיתי ביני לבין עצמי: מה היה קורה לפני שנתיים, שנתיים וחצי, לפני המהפך הפוליטי האחרון, לו בממשלת הליכוד היו משתלחים כלפי מבקר המדינה כפי שהממשלה הזאת, עם ראש הממשלה, יותר נכון בהנהגת ראש הממשלה, משתלחים כלפי מבקרת המדינה? ומה היה קורה אם חברים בממשלה הקודמת היו משתלחים כלפי הנשיא, אשר באותה תקופה היה עסוק מאוד בהרכבת ממשלות למיניהן? אני רוצה להזכיר את התקופה שבה היו יחסי הכוחות בין חברי הכנסת 60:60, והנשיא בחר בחבר כנסת ממפלגה שבה הוא היה חבר כדי שזה ירכיב ממשלה. איש בליכוד לא פצה פה וצפץ.

היום, כאשר הנשיא מרשה לעצמו להביע את רחשי העם, כפי שהוא סופג אותם, כפי שכולנו סופגים אותם, צריך להשתלח בו?

זו הסיבה, אדוני היושב-ראש, שביקשתי להוסיף מעט על הנאומים המאלפים שלכם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת עזרן, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה?

יוסף עזרן (ש"ס):

כן, אדוני היושב-ראש.

חיים דיין (צומת):

אני חושב שצריך להעביר את הנושא לוועדת האתיקה ולהביא לשם את השרה אלוני.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, ועדת האתיקה – זו דרך אחרת.

רבותי, אני מבקש שההצעה שלי תידון במליאה וההצעה של חבר הכנסת עזרן – בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

יוסף עזרן (ש"ס):

תצביע.

היו"ר ע' עלי:

האם אתה רוצה שהצעתך תידון במליאה?

יוסף עזרן (ש"ס):

לא, לא. אני רוצה שהיא תידון בוועדה.

היו"ר ע' עלי:

נקיים שתי הצבעות. מי בעד קיום הדיון בהצעתי במליאת הכנסת? מי בעד לכלול את ההצעה על התבטאויותיה של השרה אלוני כלפי נשיא המדינה בסדר-היום של מליאת הכנסת? היות שאני מקוזז – לא אצביע בעד הצעתי.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' עלי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט פה-אחד לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת.

אנחנו מצביעים על העברת הצעתו של חבר הכנסת עזרן לוועדה לענייני ביקורת המדינה. מי בעד? – יצביע. שוב, רק מטעמי קיזוז, חבר הכנסת עזרן, אני לא מצביע.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' עזרן

לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6. אין מתנגדים, אין נמנעים. גם הצעה זו אושרה פה אחד, והיא תועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה, בראשותו של חבר הכנסת מגן, לדון בה.

הצעות לסדר-היום

פרישת בכירים ממשד האוצר

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: פרישת בכירים ממשד האוצר – הצעות לסדר-היום מס' 5919 ו-5938. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה. היות שחבר הכנסת ויינשטיין מאוד רגיש לזמנים – אין בעיה. ראיתי שאתה מאוד רגיש לכך שהוקצה לי זמן יותר מהמגיע. בסדר, אקפיד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני עוקב שנים רבות, אפילו יותר מכל אחד אחר בבית הזה, אחר הנעשה במשד האוצר. השינויים בניהול בתקופה כל כך קצרה הם חסרי תקדים. אינני מתפלא על כך שנשיאות הכנסת ראתה את הנושא כראוי לדיון דחוף. כל המטה הכללי של שר האוצר מתחלף בזמן קצר מאוד, ברובו בשל התפטרות. מתחלפים, התחלפו, המנהל הכללי, החשב הכללי, הממונה על ההכנסות, הממונה על התקציבים, מנהל רשות החברות הממשלתיות, ויש בעיות, כפי שקראנו בעיתונות, עם הממונה על הביטוח והחיסכון.

דוד מגן (הליכוד):

שכחת את "נכסים מ.י".

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

"נכסים מ.י." – זה לא האוצר.

דוד מגן (הליכוד):

אבל ההתפטרות מוגשת לשר האוצר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יכול להיות.

שר האוצר א' שוחט:

זה טוב או רע?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

האוצר, רבותי – ללא תקדים מה שקורה, כפי שאמרתי – פושט את הרגל מבחינה ניהולית. חברי המטה הכללי, ואני אומר זאת כי האוצר איננו משרד מצומצם שמטפל בעצמו בלבד, הוא מתאם, הוא מקיים מטות עם משרדים שונים אחרים, הוא מנהל את המערכת הכלכלית במדינה.

חברי המטה הכללי נוטשים את האוצר כמו היה ספינה טובעת. אני מבקש מהשר להסביר, האם ההערכה היא שאנשי המקצוע לא מסוגלים להיות חלק מהמערכת, האם אינם מסוגלים לתת יד לכישלונות, האם זוהי הסיבה של חלק מהם? כישלונות, אני מדבר על התחום הניהולי.

אתה רואה כמה דברים שהיו בתקופה האחרונה באוצר ואתה שואל: איך זה קורה בכלל? וזה כשעמד לרשותו מטה. מס על הבורסה שאי-אפשר לבצעו, שגיאות חריפות בניהול מדיניות השכר, שגיאות חריפות בהמשך הטלת הנטל על הציבור. אתם זוכרים את טבלאות השכר שפורסמו ב-9 בדצמבר, שבהן נאמר שרק עד 26,000 שקל שכר לחודש כל אחד ישתכר, ושבועיים לאחר מכן – – –

שר האוצר א' שוחט:

זה לא נאמר. אף פעם זה לא נאמר. אתה לא מדייק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, היו טבלאות בכל העיתונים.

שר האוצר א' שוחט:

אתה תביא לי עיתון אחד שזה היה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אילו היית כן כשאתי דיברתי בהסתייגויות היית רואה שאני הצגתי את זה פעמיים בשני לילות, את הטבלאות. שתי טבלאות ב-9 בדצמבר בשני העיתונים, בשלושה עיתונים: "מערב", "ידיעות אחרונות" ו"הארץ" – הופיעו טבלאות אחדות, שבהן נאמר, אתה תרוויח בנטו שלך רק אם אתה משתכר מעל 26,500 שקל.

שר האוצר א' שוחט:

אתה תביא לי את הטבלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

70 שקל, 80 שקל. שבועיים אחרי זה התכנסה הוועדה – – –

שר האוצר א' שוחט:

תביא לי את הטבלה הזאת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אביא את הטבלה. אני ארד למטה ואני אראה אם זה עוד קיים אצלי מאותו יום. אבל אני מודיע לך שאני אציג את זה, כי אני הצגתי את זה פעמיים בהסתייגויות מעל במת הכנסת; הצגתי פעמיים את הטבלאות האלה. אבל איש לא טורח להיות כן, רק כשחייבים.

שבועיים אחרי זה מתכנסת הממשלה ואומרת, שאת הטבלה הזאת יש לזרוק לזבל, ניתן עוד נקודות זיכוי. למה? כי השכר שלכם בכל זאת ייפגע.

שגיאות בחוק המס על הבורסה, כישלון בתחזית האינפלציה ובתגובות על התרחשויות במשק, כישלון בתפקוד רב-משרדי, אין סינכרוניזציה, ועדת שרים לענייני כלכלה, שהיתה גוף פעיל, לא מתכנסת. שר האוצר מקבל החלטות בעצמו בנושאים חריפים מאוד, כשהציבור מאבד את חסכוניותו. אילו זה לא היה נוגע לכל אחד מהציבור הייתי אומר: בבקשה, ישב שם איזה משרד ויעשה טעויות. אבל מנסרים עשרות מיליארדי שקלים מחסכונות הציבור.

אדוני היושב-ראש, אני מייד מסיים. מקריאה במאמרים ומשיחות אתה למד על תסכול של אנשים, או שהאנשים שם מרגישים שהם מיותרים, כי השר לא נועץ בהם. זה לפי גרסה אחרת שאתה קורא ושומע עליה. נכון. השר עובד 14-17 שעות ביום, הם אומרים, אבל הוא עובד עם עצמו. הוא שומע, ועושה מה שהוא רוצה. ואתה קורא על אזור סחר חופשי שהוחלט עליו בניגוד לדעות, אתה קורא על שגיאות בתחום הבורסה בניגוד לעצות ובתחומים אחרים.

אני אומר לכם, רבותי, הנושא הכלכלי, ניהול המשק הוא נושא כבד מדי, רציני מכדי שנעבור לסדר-היום. מתפטרים, כל המטה הכללי. אני זוכר שכשהייתי עיתונאי כתבתי פעם ב"מעריב" ידיעה, שהמנהל הכללי עומד לעזוב, וכן עומד לעזוב פקיד נוסף. מצלצל אלי העורך ואומר לי: אריאל, בדקת את זה? אני אומר לו: למה, מה זה כל כך חשוב? אתה יודע מה זה שני פקידי שיעזבים? זה שינוי במדיניות. קורה כאן משהו. שני פקידי בכירים – כתבתי – המנהל הכללי היה אז ד"ר יעקב ארנון ועוד מנהל. ואז העורכים שאלו: מה אתה כותב, ביררת את זה עד הסוף? שני פקידי עוזבים את האוצר, מה הולך להיות כאן, שינוי במדיניות, אי-הסכמה עם השר?

וכאן כל המטה הכללי עוזב. ודאי יעלה לכאן השר ויגיד: זו התפתחות טבעית – כפי שקראתי את התגובות. זה לא טבעי. זה מחייב התייחסות, זה מחייב דיון, זה מחייב את כולנו להיות חרדים, כפי שאנחנו באמת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה. אחריו – השר יוכל להשמיע את דבריו.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, בתקופה האחרונה היינו עדים לסדרה של התפטרויות, פרישות של נושאי תפקידים בכירים מאוד באוצר, במידה שעוררה ומעוררת, בצדק, תמיהות וקוסיות. זהות המתפטרים: מנכ"ל המשרד מר פוגל, הממונה על הכנסות המדינה מר גבאי, מנכ"ל רשות החברות הממשלתיות ניצני, שעל פרישתו הקרובה נמסר זה עתה, החשב הכללי מר קוקולביץ. מעמד המתפטרים, ראשי האגפים החשובים ביותר במעמד ובעלי שכר של מנכ"לים, וכן העיתוי וקרבת הזמן שבין ההתפטרויות והצער שהובע בחוגים רבים בציבור ובמשרד האוצר עצמו על ההתפטרויות, כל אלה מזמינים התייחסות ותשומת לב, ואין מנוס.

מדובר במשרד האוצר, שבמהותו ובייעודו הינו ללא ספק משרד מקצועי ביותר, אולי המקצועי ביותר, המעצב את המדיניות הכלכלית של הממשלה ומבצע אותה, שראשי אגפיו ושאר יחידותיו הינם אנשי מקצוע מובהקים, כלכלנים בעלי רמה ובעלי יכולת המשלבים בדרך כלל רקע אקדמי, כושר תכנון, כושר ביצוע וכושר ניהולי גבוה.

שר האוצר התפרסם דווקא כמי שהעניק ומעניק למעשה חופש פעולה נרחב למנגנון המקצועי שבמשרדו, כמי שנתן ונותן בדרך כלל גיבוי מלא למנכ"ליו וליועציו בכל הנוגע ליוזמותיהם ולצעדים שהם נוקטים.

עם זאת, מסתבר כי דווקא בתקופה האחרונה לא נטה המשרד לקבל מחלק מהבכירים הפורשים כמה המלצות ועצות חשובות בתחומים שונים, מתוך שיקולים שנראו לפורשים זרים, פוליטיים מדי, שיקולים שנגדו כנראה את תפיסתם ואת הכרתם במידה שהביאה אותם להחלטה שאין הם יכולים להמשיך במילוי תפקידם.

כך, למשל, הממונה על הכנסות המדינה, כך פורסם, פורש מנימוקים חשובים ביותר. הוא נמנה עם אלה שהתנגדו בשעתם התנגדות מאוד מאוד ברורה ליוזמה של הנהגת אזורי ייצור לייצוא חופשי. הוא עשה זאת לאחר שנתמנה על-ידי השר לבדוק את הנושא ולאחר שנתמנה על-ידי השר לעמוד בראש ועדה שתגיש המלצות בעניין.

הוועדה קבעה חד-משמעית, כי אין להקים אזור ייצור לייצוא חופשי בישראל. הוועדה הזהירה, כי מתן הטבות לאזור אחד ייצור לחצים למתן הטבות דומות לאזורים אחרים. כן קבעה הוועדה, כי אזור ייצור לייצוא חופשי מתאים אולי למדינה שבה כוח העבודה זול, אך לא למשק מתפתח בישראל, שבו שכר העבודה גבוה בהרבה.

מר גבאי, כמומחה גדול למסים וכאחראי למדיניות המסים באוצר, התנגד תמיד למתן הטבות מס על בסיס סקטוריאלי או אזורי. בכל זאת, השר דחה את המלצות ועדת-גבאי והחליט למרות הכול להמליץ לממשלה על הקמת אזור ייצור לייצוא חופשי.

נושא שני, שר האוצר ביקש ממנו לפעול כאשר הוא עסק בסוגיית מיסוי קצבאות ילדים. שוב, הממונה על הכנסות המדינה סבר והמליץ להימנע מהטלת המס הזה על קצבאות ילדים. הוא הזהיר כמה פעמים בעבר, כי שלטונות המס לא יהיו מסוגלים לגבות את המס, כפי שכבר הוכח בעבר. אלא שהשרה, שרת העבודה והרווחה אורה נמיר, היא זאת שהיתה מעוניינת בכך, ודעתה עמדה להתקבל. הממונה עמד להתפטר, אולם, כנראה, ברגע הוא איים בהתפטרות ושכנע, הצליח לשכנע את שר האוצר, הוא נשאר בתפקידו והמס לא הוטל.

שוב, הממונה על הכנסות המדינה תמך תמיד בהטלת מס מחזור על הבורסה, התנגד למס על רווחי הון על הבורסה. טיעונו העיקרי היה, שבמדינה שבה אין חובת דיווח למס הכנסה הרבה יותר פשוט להטיל מס מחזור. שר האוצר העדיף מה שנראה בעיניו כמס צודק יותר, והתוצאה הרי היא לפנינו. בורסה מזועזעת, שגרמה וגורמת לבריחתם של רבים, נמצאת באחד ממשבריה הקשים ביותר.

עדיין לא ברור אם ניתן יהיה לגבות את המס על רווחי הון בבורסה למפרע מ-1 בינואר, ואיש אינו יודע מתי בכלל יתחילו בגביית מס זה, אם יתחילו לגבות מס זה. נפגעו ונפגעים קשות פנסיונרים וחוסכים קטנים בקרנות שונות, והתקוות לגביית מס מוגדל כתוצאה מכך, ממס רווחי הבורסה, לדעת מקצוענים ולדעת רבים באוצר עצמו, רחוקות היום ממימושן.

כן היתה התנגדות של כמה מהפורשים להגדלת נטל המס, במיוחד על שכבות הביניים, למשל הגדלת תקרת התשלום של העובדים בביטוח הלאומי, שהוגדלה מפי-שלושה לפי-ארבעה מן השכר הממוצע במשק, 16,000 ש"ח. לפי ניתוח מדויק שנעשה, זה הביא את המס השולי העליון מ-50% ל-55%, וכמובן מס הבריאות האחרון שהוטל, שעליו עדיין יש ביקורת קשה בציבור, כחלק מחוק ביטוח בריאות ממלכתי, העלה את המס השולי העליון ל-60%.

הדברים הללו לא יכלו לעבור ללא התנגדות של מקצוענים, שכל השכלתם, חינוכם ותפיסת עולמם הם כאלה, שאין הם נרתעים מהבעת דעותיהם גם כשאין הן נראות לראשי האוצר, ולכן כנראה פרשו.

אין גם ספק שבתחום המאבק באינפלציה לא נתקבלה דעתם של כמה מן הבכירים, ושוב, אין זה סוד כי שיעור האינפלציה ב-1994 עלה כמעט פי-שניים על התחזיות, וזה אחד הקשיים הגדולים שעמדו בפני ההחלטה האם להמשיך במצב זה.

גם המנכ"ל פוגל, שפרש לא מכבר, לא הצליח לבצע מהלך של צמצום האינפלציה כפי שרצה, של הורדת מסים ישירים, ויש להניח שמר דוד ברודט, מקצוען מעולה שבא במקומו, יזרז אולי תהליך זה על-פי דרכו.

אדוני השר, משברים כלכליים רציניים קיבלו את פניו של המנכ"ל החדש – בעיית האינפלציה המעיקה, בעיית התעשיות הביטחוניות, בעיית משבר קרנות הפנסיה, וכמובן בעיית הצמיחה הכלכלית ומתן אפשרות להמשכתה. יהיה צורך, ללא ספק, ברפורמות חשובות. יהיה צורך לגייס מטובי המוחות המקצועיים במשק כדי להחליף את הפורשים, שאין חולק על יכולתם המקצועית הגבוהה. לטובת כלכלת המדינה ולטובת קידום צמיחתה והצלחתה רצוי אולי לדון בעניין, ולהביא אותו לדיון בוועדה – ועדת הכספים, ועדת הכלכלה – כדי שבאמת יוחלט ויוסק מהי הדרך למנוע שפרישות אלה תצמחנה איזה משבר שאיש אינו רוצה בו, חלילה.

אני נמנה עם אלה שרוצים בהצלחת המשרד, בהצלחת האוצר בתחום הזה, מפני שאין ספק שצמיחה כלכלית מוצלחת ובלוימת האינפלציה יעזרו למשק כולו. זהו רצון קואליציה ואופוזיציה גם יחד. השאלה היא, האם אובדן מוחות מעולים כאלה, בקצב כזה, בעיתוי כזה, בנסיבות כאלה ועל רקע כזה – האם זה לא הפסד גדול למשרד האוצר, האם זה לא הפסד גדול לממשלה?

אינני יודע מה הן הסיבות, ייתכן שהיו גם אישיות, ייתכן שיש כאלה שסברו שהם מיצו את עצמם והם מחפשים פתרונות במשק הפרטי; לכאורה זה טבעי, זה קרה בעבר ויקרה בעתיד. אבל הרצף והצירוף של כמה בכירים בתקופה של שבועות מעוררים שאלה, מביאים לספקות, לתהיות, והייתי מאוד שמח אם שר האוצר היה מסביר לנו איך הוא רואה את ההתפתחויות הללו, האם הן לא עלולות לגרום, חלילה, איזה נזק, ואיך הוא מתכוון לפתור את הבעיה שנוצרה ללא ספק עם פרישתם של אותם מקצוענים מעולים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר האוצר, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתנצל אבל אני צרוד מאוד ולכן אומר את דברי בקול קצת חלש. אני יכול לומר לך שתסיר דאגה מלבך, חבר הכנסת שאקי. אני מסכים לדעתך, שהצוות שעובד באוצר, ראשי אגפים שהם במעמד מנכ"ל, תשעה, הם אנשים מצוינים, מקצועיים, הלוואי שבועדת הכספים היו מתייחסים אליהם כך, אבל לפעמים יש חברי כנסת מסוימים שמתייחסים אליהם כאילו הם לא מבינים שום דבר. לכן שמחתי מאוד על הדברים שאמרת. אני מכבד כל אחד מהם, הם אנשי מקצוע מעולים, ואין לי ספק שהם יתרמו הרבה מאוד בהמשך דרכם במגזר העסקי, כפי שהם היו במשרד האוצר.

אני עשיתי לעצמי כלל כשקיבלתי את התפקיד משר שלא היה מאותו צד פוליטי שלי, הוא היה חבר מפלגתכם והוא לא נבחר לאחר מכן לכנסת, ולא פיטרתי אף לא אחד מהעובדים הבכירים. לאיש אחד מהם לא אמרתי ללכת הביתה. הנחתי שהם אנשים טובים, רובם ככולם נבחרו על בסיס מקצועי, וחשבתי שמן הראוי שהם ימשיכו לעבוד במשרד עד אשר הם יחליטו ללכת.

אני יכול להגיד לכם, ואני מייד אקרא את משכי הזמן שהאנשים שימשו בתפקידים האלה בממשלות שאתם עמדתם בראשן מ-1977, ואני אתן לך לגבי שלושה אגפים מרכזיים את לוחות הזמנים, כמה זמן אנשים שירתו בהם.

יש מסורת גם בקרב קבוצת האנשים הזאת, גם בקרב אנשי אגף התקציבים ברמה של הסגנים, שמשרתים לא יותר משלוש-ארבע שנים. זאת מסורת, האנשים האלה ממצים את עצמם, הם פורשים למגזר העסקי, ולאחר מכן או שהם חוזרים לתפקיד אחר באוצר או שהם משתלבים בתוך המערכת הכלכלית.

מנכ"ל האוצר, מר פוגל, הגיע לעבודה על-פי בקשתי. לא רציתי שהמנכ"ל הקודם, מר זינגר, ימשיך, הוא גם בא ואמר: אני פורש, ואני, מתוך היכרות עם מר פוגל, שכבר פעמיים עזב את האוצר – פעם אחת כסגן ראש אגף תקציבים, חזר לאחר מכן כראש אגף תקציבים, שירת תקופה מסוימת, וביקשתי ממנו לבוא כמנכ"ל.

אני מעריך מאוד את מר פוגל, אני חושב שהוא היה מנכ"ל מצוין, הוא היה ראש אגף תקציבים מצוין, הוא הקריב הקרבה גדולה ברמה של הכנסה אישית כאשר הוא נענה לפנייתי, אבל כשהוא בא לעבוד,

באוגוסט 1992, הוא התנה זאת ואמר לי שהוא עושה אתי הסכם שהוא בא לשנתיים בלבד. הסכמתי. בתום השנתיים ביקשתי ממנו להמשיך עד סוף שנת התקציב, כדי לעזור לי בהעברת התקציב לקראת שנת 1994. הוא נענה, וסיכמנו בינינו שב-1 בינואר 1995 הוא יעזוב את העבודה. זאת אומרת שהוא שירת לא שנתיים אלא שנתיים ועוד חמישה חודשים על-פי בקשתי.

ההסכם היה מוקדם, לא היה בזה שום אקט של פרישה. אהרן פוגל אמר בישיבת הפרידה בממשלה, שהוא לא חושב שהיתה אי-פעם ממשלה שביצעה כל כך הרבה רפורמות, כל כך הרבה תוכניות, כפי שהממשלה הזאת עשתה בשנתיים וחצי. אני אומר את זה כי הוא אמר את זה בהרבה מאוד פורומים, הוא אמר את זה במסיבות עיתונאים, והוא אמר את זה בישיבת הפרידה בממשלה.

ראש אגף התקציבים ששירת כמעט ארבע שנים, מר ברודט – בסיכום כמה חודשים מראש ביני לבינו, הצעתי לו לשמש כמנכ"ל כדי שתהיה רציפות בפעולת המשרד. אני מאוד הערכתי את עבודתו כראש אגף התקציבים, אני הערכתי מאוד את העבודה שלו כשהוא ניווט את הצוות שישב בפאריס בדיונים עם הפלשתינים, וחשבתי שמן הראוי להציע לו את התפקיד. הוא קיבל את הצעתי, ולאחר ארבע שנים כראש אגף התקציבים הוא הסכים להיות מנכ"ל.

אני רוצה להגיד מי פרש מהאוצר עד עכשיו מתוך קבוצת אותם אנשים. המנכ"ל פרש. ראש אגף התקציבים עבר תפקיד והפך להיות מנכ"ל המשרד. החשב הכללי פרש, אני לא רוצה להיכנס לפרטים. הממונה על הכנסות המדינה, מר יורם גבאי, משמש חמש שנים וחצי בתפקיד. מר יורם גבאי בא אלי, לביתי, לפני כשלושה שבועות, במוצאי שבת, ואמר לי: אני רוצה לעזוב. אני משרת חמש שנים וחצי, זה זמן ארוך מאוד, מעבר למקובל. אמרתי לו: ברצון רב, תן לי לחפש ולמצוא מישהו, לאחר מכן תפרוש, אני לא אעמוד בדרכך.

אני לא מקבל את התיאורים שלך לגבי ההתנגשויות שהיו עם מר גבאי. ועדת-גבאי התנגדה לאזור ייצור חופשי, זה נכון. אני חשבתי שהסיבות שהובאו בפני אינן מספקות, הקמתי ועדה נוספת בראשותו של נציב מס הכנסה לשעבר, מר גביש. המלצות הוועדה היו חיוביות. הבאתי את הדבר לממשלה, הבאתי את החוק לכנסת, החוק התקבל לשמחתי הרבה ברוב גדול מאוד, בכלל זה רוב חברי הליכוד שהצביעו בעדו. החוק הוא חוק נכון, הקרקע סומנה בהחלטת ממשלה – על-פי החוק – באזור תל-שוקת בנגב, זה אזור פיתוח א'. הדבר אושר בשבוע שעבר כדין במועצה הארצית לתכנון ולבנייה. יש דין ודברים עם תושבי עומר, אני אנסה לעשות כמיטב יכולתי להגיע אתם להסכמות כדי שלא ידאגו. אני אומר לך, לפי דעתי ההחלטה היתה נכונה. אינני יודע עדיין מה יצא במכרז, לגבי השטח זו החלטה נכונה.

לגבי המס על קצבאות ילדים, שיוורם גבאי התנגד לו כי הוא טען שטכנית אי-אפשר למסות זאת, לא היה ויכוח בינינו. הוא לא איים עלי שיתפטר, הוא מעולם לא אמר לי מלה בכיוון של התפטרות, ובסיכומי של דבר אני תמכתי בעמדתו במקרה הזה – אני לא חייב לקבל את עמדתו בכל מקרה – והדבר לא הסתייע ולא התקיים.

נטל המס לא עלה ב-5%, שכן אנחנו יודעים שהביטוח הלאומי היה קיים גם קודם. נכון שהורחב בסיס המס; יורם גבאי עצמו הוא שניהל את המשא-ומתן בשם האוצר עם הביטוח הלאומי, הוא תמך בהשוואת בסיסי המס, הדבר ההפוך איננו נכון. הוא, מטעם האוצר, קיים את כל הדיון על הביטוח הלאומי, ולכן הצגת העניין, אף שהוא אמר חלק מהדברים האלה, לא מקובלת עלי. יתירה מזאת, אם הוא חשב שזה דבר כל כך נורא – ההחלטות התקבלו ועברו את הכנסת כבר לפני שבעה חודשים, הוא היה צריך להסיק את המסקנות אז, ולא שבעה חודשים לאחר מכן.

יורם גבאי הוא איש מסים מעולה, הוא עשה עבודה טובה מאוד. לא בכל דבר, לא אני ולא הכנסת, חייבים לקבל את עמדתו. חמש שנים וחצי בתפקיד – זה מעבר למקובל באוצר.

סילבן שלום (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

אתן לך מייד, חבר הכנסת סילבן שלום, אסכים שתשאל שאלה.

כדי שתירגעו, אקח קצת מזמנכם ואומר מה היה קצב החילופין מ-77' וכמה זמן אנשים שירתו בתפקיד, ואתם מייד תראו שלפי דעתי, חבר הכנסת שאקי, אתה צריך להיות גאה במספר השנים שאנשים שירתו תחת, וחלקם עוד כמובן מזמן מודעי.

בבקשה, אנחנו נתחיל מראש אגף התקציבים בשנת 75', שכן הוא שירת עד 78', שר-שלום שירן – שלוש שנים. פרופסור ברגלס, זיכרוננו לברכה – שנתיים. ישראל חיים ארקין – שנתיים. יעקב גדיש – שלוש שנים. אהרן פוגל בתפקידו כראש אגף התקציבים – שנתיים. רק שני האחרונים, דוד בועז ודוד ברודט, כיהנו ארבע שנים. כלומר, הטענה כאילו פרק הזמן הוא קצר בתקופה הזאת פשוט איננה נכונה. שני האחרונים – דוד בועז ודוד ברודט – אני לא יודע אם זה בדיוק ארבע שנים, לקחתי פשוט שנים קלנדריות ואני לא יודע את שבירי השנים בתוכן, אבל דוד ברודט שירת ארבע שנים מלאות כממונה על התקציבים, הוא הודיע לי לפני שלושת-רבעי שנה: את תקציב 96' אני לא אכין, והוא התכוון לפרוש מהאוצר. פניתי אליו ואמרתי לו: בוא תישאר, תקבל תפקיד מנכ"ל.

כדי שנראה שהדברים האלה הם לא יוצאי-דופן, נלך לממונים על הכנסות המדינה בתקופה שבה אתם הייתם בשלטון. אוריאל לין – שלוש שנים. משה בר-טוב – שנתיים. ישראל ברון – שלוש שנים. יורם גבאי – חמש שנים וחצי. מה אנחנו רואים? שמר יורם גבאי שימש בתפקידו, מזמן שאתם עליתם לשלטון, הזמן הרב ביותר. בתקופתכם משך הזמן היה שנתיים עד שלוש שנים, וכאן מקרה של חמש שנים.

כדי שנראה שהדברים האלה הם לא יוצאי-דופן, נלך גם לרשות החברות הממשלתיות. הבה נראה מה קרה שם. מ-77' עד 81', ארבע שנים – אפרים ירמנס. עזריאל ולדמן – ארבע שנים. זאב רפואה – תקופה ארוכה של שש שנים. שוב, אני לוקח שנים קלנדריות. יוסי ניצני – ארבע שנים. הכצקתה?

זה נכון שבבת אחת, בתקופה קצרה, מתחלפים כמה אנשים, אבל אני יכול להרגיע אתכם, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, אני מניח שיתמנו אנשים טובים, אני יודע כמה פניות יש לתפקידים האלה אף שרמת השכר של אנשים כל כך מוכשרים במגזר העסקי היא הרבה יותר גבוהה, אבל יש אנשים שמוכנים לבוא לתקופת-מה, להקדיש מזמנם, ממרצם, מיכולתם ומכשרונם כדי לתרום למדינה. אני מניח שאני צריך למנות עכשיו חשב כללי, זה כבר לא סוד, יודעים מי המועמד. זה עדיין לא אושר

בממשלה, לכן אני לא אגיד את שמו, זה איש מתוך האוצר, שלפי הערכתי יהיה טוב מאוד. אני צריך כעת למנות מישהו לתפקיד מנהל רשות החברות הממשלתיות, יש פניות טובות. אני צריך למנות מישהו לממונה על הכנסות המדינה, אני מניח שלשני התפקידים האלה אני אמצא אנשים טובים.

לכן אני אומר לך, חבר הכנסת שאקי, ולחבר הכנסת ויינשטיין, תסירו דאגה מלבכם. אין בריחה. אני מנהל מערכת יחסים תקינה מאוד, חיובית מאוד, פורייה מאוד, עם ראשי האגפים. עבר הזמן – אחד חמש שנים וחצי, אחד ארבע שנים. כפי שראיתם מתוך ההיסטוריה הקצרה שאני קראתי לגבי בעלי תפקידים ומשך זמן שירותם, שום דבר לא קרה, האוצר ימשיך לתפקד. בעקבות התיאורים והדאגה הרבה מאוד שנשמעה בדבריי ובדברי חבר הכנסת ויינשטיין, אני רואה במה שאמרתי דבר שבא להסיר דאגה כבדה מלבכם. אל תדאגו, העניינים מתנהלים בסדר.

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה רצית שאלה?

סילבן שלום (הליכוד):

כן. לגבי יורם גבאי, לפי מה שנמסר לי – אני לא יודע אם זה נכון, אבל אתה אולי תאשר את העניין – הסיבה לפרישה שלו היתה שלאחר שהוחל מס הבריאיות הוא טען במאמר כלכלי, או בריאיון עיתונאי, שנטל המס יעלה בשיעור של 2% כתוצאה ממס הבריאיות, ואתה נפת בו בצורה קשה מאוד, עד כדי כך שלא נותרה לו ברירה.

שר האוצר א' שוחט:

זה לא נכון. יש בידי מסמך שבו יורם גבאי מסביר למה עלה נטל המס אף ששיעורי המס ירדו. הרי אנחנו הממשלה הראשונה מאז קום המדינה שרק הורידה שיעורי מס, למעט מס הבורסה שעדיין לא הופעל. הורדנו את מס הנסיעות, דבר שהחליטה עוד הממשלה הקודמת ובוצע בזמנו.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו הורדנו, לא אתה.

שר האוצר א' שוחט:

אתם החלטתם, הביצוע היה על-ידי. הרי אמרתי את זה, לא הייתי צריך את עזרתך, אני רגיל להגיד אמת גם בלי העזרה שלך.

דן תיכון (הליכוד):

הסגנון הוא האדם, אל תדבר על יושר. אתה האחרון – – –

שר האוצר א' שוחט:

כן, כן, שמענו עליך. אני אמרתי במפורש: הורדנו את מס הנסיעות, כאשר ההחלטה על כך התקבלה קודם. אנחנו ביצענו אותה. שלוש פעמים עשינו שינויים במס ההכנסה האישי, כולם בכיוון של הורדות, לרבות מה שהתרחש עכשיו, ב-1 בינואר. הורדנו את המע"מ ב-1%, הורדנו את היטל הייבוא, הורדנו את המס שהיה קיים על רכישות מטבע חוץ בשיעור של 4%, נדמה לי, אני לא זוכר בדיוק את השיעור. הורדנו מכסים ומסי קנייה ביותר ממיליארד שקל.

יורם גבאי הכין לי מסמך שאמר כי כל ההורדות שלנו מתבטאות בתקציב – אם אנחנו מהווים אותן לשנת 1995 – בכ-5 מיליארדי שקל. שאלתי אותו: אם כך, הכיצד קרה ששיעור המס מן התוצר עלה מ-39.6% ל-41.2% בשנת 1994 כאשר הורדנו שיעורים? הוא הסביר לי בכתב בדיוק מה קרה.

התקבולים היו, כמובן, יותר גדולים בגלל הצמיחה המוגברת שנתנה לממשלה הרבה מאוד מקורות. זה עדיין לא נותן תשובה על השאלה למה חלק מהתל"ג עלה. התשובה שלו היתה פשוטה. על זה מסכים כל מי שעוסק בעניין. הוא אמר לי, שבגלל גידול גבוה מאוד בצמיחה, חלק גדול מהגידול נכנס לשיעורי מס גבוהים ולא ממוצעים. דוגמה גסה: אם כתוצאה מהצמיחה בפעילות מישהו מרוויח 6,000 שקל במקום 5,000 שקל – כך זה עובד גם בחברות – הרי על 1,000 השקל הנוספים שיעור המס שלו יותר גבוה מאשר המס הממוצע על 5,000 השקל הראשונים. שיעורי המס המוגברים, כפי שנבעו מהצמיחה, יצרו מצב שהחלק של המס בתוצר יותר גבוה.

אפשר להגיד לממשלה: אם כך, תורידו עוד מסים. זו שאלה לגיטימית, אבל ההסבר הוא לא הגדלת השיעורים אלא הגדלת הפעילות במשק ויצירת מיסוי על הסכום השולי שהמס בו יותר גבוה. אלה הדברים לגבי שאלתך. אם תרצה, אעביר לך את המסמך של גבאי שמתייחס לעניין ונותן את ההסבר שלו, כממונה על הכנסות המדינה, למה למרות הגדלת שיעורי המס נטל המס כאחוז מהתל"ג עלה.

אינני מתנגד שהנושא יעבור לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רשימת הפורשים בתקופה האחרונה: אהרן פוגל – מנכ"ל; אלי יונס – חשב כללי; ראובן קוקולביץ – חשב כללי; יורם גבאי – הממונה על הכנסות המדינה; יוסי ניצני – הממונה על החברות הממשלתיות; משה גביש – נציב מס הכנסה; שלום גרניט – הממונה על השכר באוצר.

זה יכול להיות מקרי שכל כך הרבה אנשים עוזבים את האוצר במשך תקופה קצרה כל כך, ואני לא רוצה לרדת לרמתו של השר, שהרי הסגנון הוא האדם. אבל זה יכול להיות מדאיג ויכול להיות שהספינה, קרי המדיניות, טובעת, אנשים מעדיפים להסתלק. העובדה ברורה: אנשים עוזבים את האוצר. הם לא עוזבים את משרד התעשייה והמסחר, הם לא עוזבים את משרד העבודה והרווחה, הם לא עוזבים את משרד החוץ, הם עוזבים את משרד האוצר.

אולי יש בזה משום הצבעת אי-אמון במדיניות הכלכלית של שר האוצר. אינני יודע, שהרי יש לי יחסים גרועים במיוחד עם אותם פקידים. למשל, יורם גבאי היה סמל אפסנאות שלי רק 16 שנים באותה פלוגה.

השר עמד על כך – והוא ציטט את דברי פוגל – שמעולם לא הוצעו רפורמות רבות כל כך במשק במשך תקופה קצרה. זה נכון, פוגל היה מנכ"ל האוצר, אחד מטובי המנכ"לים בשירות המדינה. הוא דייק. מעולם לא הוצעו כל כך הרבה רפורמות, ואני ממשיך: מעולם לא מומשו כל כך מעט רפורמות. בכל שנה מציעים בהצעת התקציב עשרות רבות של רפורמות במשק המדינה; לצערי הרב, דבר לא נותר לאחר מכן לביצוע.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ברשות היושב-ראש, האם אוכל לתקן משהו?

היו"ר ע' עלי:

עכשיו רשות הדיבור של חבר הכנסת מגן. אם למישהו יש שאלה – כותבים פתקים ליושב-ראש.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נכבדי השר, כל התפטרות מההתפטרות שנמנו כאן לגיטימית ואפילו טבעית. מדברי התשובה של שר האוצר אפשר להבין כאילו נתמלאה מכסת הזמן של כל אחד מהפקידים הללו ומתבצע כאן תהליך טבעי.

אלא, אדוני השר, שהתעלמת מהאספקט הפסיכולוגי של גל ההתפטרויות – אין לזה מושג אחר. דווקא בימים של משבר במשק, כשהאינפלציה גואה, כשהבורסה גוועת, כאשר האדם ברחוב, האדם הממוצע מתבשר שפקיד אחר פקיד מתפטר ממשרד האוצר, והוא מתרגם את הדברים אחרת.

חובתך למלא את בקשותיהם של הפקידים להתפטר; אתה לא יכול לאכוף עליהם להמשיך ולמלא את תפקידם, אבל חובתך לדאוג גם לכך שהאווירה הפסיכולוגית הזאת לא תשתרש ותגרום לבעיות כלכליות. מי כמוך למד, לפחות בתקופה האחרונה, שעניינים מורליים-פסיכולוגיים משפיעים בהכרח גם על נושאים כלכליים. מוטב היה לו ניתן היה למנוע את רצף ההתפטרויות הללו בפרק זמן קצר כזה.

בדיון כזה אי-אפשר להתעלם מהנושא של רמת השכר המוצעת. אנחנו יודעים, שחלק גדול מהפקידות המוכשרת הזאת באה למלא תקופת זמן קצרה משום שהיא רואה בתפקידים הללו מקפצה לתפקידים אחרים, משום שאנחנו לא מצליחים, לא משכילים ולא יכולים להציע להם תנאי שכר יותר אטרקטיביים. זו סוגיה שראוי שתיבדק, תישקל ותיבחן במסגרת הדיונים בוועדה. אולי אפשר יהיה לקבוע מסגרות קבועות של זמן, של מכסת תפקידים, מחזוריות של תפקידים וכיוצא בזה. אם הנושא כבר עלה, ראוי לתת על כך את הדעת בצורה מעמיקה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

חבר הכנסת ויינשטיין מבקש לתקן משהו כדי להעמיד דברים על דיוקם. אני מאפשר לו זאת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היו טבלאות שונות מטעם האוצר. ב-9 בדצמבר היתה טבלה אחת, שבועיים אחר-כך היתה טבלה אחרת שבאה לשנות.

לפי הטבלאות הראשונות אמרתי שרק מהכנסה של 25,000 שקל מתחילים להפסיד בשכר הנטו. מדובר בזוג נשוי כשהאשה מרוויחה 70% מהמשכורת של בעלה. עדיין אני עומד על דעתי, שהאוצר הודיע בטבלאות מ-9 בדצמבר ששכר הנטו ירד, ומסתבר שההכנסות הן עד 12,000 שקל. לאחר שבועיים הסתבר שהטבלאות האלה לא היו מספקות והיה צריך להוריד את המס עוד.

היו"ר ע' עלי:

נעבור להצבעה. האם חבר הכנסת ויינשטיין מסכים שהצעתו תועבר לוועדה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאקי?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כן.

היו"ר ע' עלי:

לאיזו ועדה – כספים? כן. מי בעד העברת ההצעות לוועדת הכספים, כהצעת השר – יצביע.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 4, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הוחלט להעביר את ההצעות לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

הצעה לסדר-היום מדיניות הבנקים להלוואות ללא ביטחונות מספקים או ערבויות הולמות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעה הבאה: מדיניות הבנקים להלוואות ללא ביטחונות מספקים או ערבויות הולמות – הצעה לסדר-היום מס' 5940. חבר הכנסת שמואל אביטל, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

כל הכבוד לך, חבר הכנסת אביטל, לא רק בחקלאות, גם בשוק ההון.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, כשאני רואה את היושב-ראש קורא את הכותרת כפי שהיא מופיעה בסדר-היום – כמעט כל מי שמתבונן יכול לחשוב שמדובר באיזה עניין טכני שמישהו טעה בו.

לא, הכותרת הזאת, שביסודה היא: מתן הלוואות ללא ביטחונות, ללא ערבויות, היא לא עניין טכני. ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להציג מערכת נתונים כפי שאני ראיתי בשבוע-שבוע וחצי האחרון, לשאול את עצמנו, וכמובן את שר האוצר, כמה שאלות וגם לתבוע תביעה אחת או שתיים.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, במוצאי השבת האחרונה הייתי בעיר מגור'ך ערד בשל מקרים שקרו בשבוע החולף. נפגשתי עם קבוצת אזרחים מן השורה. אפילו הזמנתי את ידידי ראש העיר, מחליפך בתפקיד. עשרות אזרחים הציגו לי תמונה די מדהימה, על-פי תחושתי לפחות די מזעזעת.

אנחנו, אנשי הנגב, יודעים שערד היא אחת הפנינים של הנגב.

היו"ר ע' עלי:

במדינה.

שר האוצר א' שוחט:

אני מסכים שבמדינה.

שמואל אביטל (העבודה):

אם היושב-ראש תיקן "במדינה", אני מצטרף לזה. דבר אחד לא עומד בוויכוח, לאברהם בייגה שוחט יש בזה קרדיט גדול.

נפגשתי עם קבוצת אזרחים, רובם המכריע שכירים, חלק נכבד מהם אפילו מהמפעלים היותר מצליחים, המשלמים יותר יפה, אולי אפילו בכל מדינת ישראל. האנשים הסבירו לי שהם חייבים לבנקים מאות אלפים ואף למעלה ממיליון שקל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

סך כל האשראי שהבנקים נתנו – – –

שמואל אביטל (העבודה):

אני נדהמתי. ככל ששמעתי בסבלנות את אזרחי ערד, עמדה לפני תמונה, שבעצם מדובר בפיתוי מושחת, במתן כספים בקנה מידה שלא ייאמן. אם אתה לוקח אזרח, כפי שתיארו, שאינו גומר את החודש, כדי לרכוש מניות וכדי להשתתף בחנגת קרנות הנאמנות, הוא יכול לקבל מאות אלפי שקלים ללא ביטחונות.

אני לא רוצה להגזים, אבל חלק מהם אפילו דיברו במושגים של "תחתום לי, אני כבר ארוץ עם זה". הלכתי לביתי ובאיזה מקום ניסיתי לחדד לעצמי, האם מדובר באיזה שיגעון, בעיר דרומית שלנו, כפי שאנחנו לפעמים חשים כאנשי הנגב, נגד הממשלה או בעד הממשלה, ככאלה רחוקים זנוחים; אולי באמת קרה איזה אירוע מקומי.

זה הגיע בדרך כזאת או אחרת לתקשורת מפי הכתב בנגב של "ידיעות אחרונות" צבי אלוש, והתחיל רצף של אלפי פניות. כבוד השר, אם אחרי התנועה שאתה עשית אני צריך לשים אותן על שולחן, אני אתן לך שמות של אנשים מערד שאצלם חלק כבר התרכז: אלכס, פרוספר וכו', אוהדים גדולים שלך. ואני לא אומר את זה בציניות, חלילה. לא אצלי, תבדוק.

ואז הסתבר, שמדובר בתופעה ארצית, שזה לא מקרה ייחודי של ערד. בעצם אנחנו מדברים על דבר שמן הראוי שנתייחס אליו בלשון המעטה.

אין זה סוד, שבעיקר בתחילת 1994, באופוריה הגדולה שהיתה, אנשים הרוויחו, מי שעסק במלאכה הזאת. אני כמושבניק לא לקחתי בחיים לירה של הלול שלי או של תפוחי האדמה שלי ועשיתי בה ענייני בורסה. הסניפים, מנהלי הבנקים, ראשי הקרנות, הנאמנים בקרנות, בצורה שלא תיאמן, דחפו ודחפו לאזרח הממוצע טונות של כסף על מנת שיעשה את המעשה המתבקש.

מה הרוויחו הבנקים בעניין הזה, זה לא סוד מדינה. מה הרוויחו מנהלי התיקים, זה לא סוד לאיש. גם באשראי, גם בהלוואות וגם בדמי הניהול. ובעצם בגדול, זה לא סוד היום, לקחו כסף פיקטיבי וזרקו אותו לטובת – אני כמעט מתפתה להגיד בחלק מהמקרים נכסים פיקטיביים.

אני מזהה פה בדרך הפעולה, בחלק לא קטן מהמקרים, התניית שירות בשירות. יושבים פה במליאה כמה אנשים, נוסף על שר האוצר, לדוגמה חבר הכנסת דן תיכון, שקצת מבינים בכלכלה. ברוב המכריע של המקרים – ראשי הקרנות והמבצעים בשטח התנו בחלק מהמקרים, אדוני שר האוצר, את מתן ההלוואה, את מאות אלפי השקלים, בכך שירכשו את הקרן הספציפית, קרן הנאמנות הספציפית שהבנק הממוצע הכתיב ורצה. אני מבין שזה ברור לכולנו.

זו התניית שירות בשירות, שהיא עבירה. אני מכיר אותה מהתביעות שלי נגד הבנקים בנושאים אחרים. נוצר מצב, שהוכתבו לסניפים יעדים שיווקיים עם הגדרת סכומים, עם תמרוץ ומתן, מנסיעות לחוץ-לארץ עד שעון יד, למי שיגביר ויוסיף וייתן. זה לא ייאמן.

היו אנשים שהפכו להיות "פושרים".

דן תיכון (הליכוד):

מה זה, לא הבנתי. זה מעולם הסמים?

שמואל אביטל (העבודה):

בדיוק. כי הרי יכולה להישאל השאלה: כל האזרחים האלה באלפיהם לא מבינים שבא מישהו ודוחף להם? היו אנשים, בכלל זה כאלה שלא היה להם חשבון בנק – והם הפכו, על תקן של שרלטנים, של "פושרים", מכניסים ומוציאים, מכניסים ומוציאים את האזרח על מנת שייקח הלוואות ללא ביטחונות. ופה יש מעגל בין הסניף למנהלי התיקים. כי אני שואל לפעמים את עצמי, ולא הייתי למומחה גדול וכנראה גם אחרי הנאום הזה לא אהיה מומחה גדול, אדוני השר, אבל אם בסניף זה או אחר, ואני יודע שבצפון הארץ ובמרכז יש ארבעה, חמישה או שישה מנהלי תיקים – איך בדיוק אמר מישהו לאזרח הבא לשאול: איפה אני אשים את כספי, או כשנתת לי את ההלוואה, בלא מעט מקרים אמרו: אני אתן לך מנהל תיק רווחי. אני לא יודע – לכשיבדק העניין – מה המשמעויות.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני שואל, איפה חובת הנאמנות של ראשי הבנקים, של מנהלי התיקים ושל מנהלי הקרנות האלה? נדמה לי שיש הגדרה של מי שהוא נאמן. לאן זה נעלם? האם באותו מצב שבו האזרח נתן אמונו מול אותם גורמים שנתנו לו עצות, בעיקר אחרי המפולת שהיתה, דוח-בייסקי וכו' וכו', נוצר מינימום של אמון? האם בעצם אנחנו מדברים על איזה דבר בסיסי מחייב של גילוי נאות כלפי האזרח, שלא קרה פה? וזה בהכתבות מלמעלה של ראשי הבנקים ושל מנהלי הקרנות. האם האזרח, כשעמד מול הדלפק והלך להתייעץ, מה הדבר הבסיסי שהוא ציפה לו? זה שהוא עומד מול רמה מקצועית והוא נותן אמונו בה, כאשר יש כל מיני מסלולים: מגמישות, מתמחות, ומישהו יגיד עוד עשרה שמות, יש מינון, יש כאלה שאנחנו יודעים מראש שהאיש מסתכן, אבל יש כאלה שהרמה המקצועית של העומד מולך היא לב לבו של העניין. דהיינו, משום שאתה מאמין, מקצועית, שהוא יסיט מאפיק א' לאפיק ב', הוא יגן עליך. וזה לא סוד, מהגיאות הגדולה, שעמדה, נדמה לי, על כ-258

לאותו 148 בחודש מאי, הדבר הזה נעלם כאילו לא היה. בתוך זה קרו הרבה דברים, שאני מעריך
אפילו שאני לא יכול – – –

דן תיכון (הליכוד):

כל הכבוד לך. אתה מדייק.

שמואל אביטל (העבודה):

הציבור סמך עליהם, גם בעקבות סדר שהיו בטוחים שכבר נעשה, ולא היא. איך נפלו? אגב, אני לא
מדבר על מס הבורסה. דעתי בעניין ידועה, ואני לא צריך לחזור עליה פה, אלא על הדבר הזה, איך
כולם, בעיקר בגמישות, בעצם איש מקצוע עמד מולך והוא היה אמור לתמרן והוא מבין טוב יותר
מכולנו, נפלו במכה הכי קשה ונפלו בתוך המניות הקשות ביותר. אחר כך קרתה תופעה נוספת: בוא
תציל אותי, תיקח אותי, כי ליווה את המערכת הזאת השיגעון, אבל גם: אל תצא, אם אתה האזרח
תצא, הכול ייפול, הבורסה תיפול.

איפה המפקח על הבנקים? אדוני השר, איפה האחריות שלו? נשאלת שאלה קשה ביותר, האם
מישהו הזהיר? האם הדבר הזה נפל כרעם ביום בהיר? האם יכול להיות שמערכת שלמה, אחרי
המפולת ההיא לפני עשור, איש לא ראה, איש לא שמע?

אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, במלוא הזהירות בעניין הזה. יש טוענים שבישיבת ממשלה הזהירו
בעניין ואמרו: המהלכים האלה הולכים לדברים קשים ביותר, וכאילו איש לא שעה.

שר האוצר א' שוחט:

אני מניח מי אמר לך את זה.

שמואל אביטל (העבודה):

מאחר שיש שמועה שאולי ראש הממשלה יעשה פריש-מישים, השרים האלה שרים גם עכשיו.

דן תיכון (הליכוד):

אל תאמין. הוא לא יעשה פריש ולא מיש.

שמואל אביטל (העבודה):

אל תסיט אותי.

אני אומר לך, ידידי שר האוצר, יש טוענים: בדיקתך. אני תובע ועדת חקירה של העניין הזה. נדמה לי שלא נוכל להישיר מבט כלפי האזרחים בלי שהעניין הזה ייחקר. אני מפקיד בידך את הדרכים לעשות את זה, אבל הדבר הזה דורש לא רק את תגובתך פה אלא חקירה ממלכתית. לא מדובר, לצערי הרב, במאות אנשים. אם יסתבר שטעינו ובאמת הכול שיגעון של אזרחים ולא היתה מדיניות מטעה ומתעתעת כזאת, שיש בה יסודות של אולי אפילו עבירה על החוק – אני מרים ידיים. זה דורש חקירה, ואני תובע ועדת חקירה שתבדוק את העניין הזה.

דוח-בייסקי בזמנו, אחד הדברים שהוא חידד היה אותה הפרדה בין הייעוץ והשירותים לבין – נקרא לזה עסקי הבנקים הרגילים. אדוני השר, מדוע דווקא כשמדברים על הפרטות במגזר הבנקים, הדבר הזה לא יכול לקבל תאוצה? נדמה לי, אדוני השר, ביסודו, אם אני לא טועה בגדול בטענה הבסיסית שלי פה, אם יש חטא הוא טמון באי-יישום הזה. אני אשמח אם השר יתקן אותי.

ולבסוף, הבנקים. נכון שלפעמים יש תחושה שלא אוהבים את החמצן הזה. אבל אם יש יסודות במה שאני טוען פה – ואני דיברתי אתמול עם אחד מראשי הבנקים הכי משמעותיים, אני לא רוצה לחזור על השם, אני יכול רק להגיד שהמנהל שלו לא בארץ עכשיו, לכן דיברתי עם ממלא-מקומו – אני תובע מהבנקים: תעצרו את המהלכים האלה, תעצרו את התביעות לפחות עד שהעניין ייחקר. אני לא בא פה באיזה עניין פופוליסטי להגיד: תשלמו להם. באמת זה יהיה זול ולא רציני להגיד את זה. תעצרו, כי מדובר באווירה קשה שהיא בלתי נסבלת.

אין לי אלא לפנות, על מנת להיות בטוח אישית שאני לא טועה, לכל אזרח במדינה שחושב שהתופעה אכן קרתה לו, שהוא עבר אותה על בשרו, וקורא לו לפנות אלי לנכונות, לחבר הכנסת שמואל אביטל, ולהגיד: כך קרה לי. אנו נראה האם התופעה אכן קיימת או שאולי קרה פה משהו שהביא אותי לטעות.

אני רוצה להודות לך, אדוני, על הסבלנות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אני רק מבקש להעיר, שלפי החלטת ועדת הכנסת, אסור לפנות לציבור. בפעם הבאה תימנע מכך. אני רואה שיש לכם חברים משותפים שמאזינים, שלך ושל השר.

אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני אומר מראש שאני לא מתנגד שהנושא יעבור לדיון בוועדת הכספים. הנושא הוא נושא כבד, ובהחלט אפשר לדון בו.

אין ספק שהתופעה היתה קיימת בשלהי 1993 ובתחילת 1994, כאשר הבנקים נתנו מימון, בהיקפים לא קטנים, לרכישת מניות. נדמה לי שהמקרה שבו אתה דנת הוא לא שקנו קרנות נאמנות אלא קנו מניות ספקולטיביות מאוד, מכיוון שהם ציפו לרווח גדול מאוד.

לסיפור הזה יש שני שותפים: מצד אחד הבנקים שנתנו את הכסף, ומצד שני אותם אנשים שחשבו שירוויחו הרבה מאוד ולכן לקחו את הכסף וקנו מניות. הרי כל אחד מהאנשים האלה עשה את הדבר מרצונו. יכול להיות שפקיד הבנק, או מנהל הבנק לחץ עליהם והציע להם, אבל כל אחד חופשי לעצמו. חלק מהשמות שהזכרת, אני מכיר אותם אישית, והם יושבים עכשיו פה למעלה. הם אנשי עסקים, אנשים שידועים מה זה כסף ולא כל כך מהר מפתים אותם.

שמואל אביטל (העבודה):

אתה מתכוון לפרוספר?

שר האוצר א' שוחט:

אני מבקש ממך, הרי אני יודע במה מדובר. האנשים האלה הם אנשי עסקים הרבה מאוד שנים. הם יודעים מה זה כסף, הם יודעים מה זו הלואה. כאשר מישהו קנה, היה גם מישהו שמכר, שכן אי-אפשר לקנות בבורסה בלי שמישהו רוצה למכור. זה שקנה יכול להיות שהוא הרוויח הרבה מאוד כסף, הוא קנה בזול, כנראה אחר כך הוא ראה שהדבר מסוכן ומכר. אולי הוא הרוויח כפליים, אולי הרוויח פי-שלושה, אולי לקח הלואה ופרע אותה וביתרת הרווח עשה מה שהוא רצה לעשות, שכן תמיד יש בשוק ההון מפגש בין קונה למוכר.

אין ספק שהבעיה היא בעיה, אני לא מתעלם ממנה. אני לא רוצה להיכנס עכשיו ולהזכיר את אלה שאמרו: אל תיגעו בשוק הון, שוק הון חזק מבטא את המשק הישראלי – חלק מהאנשים האלה יושבים עכשיו באולם – הם אמרו, התמוטטות המשק הישראלי מעידה על חולשתו. הרי כל אחד שמנתח את העניין הזה יודע בדיוק מה היו חלק מהסיבות לעליית הבורסה, לא כולן, היו גם סיבות אחרות, היתה רווחיות, היתה צמיחה גדולה.

הרי אנחנו יודעים מתי נפל שוק ההון. שוק ההון נפל בצורה דרמטית בחודש פברואר, שישה חודשים לפני הודעתי על מס הבורסה – הדברים לא היו קשורים זה בזה כלל – ואני מניח שחלק מהאנשים נפגעו אנושות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בוודאי לא היה מקום להטיל מס.

שר האוצר א' שוחט:

מה זה שי"ך? חבר הכנסת ויינשטיין, תאמין לי, שמעתי הרבה מאוד עצות בעניין. אני רק קובע חד-משמעית, שאלה שקנו הושפעו מהבנק שנתן להם אפשרות לקחת כסף בלי ביטחונות, ולדעתי זה דבר גרוע מאוד. אני לא רוצה להיכנס לזה עכשיו.

צריך להיות דיון בוועדת הכספים, יש להזמין אליו את המפקח על הבנקים ולשמוע את דעותיו בעניין הזה. צריך לשמוע את נגיד בנק ישראל וגם את אנשי שוק ההון של האוצר, אף שהאחריות בקטע הצר הזה של קביעת רמת הביטחונות והפעילות הבנקאית השוטפת, הנושא הוא לא בסמכותי אלא בסמכותו של בנק ישראל, וכל אחד יודע את זה. אבל הדבר שווה דיון.

קשה לי מאוד לשמוע על אנשים שלקחו כל כך הרבה כספים בהנחה שירוויחו, אחרת לא היו לוקחים – הם חשבו שירוויחו, ולצערי הרב הם הפסידו הרבה מאוד כספים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, ברשות היושב-ראש, הטיעון, עם כל הכבוד, לא נכון. אני יודע שמנהלי סניפים התקשרו –

--

שר האוצר א' שוחט:

לא, לא. חבר הכנסת ויינשטיין, לא אמרתי שזה לא היה כך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היועצים, הם יועצים לפי חוק.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין, הרי אמרתי שהיתה קומבינציה בין אלה שרצו לקחת ולהרוויח לבין אלה ששכנעו אותם לקחת. כל אלה שלקחו, הם לא ילדים קטנים. הם ידעו שהם נכנסים למשחק מסוכן.

הם לקחו את הסיכון. הם רצו להרוויח הרבה מאוד כסף. אם המערכת של הפיקוח בבנק ישראל היתה צריכה לאפשר לבנקים לתת – זה סיפור אחר.

לכן אני לא מתנגד לדיון בוועדת הכספים.

שמואל אביטל (העבודה):

לא ביקשתי דיון בוועדת הכספים.

שר האוצר א' שוחט:

אם אתה לא רוצה דיון – שלא יהיה דיון. אני הנחתי שאתה רוצה דיון יותר יסודי ולשמוע את כל המערכת. אם אתה לא רוצה, אני לא אכפה עליך את העניין.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אביטל, אפילו אם היית רוצה לא היית יכול להציע זאת. אתה ביקשת לכלול את הנושא בסדר-היום. השר מציע להעביר אותו לוועדת הכספים.

שר האוצר א' שוחט:

אני הבנתי שאתה רוצה בירור רחב יותר של העניין, לא במסגרת של כמה דקות שאתה דיברת וכמה דקות שעומדות לרשותי. אני הבנתי שרצית דיון רחב יותר.

אין ספק שהנפילה החדה של שוק ההון בחודש פברואר, ולאחר מכן ההידרדרות הלאה עד חודש מאי, כך נדמה לי, כששווי שוק ההון היה 146 נקודות, אין ספק שזה פגע באנשים, בעיקר באלה שקנו לא רק קרנות נאמנות, שכן הירידה בקרנות הנאמנות לא היתה כל כך גדולה כמו במניות מספר שירדו ב-90%, ומי שקנה מניה מסוימת וציפה שממנה הוא ירוויח כסף, ודאי שהוא הפסיד 90%. מי שלקח הלוואה של חצי מיליון שקל והפסיד 450,000 שקל, זה דבר נורא. ואלה אנשים שכירים, כפי שאמרת.

אני לא מנקה את הבנקים מהעניין. לא אמרתי שהבנקים נקיים מהעניין ושהם לא דחפו ולא פיתו. אני לא ניקיתי אותם מהעניין, גם אתה לא ניקית אותם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה ויסות שני.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני לא רוצה לשאול למה בוועדת הכספים, שיושבים שם אנשים שעברו את משבר הבנקים, לא אמרו מלה, לא היה דיון על העניין, לפי מיטב ידיעתי.

דן תיכון (הליכוד):

עוד הפעם אתה לא דובר אמת.

שר האוצר א' שוחט:

אמרתי, אני לפחות לא הוזמנתי לשום דיון בעניין. אני יכול להגיד את זה במאה אחוז.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רוצה פרוטוקולים? נשלח לך.

שר האוצר א' שוחט:

בבקשה, תשלח. אני רק מקווה שלא תצטרך לעלות לכאן עם תיקון כמו שהיה עם חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה קשור?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הטבלאות קיימות. אני תיקנתי רובריקה. אני חוזר: הטבלאות קיימות. אני תיקנתי רובריקה.

שר האוצר א' שוחט:

אתה תיקנת דבר קטן מאוד. אתה אמרת שברמת הכנסה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה פשוט משקר.

שר האוצר א' שוחט:

אני ניגשתי אליך לראות את הטבלאות. אתה אמרת – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה משהו טכני.

שר האוצר א' שוחט:

מאוד טכני, מאוד מאוד טכני. אתה אמרת שאני אמרתי, שמ-25,000 ומעלה, רק אז נפגעים. אני הלכתי אליך והראיתי לך שמדובר על הכנסה משולבת, ואז אתה תיקנת את עצמך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה אמרת שלא היו טבלאות מטעם האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

היתה טבלה אחת מטעם האוצר. הטבלאות שראית בעיתון הן לא מהאוצר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא מהאוצר?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין, להביא חבר כנסת מהאופוזיציה שיתנצל, בשביל זה צריך שבעה טרקטורים. אני מכבד אותך מאוד על שניגשת למיקרופון והתנצלת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד לך בדיוק על מה התנצלת. קודם קבעת שהספ העליון של הפגיעה הוא 25,000. אחרי שהראיתי לך את הטבלה של הכנסה משפחתית כפולה אמרת: אתה צודק, זה רק מ-12,000. נו, אז זה לא הבדל? זה דבר טכני? זה דבר פשוט כל כך? מאיפה נקבע העניין? ראינו את זה.

אני חוזר ואומר: אין לי התנגדות שהנושא יועבר לוועדת הכספים לדיון. צריך לעשות דיון מיוחד. נקבל נתונים. אין ספק שהתופעה קשה. אין ספק שיש אנשים שהסתבכו מאוד מאוד. אין ספק שהיתה השפעה של הבנקים בעניין. אינני מתנגד לכך שיהיה דיון יסודי, עם נציגי שוק ההון באוצר ועם המפקח על הבנקים, כדי ללמוד את הבעיה באופן יסודי.

שמואל אביטל (העבודה):

מה תגובתך בעניין חקירת הנושא זה?

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שדיון בוועדת הכספים שירחיב את התמונה יביא גם למסקנה.

ואני רוצה לומר דבר נוסף. אני בתפקידי כשר האוצר התחייבתי להביא את כל החקיקה שכרוכה בוועדת-בייסקי. אחרי שוועדת-בייסקי פרסמה את מסקנותיה, אם אינני טועה ב-1986, לאורך כל הדרך היו שרי אוצר מהליכוד עם ממשלות הליכוד ולא הביאו שום חוק.

אנחנו הבאנו את חוק קרנות נאמנות, אינני יודע אם הוא כבר עבר. חבר הכנסת ויינשטיין, הוא כבר עבר בקריאה שלישית או לא? נדמה לי שעבר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא בוועדה.

שר האוצר א' שוחט:

עדיין בוועדה, כבר כמה חודשים הוא בוועדה. אנחנו הבאנו את החוק של ניהול תיקים. הוא עבר לוועדה והוא בדיון בוועדה.

חוק קופות הגמל, הפרדת הפעילות, זה מונח אצל היועץ המשפטי לממשלה, אחרי שאנחנו השלמנו אותו, הוא רוצה להעיר הערות מספר.

אני מקווה שכל החקיקה הבנקאית בעניין זה תושלם בתוך תקופה קצרה מאוד. אני כשר האוצר עמדתי על כך ועשיתי מאמצים שהיא תעבור. התופעה שקרתה בשלהי 1993 היא חמורה, וצריך לקיים עליה דיון יסודי מאוד בוועדת הכספים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אביטל, אנחנו קיבלנו שיעור מאלף בענייני בורסה משר האוצר. לא כל כך הבנתי. כנראה אני לא מצוי אצל הבורסה. קונה, מוכר, כולם ביחד בשוק יורד, אחד מרוויח, אחד מפסיד. לא ברור לי איך וכיצד, אבל כנראה חדלתי להבין.

שר האוצר נחשב לראש עיר מוצלח ביותר. רבותי, הטוב מבין ראשי הערים שהיו בישראל, לפחות על-פי תוצאות הבחירות. תקן אותי, חבר הכנסת עובדיה עלי, אם אני טועה. מדי בחירות הוא היה מפליא אותי עם הרוב המסיבי שבו זכה, שבר את כל השיאים והגיע פעם לרוב של 86% – –

היו"ר ע' עלי:

89%, ואולי יותר.

דן תיכון (הליכוד):

השר לא רוצה לענות, והוא יודע גם למה. אבל קרה לו אסון לראש העיר המצטיין. הוא מונה לשר אוצר, והוא עבר לירושלים. יושבים כאן תושבי ערד, אני לא מכיר אותם, לצערי הרב לא היה לי זמן להיפגש עמם היום. רציתי, אבל נמנע הדבר מעמי. הם תושבי ערד שקמו ועלו לירושלים ותינו את צרותיהם בפני חבר הכנסת אביטל, אולי גם בפני הטלוויזיה.

תושבי עירו, חבריו של שר האוצר, הגיעו לירושלים, והם מוחים לאחר אסון שפקד את ערד. והם שכניו והם חבריו והם בוודאי מגדולי תומכיו של שר האוצר. תמהתי אם הוא יבוא ויאמר שאנחנו, חברי הכנסת מן האופוזיציה, ארגנו את המסע שלהם לירושלים. אולי אני ארגנתי זאת, כפי שהאשים אותי שר האוצר בעת הדיון על החוק שממסה רווחי הון, כאשר טען שכל מסע הטלפונים מאורגן על-ידי חברי הכנסת חברי ועדת הכספים. אז גם עכשיו הוא אומר שאנחנו ארגנו את תושבי ערד כדי שיעלו לירושלים ויתנו את צרותיהם.

והם לא בודדים, רבותי. הם לא בודדים. כמותם יש עשרות אלפים, ואולי מאות אלפים. ולכשיקבלו העמיתים, אלה שחוסכים בקופות הגמל, כ-2 מיליוני אזרחים, את חשבונות סוף השנה ויברר לכל אחד מהם שהוא הפסיד 8% ריאלית, גם הם יתעוררו וישאלו: מי אחראי?

עלה לכאן שר האוצר ואמר לנו: האחראי מצוי בקרב הבנקים. ולא היה שר אוצר במדינת ישראל, ולא היה נגיד. והם לא שמעו, והם לא ראו, והם לא ידעו מה קורה. הכתובת כבר סומנה. אני לא יודע מי אשם, ואני לא אנקוב בשמות במהירות כזאת, כאשר גופת הבורסה מוטלת לרגלינו. אבל אני חושב שתיטיב לעשות הכנסת, והיא תעשה זאת בין במוקדם ובין במאוחר, חבר הכנסת אביטל, אם תקים ועדת חקירה במתכונת ועדת-בייסקי ב'. איש לא יימלט מן המשבר הזה. אנחנו רוצים לדעת מי אשם.

(מחיאות כפיים מהיציע)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, לא מוחאים כפיים בכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

שר האוצר אמר, שאיש לא התריע; איש לא התריע, איש לא אמר שדברים חמורים מתרחשים בשוק ההון. היו כמה, ובכל זאת יש פרוטוקולים, יש קטעי עיתונות, אפשר למצוא זאת, זה לא רחוק. מכל מקום –

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש מהסדרנים ביציע לעזוב את האנשים שם. הם לא ידעו שאסור לעשות זאת. תתייחסו אליהם, בבקשה, בסלחנות.

דן תיכון (הליכוד):

– אני צריך לסיים ולומר, שר האוצר אמר שהמשבר בבורסה הוא משבר שולי שלא משפיע על כלכלת מדינת ישראל. המשבר בשוק ההון הוא משבר קשה ביותר; קשה ביותר שכן מיליוני אזרחים מעורבים בו, בין במישור ובין בעקיפין. והפרשה הזאת תיחקר. היא דורשת אחראי, והיו אחראים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. האם חבר הכנסת אביטל מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים?

שמואל אביטל (העבודה):

אני יכול לבקש רק דיון.

היו"ר ע' עלי:

זה ענייך. אתה יכול לבקש דיון במליאה, ואז תהיה הצבעה על דיון במליאה.

שמואל אביטל (העבודה):

לא, לא. אני מסכים להצעת שר האוצר.

היו"ר ע' עלי:

אתה מסכים. ובכן, מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת אביטל לוועדת הכספים של הכנסת? נא להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, הוחלט להעביר את הנושא לוועדת הכספים של הכנסת.

הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון – הגדרת "חוב"), התשנ"ד – 1994

(הצעת חבר הכנסת ש' אביטל)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון – הגדרת "חוב") – הצעת חוק א'תרנג. חבר הכנסת שמואל אביטל, בבקשה.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ע' עלי:

מדוע מהמקום? גש, בבקשה, למיקרופון. תושבי ערד יוכלו לשמוע אותו, יש לו הצעת חוק. דקה אחת, חבר הכנסת אביטל. לא יותר. כאן נקפיד.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מאחר שגם הממשלה הכירה בעניין, אני מציע גם לחברי מהאגף השני לתמוך ולהעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה כדי להכין אותה לקריאה ראשונה, בלי להיכנס עכשיו לתוכן הדברים.

היו"ר ע' עלי:

אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

הממשלה לא מתנגדת להעברת החוק, ולפיכך אין בעיה.

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולדבר על אותו משבר, שלמעשה הוא ויסות מס' 2. אני רוצה להסביר מה קרה כאן, חבר הכנסת אביטל, כי הטלפונים מגיעים אלינו יום ולילה, והם לא מאורגנים.

מה קרה? יום אחד קיבלתי טלפון מבתי, וכמוה יש רבים שאינם מבינים בדיוק מה ההבדל בין מניות לאיגרות חוב, והיא סיפרה לי שמנהל הבנק פונה אליה ואומר לה: תראי, יש לך תיק של 20,000 או 10,000 שקל, אני אתן לך הלוואה של 50,000 שקל, תקני מניות, תקני באינטרסים. הוא לא אמר "תקני באינטרסים", אבל זו המשמעות. הוא אמר לה: תקני ניירות, מרוויחים מזה.

היו"ר ע' עלי:

היא התייעצה אתך, כי אתה מומחה לבורסה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היא התייעצה. היא אומרת שכל החברים קונים. מנהלי הבנקים פונים אליהם ואומרים להם: תקנו אצלנו ניירות.

שר האוצר א' שוחט:

רק רגע אחד – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, אני רוצה לדבר. יש לי חמש דקות. המצב זועק, והתמונה מחייבת ועדת חקירה.

שמואל אביטל (העבודה):

מה זה שייך לחוק שלי?

היו"ר ע' עלי:

אולי תרשה לי. שר האוצר שאל שאלה לגיטימית. אני מבקש להפנות את תשומת לבו להחלטות ועדת הכנסת, בסעיף 137(ב)** כתוב, שאם תמכה הממשלה בהצעת החוק או לא נקטה עמדה, רשאי אחד מחברי הכנסת להציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ולנמק את הצעתו במסגרת חמש דקות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רוצה לומר משהו בעניין הזה. נכון, יש כאלה שיודעים, והם קנו. אבל היו אלפים רבים שהבנקים פנו אליהם בטלפונים ולחצו עליהם: תקנה, ניתן לך הלוואה. הניירות עולים מעבר למחיר הריבית. והם קנו. ובאותו ליל טלפונים פנו אלינו רבים. ביניהם היה אחד, שהזכרתי פעמיים-שלוש פעמים, שסיפר שהבנק אמר לו: אם לא תחזיר את הכסף, אתה לא תתחתן, נגביל לך את החשבונות בכל הבנקים האחרים.

אנשים נשאו היום בחובות של עשרות אלפים, ואינני מדבר על חובות של מאות אלפים. אני מדבר על חובות של עשרות אלפים, כי זה מתייחס בעיקר לאנשים הקטנים. ומה אמר להם מנהל הסניף לקנות בהלוואה שהוא נותן להם? הוא אמר להם: תקנה ניירות באינטרסים שלי, של הבנק. זה לא יסות? זה לא יסות? אחרי שאנחנו שילמנו מיליארדים במשבר המניות הראשון, זה לא יסות?

והיום האנשים האלה מתרוצצים, והבנקים אומרים להם: ניתן לכם את זה לשלוש שנים, לארבע ולחמש שנים. היה אותו בחור, ואחריו היו רבים שהאשימו אותי, אותנו, את החברים, שארגנו אותו ליל טלפונים. אנשים זעקו. אלמנה בת 50 אמרה לי: הבנק לחץ עלי וקניתי, ומסתבר לי שקניתי ניירות שהם באינטרס של הבנק. ואפשר להוכיח את זה. זה לא מצב שאי-אפשר להוכיחו. הכול רשום. קנו באינטרס. על זה לא תהיה ועדת חקירה?

אני רוצה לומר שאני מתקיף הרבה את שר האוצר. אני מתקיף אותו ללא רחם. בעניין הזה לא שר האוצר אשם, לפי הערכתי. הפיקוח על הבנקים הוא בבנק ישראל. בנק ישראל ידע שהאשראי עולה ועולה למיליארדים. אתם יודעים? אנשים קיבלו 3.5-4 מיליארדי שקל אשראי. אף שיושב כאן שר

האוצר, ואני מתקיף, ואתקיף, ויש הרבה מה להתקיף, בעניין הזה אני אומר: צריך לפנות לבנק ישראל. אבל היה כאן ויסות. לכן הכנסת צריכה לחקור את העניין.

אדוני היושב-ראש, רציתי לעלות ולדבר על החוק.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, זמנך תם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מייד.

היו"ר ע' עלי:

מה זה מייד?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מייד אני גומר. מייד אני גומר.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד לך, אלי לא תדבר בסגנון כזה. זמנך תם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מייד אני גומר. איזה סגנון?

היו"ר ע' עלי:

דבר לעניין. יש לך עוד דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מייד אני גומר.

היו"ר ע' עלי:

בסדר.

שמואל אביטל (העבודה):

כדאי לנצל את ההזדמנות – – –

היו"ר ע' עלי:

כל ההחלטה של התקנון היא לא הגיונית, שכן למציע יש דקה, לשר יש דקה ולמסיר יש חמש דקות. דיברת חמש דקות לא לעניין. דבר עכשיו לעניין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אי-אפשר לעבור על זה לסדר-היום. אי-אפשר. לפי עמדתי, צריכה להיות ועדת חקירה. היה ויסות. אנשים לא יכולים לשלם. הם לא יכולים לשלם.

אני אמרתי לבתי: אל תעשי את זה, אל תלכי להימורים ואל תרכשי בהלוואה; אם יש לך כסף משלך – תשקיעי, אבל לא בהלוואה. לשמחתי, היא נענתה לי. אבל מה עם אחרים, שהם באותו גיל ובאותו מצב, שלא היתה להם העצה של איש שאולי לפעמים קצת מבין בעניין הזה?

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל אם הרמתי את הקול. אבל זה זועק. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אני חשבתי שתתמוך בהצעת החוק של חבר הכנסת אביטל. הצעת החוק היא טובה ובמקומה. היא באה להקל על המשק החקלאי. אבל בגלל ההתרגשות כנראה לא הגעת לזה, ואני אומר זאת במקומך.

רבותי, מי בעד הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון – הגדרת "חוב"), של חבר הכנסת אביטל, והעברת ההצעה לוועדת הכלכלה של הכנסת?

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים במגזר החקלאי המשפחתי (תיקון הגדרת "חוב"), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, הצעת החוק אושרה, והיא תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור ממס בגין שעות עבודה נוספות), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

היו"ר ע' עלי:

נעבור עתה להצעה של חבר הכנסת חיים דיין, הצעת חוק ב'תקיט. בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק שאני מעלה כאן היום הוא בעצם חוק אחד משרשרת החוקים שמאז היותי כאן חבר כנסת נבחר אני מנסה ומשתדל להילחם דרכם בקו העוני. עוד הצעת חוק אני מניח היום – מתן אפשרות לשכירים, ששכרם הוא שכר מינימום, שמגיע ל-1,400-1,500 שקל, לבוא ולהשלים עוד 30 שעות נוספות שבועיות מעבר ל-48 השעות שהם עובדים מדי שבוע. אני מציע שאותן 30 שעות שהעובד ישקיע תהיינה פטורות ממס הכנסה וממסים.

מה בעצם אני דורש, אדוני השר? מה אני בעצם רוצה? בהצעת החוק הזאת אני רוצה אולי להוריד את בוסת הפנים של אותם אנשים שלא מצליחים לגמור את החודש ומגיעים למשרדי הממשלה לקבל

סיוע סוציאלי. מה אני כל-כך מבקש? – שהם לא יגיעו לסוף החודש ויראו את המינוס. דיברנו כאן רבות היום על מה שקורה בבנקים, על מה שקורה למנהלי הבנקים שנותנים אשראי בלי הגבלה ואף אחד לא מפקח עליהם. הם יודעים שיש שכיר שמשכר 2,000 שקל והם נותנים לו גם 6,000 שקל. הם יודעים שאין לו אפשרות להחזיר זאת.

מה באה לעודד הצעת החוק הזאת? היא באה לעודד את הייצור. היא באה לעודד את האזרח הפשוט שעובד ומזיע כדי להרוויח עוד כמה גרושים, והמדינה הזאת לא תיקח לו אותם. יש לזה יתרונות. מה הם היתרונות? אתה יודע, אדוני השר, הגדלת התוצר הלאומי, עלייה ברווחים, עלייה בהכנסות המדינה, והבן-אדם בסך הכול מרגיש טוב, הוא מביא לחם לעצמו בכבוד והוא לא צריך להיות נתמך על-ידי אף אחד.

אבל אני לא מבין, אדוני השר, למה כדי לעשוק את האזרח הממשלה מאוד מצליחה בזה? אם זה מס הבריאות שהיא העלתה בהרף עין, ואותה לא מעניין מה קורה עם האזרח הקטן, אם זה המס על הבורסה שדיברתם עליו פה, אם זו העלאת הריבית בבנקים, הצמדת התשלומים למדדים, אם זו ההעלאה של הארנונה שאישרתם לרשויות המקומיות. אבל אני מבקש דבר אחד כל-כך פשוט. אני לא מבקש שהממשלה הזאת תבוא ותיתן כסף לאנשים. אני מבקש שהממשלה הזאת לא תיקח כסף מהאנשים שרוצים לעבוד קצת מעבר למה שהם מסוגלים, על מנת להרוויח עוד כמה אגורות למחיתם ולמחית ילדיהם.

אבל הממשלה הזאת, כהרגלה מתנגדת לחוקים של חבר הכנסת חיים דיין. למה? אתה יודע, אדוני שר האוצר, שהחוקים שלי הם צודקים והוגנים. כך עשו לי בחוק שבא להכיר בנשות האסירים כמשפחות חד-הוריות כשבעליהן בכלא, כדי שהילדים לא יישארו רעבים. כך עשו לי עם החוק הזה של מתן הטבות לחירשים ולנכים. אבל מה שהממשלה הזאת עושה הוא דבר יוצא מן הכלל. כל פעם היא מתנגדת להצעות החוק של חבר הכנסת חיים דיין, אבל שבוע לאחר מכן יש לה איזו הצעת חוק בקנה, ואותה היא גונבת. אוכיח זאת לך. יש לי כמה מקרים כאלה, ממש דומים.

אדוני השר, הגענו למצב במדינה הזאת, שקיים אצל כל עובדי המדינה, אם אלה שוטרים במשטרת ישראל, ואם עובדי הכנסת, שאקח אותם כדוגמה. הסדרנים עובדים כאן שעות על גבי שעות והם מקבלים שכר חודשי גלובלי. הם לא יכולים לעשות שעות נוספות. אם תיקח את הממוצע החודשי שלהם מבחינת שעות – אתה תראה שהם משתכרים מתחת לשכר המינימום.

שר האוצר א' שוחט:

מה?

חיים דיין (צומת):

כן, תבדוק. תיקח את הדברים באופן יחסי, תראה כמה אדם היה משתכר לפי שעה אם הוא היה עובד בחוץ, בשוק החופשי, וכמה הוא ישתכר אם הוא עובד כאן 24 שעות, כמו השוטרים, כמו חיילי הקבע. אני לא מתפלא למה העשירון השלישי והרביעי הגיעו לכך שהעקומה שלהם היא כלפי מטה. הם לא יוכלו לעבוד שעות נוספות. אני מדבר על המגזר האזרחי שעובד במפעלים הפרטיים. הם אלה

שאולי נשאר לי קצת להילחם לטובתם. את המלחמה הבאה נעשה גם על המגזר האזרחי. אם הגענו למצב ששוטרים במשטרת ישראל מקבלים פקודות, כי הם לא יכולים לעמוד בגובה השכר שניתן להם – ואומרים שהשכר הוא טוב – אולי כדאי לבחון גם את הנושא הזה. כדאי לבחון מהי עלות המחיה למשפחה במדינת ישראל. אתה יודע, אדוני השר, שסל הקניות המפורסם מדי חודש היום אפילו לא מגיע לכדי 25% אצל משפחות מסוימות, בהכנסות שאליהן הן מגיעות.

אדוני השר, לסיכום, אני חוזר פעם נוספת על הצעת החוק שאני מעלה. הבקשה שלי היא אחת ויחידה: אדם שעובד 48 שעות שבועיות ומשתכר שכר מינימום, כאשר מחיר שעה הוא 8.30 שקלים, יש לתת לו אפשרות לפחות להשלים את שכרו בכבוד ולא להיות נתמך על-ידי הממשלה. אני מקווה שהממשלה בדרך הזאת תתמוך סוף סוף גם באזרח. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דיין. שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהיותי חבר כנסת בוועדת הכספים באה הממשלה של הליכוד והציעה לתת הקלות במס לשעות נוספות רק מעל רמה מסוימת. אני הצבעתי בעד זה יחד עם חברי הליכוד על-פי הצעת הממשלה דאז. אני לא חושב שיש מקום לשנות את הדברים. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר.

חבר הכנסת חיים דיין, לאיזו ועדה אתה רוצה – כספים?

חיים דיין (צומת):

— — —

היו"ר ע' עלי:

מי בעד הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור ממס בגין שעות עבודה נוספות), של חבר הכנסת חיים דיין, והעברתה לוועדת הכספים של הכנסת?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 2

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת אביטל, אתה פוגע באנשים המסכנים, אתה צבוע, אתה שקרן – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חיים דיין, נא להפסיק.

בעד – 2, נגד – 2, אין נמנעים. הצעת החוק לא נתקבלה. אני מקוזז, חבר הכנסת דיין.

יעקב שמאי (הליכוד):

טוב שהצעת החוק לא נתקבלה כי גם אני מקוזז.

היו"ר ע' עלי:

גם אתה מקוזז, אבל זה לא שינה, אתה לא יכול לשנות את עמדתך.

רבותי, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, כ"ט בשבט, 30 בינואר 1995, בשעה 16:00.

ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:02.